

De Imitatione Christi

Thomas à Kempis

Cartea I: Îndrumări de folos pentru viața sufletului

Capitolul I. URMÎND PAS CU PAS PE CRISTOS, SĂ TRECEM CU DISPREȚ PESTE DEȘERTĂCIUNILE LUMII

1. Cel ce mă urmează nu umblă în întunerice (In 8, 12), zice Domnul. Sînt chiar cuvintele lui Cristos, îndemnîndu-ne să trăim întru totul după pildele vieții lui, dacă dorim cu adevărat să propășim întru lumină, dezrobiți de orice orbire a inimii. Iată de ce prima noastră străduință se cuvine să fie aceea de a chibzui și cugeta adînc la viața lui Isus Cristos.

2. Învățătura primită de la Cristos depășește cu mult toate învățăturile sfinților, iar cel ce are în inimă darul duhului său nu va întîrzia să descopere în ea miezul unei mane cerești (Ap 2, 17). Se întîmplă ades că mulți dintre cei care ascultă în chip obișnuit cuvîntul Evangheliei nu îi simt decît prea puțin chemarea, căci le lipsește duhul lui Cristos. Cel ce vrea cu adevărat să înțeleagă și să guste cuvintele lui Cristos, va trebui, tocmai de aceea, să-și rînduiască cu sîrguință întreaga viață după pildele vieții Domnului.

3. La ce ți-ar folosi să dezbați de-a fir-a-păr nepătrunsele taine ale Sfintei Treimi, dacă, lipsit în sufletul tău de virtutea smereniei, ai displace Sfintei Treimi? Într-adevăr, nu vorbele dibace și iscusite sînt cele ce fac omul sfînt și drept în ochii lui Dumnezeu, ci viața cea de toate zilele trăită în virtute. Mai bine ar fi să simt în inima mea ce este adevărata căință, decît, pe din afară, să-i cunosc definiția. Dacă ai ști pe de rost toată Scriptura și toată învățătura filosofilor, la ce ți-ar folosi atare știință, fără dragostea și harul lui Dumnezeu? Deșertăciunea deșertăciunilor și toate sînt deșertăciune (Eccl 1, 2), în afară de iubirea și slujirea lui Dumnezeu. Cu adevărat, aceasta-i înțelepciunea cea mai mare: trecînd cu dispreț peste arătările lumii de față, să poți cu bărbăție pași spre împărăția cerurilor.

4. Deșertăciune, prin urmare, e să cauți avuțiile trecătoare, după cum zadarnic este să-ți pui în ele nădejdea. Deșertăciune, de asemeni, să jinduiesti după onoruri sau să rîvnești să fii ridicat la scaunele înalte. Deșertăciune, să te lași tîrît de dorințele trupului, poftînd acele lucruri de pe urma cărora, la sfîrșit, omul nu culege decît osîndă. Deșertăciune e să tînjești să ai parte de o viață cît mai lungă, în loc să te îngrijești ca viața dată ție să fie cît mai bună. Deșertăciune, să fii cu ochii numai la viața de față și de cea viitoare, cu nesăbuintă, să nu-ți pese. Deșertăciune, să-ți lipești inima de ceea ce trece cu repeziciune, în loc de a grăbi pasul spre acel loc unde desfătările nu au sfîrșit, ci rămîn ca o bucurie veșnică.

5. Tocmai de aceea, adu-ți adeseori aminte de spusa Sfintei Cărți: ochiul nu se satură de a vedea și nici urechea a auzi (Eccl 1, 8). Silește-te, prin urmare, să-ți dezlipești inima de cele văzute și învață să te apropii cu drag de cele nevăzute.

Căci lăsându-se târîți de imboldul simțurilor lor, mulți au ajuns să-și pîngărească conștiința, pierzînd astfel harul lui Dumnezeu.

Capitolul II. SĂ NU AVEM DESPRE NOI ÎNȘINE PĂRERI ÎNALTE

1. Dorința de a cunoaște e firească la tot omul; dar la ce-ar folosi știința de carte fără frica lui Dumnezeu? Fără îndoială, mai cîștigat e țăranul slujind lui Dumnezeu cu smerenie, decît filosoful semeț care, lăsîndu-și propriul suflet în paragină, se încumetă să iscodească mersul stelelor. Omul care se cunoaște pe sine însuși temeinic știe bine să se umilească: pe el n-au cum să-l încînte laudele oamenilor. La ce mi-ar folosi înaintea lui Dumnezeu, care mă va judeca după faptele mele, să am cunoștința de toate cîte sînt pe lume, dacă inima mea ar fi lipsită de dragoste?

2. Silește-te să-ți înfrînezi năzuința nesăbuită de a cunoaște, căci multă risipire și multă amăgire stau cuibărite în aceasta. Celor cu știință de carte le place mereu să se afle în văzul lumii și să treacă în văzul oamenilor drept înțelepți. Multe sînt însă lucrurile a căror cunoaștere nu aduce cîștig sufletului, sau îi priesc doar prea puțin; mare nesăbuiță, prin urmare, este să-ți irosești vremea cu lucruri ce nu sînt de folos mîntuirii. Nu vorba multă satură sufletul omului; în schimb viața cinstită și dreaptă dăruiește pace cugetului, după cum o conștiință curată dă o mare încredere în Dumnezeu.

3. Cu cît vei ști mai mult și cu cît vei cunoaște mai bine, cu atît mai aspru vei fi judecat, dacă viața pe care o duci nu va fi la înălțime. Ferește-te așadar de a te umfla în pene pentru destoinicia sau știința ta de carte, ci, mai degrabă, teme-te pentru tot ceea ce ți-a fost dat să cunoști. Iar dacă ți se pare cumva că știi sumedenie de lucruri, nu uita că mai multe și mai nenumărate sînt cele despre care nu ai habar. Nu te fâli așadar cu nimic ci, mai curînd, mărturisește-ți mîrginirea. Cum ai putea să te socotești mai presus decît altul, cînd în jurul tău se găsesc atîția mai învățați și mai pricepuți în cunoașterea legii decît tine? De vrei cu adevărat să știi și să deprinzi un lucru de folos, învață-te să treci neabăgat în seamă și socotit drept bun de nimic!

4. Cea mai înaltă și mai folositoare învățătură este adevărata cunoaștere și disprețuire de sine. Mare înțelepciune și desăvîrșire este să te socotești pe tine însuși bun de nimic, iar pe ceilalți să-i vezi întotdeauna mai buni și mai vrednici ca tine. Chiar dacă ai vedea pe altul greșind pe față, ori căzînd în păcat, nu te grăbi să te socotești pe tine însuși mai bun, deoarece nu poți ști cît timp ai să poți fi în stare să ții tu însuși calea dreaptă. Slabi sîntem cu toții din fire; însă mai slab și mai șubred decît tine nu socoți pe nimeni.

Capitolul III. ÎNVĂȚĂTURA ADEVĂRULUI

1. Ferice de cel luminat nemijlocit de învățătura adevărului însuși, nu de fiicul

întrezărit al unor chipuri și vorbe trecătoare. Părerile și simțurile omenești înșeală într-adevăr adeseori, vederea lor e scurtă. Ce rost poate avea să iscodești cu mintea, pînă în pînzele albe, lucruri ascunse ori învăluite în negura tainei, de vreme ce la ceasul judecății nimeni nu-ți va cere vreodată socoteală de necunoașterea lor? Mare nesăbuintă e să ții morțiș la cercetarea și iscodirea fără rost a unor lucruri nefolositoare, ba chiar păgubitoare, lăsînd deoparte tocmai pe cele mai trebuincioase și mai folositoare. Ca, ochi avînd, să nu vedem.

2. De ce ne-ar păsa atît de mult de deosebirea filosofică dintre fire și speță? Cel cărui Cuvîntul etern îi vorbește se poate lipsi de felurimea și sumedenia părerilor omenești. Toate își trag obîrșia dintr-un singur Cuvînt, toate se rostesc într-un glas; e însuși izvorul și începutul care pe noi, acum, ne cheamă ca să ne vorbească. Fără El nimeni nu poate dobîndi înțelegere, fără El nu-i cu putință o judecată dreaptă. Cel pentru care toate sînt una, pe toate la un rost aducînd, și una vîzînd întru toate, acela poate fi statornic în sufletul său, întemeiat cu totul pe pacea lui Dumnezeu. O, Dumnezeule, adevărul meu, fă să fiu una cu tine, întru iubire fără sfîrșit! Searbădă e citirea, searbădă ascultarea din cărți: tu singur ești tot ce-mi doresc și tot ceea ce vreau. Învățații să păstreze tăcerea, amuțească gura făpturii înaintea feței tale: vorbește-mi, Doamne, tu singur.

3. Cu cît mai adunat întru sine va fi cineva - cu cît mai limpezite cugetul și inima lui - cu atît mai ușor îi va fi să priceapă lucruri mai multe, mai înalte și mai nepătrunse, căci, pentru el, lumina înțelegerii vine de sus. O minte limpede, curată și statornică nu se risipește în mijlocul îndatoririlor zilnice - oricît de multe ar fi chemată să facă, căci pe toate le săvîrșește cu gîndul la Dumnezeu, străduindu-se să scuture, din lăuntru, toată căutarea de sine. Ce anume te stînjenește și-ți aduce mai multe necazuri pe cap, dacă nu tocmai pofta neînfrînată a inimii, lăsată în voia ei? Omul drept și evlavios își lămurește mai întîi pe dinăuntru rostul faptelor sale, abia apoi trece la ceea ce are de săvîrșit și săvîrșește pe din afară; și nu se lasă mînat încotro l-ar îmbia imboldurile stricate ale firii ci, el însuși stăpîn, le ține pe toate cu tărie sub cîrma și îndrumarea dreptei judecăți. Care luptă este mai aprigă decît a aceluia care vrea să se biruiască pe sine? Într-adevăr, aceasta s-ar cuveni să fie grija noastră dintîi: să ne biruim pe noi înșine, zi de zi să sporim în putere, pas cu pas și ceas cu ceas, înaintînd pe calea binelui.

4. Orice desăvîrșire în această viață își are partea ei de nedesăvîrșire și nu-i cunoaștere sau cugetare înaltă nescutită de taine și umbre. Cunoașterea smerită de sine e o cale mai sigură spre Dumnezeu decît iscodirea adîncurilor științei. Nu că știința sau cunoașterea oricărui lucru ca atare nu ar fi bună în sine, rînduită și vrută chiar de Dumnezeu; dar pentru că mai de preț e conștiința curată și o viață cinstită. Și tocmai fiindcă numeroși sînt cei ce se silesc să adune cunoștințe, mai curînd decît să ducă o viață dreaptă și sfîntă, atît de des vedem cum atîția ajung să rătăcească drumul și să aducă la urmă rod puțîn sau deloc.

5. O, atîta silință de și-ar da - pentru a plivi și stîrpi viciile și a răsădi în sufletele lor virtutea, cîtă strădanie iroiesc fără oprire în dezbateri, n-ar fi atîtea rele și

afîta smintire în rîndul credincioșilor, și nici afîta delăsare în mănăstiri. Căci de un lucru putem fi siguri: în ziua judecării nu vom fi întrebați ce cărți am citit, ci ce fel de fapte am săvîrșit, nimeni nu va cerceta cît de iscusii am fost în vorbire, ci cît de creștinește ne-am trăit zilele pe pămînt. Spune-mi, unde s-au dus toți cei care, pînă nu de mult, erau socotiți drept mari învățători și domni, cei care, pînă mai ieri, pe cînd trăiau încă, se bucurau de o faimă înfloritoare pentru știința lor de carte? Scaunele lor sînt goale și au fost date altora, și mă întreb dacă cineva își mai amintește de ei. Cît timp au fost în viață, treceau drept bărbați de vază dar iată, nimeni, acum, nu-i mai pomenește.

6. O, cît de repede se stinge și amuțește toată slava lumii! Ce bine ar fi fost dacă viața le-ar fi fost pe potrivă științei de carte! Atunci, cu adevărat, citirile și învățătura lor ar fi avut un rost. Și cîți în această viață nu se pierd, cu toată știința lor zadarnică de carte, pentru că prea puțin se sinchiesc de slujirea lui Dumnezeu! Și tocmai pentru că în loc să se smerească pe sine le place mai curînd să treacă drept oameni de vază, în fumurile gîndului lor se mistuie pînă ce pier. Cu adevărat mare e cel ce are în suflet dragoste mare. Cu adevărat mare este cel care se socotește pe sine mic și toată fala și slava lumii o socotește fără preț. Săbuit cu adevărat este acela care toate bunătățile pămîntului le socotește gunoi, ca să cîștige pe Cristos (Fil 3, 8). Și învățat cu adevărat e cel care se leapădă de voința sa, spre a putea face numai voia lui Dumnezeu.

Capitolul IV. BUNA CHIBZUIȚĂ A FAPTELOR NOASTRE

1. Nu te pripi să dai crezare oricărei vorbe și porniri, ci mai înainte de orice, cumpănește și chibzuieste temeinic orice faptă în fața lui Dumnezeu. Căci iată, vai, de cele mai multe ori, atunci cînd vine vorba de alții, dăm crezare mai curînd lucrurilor rele decît celor bune, afîta sîntem de șubrezi. Dar cel desăvîrșit nu ia drept bună orice vorbă, căci își dă seama care sînt metehnele firii, trăgînd omul la rău, mai ales pe alunecușurile limbuției.

2. Mare înțelepciune e să nu te pripești niciodată și să nu îți cu încăpăținare la părerile tale. Aceeași trăsătură te ferește de a te încrede în cuvîntul orișicui; și, de asemenea, de a purta vorba de colo-colo, de îndată ce vreun zvon îți-a ajuns la urechi. De aceea, sfătuiește-te, pe cît se poate, cu un om înțelept și conștiincios, căuțind mai curînd să dobîndești învățatură de minte, decît să urmezi orbește năzăririle tale. Viața chibzuită, potrivită voinței lui Dumnezeu, face omul înțelept și încercat în multe. Cu cît va fi mai smerit în fața conștiinței sale și mai supus înaintea lui Dumnezeu, cu afît, în toate privințele, el va fi mai înțelept și se va bucura de mai multă pace.

Capitolul V. DESPRE CITIREA SFINTEI SCRIPTURI

1. Nu rostirea frumoasă, ci Adevărul e ceea ce trebuie căutat în Sfintele Scripturi. Întreaga Scriptură se cere astfel citită, în duhul în care a fost scrisă. Nu iscusința

cuvîntării, ci folosul învățaturii e de căutat cu precădere. Tocmai de aceea, cu aceeași plăcere se cade să citim cărțile evlavioase și simple, precum cele înalte și adînci. Nu te poticni de numele și faima scriitorului, nu te gîndi la cît de mare sau de mic a fost socotit; la citire să te tragă un singur lucru - dragostea de adevăr. N-are rost să te întrebi cine a zis cutare lucru, ci urmărește cu sîrguință ce s-a spus.

2. Oamenii sînt trecători, dar adevărul Domnului rămîne neclintit în veșnicie. Dumnezeu vor-bește în noi în cele mai felurite chipuri fără a ține seama de crainic. Ne stînjenește adesea, în citirea Sfintelor Scripturi, dorința de iscodire nemăsurată, atunci, de pildă, cînd am vrea să cernem prin ciur și să deslușim lucruri asupra căroră, de fapt, trebuie trecut mai departe. Dacă ții să-ți priască citirea, citește cu duhul drept și cinstit al smereniei și nu urmări să capeți faimă de învățat. Nu te sfii să pui întrebări și ascultă în tăcere răspunsurile sfinților: nu disprețui pildele bătrînilor; nu fără rost au fost și-ți sînt împărțite.

Capitolul VI. DESPRE IMBOLDURILE NEÎNFRÎNATE

1. De îndată ce un imbold nesăbuit îi dă pinteni, omul se tulbură. Cel trufaș, de pildă, sau cel zgîrcit, n-au parte de tihnă niciodată; cel sărman și cel smerit cu inima gustă, în schimb, din belșug binefacerile păcii. Cel ce nu și-a răstignit cu totul poftele se va lăsa ușor păscut de ispită și va fi lesne biruit în împrejurări din cele mai mărunte și neînsemnate. Cei care sînt sufletește șubrezi - robiți încă, întrucîtva, trupului lor și aplecați spre bucuriile simțurilor - anevoie se vor dezlipi cu totul de dorințele și năzuințele lumești. Iată de ce îi umbrește tristețea, deseori, atunci cînd trebuie să se înfrîneze de la cîte ceva, ba chiar se supără, cîteodată, atunci cînd un lucru sau cineva li se așează de-a curmezișul.

2. Dacă însă omul și-a dobîndit ce și-a poftit, curînd îl apucă muștrările de cuget, căci și-a urmat fără frîu imboldul, ceea ce nu ajută cu nimic la dobîndirea păcii pe care și-a dorit-o. Adevărata pace a inimii se capătă luptînd împotriva poftelor neorînduite, nu slujindu-le și urmîndu-le orbește imboldul. Iată de ce inima omului robit simțurilor nu cunoaște pacea, căci binefacerile ei nu se revarsă asupra celui împrăștiat în afară, ci doar în adîncul sufletului aprins de rîvnă și evlavie.

Capitolul VII. SĂ NU NE LĂSĂM AMĂGIȚI DE NĂDEJDI ZADARNICE ȘI SĂ FUGIM DE ÎNFUMURARE

1. În zadar nădăjduiește cel care se bizuie pe oameni sau pe făpturi. Nu-i nici o rușine să te pui în slujba altora, din dragoste pentru Isus Cristos iar în ochii lumii să treci drept neajutorat. Nu te bizui pe tine însuși, ci pune-ți întreaga nădejde în Dumnezeu. Fă doar tot ceea ce depinde de tine, și mîna lui Dumnezeu nu va părăsi bunăvoința ta. Nu te încrede în știința ta de carte sau în iscusința judecării nimănu, ci doar în harul lui Dumnezeu, ajutorul de nădejde al celor smeriți, care,

însă, pe cei înfumurați îi umilește.

2. Nu te mândri cu bogăția - dacă întâmplător te bucuri de ea, nici cu prietenii, chiar dacă ar fi preaputernici; ci mărește-te cu Dumnezeu singur, cel care dăruiește tot darul și care, mai presus de orice, dorește să ni se dea pe sine însuși în dar. Nu te fuduli că ai fi chipeș și frumos, căci orice trup e iute destrămat și se strică la cea mai mică atingere a bolii și suferinței. Să nu ai părere bună despre priceperea și înzestrările tale, oricare ar fi ele, de teamă ca Dumnezeu să nu aibă, dimpotrivă, altă părere, El căruia îi datorezi tot ceea ce ai primit în dar de la fire.

3. Nu te socoti mai bun decât alții, ca nu care cumva, în ochii lui Dumnezeu, care cunoaște tot ceea ce ascunde inima omului, să fii socotit mai rău. Nu te fâli cu faptele tale bune, deoarece judecățile lui Dumnezeu se deosebesc de ale oamenilor, și nu o dată se întâmplă ca ceea ce place oamenilor să nu fie deloc pe placul lui Dumnezeu. Chiar dacă ai avea părți bune, fii încredințat că alții sînt totuși mai buni decât tine, ca făcînd astfel să poți păstra în suflet smerenia. Nu-i nimic dacă te socoți pe tine mai prejos decât oricine: vătămător ar fi să te socoți mai presus chiar decât unul singur dintre semenii tăi. Pacea sufletului nu părăsește niciodată pe cel smerit, în timp ce în inima celui cu ifose clocotesc într-una nemulțumirea și pizma.

Capitolul VIII. SĂ NE FERIM DE APROPIEREA NESĂBUITĂ FAȚĂ DE CEILALȚI

1. Nu deschide inima ta orișicui (Eccl 8, 19), ci doar unui om înțelept și cu frica lui Dumnezeu spune-i tot ce ai pe suflet. Nu te aduna prea des cu cei tineri și cu necunoscuți. Nu te linguși pe lângă cei cu dare de mîină și nu te grăbi să calci pragul mai marilor zilei. Mergi mai curînd la oamenii umili și simpli, la cei cumpătați și temători de Domnul; cu ei descarcă-ți inima, pentru binele tău sufletesc. Nu fi apropiat de nici o femeie anume, dar roagă-te îndeobște lui Dumnezeu pentru toate femeile bune. Să nu-ți dorești să fii apropiat sufletește decât de Dumnezeu singur și de îngerii lui; cît despre oameni, caută să-i cunoști cît mai puțin.

2. Să ai în suflet dragoste pentru toată lumea, apropierea de toți însă nu are nici un rost. De cîte ori nu se întâmplă ca cel mai puțin cunoscut să strălucească, de departe, cu faimă mare: ca de îndată ce sosește de față, bunul său nume să-și piardă luciul în ochiul celui care-l poate cunoaște mai îndeaproape. Tot astfel, ne închipuim uneori că am putea face altora plăcere venind mai aproape de ei; ca abia să începem să ne dăm seama că metehnele și cusururile noastre, văzute de aproape, sînt departe de a le face plăcere.

Capitolul IX. ASCULTARE ȘI SUPUNERE

1. Nu-i puțin lucru să-ți trăiești viața în ascultare, nu după cum te-ar tăia capul, ci

supus mai marilor tăi. Ești, într-adevăr, în mai mare siguranță stînd pe treapta de jos, unde să primești porunci, decît înălțat în vîrf, de unde să le împarți altora. Dar mulți stau sub pavăza ascultării mai mult de nevoie decît din iubire, și tocmai de aceea suferă, ba nu se sfiesc uneori să și cîrtească. E drept că nici nu vor putea vreodată dobîndi libertatea lăuntrică, dacă nu îmbrățișează virtutea supunerii din toată inima, din dragoste pentru Dumnezeu. Omul poate colinda încoace și încolo: liniștea sufletească nu și-o va găsi decît în supunerea smerită față de mai marii săi. Mulți s-au lăsat înșelați amarnic, închipuindu-și mereu și mereu alte locuri mai bune.

2. E adevărat că fiecare ține bucuos la părerile sale și se simte mai bine împreună cu cei cu care împarte păreri și gusturi asemănătoare. Dar dacă Dumnezeu este în mijlocul nostru, se cade uneori să renunțăm la părerile noastre, pentru binele păcii. Și cine poate fi oare atît de înțelept încît să le știe pe toate? Prin urmare nu te bizui prea mult pe părerile tale, ci ascultă bucuos și pe ale altora. Chiar dacă părerea ta este îndreptățită, dar încetezi să ții morțiș la ea și, din iubire pentru Dumnezeu, urmezi pe a altuia, mai mare este folosul pentru propășirea ta sufletească.

3. Deseori mi-a fost dat să aud că mai la adăpost e cel ce știe să aplece urechea și să primească sfaturi, decît cel care se încumetă să le dea. Se poate totuși întîmpla ca îndreptățită într-adevăr să fie părerea fiecăruia; a ține însă morțiș numai la părerile tale - chiar atunci cînd, în chip limpede, dreapta chibzuință și judecată nu-ți pot da dreptate - e semn de cerbicie și de înfumurare.

Capitolul X. ÎNFRÎNAREA LIMBUȚIEI

1. Ocolește cît poți larma și gura lumii: vorbăria, chiar lipsită de răutate, aduce omului multă bătaie de cap. Nu-i trebuie mult nimănui ca să fie cuprins de fumuri și, alunecînd, să-și piardă capul. Tocmai de aceea, de cîte ori nu mi-am dorit să fi tăcut din gură și să nu mă fi dus printre oameni! Mă întreb ce ne împinge mereu să flecărăm, cu atîta ușurință, bătîndu-ne într-una gura despre vrute și nevrute, cînd, aproape întotdeauna, ne înapoiem la tăcere cu conștiințele vătămate? Flecărăm cu atîta plăcere, deoarece prin vorbăria noastră căutăm, cumva, să ne destindem, despovărîndu-ne inimile, îndeobște apăsate de greutate. De aceea ne place atît de mult să gîndim și să vorbim tocmai despre acele lucruri la care ținem mai mult, sau pe care le dorim, sau despre altele, pe care ni le simțim potrivnice.

2. Dar vai, de cele mai multe ori, fără nici un rost și cu totul zadarnic. Căci ușurarea aceasta părelnică dăunează nu puțin alinării lăuntrice, care-i darul lui Dumnezeu. Iată de ce se cade să stăm de veghe și să ne rugăm, ca timpul ce ni s-a dat să nu ni se irosească în deșert. Dacă are într-adevăr vreun rost să deschizi gura, fă ca vorbele tale să fie pline de miez și sufletește folositoare. Năravul și nepăsarea față de propășirea sufletului nostru ne trag de cele mai multe ori la limbuție. Dimpotrivă, a sta cuviincios de vorbă despre cele sufletești poate fi de

mare folos, mai cu seamă dacă cei ce se adună să schimbe asemenea gânduri împărtășesc, într-un singur suflet, una și aceeași rivnă pentru împărăția lui Dumnezeu.

Capitolul XI. DOBÎNDIREA PĂCII LĂUNTRICE ȘI RÎVNA PROPĂȘIRII SUFLETEȘTI

1. Ne-am putea bucura de multă pace dacă n-am ține să ne amestecăm cu tot dinadinsul în treburile, faptele și spusele altora, care, de fapt, nici măcar nu ne privesc. Într-adevăr, cum s-ar putea bucura mult timp de pace cel ce se amestecă tam-nisam în treburi care nu-l privesc, zorind într-una după prilejuri din afară, și dînd astfel uitării datoria de a se reculege măcar din cînd în cînd în sufletul său? Ferice de inimile limpezi și curate, căci se vor bucura de belșug de pace.

2. Cum de-au izbutit unii sfinți să atingă atîta desăvîrșită reculegere și să dobîndească atîta lumină lăuntrică în sufletul lor? Silindu-se din răsuputeri să-și răstignească orice imbold și poftă pămîntească, ei s-au dovedit în stare să se contopească, din adîncul inimii lor, cu Dumnezeu și lui singur să-i slujească în deplină libertate lăuntrică. Iar noi prea mult ne lăsăm stăpîniți de patimi, prea mult ne lăsăm frămîntați de lucruri vremelnice și trecătoare. Rar se întîmplă să putem spune că am înfrînt în noi, cu desăvîrșire, măcar un singur viciu, iar de înaintarea zilnică a sufletului nostru nu ne sinchisim prea mult: iată de ce rămînem atît de reci și împietriți în lîncezeală.

3. Dacă am izbuti să răstignim cu desăvîrșire în noi pornirile rele, scuturînd totodată acele lanțuri care ne țin legați pe dinăuntru, am putea deprinde și gusta, măcar în parte, plăcerile luminării dumnezeiești. Una este pricina dintîi și piedica cea mai mare: rămînem încă robiți pornirilor rele și poftelor; șovăim să pășim bărbătește pe calea desăvîrșirii pe care au mers sfinții. E de ajuns, ia-tă, să întîmpinăm pe drumul nostru o împotrivire cît de mică, și ne pierdem de îndată cumpătul și ne reîntoarcem spre mîngîierile omenești.

4. Dacă ne-am lupta cu bărbăție, ținînd piept pînă la capăt împotrivirii, fără nici o îndoială am vedea ajutorul lui Dumnezeu coborînd asupra noastră din cer, să ne întărească. Celor ce luptă cu nădejdea în puterea harului său, Dumnezeu nu șovăie să le dea mîna de ajutor trebuincioasă: ne trimite în cale prilejuri de luptă tocmai pentru a ne ajuta să învingem. Dacă am lega înaintarea noastră pe calea desăvîrșirii doar de păzirea acelor cerințe și rînduieli ce se pot vedea pe dinafară, evlavia noastră s-ar stinge curînd. Să punem, așadar, securea la rădăcină, ca, răstignind pornirile noastre rele, să putem dobîndi pacea lăuntrică.

5. Dacă în fiecare an ne-am dezbăra de un singur viciu, stîrpindu-l cu totul din suflet, n-am întîrzia să devenim desăvîrșiți. Din păcate se întîmplă adesea pe dos, ca, după mulți ani de viață religioasă, să ne simțim mai puțin buni și mai puțin desăvîrșiți, decît eram la început. Rivna și dorința de mai bine se cuvin să crească din zi în zi mai mult; iată însă că a ajuns acum să ni se pară lucru mare dacă

cineva și-a putut păstra în suflet rîvna aprinsă de la început. Măcar dacă în capul locului am pune mai multă hotărîre și dîrzenie, toate le-am putea face, după aceea, cu voce bună și ușurință.

6. E greu să te lepezi de o obișnuință; mai greu încă e să te debarasezi de un nărav care a prins rădăcini în voință. Dacă însă nu te vei înfrînge pe tine însuți în lucruri mărunte și lipsite de însemnătate, cum vei izbuti oare să fii învingător în cele grele? Împotrivește-te din capul locului pornirilor rele, dezvăță-te din timp de nărav, dacă nu vrei să te trezești, pe nesimțite, la ananghie mai mare. O, dacă ai ști ce pace ai putea cîștiga pentru tine, ce bucurie ai putea dărui celor din jur, rînduindu-ți purtările cum se cade - nu mă îndoiesc că alta ar fi tragerea de inimă cu care te-ai îngriji de progresul tău sufletesc.

Capitolul XII. NU SÎNT FĂRĂ ROST ÎMPREJURĂRILE POTRIVNICE

1. E bine ca, din cînd în cînd, să avem de întîmpinat împrejurări potrivnice și suferințe, căci ele readună omul în reculegerea inimii sale, îl fac să-și cunoască surghiunul, și-l împiedică de a-și mai lega nădejdiile de lucrurile acestui pămînt. E bine, din cînd în cînd, să dăm piept cu potrivniciile, e bine ca oamenii să aibă despre noi păreri proaste și să ne ponegrească, chiar dacă nu le-am fi greșit cu nimic, nici cu gînd rău n-am fi fost în nici o privință. Acestea toate sînt reazem de nădejde pentru smerenie și ne apără de înfumurarea deșartă. Într-adevăr, atunci cînd mai rău sîntem ponegriți de gura lumii, cînd ceilalți au despre noi păreri cel mai proaste, mai bine și cu mai mult temeie ochii ni se îndreaptă spre Dumnezeu, martorul lăuntric al conștiinței noastre.

2. Ar trebui, de aceea, ca omul să-și pună întreaga sa nădejde și tot reazemul în Dumnezeu, ca să nu simtă nevoia de a cerși pe nicăieri amarul mîngîierilor omenești. Cînd un om de bunăvoință trece prin încercări și ispite, sau cînd îi dau tîrcoale gîndurile rele, el înțelege mai bine ca niciodată cît de trebuincioasă îi este mîna lui Dumnezeu, fără de care nimic bun nu va putea vreodată, de unul singur, să ducă pînă la capăt. În astfel de împrejurări, omul se întristează, suspină, se roagă, căci stă sub pintenul amărăciunii. Atunci viața i se pare searbădă și și-ar dori să moară, ca să se poată topi cu totul și să se unească cu Cristos. Atunci abia își dă seama, cu adevărat, că nicăieri pe lume nu va putea găsi adăpost sigur și pace netulburată.

Capitolul XIII. LUPTA ÎMPOTRIVA ISPITELOR

1. Cît timp vom fi în viață pe acest pămînt, nu vom putea fi scutiți de amărăciuni și de ispite. De aceea, în cartea înțeleptului Iov stă scris: ispită e viața omului pe pămînt (Iov 7, 1). Iată de ce fiecare ar trebui să fie cu ochii în patru, de veghe asupra ispitelor sale, rugîndu-se ca diavolul, care nu doarme, ci ca un leu rîcnind umblă căutînd pe cine să sfîșie (1 Pt 5, 8), să nu găsească nicăieri prilej de înșelăciune. Nimeni, într-adevăr, nu este atît de desăvîrșit și de sfînt încît să nu

sufere din cînd în cînd cercetarea ispitei, iar scutit cu desăvîrșire de ispite nu poate fi nimeni.

2. Dar ispitele, deși grele și supărătoare, sînt adesea de mare folos: prin ele sufletul omului se umilește, se curăță, se cumițește. N-a fost sfînt al lui Dumnezeu care să nu fi trecut prin sumedenie de încercări și de ispite, ca biruindu-le să propășească pe calea binelui, pînă la capăt. În schimb cei care n-au fost în stare să le înfrîngă s-au făcut vrednici de osîndă și s-au pierdut pe drum. Nu-i stare atît de sfîntă, nici loc atît de tainuit unde ispitele și amărăciunile să nu pătrundă cumva.

3. Nimeni dintre cei vii nu poate fi cu totul la adăpost de ispită, căci în noi înșine se află sîmburele ei, născuți fiind cu toții întru poftă. Chiar dacă o ispită sau altă tulburare ne lasă, altele și mereu altele vor veni să le ia locul, și pururi vom avea cîte ceva de înfruntat și îndurat. Căci comoara fericirii noastre am pierdut-o. Sînt mulți care se silesc să fugă de ispite, și mai rău se înfundă în ele. Doar cu fuga nu putem învinge, ci cu răbdare și prin adevărata smerenie: nu-i altă cale pentru a birui cu adevărat puterile vrăjmașe.

4. Cel ce se ferește doar pe dinafară - fără să smulgă răul de la rădăcină - va bate mai mult pasul pe loc: aș spune chiar că valul ispitelor va reveni asupra lui mai grabnic încă, mai puternic încă, făcîndu-l să se simtă vătămat. Puțin cîte puțin, cu binișorul și cu inima răbdătoare, aflînduți reazemul în brațele lui Dumnezeu, mai mare spor în luptă vei simți, decît neînduplecat și bățos, încrîncenîndu-te de unul singur. Fă-ți un obicei din a cere sfat ori de cîte ori ești încercat de ispită; nu fi aspru cu altul ca tine aflat în ispită, ci dă-i îmbărbătare, așa cum ție însuși ți-ar place să primești îmbărbătare atunci cînd ispita îți dă tîrcoale.

5. Toate ispitele care ne vătămă pornesc de la nestatornicia sufletului și lipsa de încredere în Dumnezeu: într-adevăr, precum corabia fără cîrmă, purtată de talazuri cînd încoace cînd încolo, tot astfel și omul molatec și uitător de hotărîrile luate este supus în fel și chip ispitirii. Fierul se încearcă în foc, omul drept e încercat în ispite. De cele mai multe ori ne cunoaștem prea puțin puterile; dar ispita scoate la iveală întocmai ceea ce sîntem. Trebuie însă să stăm de veghe, mai cu seamă atunci cînd ispita mijeste, gata-gata să încolțească, căci vrăjmașul poate fi mai lesne înfrînt dacă-i ținut la depărtare de ușă, decît dacă i se iese în întîmpinare, chiar și îndată după ce a ajuns să bată. Iată de ce s-a zis:

Pune piciorul în prag: tîrziu vine leacul cînd, îndelung cuibărită, meteahna a prins rădăcină.

(Ovidiu, Remed. am. 91, 92).

Într-adevăr, mai întîi trece prin minte un gînd răzleț, apoi închipuirea se aprinde, din plăcere se înfruptă, cugetul lunecă în jos și consimte. Astfel, pe nesimțite, se strecoară în suflet, cu totul, vătămarea vrăjmașă, ori de cîte ori răul nu-i curmat de la bun început. Și cu cît mai mult timp omul se arată molatic față de primejdie, cu atît mai mult, zi de zi, puterile lui sleiesc, iar vrăjmașul devine tot mai puternic.

6. Unii sînt încercați de ispite mai grele la începutul întoarcerii lor la Dumnezeu; alții dimpotrivă, la sfîrșit. Mai sînt și alții care îndură aceleași încercări mai mult sau mai puțin fără oprire, în tot timpul vieții. Dar sînt și unii mai ușor cercetați de ispită, după socotința proniei și dreptății cerești, care știe cumpăni vredniciile și puterile fiecăruia, rînduind totul spre mîntuirea aleșilor săi.

7. Iată de ce nu trebuie să ne pierdem nădejdea atunci cînd trecem prin focul ispitelor, ci, dimpotrivă, să-l rugăm pe Dumnezeu cu rîvnă și mai aprinsă, ca să binevoiască să ne trimită ajutorul său în orice strîmtorare și ananghie; căci El, așa cum mărturisește Sfîntul Apostol Pavel, odată cu ispita, va aduce și scăparea din ea, ca să puteți răbda (1 Cor 10, 13). Să ne smerim, așadar, sufletele sub mîna lui Dumnezeu, în orice ispitire și amărăciune, căci pe cei smeriți cu inima îi va mîntui și îi va înălța.

8. În focul ispitelor și la amărăciune se vede mai bine cît de mult a propășit omul pe calea desăvîrșirii: aici ies cel mai bine la iveală vredniciile fiecăruia, iar virtutea se arată fără puțință de tăgadă. Căci n-ar fi mare lucru a te arăta evlavios și plin de rîvnă, stînd la adăpost de strînsoarea ananghiei; la vremea încercării îndurate cu răbdare se vedește chezășia și nădejdea că sufletul va propăși cu adevărat într-o desăvîrșire. Unii se păzesc de ispitele cele mari, dar se poticnesc și cad ades în împrejurări mărunte ale vieții de toate zilele, ca astfel, umiliți de șubrezenia puterilor lor, să nu-și mai caute vreun reazem de nădejde în sine.

Capitolul XIV. SĂ NE FERIM DE A FACE JUDECĂȚI TEMERARE

1. Întoarce-ți privirea spre tine însuși și ferește-te de a judeca faptele altora. Atunci cînd judecă pe ceilalți, omul se ostenește zadarnic, de cele mai multe ori e păscut de greșeală și lesne alunecă în păcat; în schimb, cînd se judecă pe sine și-și cercetează propriul cuget, fapta-i priește, aducîndu-i întotdeauna rod și folos. Ne dăm mereu cu părerea cu privire la acele lucruri care ne stau pe suflet, ceea ce face ca, orbiți de iubirea noastră de noi înșine, să pierdem ușor din vedere dreapta judecată. Dacă Dumnezeu ar fi ținta curată a tuturor gîndurilor și dorințelor noastre, nu ne-am frămînta atîta cînd părerile noastre întîmpină împotrivirea celorlalți.

2. Dar iată că stă cuibărit în noi cîte un lucru - alteori vine și altceva să ne dea ghes din afară - și ne pomenim, într-un fel sau altul, mînați care încotro de imbolduri. Mulți, de fapt, se caută într-ascuns pe sine în tot ceea ce fac, dar nu-și dau seama de asta. Pot chiar părea cu totul împăcați cu ei înșiși, atunci cînd, după voia și părerea lor, toate le merg strună; e de ajuns însă ca lucrurile să ia altă întorsătură decît aceea dorită, și ei nu întîrzie să intre în frămîntare și să se întristeze. Între prieteni și concetățeni, între oameni evlavioși și călugări, se nasc astfel, destul de des, neînțelegeri, dezbinări și sfadă.

3. Năravul care a prins rădăcini anevoie se dezvăță și nimănui nu-i face plăcere să primească povețe împotriva părerilor sale. Dacă te vei bizui mai mult pe

luminile minții și pe iscusințele tale decît pe virtutea supunerii lui Isus Cristos, cu greu, dacă totuși vreodată, vei ajunge cu adevărat luminat la suflet: Dumnezeu, într-adevăr, ne dorește cu desăvîrșire supuși voinței sale și ridicăți dincolo de toată priceperea și lumina minții omenești, prin focul arzător al dragostei sale.

Capitolul XV. BINEFACEREA PURCEDE DIN IUBIRE

1. Pentru nimic în lume și de dragul nimănui nu trebuie vreodată săvîrșită o faptă rea; dar, pentru a fi de folos celui lipsit, se cade uneori să lăsăm de bunăvoie o binefacere începută, preschimbînd-o în acest fel în altă binefacere mai mare. Fapta bună nu se pierde, ci dimpotrivă, e strămutată atunci în mai bine. Fără dragoste, luate pe dinafară, faptele, ca atare, rămîn sterpe; în schimb, pînă și cea mai mică și neînsemnată faptă, săvîrșită din suflet, cu dragoste, își aduce negreșelnic rodul deplin. Ochiul lui Dumnezeu cumpănește într-adevăr mai curînd gîndul din care fapta omului purcede, decît fapta ca atare, privită pe dinafară.

2. Mult face acela care iubește mult. Mult face acela care face bine ceea ce are de făcut. Bine face acela care slujește cu precădere rosturile semenilor săi mai curînd decît foloasele sale. Adesea ceea ce pare dragoste nu-i altceva decît imbold trupesc, căci chemările firii, ghimpele voinței, năzuința răsplății, plăcerea omului de a se simți în largul său rar dacă se lasă cu totul ținute în frîu.

3. Cel care are în suflet iubirea cea adevărată și desăvîrșită nu se caută pe sine în nimic, căci nu dorește din inimă decît un singur lucru: ca în toate să fie proslăvit Dumnezeu singur. Nu pizmuieste pe nimeni, de vreme ce nu-și dorește plăcerea vreunei bucurii pentru sine; nici nu s-ar putea simți bine bucurîndu-se singur, deoarece, mai presus de orice, dorește să guste plăcerea fericirii în Dumnezeu. Nu ia nimic de bun din partea vreunei făpturi, ci toate rosturile le vede adunate la Dumnezeu, în al cărui izvor își au toate obîrșia și întru care toți sfinții se bucură de rodul desfătării și al păcii. O, măcar o scînteie cît de mică de-am avea din focul adevăratei iubiri, am simți cu siguranță cît de zadarnice sînt toate bunurile pămîntului.

Capitolul XVI. RĂBDARE FAȚĂ DE CUSURURILE CELORLALȚI

1. Se cade ca omul să rabde cu resemnare ceea ce nu poate fi îndreptat - în sine și la ceilalți -, pînă ce Dumnezeu va binevoi să rînduiască lucrurile altfel. Nu uita niciodată că aceasta priește cel mai mult sufletului, călîndu-i răbdarea, fără de care vredniciile noastre n-au cum să prețuiască mare lucru. Dar nu înceta să te rogi fierbinte, cerînd ajutorul lui Dumnezeu, spre a putea să porți în duhul blîndeței povara.

2. Nu te sfădi cu cel care - o dată sau de două ori povățuit -, rămîne îndărătnic, ci

încredințează totul în mâinile lui Dumnezeu, ca, în faptele tuturor slujitorilor săi, voia și cinstea lui să strălucească, El care știe să întoarcă în bine tot răul. Dă-ți silința să fii răbdător și îngăduitor față de cusururile și metehnele celorlalți, oricare ar fi ele, căci nu ești nici pe departe scutit de multe altele, pe care cei dimprejurul tău sînt nevoiți și ei să le rabde de la tine. Cînd tu însuți nu te dovedești în stare de a-ți îndrepta purtările așa cum îți propui, de unde cutezanța de a cere ca altul să și le îndrepte pe ale lui, după voia bunului tău plac? N-am zice nu ca ceilalți să fie fără cusur, dar de îndreptarea metehnelor noastre ne sinchisim prea puțin.

3. Am vrea să-i vedem pe ceilalți muștrați cu asprime; cît despre noi, nici nu vrem să auzim de dojană. Îngăduința arătată altora ne displace, deși nu suferim să fim respinși atunci cînd cerem pentru noi înșine scutire ori îngăduință. Pe ceilalți i-am dori ținuți din scurt, potrivit tuturor rînduielilor; noi înșine nu suferim să fim, întru nimic, restrînși de asprimile legii. Astfel se adeverește cît de rar cîntărim cu aceeași măsură pe aproapele nostru și pe noi înșine. Dacă toți oamenii ar fi desăvîrșiți, ce ne-ar mai rămîne de îndurat de la ceilalți din dragoste pentru Dumnezeu?

4. Adevărul este că Dumnezeu însuși a rînduit să ne purtăm unii altora sarcinile (Gal 6, 2), căci nimeni nu-i fără cusur, nimeni fără jug și povară, nimeni deajuns sieși, nimeni îndeajuns de cuminte și înțelept; se cade, tocmai de aceea, să fim îngăduitori unii cu alții, să ne îmbărbătăm unii pe ceilalți, să ne dăm, după caz, unii altora o mîna de ajutor, să schimbăm între noi îndemnuri și povețe. La necaz se arată, fără greș, virtutea fiecăruia. Ia-tă că nu prilejurile îl fac pe om șubred, ci doar arată cît este de slab.

Capitolul XVII. DESPRE VIAȚA MONAHALĂ

1. În multe trebuie să te înveți să-ți calci pe inimă, dacă ții cu adevărat să trăiești în pace și bună înțelegere cu ceilalți. Nu-i lucru ușor să-ți duci zilele la mănăstire sau împreună cu frații sub acoperișul aceluiași așezămînt; nu-i puțin lucru să poți conviețui fără sfadă și să-ți păstrezi statornicia în credință pînă la moarte. Ferice de cel în stare să-și încheie cu bine zilele trăind astfel. Dacă însă ții cu adevărat să nu șovăi și să propășești pînă la capăt, nu uita că ești, pe pămînt, un biet pribeag în trecere, un călător în surghiun. Dacă vrei ca viața ta să fie cu adevărat legată de a lui Cristos, fii gata să treci drept nebun în ochii lumii.

2. Nici haina, nici tonsura nu fac pe monah: adevăratul călugăr este cel care îmbrățișează un cu totul alt fel de viață, prin răstignirea desăvîrșită a poftelor și imboldurilor firii sale. Cel ce umblă și după altceva afară de Dumnezeu, cel ce caută și altceva decît mîntuirea sufletului său nu va găsi în calea sa decît amărăciune și durere. Nu poate gusta tihna unei păci statornice cel ce nu-și dă întreaga strădanie de a fi cel mai mic, întru totul supus tuturor.

3. Ai venit aici să slujești, nu să poruncești; nu uita că rosturile chemării tale sînt

răbdarea, supunerea și truda, iar nu huzurul și taifasul. Aici omul se încearcă precum aurul în cuptor. Nu poate sta nimeni aici decât dacă, din toată inima, e hotărît să se smerească pe sine, întru totul, pentru Dumnezeu.

Capitolul XVIII. PILDA SFINȚILOR PĂRIȚI

1. Cugetă adînc la pildele vie ale Sfinților Părinți, în care a strălucit adevărata desăvîșire și credință duhovnicească, și vei vedea cît de puțin, aproape nimic, prețuiește ceea ce facem noi. Vai, ce este viața noastră față de viața lor! Sfinții și prietenii lui Cristos au slujit Domnului în foame și sete, în frig și golicieune, în muncă și osteneală, în privegheri și posturi, în rugăciuni și meditații sfinte, în prigoniri și ocări nenumărate (2 Cor 11, 27).

2. O, cît de multe și cît de grele necazuri au îndurat Apostolii, Mucenicii, Mărturisitorii, Fecioarele și toți ceilalți care au voit să meargă pe urmele lui Cristos! Căci ei și-au răstignit sufletele în lumea aceasta, ca să le păstreze în viața veșnică. Ce viață aspră și plină de renunțări au dus Sfinții Părinți în pustiu! Cît de grele și îndelungate ispite au îndurat! Cît de des erau chinuți de dușmani! Ce rugăciuni stăruitoare și fierbinți au îndreptat spre Dumnezeu! Ce posturi aspre au făcut! Cîtă rîvnă și înflăcărare pentru a înainta în viața duhovnicească! Ce luptă și înfrînare pentru a-și stăpîni pornirile neorînduite! Cu ce gînd curat și drept tindeau spre Dumnezeu! Ziua munceau iar noaptea o petreceau în rugăciune, deși, chiar și lucrînd, nu încetau a se ruga cu mintea.

3. Tot timpul îl întrebunțau cu folos; fiecare ceas consfințit lui Dumnezeu li se părea scurt; atît era de mare plăcerea contemplării lui Dumnezeu, încît uitau chiar și de nevoia hranei trupești. Se lepădau de toate bogățiile, demnitățile, onorurile, prietenii și rudeniile lor; din ale lumii nu țineau să aibă nimic și de abia dacă se atingeau de cele trebuincioase traiului: se întristau că erau nevoiți să dea trupului chiar și numai cele neapărat de trebuință. Erau, așadar, săraci în cele pămîntești, dar foarte bogați în har și în virtute. Pe dinafară duceau lipsă de toate, în schimb pe dinăuntru se săturau cu harul și mîngîierea dumnezeiască.

4. Erau străini de lume, dar familiari și apropiați de Dumnezeu. Ei se socoteau pe sine drept nimic și erau disprețuți de lumea aceasta, dar erau scumpi și iubiți în ochii lui Dumnezeu. Se țineau în adevărata smerenie, trăiau într-o ascultare simplă și umblau în dragoste și răbdare; de aceea, duhovnicește propășeau zilnic și dobîndeau har mare înaintea lui Dumnezeu. Au fost dați drept pildă tuturor celor consfințiți lui Dumnezeu și mai mult trebuie să ne îndemne unii ca aceștia la propășire în virtute, decît mulțimea celor lîncezi, la delăsare.

5. Cît de mare era rîvna celor consfințiți lui Dumnezeu la începutul sfintei lor întemeieri! Cîtă evlavie în rugăciune! Ce întrecere între ei în practicarea virtuții! Cîtă cuviință și cîtă ascultare față de legile și regulile întemeietorului lor! Urmele lăsate de ei mărturisesc încă și astăzi că au fost cu adevărat oameni sfinți și desăvîșiți, care, luptîndu-se cu bărbăție, au biruit lumea. Astăzi este luat drept

lucru mare și rar exemplul celui care nu calcă regula și care suferă cu răbdare ceea ce și-a luat asupra sa.

6. O, răceală și nepăsare a stării noastre! Cu câtă ușurință ne-am îndepărtat de avântul sfânt din trecut! Ni s-a urît de viață din pricina delăsării și nepăsării noastre! Măcar de n-ar adormi cu totul în tine dorința de a înainta în virtute, tu, care ai văzut pildele atîtor oameni evlavioși!

Capitolul XIX. DEPRINDERILE UNUI BUN CĂLUGĂR

1. Viața unui bun călugăr trebuie să fie înzestrată cu belșug de virtuți, ca lăuntru sufletului său să fie așa cum se arată în fața oamenilor. Ba, la drept vorbind, ar trebui să fie mai mult înlăuntru decît apare pe dinafară; deoarece Acela care vede cele din lăuntru omului este Dumnezeu, pe care sîntem datori să-l respectăm mai presus de toate, oriunde ne-am afla, și să ne purtăm în ochii lui curați ca niște îngeri. Se cuvine să reînnoim, în fiecare zi, hotărîrile noastre și să ne îndemnăm la rîvnă, ca și cînd ne-am fi întors la Dumnezeu acum pentru înțîia dată; și să zicem: "Ajută-mă, Doamne Dumnezeule, în buna propunere și în sfînta ta slujbă, și fă ca astăzi să încep bine, deoarece pînă acum n-am făcut nimic".

2. Propășirea noastră în desăvîrșire depinde de puterea hotărîrilor noastre și de multă sîrguință are nevoie cel care vrea să înainteze. Dacă cel ce ia hotărîri puternice dă greș atît de des, ce se va întîmpla cu acela care rareori, și fără atîta dîrzenie, își propune să facă cîte ceva? Abaterea de la propunerea noastră se întîmplă în fel și chip; chiar și cea mai mică neglijență în deprinderile noastre anevoie poate trece fără pierdere. Hotărîrile celor dreți se bizuie mai mult pe harul lui Dumnezeu decît pe propria lor înțelepciune, și în orice întreprind ei își pun în darul Domnului, întotdeauna, toată încrederea. Căci omul propune, dar Dumnezeu dispune și calea omului nu-i în mîinile sale (Ier 20, 23).

3. Dacă întrerupem o îndeletnicire obișnuită pentru o faptă evlavioasă sau pentru binele fraților noștri, ne vom reîntoarce la ea cu toată ușurința. Dar dacă se lasă cu ușurință - fie din nepăsare, fie pentru că ni s-a urît -, fapta nu va fi scutită de vinovăție, iar dauna se va simți mai tîrziu. Să ne silim cît putem și tot vom greși cîte puțin în multe. De aceea se cuvine să ne propunem întotdeauna lucruri anume, mai ales cu privire la acele împrejurări care ne împiedică mai mult în desăvîrșire. Trebuie să cercetăm și să orînduim atît viața noastră lăuntrică cît și cea exterioară, pentru că amîndouă sînt de folos pentru a propăși în desăvîrșire.

4. Dacă nu poți să te reculegi fără întrerupere, adunăți gîndurile cel puțin din cînd în cînd, sau cel puțin o dată pe zi, dimineața sau seara. Dimineața ia hotărîri, iar seara cercetează purtările de peste zi: cum te-ai purtat în vorbele tale, în fapte, în gînduri, deoarece în acestea ai supărat de mai multe ori pe Dumnezeu și pe aproapele tău. Înarmează-te ca un soldat împotriva vicleniilor diavolești, înfrînează-ți lăcomia, ca să înfrînezi mai ușor orice pornire neorînduită a trupului. Nu sta niciodată degeaba; apucă-te fie de citit, fie de scris, fie de

rugăciune, fie de meditație, sau fă ceva folositor pentru binele comun. Totuși munca cu brațele să se facă cu măsură, deoarece nu poate fi făcută de toți la fel.

5. Deprinderile particulare nu trebuie scoase la iveală, deoarece în taină se pot practica mai bine. Totuși ferește-te de a fi leneș în îndeplinirea deprinderilor comune și rîvnic numai pentru cele particulare; ci, odată ce ți-ai făcut datoria cu toată fidelitatea în cele impuse, dacă îți mai rămîne ceva timp, întoarce-te înlăuntrul tău după cum te îndeamnă sufletul. Nu toți pot face aceleași practici; unuia i se potrivește mai mult una, altuia alta. De asemenea, după cum sînt împrejurările, sînt de ales și practicile; deoarece unele sînt mai indicate în zilele de sărbătoare, altele în zilele de lucru. La fel, în vreme de ispită avem nevoie de unele, și de altele în timp de pace și de liniște. Deosebite sînt gîndurile care ne plac atunci cînd sîntem mîhniți, de cele cînd ne bucurăm în Domnul.

6. La sărbătorile mari, se cuvine să reînnoim deprinderile frumoase din trecut și să cerem cu mai mare înflăcărare ocrotirea sfinților. De la o sărbătoare la alta se cuvine să luăm într-adevăr hotărîri ca și cînd ar urma să fim chemați neîntîrziat la sărbătoare în viața cea veșnică. Tocmai de aceea, la zile mari, este cazul să ne pregătim cu mai multă sîrguință, adîncind bunele hotărîri de a duce o viață mai duhovnicească, păstrînd toate rînduielile cu mai mare sfințenie încă, întocmai ca și cum, în scurtă vreme, ar urma să primim de la Dumnezeu răsplata tuturor ostelenilor noastre.

7. Și dacă ziua răsplății se amîină, să socotim că nu sîntem încă îndeajuns de bine pregătiți, nevrednici încă de o slavă atît de mare, care se va arăta însă în noi la vremea hotărîită, și astfel să ne dăm silința a ne pregăti cît mai bine cu putință pentru sfîrșitul nostru. Fericită slugă - spune Evanghelistul Luca - care atunci cînd va veni stăpînul, o va găsi veghind; adevăr vă spun, o va pune peste toate bunurile sale (Luca 12, 37).

Capitolul XX. IUBIREA DE SINGURĂTATE ȘI TĂCERE

1. Caută timpul potrivit pentru a te întoarce în tine însuți și cugetă adeseori la binefacerile lui Dumnezeu. Lasă la o parte lucrurile ce-ți ațîță curiozitatea. Citește lucruri care să-ți stîrnească mai curînd căința decît voia bună în suflet. Dacă ai fugi de pălăvrăgelile de prisos și ai ocoli drumurile zadarnice, dacă ți-ai feri urechile de ascultarea tuturor noutăților și zvonurilor, ai găsi timp din belșug și prilej nimerit pentru a stărui în meditații evlavioase. Cei mai mari sfinți ocoleau, pe cît puteau, adunările oamenilor și alergau mai curînd să-i slujească lui Dumnezeu în ascuns.

2. Bine a spus cel ce scria: De cîte ori am fost printre oameni, mai puțin om m-am întors acasă (Seneca, Epist. 7). Același lucru ni se întîmplă deseori, atunci cînd prisosim cu vorba în adunări. Este mai lesne să păstrezi tăcerea cu totul, decît, vorbind, să nu aluneci în vorbirea de prisos. Este mai ușor să stai ascuns la tine, decît să te păzești cum se cuvine în afară. Așadar, acela care vrea să ajungă

la o viață lăuntrică și duhovnicească, trebuie să se îndepărteze de mulțime, împreună cu Isus. Nimeni nu se arată fără primejdie în lume, decât dacă îi place singurătatea. Nu poate vorbi nimeni, decât dacă știe să iubească tăcerea. Nimeni nu poate fi mai mare cu siguranță, decât dacă știe să fie mai mic, cu plăcere. Nimeni nu poate porunci cu siguranță, dacă n-a învățat bine virtutea ascultării.

3. Nimeni nu se bucură fără teamă, dacă nu are în sine mărturia bunei conștiințe. Îndrăzneala sfinților era întotdeauna întovărășită de frica lui Dumnezeu. Cu toate că străluceau prin mari virtuți și har, nu erau mai puțin smeriți, și mereu în stare de veghe. Nu așa cei fărădelege: îndrăzneala lor se naște din mândria lor și din prea mare încredere în ei înșiși și, la sfârșit, se întoarce în dezamăgire. Oricât de bun călugăr sau pustnic te-ai crede, în viața aceasta nu-ți făgădui niciodată siguranță deplină.

4. Adeseori cei mai buni după socoteala omenească s-au primejduit foarte mult, fiindcă s-au încrezut prea mult în sine. De aceea multora le este mai de folos să nu fie scutiți cu totul de ispite, ci să fie cât mai mult nevoiți să lupte, ca nu cumva, încrezându-se prea mult în sine, să se mândrească și să alunece apoi cu ușurință înspre mîngîieri lumești. O, cât de mare pace și liniște ar avea în suflet acela care ar stîrpi orice grijă deșartă și s-ar gîndi numai la cele mîntuitoare și dumnezeiești, punîndu-și în Dumnezeu toată încrederea!

5. Cine nu s-a deprins cu smerenie în sfînta pocăință, nu este vrednic de mîntuirea cerească. Dacă vrei să te căiești din toată inima, intră în odaia ta și îndepărtează de la tine tot zgomotul lumii, după cum stă scris: Căiți-vă în chiliile voastre (Ps 4, 5). În chilie vei găsi ceea ce afară pierzi adesea. Chilia locuită neîntrerupt se face plăcută; părăsită de multe ori, naște urîtul. Dacă de la începutul întoarcerii tale la Dumnezeu o vei locui și o vei păzi, îți va fi după aceea cea mai dragă prietenă și cea mai scumpă mîngîiere.

6. În tăcere și în tihnă înaintează sufletul evlavios și pătrunde tainele Scripturii. Aici află izvorul lacrimilor cu care să se spele și să se curețe în toate nopțile, pentru a fi cu atît mai aproape de Făcătorul său cu cît a stat mai departe de viltoarea tuturor celor lumești. Așadar, de acela care se desparte de cunoscuți și de prieteni se va apropia Dumnezeu, împreună cu îngerii săi sfinți. Este mai bine a trăi ascuns și a te îngriji de mîntuirea proprie, decât a face minuni, neglijîndu-te pe tine însuși. Este vrednic de laudă cel consfințit lui Dumnezeu, care iese rareori în lume, care se păzește de a fi văzut și care nu dorește să vadă pe alții.

7. De ce vrei să sorbi cu ochii ceea ce nu-ți este îngăduit să ai? Lumea trece, și împreună cu dînsa și pofta ei (1 Ioan 2, 17). Pofta simțurilor te trage să ieși în lume, dar după ce a trecut ceasul, ce aduci cu tine înapoi, decât o conștiință împovărată și o inimă împărțită? Ieșirea veselă adeseori dă naștere unei întoarceri triste și o seară de veselie aduce după sine o dimineață posomorîită. Astfel, orice plăcere trupească se furîșează pe nesimțite, dar la urmă mușcă și ucide. Ce poți vedea în altă parte ce n-ai putea vedea unde te afli? Iată cerul și pămîntul și toate elementele, căci din acestea sînt făcute toate.

8. Ce ai putea vedea în altă parte și care să stăruie mult sub soare? Dacă îți închipui că vei afla îndestulare, te amăgești. Chiar de-ai vedea toate câte sînt, ce-ar fi altceva decît o vedere deșartă? Ridică-ți ochii tăi în sus, spre Dumnezeu (Ps 122, 1) și roagă-te pentru păcatele și greșelile tale. Lasă cele zadarnice celor ce-și irosesc viața în zadar, iar tu îngrijește-te de ceea ce ți-a poruncit Dumnezeu. Închide ușa în urma ta (Mt 6, 6) și cheamă la tine pe Isus, iubitul tău. Rămîi cu dînsul în chilia ta, deoarece nicăieri nu vei afla atîta pace. Dacă n-ai fi ieșit și n-ai fi auzit nimic din zvonurile lumii, ai fi rămas într-o liniște și mai mare; dar fiindcă îți place să auzi din cînd în cînd noutăți, ajungi sub jug, purtînd tulburarea inimii tale.

Capitolul XXI. ÎNFRÎNGEREA INIMII

1. Dacă vrei să propășești cît de cît în viața duhovnicească, păstrează-te în frica lui Dumnezeu și nu căuta să fii prea slobod, ci ține în frîu toate simțurile tale și nu te da la veselii nepotrivite. Înfrînge-ți inima cu toată dăruirea și vei afla adevărata evlavie. Căința deschide comoara multor bunuri, pe care desfrîul le risipește pe negîndite. E lucru de mirare ca omul să poată pe deplin să se bucure de viața aceasta, gîndind și cumpănind acest surghiun al său și primejdiiile nenumărate care îi amenință sufletul.

2. Din pricina ușurinței inimii și a nepăsării față de scăderile noastre, nu simțim durerile sufletului nostru, ci adesea rîdem zadarnic, pe cînd, pe drept, s-ar cuveni să plîngem. Nu-i libertate adevărată și nici bucurie dreaptă, decît în sufletul care are frica de Dumnezeu și conștiința împăcată. Fericit este acela care poate îndepărta de la sine toate opreliștile ce-i risipesc cugetul și se poate reculege în sfînta căință! Fericit acela care îndepărtează de la sine tot ceea ce îi poate păta și împovăra conștiința. Luptă-te cu bărbăție; căci obiceiul cu obicei se învinge. De-ai ști să-i lași în pace pe ceilalți, și ei te-ar lăsa liniștit la ale tale.

3. Nu te amesteca în cele ce nu te privesc și nu te băga în treburile celor mai mari decît tine. Ochiul tău să fie, mai înainte de orice, deschis asupra ta; și pînă a-ți mustra prietenii, mustră-te pe tine. Nu te întrista că nu ai trecere în fața oamenilor; să ai însă părere de rău că nu trăiești așa cum se cuvine unui slujitor al lui Dumnezeu și unui evlavios consfințit lui. Adesea este mai folositor și mai sigur ca omul să nu aibă în viața aceasta parte de prea multe mîngîieri, mai ales din cele trupești. Iar dacă ne lipsesc cele dumnezeiești, sau dacă le simțim rareori, noi sîntem de vină pentru că nu căutăm înfrîngerea inimii noastre și nu ne lepădăm cu totul de mîngîierile deșarte din afară.

4. Recunoaște-te nevrednic de mîngîierea divină și mai degrabă vrednic de multă potrivnicie. Cînd omul se căiește din adîncul inimii, lumea întreagă i se pare o amară povară. Cine-i bun găsește ușor pentru ce să fie îndurerat și să plîngă. Fie că gîndește la sine sau la aproapele său, el știe că în lumea aceasta nu-i nimeni lipsit de necazuri. Și cu cît cugetă mai adînc, cu atît mai mult se îndurerează. Pricinile unei păreri de rău îndreptățite și lăuntrice sînt păcatele și propria noastră

viață, de care sîntem atît de tare legați, încît rareori sîntem în stare să ne ridicăm mintea la cele cerești.

5. Dacă te-ai gîndi mai des la moartea ta decît la lungirea vieții tale, desigur că te-ai îndrepta cu mai mare sîrguință. Dacă te-ai gîndi într-adevăr la chinurile viitoare ale iadului și ale purgatoriului, cred că ai îndura cu plăcere truda și durerile, și nici o vitregie n-ar fi în stare să te înspăimînte. Dar fiindcă acestea nu pătrund pînă în inima noastră și fiindcă ne place încă ceea ce ne măgulește în lume, de aceea rămînem reci și foarte trîndavi.

6. Adeseori neputința noastră spirituală este pricina pentru care bietul trup se plînge cu atîta ușurință. Roagă-te așadar lui Dumnezeu cu smerenie, ca să-ți dea duhul căinței, și spune împreună cu psalmistul: Hrănește-mă, Doamne, cu pîinea plîngerii și adapă-mă cu lacrimi din belșug (Ps 79, 6).

Capitolul XXII. DESPRE NEFERICIREA FIRII OMENEȘTI

1. Netrebnic ești oriunde vei fi și ori încotro vei apuca, dacă nu te vei întoarce la Dumnezeu. De ce te tulburi dacă nu-ți merg treburile așa cum vrei și așa cum dorești? Cine-i omul căruia să-i meargă toate după plac? Nici eu și nici tu, și nimeni pe fața pămîntului. Nu-i nimeni în lumea aceasta, fie el rege, sau papă, scutit de potrivnicie și de grijă. A cui soartă este mai bună? Negreșit a aceluia în stare să îndure ceva pentru Dumnezeu.

2. Mulți vor spune, în prostia nepriceperii lor: "Iată ce viață fericită duce cutare, cît este de bogat, cît de mare, cît de puternic și cît de sus stă!" Dar întoarce-ți privirile spre cele cerești și vei vedea că toate aceste lucruri vremelnice nu sînt nimic, că sînt nesigure și că sînt mai mult o povară, pentru că nu se pot păstra decît cu frică și grijă. Fericirea omului nu stă în a agonisi belșug de averi vremelnice, ci în destularea stă undeva la mijloc. Într-adevăr, sărăcie este viața pe pămînt. Cu cît omul caută să propășească duhovnicește, cu atît viața aceasta i se pare mai amară, fiindcă simte și vede mai lămurit toate cusururile nimicniciei omenești. Căci a mînca, a bea, a veghea, a dormi, a se odihni, a lucra și a fi supus la toate celelalte trebuințe ale firii, cu adevărat e o mare sărăcie și necaz pentru omul evlavios care bucuros ar voi să fie dezlipit de pămînt și liber de cătușele păcatului.

3. Mare povară este, pentru omul cu viață lăuntrică, să ducă jugul trebuințelor trupești, legate de lumea aceasta. De aceea psalmistul se ruga fierbinte ca să fie scutit de toate acestea: Scapă-mă Doamne, din necazurile mele (Ps 24, 17). Dar vai de aceia care nu-și cunosc sărăcia! Și mai de plîns sînt însă aceia care îndrăgesc această stare și netrebnicia vieții acesteia trecătoare. Căci unii țin atît de mult la ea, încît, chiar dacă ar trebui să trudească din greu, sau să-și cerșească cele trebuincioase traiului, dacă ar putea să rămînă în veci în viața aceasta, nu s-ar mai gîndi la împărăția lui Dumnezeu.

4. Nebuni și necredincioși cu inima sînt toți aceia care sînt așa de adînc

scufundați în cele pămîntești încît nu mai gustă decît cele trupești. Dar, la sfîrșit, acești sârmani nepricopsiți își vor da seama pe deplin ce lucruri de nimic și fără preț au fost acelea pe care le-au iubit. În schimb, sfinții lui Dumnezeu și toți credincioșii prieteni ai lui Cristos au trecut peste plăcerea simțurilor și peste cele cu strălucire în lumea aceasta, toată nădejdea și dorința lor îndreptîndu-se spre cele veșnice. Singura lor sîrguință este înălțarea spre bunurile statornice și nevăzute, ca nu cumva mrejele celor văzute să-i coboare spre cele pămîntești. Nu-ți pierde, frate, încrederea de a înainta în cele duhovnicești, deoarece mai ai încă timp și prilej.

5. Pentru ce să-ți amîni hotărîrea pe mîine? Scoală-te și începe numaidecît și spune: acum este timpul de lucrat, acum este clipa potrivită de a mă îndrepta. Cînd dai în greu și în necazuri, atunci este prilejul de a aduna merite. Trebuie să treci prin apă și prin foc, mai înainte de a ajunge la odihnă (Ps 75, 12). Dacă nu-ți vei face silă, nu vei birui păcatul. Cîtă vreme purtăm acest trup neputincios, nu putem fi fără păcat și nici trăi fără durere și amărăciune. Am fi bucuroși să fim scutiți de orice neajuns și sărăcie, dar fiindcă prin păcat ne-am pierdut nevinovăția, am pierdut totodată și adevărata fericire. De aceea se cuvine să fim răbdători și să așteptăm mila lui Dumnezeu, pînă cînd va trece fărădelegea, iar ce este muritor să fie înghițit de viață (2 Cor 5, 4).

6. O, cît de mare este șubrezenia noastră, necontenit plecată spre rău! Astăzi îți mărturisești păcatele și mîine săvîrșești din nou același lucru. Acum te hotărăști să te ferești de păcat și peste un ceas te porți ca și cum n-ai fi luat nici o hotărîre. Așadar, cu tot dreptul, trebuie să ne smerim pe noi înșine și să nu gîndim niciodată bine despre noi, căci iată cît sîntem de nestatornici. Cît de repede putem pierde, prin nepăsarea noastră, ceea ce abia am ajuns să dobîndim, după multă trudă și bizuiți pe ajutorul harului lui Dumnezeu.

7. Care ne va fi sfîrșitul, dacă așa de slabi ne arătăm, de la început? Vai de noi dacă avem de gînd să ne lăsăm în voia lenei, ca și cînd am putea fi siguri de stăpînirea păcii, în timp ce purtarea noastră nu vădește nici urma adevăratei sfințenii! Mai bine să primim învățătură, ca niște osîrduitori începători, șlefuiindu-ne cu grijă purtările; măcar dacă ar mai fi vreo nădejde de îndreptare viitoare, de spor și propășire în viața duhovnicească.

Capitolul XXIII. DESPRE GÎNDUL LA MOARTE

1. Foarte curînd se va sfîrși cu tine pe lumea aceasta; caută deci să-ți dai seama în ce stare te afli. Omul astăzi este, iar mîine nu mai este. Odată ce s-a mistuit din ochii noștri, se șterge repede și din amintire. O, nebunie și împietrire a inimii omenești, cu gîndul numai la cele vremelnice, iar de cele viitoare prea puțin sinchisindu-se! Ar trebui să te porți în așa fel - atît în fapte, cît și în gînd - ca și cînd, astăzi chiar, ar trebui să mori. Dacă ai avea o conștiință rînduită nu te-ai teme atîta de moarte. Dar dacă astăzi nu ești pregătit, cum vei putea oare să fii gata mîine? Ziua de mîine este nesigură, și parcă știe cineva dacă va ajunge ziua

de mîine?

2. Ce folos este a trăi vreme îndelungată, dacă ne îndreptăm așa de puțin? Ah, de multe ori viața îndelungată nu ne îndreaptă, ci mai mult ne sporește vinovăția. Măcar de am fi trăit cum se cuvine în lumea aceasta chiar și numai o singură zi! Mulți socotesc anii întoarcerii lor la Dumnezeu, dar rodul îmbunătățirii lor adesea este mic. Dacă a muri este lucru înspăimîntător, poate că ar fi mai primejdios a trăi multă vreme. Ferice de acela care are totdeauna înaintea ochilor ceasul morții sale și se pregătește zilnic de moarte. Dacă ai văzut cîndva pe cineva murind, gîndește-te că și tu vei merge pe același drum.

3. Dimineața gîndește-te că nu vei ajunge să vezi seara; iar seara nu îndrăzni să-ți făgăduiești ziua de mîine. Fii așadar totdeauna gata și trăiește în așa fel ca moartea să nu te surprindă niciodată nepregătît. Mulți mor de o moarte grabnică și neprevăzută, căci: Fiul omului va veni în ceasul în care mai puțin ne așteptăm (Lc 12, 40). Cînd va sosi ceasul de pe urmă, vei începe a te gîndi la toată viața ta trecută cu totul altfel, iar atunci te vei căi că ai fost așa de neglijent și nepăsător.

4. Ferice de omul înțelept care își dă silința să fie toată viața așa cum ar vrea să fie în ceasul morții! Căci disprețul desăvîrșit al lumii, dorința înflăcărată de a înainta în toate virtuțile, iubirea de disciplină, ostenelele pocăinței, neprecupețirea ascultării, lepădarea de sine și îndurarea tuturor vitregiilor din dragoste pentru Isus ne va da marea încredere de a ne putea bucura de o moarte fericită. Cît timp ești sănătos, poți să faci multe lucruri bune, dar odată ce te-ai îmbolnăvit, nu știi ce vei putea face. Pe puțini boala îi face mai buni, după cum și aceia care fac multe pelerinaje rareori se sfințesc.

5. Nu te încrede în prieteni și în rude și nu amîna mîntuirea ta în viitor, deoarece oamenii te vor uita mai curînd decît îți închipui. Este mai bine să te pregătești acum și să dai întîietate faptelor bune, decît să te încrezi în ajutorul altora. Dacă acum nu te îngrijești de tine însuși, cine se va îngriji de tine în viitor? Timpul cel mai de preț acum este. Acum sînt zilele mîntuirii, acum este vremea potrivită (2 Cor 6, 2). Dar, din nefericire, nu dai folosință mai bună acestui timp, cînd poți agonisi merite ca să-ți asiguri viața veșnică. Va veni vremea cînd vei dori să mai ai parte de o zi sau chiar și de numai un ceas, dar cine știe dacă ți se va da.

6. Iată, dragul meu, de ce mare primejdie, de ce urgie te-ai putea elibera dacă ai trăi încă de pe acum, neconținut, cu frica și gîndul morții. Învață, așadar, să trăiești acum în așa fel încît să poți, în ceasul morții, să te bucuri, nu să te îngrozești. Obişnuiește-te, de pe acum, a muri pentru lumea aceasta, ca atunci să poți începe a trăi pentru Cristos. Obişnuiește-te de pe acum a disprețui toate, ca atunci să poți să mergi nestîngenit la Cristos. Pedepsește-ți de pe acum trupul prin pocăință, ca atunci să te poți bucura de încredere deplină.

7. O, nesocotitul, pe ce temeii te bizui că vei trăi multă vreme, cînd n-ai măcar o singură zi asigurată? Cîți au fost înșelați și s-au văzut pe ne-așteptate despărțiți de trupul lor? De cîte ori ai auzit spunîndu-se: cutare a căzut lovit de sabie, cutare s-a înecat, cutare căzînd de sus și-a spart capul, cutare s-a înecat mîncînd,

cutare a murit jucînd? Unul a murit de foc, altul de fier, altul de ciumă, altul a murit de mîna hoților, și așa, sfîrșitul tuturor este moartea, iar viața oamenilor trece repede ca umbra.

8. Cine își va aduce aminte de tine după moarte? Și cine se va ruga pentru tine? Fă acum tot ce mai poți face, dragul meu, fiindcă nu știi cînd vei muri și nu știi ce te așteaptă după moarte. Cît mai ai vreme, strînge-ți bogății nepieritoare. În afară de mîntuirea ta, nu te gîndi la altceva; îngrijește-te numai de cele ce sînt ale lui Dumnezeu. Fă-ți acum prieteni, cinstind pe sfinții lui Dumnezeu și urmînd pilda lor, pentru ca atunci cînd vei sfîrși cu viața aceasta, ei să te primească în curțile cele veșnice (Lc 16, 9).

9. Socotește-te pe lumea aceasta ca un călător și un oaspete, care n-are grijă de lucrurile lumii. Păstrează-ți pururea inima dezlegată de cele lumești, neconținut înălțată spre Dumnezeu, deoarece nu ai aici pe pămînt cetate statornică (Ev 13, 14). Spre înalt îndreaptă zilnic rugăciunile și suspinele tale cu lacrimi, pentru ca după moarte sufletul tău să se învrednicească a trece cu fericire la Domnul. Amin.

Capitolul XXIV. JUDECATA ȘI OSÎNDELE PĂCĂTOȘILOR

1. În orice lucru caută să vezi sfîrșitul și închipuiește-ți felul cum te vei înfățișa în fața dreptului Judecător, căruia nu-i este nimic ascuns, care nu se îmbunează cu daruri și nici nu primește dezvinovățiri, dar care va judeca ceea ce este drept. O, păcătos nesăbuit și nenorocit! Ce-i vei răspunde lui Dumnezeu, cunoscătorul tuturor fărădelegilor tale, tu care adesea tremuri în fața mînioasă a unui muritor de rînd? Ce te împiedică să te pregătești pentru ziua judecării, cînd nimeni nu va putea fi dezvinovățit sau apărât prin altul, cînd fiecare va fi destul de împovărat cu sine însuși? Acuma ostenele tale pot da rod, lacrimile tale sînt primite, suspinul tău e ascultat, suferința ta e curățitoare și-l poate împăca pe Dumnezeu.

2. Mare și sfînt purgatoriu este acela al omului răbdător, care, suferind nedreaptă ocară din partea altora, mai mult se întristează de păcatul lor decît de nedreptatea îndurată de el însuși; el se roagă bucuros pentru potrivnicii săi, le iartă din toată inima greșelile, și nu întîrzie să ceară iertare celor pe care i-a supărat. Se înduplecă mai curînd decît se mînie. Se înfrînge adeseori pe sine și își dă silința de a supune trupul sufletului. Mai chibzuit este să te cureți acum de păcate și să stîrpești viciile, decît să lași spălarea lor pentru viața cealaltă. Într-adevăr, pe noi înșine ne înșelăm prin dragoste neorînduită față de trupul nostru.

3. Într-adevăr, ce altceva va mistui focul acela, dacă nu tocmai păcatele tale? Prin urmare, cu cît mai mult te cruți pe tine însuși, urmînd acum poftele trupului, cu atît mai multă spuză și zgură aduni spre ardere, la urmă. Căci în ceea ce a păcătuie omul, în aceea se va pedepsi mai aspru. Ghimpi mistuitori nu vor da pace celui leneș; foamea și setea vor chinui pe cel lacom. În smoală clocotindă și pucioasă vor fi scufundați desfrînații și iubitorii de plăcere și, precum cîinii

turbați, vor urla de durere pizmătăreții.

4. Nu va fi păcat sau viciu fără răsplată. Atunci cei trufași vor fi făcuți de toată rușinea, iar zgîrciții se vor zvîrcoli în cele mai cumplite strîmțorări. Atunci un singur ceas de caznă și chin va fi mai greu de îndurat decît, aici pe pămînt, un veac întreg în cea mai aspră pocăință. Acolo, într-adevăr, nu va fi clipă de răgaz, nu va fi dată osîndiților nici o mîngîiere; aici, totuși, caznele cunosc din cînd în cînd răgazuri, iar omul se poate bucura de mîngîierea prietenilor. În așa fel să te îngrijești acum și să te căiești de păcatele tale, încît în ziua judecății fără grijă să fii, în rînd cu fericiții. Că atunci dreptul va sta cu multă îndrăzneală înaintea feței celor ce l-au asuprit (Înț 5, 1) și l-au înjosit. Abia atunci se va ridica la judecată cel care, acum, se supune cu umilință judecății oamenilor. Abia atunci va fi plin de încredere cel sărman și smerit, în timp ce omul trufaș va fi apucat de tremur și spaimă.

5. Atunci, într-adevăr, se va vedea că înțelept în această viață a fost cel care, pentru Cristos, a învățat să treacă drept nebun în ochii lumii și să fie disprețuit. Atunci tot necazul îndurat cu răbdare va deveni prilej de bucurie și toată fărădelegea își va astupa gura sieși (Ps 106, 42). Atunci toți cei evlavioși se vor bucura și toți cei fărădelege se vor întrista. Atunci trupul, acum pedepsit, va fremăta de fericire, mai mult decît dacă, aici pe pămînt, ar fi dus-o într-o necurmată desfătare. Atunci haina ponosită va deveni luminoasă, iar veșmintele scurpe se vor întuneca asemenea cenușei. Atunci proasta căsuță a sărăcuții se va dovedi mai de preț decît palatele aurite. Atunci mai de folos va fi statornicia în răbdare, decît toată puterea lumii acesteia. Atunci mai slăvită va fi ascultarea curată decît toată măiestrită viclenie a lumii.

6. Atunci mai multă bucurie va da conștiința limpede și dreaptă, decît toate învățăturile filosofiei. Atunci va atîrna mai mult în cumpănă disprețul bogățiilor, decît toate comorile agonisite de locuitorii pămîntului. Atunci mai multă mîngîiere vei avea de pe urma rugăciunilor făcute cu evlavie, decît de pe urma ospețelor la care te-ai înfruptat cu bucate alese. Atunci mai curînd te vei bucura de roadele tăcerii păstrate, decît de îndelungi convorbiri avute cu alții. Atunci mai de preț vor fi faptele bune și sfinte decît toate cuvintele frumoase. Atunci mai multă plăcere va aduce viața cumpătată și pocăința aspră decît toate dezmiardările pămîntului. Învăță de pe acum să înduri suferința în cele mărunte, ca atunci să fii vrednic de a fi scutit de cele mult mai grele. Aici, acum, încearcă și vezi ce ai să poți la urmă. Dacă acum nu ești în stare să înduri atîta lucru, cum oare vei putea îndura cazne fără sfirșit? Dacă, astăzi, un dram de suferință te scoate din răbdări cu atîta ușurință, ce va face din tine focul gheenei? Căci, într-adevăr, nu te vei putea bucura de două desfătări odată: să fii fericit în lumea aceasta și, împreună cu Cristos, să locuiești în cealaltă.

7. Și dacă pînă astăzi ți s-ar fi întîmplat să trăiești numai în onoruri și dezmiardări, spune-mi, la ce ți-ar folosi în clipa de față toate acestea dacă ar trebui să mori chiar acum? Toate, într-adevăr, în afara iubirii de Dumnezeu și în afara slujirii sale curate, sînt zadarnice. Cel ce iubește pe Dumnezeu din toată

inima nu se teme nici de moarte, nici de chinuri, nici de judecată, nici de infern; căci dragostea desăvârșită deschide calea cea fără de piedici spre Dumnezeu. Nici nu-i de mirare că se înspăimintă de moarte și de judecată cel căruia îi place încă să păcătuiască. E bine, totuși - dacă nu din dragoste, măcar de spaima iadului - să te păzești de rele. În schimb, cel care leapădă teama de Dumnezeu nu va putea sta pe cărarea dreaptă multă vreme, ci foarte curînd va cădea în cursele diavolului.

Capitolul XXV. RÎVNA DE A NE ÎNDREPTA CU TOTUL VIAȚA

1. Spune Profetul: Nădăjduiește în Domnul și fă binele; locuiește pămîntul și hrănește-te din bogățiile lui (Ps 36, 3). Un lucru îndepărtează pe mulți de la a tinde spre desăvîrșire, frîmîndu-le rîvna pentru îndreptarea vieții: teama de greutăți și de asprimea luptei. Într-adevăr, cei dinții pe calea virtuții sînt cei care nu pregetă să dea piept, din plin, cu mare bărbăție, cu tot ce-i mai greu și mai anevoie de biruit. Căci omul cu atît mai mult propășește și se învrednicește de haruri mai multe, cu cît se biruie pe sine cu puterea spiritului.

2. Dar nu toți întîmpină aceeași greutate în a se birui și răstigni pe sine. Totuși, cel care se așterne pe lucru cu rîvnă, oricît de multe ar fi patimile lui, va spori în calea binelui mai mult decît altul, înzestrat cu o fire mai fericită, dar lipsită de rîvna virtuții. Două sînt faptele care ajută, într-un chip deosebit, la îndreptarea din temelie a vieții noastre: să ne ferim cu strășnicie de acele lucruri către care este plecată firea noastră stricată; să stăruim cu înflăcărare pentru a dobîndi ceea ce ne lipsește mai mult. Caută deci în primul rînd să ocolești și să biruiești acele porniri care, cu precădere, îți displac la alții.

3. Întru toate, caută să vezi cum te-ai putea schimba în bine; dacă vezi sau auzi vorbindu-se despre pilde bune, acestea să-ți stîrnească dorința de a le imita. Dacă, dimpotrivă, vezi ceva vrednic de dojană, ferește-te ca nu cumva să faci și tu la fel, sau dacă ți s-a întîmplat să cazi în acea greșeală, caută să te îndrepti cît mai degrabă. După cum ochiul tău vede pe altul, tot așa și altul te vede pe tine. Ce poate fi mai frumos și mai plăcut decît să vezi niște frați rîvnici și evlavioși, ascultători și disciplinați? Cît de dureros și cît de mîhnitor este, dimpotrivă, să-i vezi că se poartă altfel decît se cuvine, făcînd alte lucruri decît acelea pentru care au fost chemați! Cît de păgubitor este a nu te sinchisi de datoria chemării și a te lăsa pradă celor ce nu sînt îngăduite!

4. Adu-ți aminte de făgăduința făcută și ia drept pildă icoana Răstignitului. Pe drept s-ar cuveni să te rușinezi, uitîndu-te la viața lui Isus Cristos, deoarece nu te-ai străduit mai mult să te asemeni cu dînsul, deși te afli de atîta timp pe calea lui Dumnezeu. Cel consfințit lui Dumnezeu, care se străduiește cu evlavie, din tot sufletul, să mediteze la preasfînta viață și Patimile Domnului, va găsi belșug din toate cele trebuincioase și folositoare și nu va mai avea nevoie să caute nimic mai bun în afară de Isus. O, dacă Isus cel Răstignit ar veni în lumea noastră, cît de repede și de bine am deprinde această învățătură!

5. Omul consfințit lui Dumnezeu, dacă este vrednic, îndură bucuros și fără cârtire tot ce i se cere; în schimb, cel ce nu se sinchisește și se complăce în lînchezală, dă într-una peste necaz și se simte strîmtorat din toate părțile, căci nu are mîngiere lăuntrică, iar cea din afară îi este oprită. Cel care nu duce o viață după regula pe care a îmbrățișat-o se află în mare primejdie. Iar cel care caută o viață mai liberă și mai puțin aspră va fi totdeauna în strîmtorări, fiindcă va fi nemulțumit, cînd de una, cînd de alta.

6. Cum fac atîția oameni consfințiți lui Dumnezeu, ducînd o viață destul de aspră, sub disciplina mănăstirească? Rareori ies în lume, trăiesc retrași, mănîncă sărăcăcios, se îmbracă prost, lucrează mult, vorbesc puțin, veghează mult, se scoală dimineața de timpuriu, fac rugăciuni multe, citesc adesea și se țin de toate rînduiele. Privește pilda benedictinilor, cartuzienilor și cistercienilor, gîndește-te la călugării și călugărițele atîtor ordine mănăstirești, cum se scoală în toate nopțile pentru a lăuda pe Domnul. Ar fi într-adevăr o rușine să te lași în voia lenei, cînd e vorba de un lucru atît de sfînt, cînd atît de multe suflete consfințite lui Dumnezeu aduc astfel laude lui Dumnezeu.

7. O, dacă n-am avea nimic altceva de făcut decît să lăudăm din toată inima pe Domnul, avînd mereu pe buze numele lui! O, dacă n-ar trebui să mănînci, să bei, să dormi, ci ar fi de ajuns să poți lăuda neconținut pe Dumnezeu și să fii cu gîndul numai la cele duhovnicești! Ai fi mult mai fericit decît acum cînd slujești trupului tău, constrîns neconținut de nevoile zilnice. Măcar de n-am avea de îndestulat aceste nevoi și am putea să ne gîndim numai la hrana duhovnicească a sufletului, pe care din nefericire așa de rar o găsim și o gustăm!

8. Cînd omul a ajuns în stare să nu caute mîngiere în nici o făptură, atunci începe să guste pe deplin dulceața lui Dumnezeu, fiind mulțumit de orice i s-ar întîmpla. Atunci nici nu se va bucura cînd toate îi merg bine și nici nu se va mîhni cînd nu-i merg cum ar vrea, ci se va supune cu totul, cu deplină încredere, lui Dumnezeu, care pentru el este totul și, întru toate, cel pentru care într-adevăr nimic nu pierde și nimic nu moare, ci toate trăiesc și îi slujesc fără preget.

9. Adu-ți aminte mereu de sfîrșitul tău și că timpul pierdut nu se mai întoarce. Fără strădanie și silință, niciodată n-ai să dobîndești virtutea. Dacă începi să te lași în voia lenei, neîntîrziat vei da de rău. Dacă, în schimb, te vei purta cu rîvnă, sufletul tău va afla liniște și pace, truda ți se va părea mai ușoară, mulțumită harului lui Dumnezeu și dragostei de virtute. Omul rîvnic și harnic este gata la toate. Mai multă osteneală este să te împotrivești păcatului și pornirilor rele, decît să asuzi sub povara muncilor trupești. Cine nu înlătură defectele mărunte, încetul cu încetul va cădea în cele mari. Te vei bucura totdeauna seara, dacă ziua încheiată va fi fost cu rod. Veghează asupra ta, îndeamnă-te, muștră-te pe tine însuși și orice s-ar întîmpla cu alții, tu gîndește-te la tine. Atîta vei înainta în bine cîtă silință îți vei da.

Cartea a II-a: Povești pentru luminarea lăuntrică

Capitolul I. RECULEGEREA CUGETULUI

1. Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntru vostru (Lc 17, 21), zice Domnul. Întoarce-te din toată inima la Domnul, părăsește lumea aceasta păcătoasă și sufletul tău va afla odihna. Învață să nu pui preț pe lucrurile exterioare și îmbrățișează cele lăuntrice și vei vedea împărăția lui Dumnezeu venind întru tine. Căci împărăția lui Dumnezeu este pace și bucurie în Duhul Sfânt (Rom 15, 17), și de ea nu vor avea parte nelegiuiții. Va veni la tine Cristos arătânduți mîngîierea sa, dacă pe dinăuntru îi vei pregăti o locuință vrednică. Toată slava și frumusețea lui e lăuntrică (Ps 44, 14), și acolo Cristos cercetează deseori pe omul adunat înlăuntru său, îi dă plăcută mîngîiere, pace din belșug și minunata sa prietenie.

2. Așadar, suflete credincios, pregătește-ți inima pentru acest mire, ca să binevoiască a veni și a sălășlui într-însa. El doar spune așa: Dacă mă iubește cineva, va păzi cuvîntul meu și vom veni și ne vom face locuința la el (In 14, 23). Așadar, fă loc lui Cristos și împiedică intrarea tuturor celorlalte făpturi. Avîndu-l pe Cristos, ești bogat și-ți ajunge. El va fi purtătorul tău de grijă și păzitorul credincios a toate, în așa fel încît să nu mai ai trebuință de a-ți pune nădejdea în oameni. Căci oamenii se schimbă cu ușurință și te lasă curînd; în schimb, Cristos rămîne în veci (In 12, 34) și sprijinul lui stă neclintit, pînă la sfîrșit.

3. Nu se cuvine să-ți pui mare încredere într-un om slab și muritor, oricît de folositor și scump ți-ar fi; nici nu trebuie să te mîhnești prea mult, dacă se întîmplă să te dușmănească și să ți se împotrivescă! Cei care astăzi țin cu tine, mîine pot fi împotriva ta, și dimpotrivă, căci asemenea sînt schimbători ca vînturile. Pune-ți toată încrederea în Dumnezeu și El să fie toată frica și dragostea ta. El se va îngriji de tine și va face cum e mai bine. Nu aici ai locuință statornică (Evr 13, 14) și oriunde te vei afla ești străin și călător; la fel, niciodată nu vei avea odihnă dacă nu vei fi strîns unit cu Cristos.

4. Ce cauți împrejurul tău, de vreme ce nu este acesta locul odihnei tale? Locuința ta trebuie să fie în cele cerești (2 Cor 5, 2) și toate cele pămîntești să le privești din treacăt. Toate trec, și tu împreună cu ele. Caută să nu te lipești de nimic, ca nu cumva să rămîi prins și să te pierzi. Gîndul tău să fie la Cel preaînalt, iar rugăciunea ta să se îndrepte neconținut spre Cristos. Dacă nu te pricepi să-ți înalți gîndul la cele cerești, oprește-ți cugetul asupra patimii lui Isus Cristos și rămîi bucuros în meditarea sfințelor lui răni. Căutîndu-ți adăpost în rănile și neprețuitele stigmate ale lui Isus, vei simți o mare mîngîiere în mijlocul necazurilor și disprețul oamenilor te va atinge prea puțin, iar vorbele clevetitoare le vei suferi cu ușurință.

5. Cristos însuși a fost disprețuit de oameni în lumea aceasta și părăsit de cunoscuții și prietenii săi, tocmai în mijlocul batjocurilor. Cristos a voit să fie disprețuit și să sufere: cum ai mai cuteza să te plîngi de ceva? Cristos a avut parte de dușmani și defăimători și tu vrei ca toți să-ți fie prieteni și binefăcători! Cu ce ai dori să-ți fie încununată răbdarea, dacă nu ți se va întîmpla nimic împotriva voinței tale? Dacă nu vrei să suferi nimic, cum vrei să fii prietenul lui Cristos? Suferă deci cu Cristos și pentru Cristos, dacă vrei să domnești împreună cu dînsul.

6. Dacă ai fi pătruns cu gîndul, o dată măcar, pe deplin, înlăuntrul lui Cristos și ai fi gustat cîtuși de puțin din dragostea lui înflăcărată, nu te-ai mai sinchisi de fel de plăcerea sau neplăcerea ta, ci, dimpotrivă, te-ai bucura de batjocura îndurată, deoarece dragostea lui Isus face omul să se lepede de sine. Cel ce iubește pe Isus și îndrăgește adevărul, omul cu adevărat lăuntric și liber de poftele neorînduite, poate să se întoarcă cu ușurință la Dumnezeu și să se înalțe cu duhul mai presus de sine, aflînd astfel liniște sufletească deplină.

7. Cel ce știe să ia lucrurile așa cum sînt, nu după cum se spune, sau după cum sînt prețuite îndeobște, acela cu adevărat este înțelept și învățătura lui vine nu de la oameni, ci de la Dumnezeu. Cel care știe să ducă o viață lăuntrică și să nu pună mare preț pe lucrurile exterioare, nu caută un anumit loc și nu așteaptă timpuri deosebite pentru deprinderile sale de evlavie. Omul lăuntric se reculege cu ușurință, fiindcă niciodată nu se lasă cu totul în voia celor ce-l înconjoară. Pe el nu-l împiedică nici munca exterioară, nici îndeletnicirea adesea trebuincioasă, ci după cum vin lucrurile, așa se dă după ele. Sufletul bine orînduit în sine nu ia în seamă purtarea obișnuită și nebunatică a oamenilor. Omul se împiedică și se risipește în afară, în măsura în care pune preț pe cele din afară.

8. Dacă ai fi așa cum ar trebui să fii, bun și curat la inimă, toate ar fi spre binele și propășirea ta. Neîfiind pe deplin mort pentru poftele tale, nedezlipit încă de cele pămîntești, multe lucruri nu-ți sînt pe plac și adesea te tulbură. Nimic nu pătează și zăpăcește atît de mult inima omului ca iubirea neorînduită față de creaturi. Dacă ai înceta să pui preț pe mîngîierile exterioare, te-ai putea desfăta de cele cerești și ai simți mai des bucuriile sufletești.

Capitolul II. SUPUNEREA SMERITĂ

1. Să-ți pese prea puțin cine ține cu tine și cine este împotriva ta, ci caută și fă în așa fel ca Dumnezeu să fie cu tine în tot ceea ce faci. Să ai conștiința curată și Dumnezeu bine te va apăra. Într-adevăr, cel pe care Dumnezeu vrea să-l ajute nu va putea fi atins de răutatea nimănui. Dacă vei ști să taci și să înduri fără crîcnire, vei simți neîndoielnic ajutorul Domnului. El știe cînd și cum să te scape, și tocmai de aceea lasă-te fără grijă în voia lui. Ajutorul și scăparea din orice încurcături sînt toate în mîna lui Dumnezeu. Adeseori, pentru a ne păstra mai bine în smerenie, este de cel mai mare folos ca alții să ne cunoască metehnele și cusururile și să ne dojenească pentru ele.

2. Când omul se smerește pentru lipsurile și scăderile sale, el împacă fără greutate pe alții și-i mulțumește lesne pe cei care sînt supărați pe dînsul. Pe cel smerit Dumnezeu îl ocrotește și-l scapă, îl iubește și-l mîngîie; Domnul se apleacă către cel smerit; celui smerit îi dă har îmbelșugat și, după încercările înjosirii, îl înalță la adevărata mărime. Celui smerit îi descoperă tainele sale, îl cheamă și-l ridică cu blîndețe la sine. Cel smerit trăiește în pace chiar și cînd a suferit batjocura, deoarece își pune încrederea în Dumnezeu, nu în lume. Să nu-ți închipui că ai propășit cumva pe calea binelui atîta timp cît nu știi să te socotești pe tine însuși mai prejos decît toți ceilalți.

Capitolul III. OMUL BUN ȘI PAȘNIC

1. Mai înainte de orice, păstrează-ți cumpătul și pacea sufletului: mai apoi, vei fi în stare să dăruiești pacea și celor din jurul tău. Mai de ispravă este omul iubitor de pace decît cel avînd temeinică știință de carte. Omul robit patimilor, pînă și binele îl trage înspre rău, și lesne dă crezare celor rele. Omul bun și pașnic pe toate le întoarce spre bine. Cel ce trăiește cu statornicie în pace nu gîndește rău despre nimeni; spre deosebire de acesta, omul răscolit de nemulțumire e ros neconținut de bănuială și neîncredere; nu numai că el însuși nu se bucură de pace, dar nu dă pace nimănui. Tot mereu spune ceea ce nu ar trebui spus și uită să facă ceea ce, pentru binele lui cel mai mare, s-ar cuveni făcut. Ține într-una socoteala celor ce ar trebui făcute de ceilalți, trecînd în schimb cu vederea ceea ce ar avea, în primul rînd, el însuși datoria să facă. Rîvna propășirii s-o ai, deci, mai întîi pentru sufletul tău; abia după aceea, cu deplin temei, pentru aproapele tău.

2. Știi bine să găsești dezvinovățiri ca să pui într-o lumină cît mai bună faptele tale: în schimb de dezvinovățirile altora nici nu vrei să auzi. Mai drept ar fi pe tine să te învinovățești, iar pe fratele tău să-l ierți și să-l dezvinovățești. Dacă vrei să fii iertat, iartă și tu metehnele și cusururile altora. Dă-ți seama cît ești de departe de adevărata smerenie și dragoste, care nu se mînie și nu se amărăște decît numai pentru sine. Nu-i nici o ispravă să te porți frumos cu cei buni și cu cei blînzi; tuturor le sînt pe plac asemenea oameni, căci fiecare își iubește pacea și îndrăgește cu precădere pe cei cu care împărtășește vederi asemănătoare; un mare har și o faptă de bărbăție vrednică de toată lauda este, în schimb, să poți trăi în bună pace cu oameni aprigi și răi, cu cei neascultători, cu cei ce ni se așează mereu de-a curmezișul.

3. Sînt unii care își vād de treburile lor în bună pace și lasă totodată și pe ceilalți în pace. Și mai sînt și din aceia care nici nu se bucură de pace, nici nu dau pace altora; aceștia sînt o povară pentru ceilalți, și, mai mult încă, o povară grea pentru ei înșiși. Mai sînt însă și aceia care știu să-și vadă de ale lor în pace, străduindu-se în același timp să aducă și celorlalți pacea. Într-adevăr, toată pacea de care ne-am putea bucura în această viață sărmană stă mai curînd într-o smerită răbdare a celor potrivnice nouă decît în ocolirea piedicilor ce ni s-ar ivi în cale.

Cel care știe mai bine să rabde se va bucura de pace mai mare. Biruindu-se pe sine, el este domn asupra lumii: e prietenul lui Cristos și moștenitorul cerului.

Capitolul IV. PURITATEA INIMII ȘI SIMPLITATEA INTENȚIEI

1. Două sînt aripile care-l înalță pe om mai presus de cele pămîntești: simplitatea și puritatea: simplitate în intenții și puritate în dragoste. Simplitatea îl caută pe Dumnezeu, puritatea îl află și îl gustă. Săvîrșirea faptelor bune nu te va putea stînjiți niciodată, dacă înlăuntrul tău vei fi neatîrnat, liber de patimi neorînduite. Dacă ținta ultimă a faptelor tale va fi numai și numai voința lui Dumnezeu și folosul aproapelui, te vei bucura de adevărata libertate a spiritului. Căci dacă inima ta ar fi dreaptă și curată, nici o făptură n-ar fi pentru tine altceva decît oglinda curată a vieții, o carte deschisă, vorbindu-ți despre sfințele învățători. Într-adevăr, nu-i pe lume făptură atît de mică ori neînsemnată care să nu fie, în felul ei, o icoană vie a bunătății lui Dumnezeu.

2. Dacă ai fi bun și curat la suflet, ai vedea limpede totul și ai putea înțelege toate tîlcurile și tot rostul pe deplin. Inima curată pătrunde cerul și iadul. După cum e sufletul omului, la fel e și judecata lui despre cele din afară. Dacă lumea aceasta cunoaște vreo bucurie, aceasta-i comoara din inima omului curat la suflet. Dacă lumea cunoaște amărăciune și strîmtorare, izvorul lor cel mai sigur îl vei găsi în conștiința împovărată. Așa cum fierul pus în para flăcărilor își leapădă rugina și se face una cu focul, la fel și omul se încredințează cu totul lui Dumnezeu, se dezbracă de orice lîncezeală și renaște ca un om nou.

3. E de ajuns ca cineva să înceapă a se lăsa în voia moleșirii, ca cea mai neînsemnată strădanie să i se pară lucru nesuferit: sufletul, atunci, începe să umble bucuros după alinările din afară. În schimb, de îndată ce omul pune bărbătește mîna să se înfrîngă pe sine, pășind cu hotărîre pe cărarea ce duce spre Dumnezeu, tot ceea ce mai înainte i se părea povară grea devine lucru fără însemnătate.

Capitolul V. PĂREREA NOASTRĂ DESPRE NOI ÎNȘINE

1. Nu ne putem prea mult încrede în noi înșine, căci foarte adeseori ne lipsește harul și dreapta judecată. Nu sîntem înzestrați decît cu un dram de lumină, și pe acesta cu ușurință îl pierdem prin lenevire. Ba se întîmplă des ca nici măcar să nu ne dăm seama că, pe dinăuntru, judecata noastră este oarbă. Nu o dată greșim, iar dezvinovățindu-ne, greșim și mai mult, încă. Ceea ce ne mîna este cîte o pornire pătimașă, dar ne închipuim că sîntem însuflețiți de rîvnă. Muștrăm fără cruțare orice scădere, cît de mică, a altora, dar metehnele noastre mari le trecem ușor cu vederea. Băgăm neîntîrziat de seamă și ținem socoteala tuturor lucrurilor neplăcute pe care trebuie să le îndurăm din partea celorlalți; în schimb, nu ne gîndim de fel la tot ceea ce alții au de îndurat de la noi. Omul care s-ar judeca pe sine însuși sincer și fără părtinire n-ar găsi nimic de judecat și osîndit la ceilalți.

2. Omul recules asupra propriului său suflet pune înaintea oricăror alte griji grija propășirii sale lăuntrice: purtându-și astfel, neobosit, de grijă, el trece mult mai înainte de a fi învățat să păstrezi tăcerea despre toate cele ce nu te privesc, mai înainte de a-ți cerceta cugetul și pe tine însuși în adâncime. Dacă te reculegi adânc întru tine, gândindu-te la Dumnezeu, puțin o să-ți pese de tot ce se petrece în afară. Unde ești tu oare, atunci când nu stai față în față cu tine însuși? Și după ce ai alergat încotro ai poftit, spune-mi, cu ce te-ai pricopsit oare de pe urma faptului că ai dat uitării plivirea de metehne a sufletului tău? Dacă vrei cu adevărat să te bucuri de pace și reculegere deplină întru Domnul, trebuie, mai înainte de orice, să dai toate celelalte uitării, ca, față în față cu tine însuși, să te poți cerceta singur, în adâncime.

3. Vei propăși cel mai mult în virtute dacă te vei lepăda de toate grijile acestei lumi. Dimpotrivă, vei întâmpina cele mai grele piedici în calea propășirii tale dacă vei purta de grijă celor lumești. Înaintea ta nimic să nu fie mai presus de măreția, frumusețea și plăcerea lui Dumnezeu. Orice alinare venită din partea fapturilor socotește-o nălucire zadarnică. Un suflet care-l iubește pe Dumnezeu se leapădă de toate pentru Dumnezeu. Singur Dumnezeu, cel veșnic, nemărginit și a toate împlinitor să fie mîngîierea sufletului și adevărata bucurie a inimii tale.

Capitolul VI. BUCURIA CONȘTIINȚEI CURATE

1. Lauda omului bun e mărturia conștiinței sale. De vei avea conștiința curată, întotdeauna vei avea parte de bucurie. O conștiință curată poate purta sarcini cît de grele, și mulțumirea și-o poate păstra, bucuroasă, pînă și în mijlocul amărăciunilor. O conștiință încărcată e însă pururi temătoare și frămîntată. Dacă inima ta nu cunoaște pricină de mustrare, te vei putea bucura în tihnă și pace de odihnă. Nu te bucura decît de faptele bune pe care le-ai putut săvîrși. Cei ce săvîrșesc răul nu gustă niciodată adevărata bucurie și nici de pacea lăuntrică nu au parte, căci astfel zice Domnul: Nu-i pace pentru cei nelegiuîți (Is 57, 21). Și chiar dacă unii ca aceștia ar zice: "sîntem pe pace, nici un rău nu ne poate atinge; cine ar îndrăzni să ne aducă vreo vătămare?" - nu da crezare spuselor lor: mînia lui Dumnezeu va izbucni cum nici nu gîndesc, faptele lor se vor face una cu pămîntul, iar toate cugetările lor vor fi spulberate.

2. Nu-i greu pentru cel care iubește să se laude cu necazurile sale (Rom 5, 3); astfel de laudă înseamnă laudă în crucea Domnului (Gal 6, 14). Scurtă este lauda dată și primită de la oameni. Slava lumii acesteia este mereu însoțită pînă la urmă de amărăciune. Slava oamenilor buni stă în conștiința lor, nu în gura oamenilor. Bucuria celor drepti vine de la Dumnezeu și își are temeiul în Dumnezeu, căci se veselesc pentru adevăr. Cel ce dorește mărirea veșnică și adevărată se sinchisește prea puțin de slava lumii acesteia trecătoare. Iar cel ce umblă după mărirea celor trecătoare și nu știe să disprețuiască deșertăciunea mai greu se va lăsa convins să se apropie cu dragoste de cele cerești. Mare e liniștea și pacea domnind în

sufletul celui căruia nu-i pasă nici de laude, nici de ocări.

3. Puțin îi trebuie ca să mulțumească, și ușor se resemnează cel cu conștiința curată. Nu devine omul cu nimic mai sfânt dacă e copleșit de laude; și cu nimic nu-l pot înjosi ponegririle și cuvintele de ocară. Fiecare este ceea ce este; oricâte vorbe s-ar vîntura despre tine, ele nu te vor face nici mai răsărit, nici mai puțin răsărit decît cum ești de fapt în ochii lui Dumnezeu. Dacă gîndul îți stă la ceea ce ești cu adevărat înaintea sufletului tău, nu are cum să-ți pese de ceea ce zic oamenii despre tine. Omul vede în față, Dumnezeu vede în inimă (1 Reg 16, 7). Oamenii urmăresc cu ochiul fapta ce se vede, Dumnezeu, dimpotrivă, cumpănește gîndul care nu se vede. A face binele neabătut și a nu pune prea mare preț pe sine, acestea sînt semnele unui suflet cu adevărat smerit. A nu țînji după mîngîierea nici unei făpturi e semn de mare puritate și încredere lăuntrică.

4. Neîndoielnic, cel ce nu așteaptă de la oameni nici un fel de mărturie și îndreptățire pentru sine s-a încredințat cu totul în mîna lui Dumnezeu. Că nu cel ce se laudă pe sine este ales, spune Apostolul Pavel, ci acela pe care Domnul îl laudă (2 Cor 10, 18). A duce împreună cu Dumnezeu o viață lăuntrică, a nu fi legat pe din afară de nici o altă iubire, aceasta este starea adevărată a omului trăind în reculegere și pace.

Capitolul VII. IUBIREA LUI ISUS MAI PRESUS DE ORICE

1. Fericit cel ce înțelege ce înseamnă iubirea lui Isus și lepădarea de sine din dragoste pentru Isus. Orice altă iubire trebuie lepădată din dragoste pentru cel iubit, căci Isus dorește să fie îndrăgît mai presus de toate făpturile. Dragostea făpturii este înșelătoare și nestatornică; dragostea lui Isus este statornică și pururi credincioasă. Cel ce își lipește inima de făptură va cădea cu tot ceea ce este supus căderii; cel ce îmbrățișează pe Isus va fi întărit pentru totdeauna. Pe Isus îndrăgește-l, El să-ți fie prieten, căci, chiar atunci cînd toți te-ar părăsi, el va rămîne alături de tine, să te scape de la pieire. Crede-mă, va veni ziua cînd, vrînd-nevrînd, va trebui să te desparți de toți și de toate.

2. Stai cît mai aproape de Isus în viață și la moarte, încrede-te în făgăduințele lui, căci El singur - atunci cînd toți te-ar lăsa de izbeliște - va fi în măsură să te ajute. Iubitul tău nu poate suferi să aibă de împărțit iubirea cu nimeni: El singur vrea să fie stăpînul inimii tale și, asemenea unui rege, să domnească pe tronul sufletului tău. Dacă ai ști să te desprinzi temeinic de orice făptură, Isus ar veni fără îndoială să sălășluiască în sufletul tău, ca la El acasă. Aproape tot ceea ce pierzi vei regăsi în Isus: în El vei afla răscumpărare pentru tot ceea ce - în afara lui - ai fi putut afla, urmînd nădejtile omenești. Nu-ți căuta sprijinul și reazemul în trestii clătinate de vînt, căci tot trupul e ca iarba, și toată mărirea lui ca floarea ierbiu cade (Is 40, 6).

3. Degrabă vei fi dezamăgit dacă stai cu privirea ațintită la arătarea din afară a lucrurilor omenești. Căutînd mîngîiere și folos de la făpturi, de cele mai multe ori

te alegi numai cu pagubă. Dacă, în schimb, în toate vei căuta pe Isus, pe Isus îl vei găsi cu adevărat; dacă pe tine însuși te vei căuta, fără îndoială că pe tine însuși te vei găsi, dar în pagubă. Într-adevăr, cel ce-l ocolește pe Isus, departe de a se îmbogăți, se vatamă pe sine, ba își face un rău mai mare decât i-ar putea aduce lumea întreagă și toți dușmanii laolaltă.

Capitolul VIII. SĂ NE FERIM DE APROPIEREA NESĂBUITĂ FAȚĂ DE CEILALȚI

1. Nu deschide inima ta orișicui (Eccl 8, 19), ci doar unui om înțelept și cu frica lui Dumnezeu spune-i tot ce ai pe suflet. Nu te aduna prea des cu cei tineri și cu necunoscuți. Nu te linguși pe lângă cei cu dare de mână și nu te grăbi să calci pragul mai marilor zilei. Mergi mai curînd la oamenii umili și simpli, la cei cumpătați și temători de Domnul; cu ei descarcă-ți inima, pentru binele tău sufletesc. Nu fi apropiat de nici o femeie anume, dar roagă-te îndeobște lui Dumnezeu pentru toate femeile bune. Să nu-ți dorești să fii apropiat sufletește decât de Dumnezeu singur și de îngerii lui; cît despre oameni, caută să-i cunoști cît mai puțin.

2. Să ai în suflet dragoste pentru toată lumea, apropierea de toți însă nu are nici un rost. De cîte ori nu se întîmplă ca cel mai puțin cunoscut să strălucească, de departe, cu faimă mare: ca de îndată ce sosește de față, bunul său nume să-și piardă luciul în ochiul celui care-l poate cunoaște mai îndeaproape. Tot astfel, ne închipuim uneori că am putea face altora plăcere venind mai aproape de ei; ca abia să începem să ne dăm seama că metehnele și cusururile noastre, văzute de aproape, sînt departe de a le face plăcere.

Capitolul IX. CÎND SUFLETUL E VĂDUVIT DE ORICE MÎNGÎIERE

1. Nu-i greu să disprețuiești mîngîierile oamenilor, cît timp te bucuri de alinarea lui Dumnezeu. Dar neasemuit de greu este să înduri lipsa alinărilor omenești, fiind, totodată, lipsit de mîngîierile lui Dumnezeu; și să poți suferi această însingurare a inimii pentru mărirea lui Dumnezeu, fără a te căuta pe tine însuși în nimic, fără a te gîndi la ceea ce ți s-ar putea cuveni de fapt. Nici o mirare că sufletul se veselește și gustă din dulceața evlaviei în clipele cînd harul coboară asupra lui ca să-l lumineze. Toți și-ar dori asemenea clipe. Plăcut e să înaintezi purtat pe umeri de harul lui Dumnezeu. De ce ne-am mira că povara nu apasă pe grumazul celui dus, ca pe aripi, de mîinile unei călăuze atotputernice?

2. Bucuroși ne grăbim la orice dezmiardare: dar cît de greu ne vine să ne lepădăm de noi înșine! Sfîntul Martir Laurențiu a biruit lumea cu ai ei slujitori, căci tot ceea ce părea plăcut în ochii oamenilor, el a știut să disprețuiască; iar de Sfîntul Papă Sixt, la care ținea atît de mult, a știut, pentru dragostea lui Cristos, să se despartă cu toată resemnarea. Dragostea pentru Creator a biruit în el dragostea omenească: mucenicul a ales mai curînd voința lui Dumnezeu decât

mîngîierea omenească. La fel și tu, învață să te poți despărți de orice prieten apropiat și drag, din dragoste pentru Dumnezeu. Și nu te lăsa copleșit de amărăciune dacă vreun prieten te părăsește; doar știi bine că, mai devreme sau mai târziu, vine clipa să ne despărțim cu toții unii de alții.

3. Lungă și anevoioasă bătlie trebuie să ducă omul în sufletul său mai înainte de a învăța să se biruie pe sine cu totul și toată dragostea inimii să și-o strămute la Dumnezeu. Cînd omul se reazemă doar pe sine, alunecă ușor spre ispita dezmiardării omenești. Dimpotrivă, cel ce iubește cu adevărat pe Cristos și se străduiește să-i urmeze virtuțile nu se încrede în asemenea mîngîieri, nu umblă după dulceața ce alină simțurile, ci caută mai curînd încercările aspre, fiind gata să îndure pentru Cristos povara unor cazne oricît de mari.

4. Atunci, așadar, cînd Dumnezeu îți dăruiește clipe de mîngîiere spirituală, primește-le cu rugăciuni de mulțumire, și nu uita că ele sînt darul Domnului, nicidecum lucruri datorate ție pentru vreuna din vredniciile tale. Nu te semeți, nu te bucura peste măsură și nu te încrede cu nesăbuiță în tine; dimpotrivă, fii cu atît mai umil, avînd în vedere tocmai darul primit; ba fii mai grijuliu încă, mai temător pentru toate faptele tale, căci ceasul acela dulce trece repede, iar ispita se va ivi din nou în cale. Cînd timpul mîngîierii lăuntrice a trecut, nu te lăsa cuprins de deznădejde, ci, cu smerenie și răbdare, așteaptă cercetarea cerească; căci Dumnezeu, cum bine știi, are puterea să-ți dăruiască oricînd alinare încă și mai mare. Aceasta nu-i o noutate care să surprindă pe cei deprinși cu căile Domnului: astfel de cumpănă e lucru obișnuit, binecunoscut sfinților mari, ca și profetilor din vechime.

5. Iată de ce, primind harul Domnului, bine spunea psalmistul: Întru prisosința mea mi-am zis: nu mă voi clătina în veci (Ps 29, 7, 9, 11, 12). Iar cînd același har se depărta, ceea ce simțea el în sufletul lui îl făcea să zică: Ți-ai întors fața de la mine și m-am tulburat. Dar în această tulburare, departe de a se lăsa pradă deznădejdii, își ridică neîntîrziat glasul la Domnul și se ruga: Către tine, Doamne, voi striga și Dumnezeului meu mă voi ruga. Ca mai apoi, culegînd rodul rugăciunii, să mărturisească că rugăciunea i-a fost ascultată: Auzit-a Domnul și s-a milostivit de mine; Domnul a fost ajutorul meu. Cum anume? Ai întors plîngerea mea - spune tot el - spre bucurie și m-ai încins cu brîul veseliei. Dacă așa s-a întîmplat cu sfinții cei mari, nu e cazul să ne pierdem nădejdea, noi cei șubrezi și sărmani: dacă sufletul nostru este cînd înflăcărat de rîvnă, cînd cuprins de lîncezeală și răceală, fapt este că spiritul lui Dumnezeu vine și se depărtează de noi după cum îi este placul și vrerea. Tocmai de aceea, fericitul Iov zice: Începi să-l cercetezi încă din zorii zilei, ca neîntîrziat să-l pui la încercare (Iov 7, 18).

6. În ce anume mi-aș putea pune întreaga nădejde, în cine, așadar, s-ar cuveni să am toată încrederea, dacă nu în milostivirea nețărnută și fără de pereche a lui Dumnezeu, în necuprinsa făgăduință a harului ceresc? Căci chiar dacă aș avea mereu prin preajma mea numai oameni buni, frați evlavioși, prieteni credincioși; chiar de-aș ține în mîini numai și numai cărți sfînte și scrieri preafrumoase; chiar

de-aș fi înconjurat într-una de dulci cîntări și imnuri - acestea toate nu mi-ar ajuta prea mult, neavînd cum să-mi îndeestuleze sufletul, dacă harul dumnezeiesc m-ar părăsi, lăsîndu-mă însingurat, în toată sărăcia ființei mele. Dacă acestea s-ar împlini, nu este alt leac și altă tămăduire decît răbdarea și lăsarea deplină în voia lui Dumnezeu.

7. N-am întîlnit niciodată suflet credincios și evlavios care să nu fi avut de suferit, măcar din cînd în cînd, de seceta harului dumnezeiesc, sau care să nu fi resimțit cumva o răcire și o scădere a rîvnei sale. N-a fost sfînt atît de înălțat și luminat de Domnul care - mai înainte sau mai tîrziu - să nu fi fost supus urgisirilor ispitei. Într-adevăr, nu este vrednic să-și înalțe privirea la Dumnezeu cel care, pentru Dumnezeu, n-a fost cercetat prin amărăciuni de tot felul. De obicei, ispita prevestește, ca un semn, ivirea mîngîierii ce urmează. Căci sufletelor încercate în ispite le-a fost făgăduită alinarea cerească. Celui ce va birui - zice sfînta carte - îi voi da să se înfrupte din pomul vieții (Apor 2, 7).

8. Mîngîierea dumnezeiască e dată de sus ca omul să prindă puteri noi și să poată înfrunta urgisirile ce i se pun împotriva. Ispita urmează, îndeobște, ca omul să nu se semețească cu faptele sale bune. Căci diavolul nu doarme, iar trupul încă nu-i mort și răstignit cu desăvîrșire; iată de ce nu înceta niciodată să te pregătești pentru luptă, căci iată, la dreapta și la stînga ta, dușmani ce nu cunosc odihna stau pururi la pîndă.

Capitolul X. RECUNOȘTIȚĂ PENTRU HARUL LUI DUMNEZEU

1. Pentru ce cauți odihna și tihna, cînd te știi născut pentru muncă? Fii pregătit mai curînd să rabzi decît să primești mîngîiere, mai degrabă gata să-ți duci crucea, decît să te veselești. Care dintre oamenii veacului nu ar primi bucuros mîngîierea și dezmierdările spirituale, dacă s-ar putea înfrupta din ele la tot pasul? Căci alinările acestea depășesc orice desfătare și plăcere trupească. Într-adevăr, toate plăcerile lumii sînt fie deșarte, fie rușinoase. Plăcerile spiritului sînt, dimpotrivă, dulci și curate, izvorîte din sfîntele virtuți răsădite de Dumnezeu în sufletele fără de prihană. Numai că nu stă în puterea omului să guste necurmat, după voie, din aceste mîngîieri dumnezeiești, căci clipa ispitei niciodată nu întîrzie să se arate din nou.

2. Ceea ce împiedică mult sufletul să fie vizitat de Dumnezeu este falsă libertate a minții omenești și o prea mare încredere în sine. Dumnezeu face bine cînd dă omului harul mîngîierii sale; omul, în ceea ce-l privește, face rău atunci cînd nu-i arată lui Dumnezeu toată recunoștința pentru binefacerea primită. Iată și de ce nu pot rodi în noi toate comorile harului dumnezeiesc, căci, arătîndu-ne nerecunoscători față de cel ce ni le dă, uităm să le întoarcem, în primos de mulțumire, izvorului de unde s-au revărsat asupra noastră. Întotdeauna darul se dă celui ce-și arată, cuviincios, recunoștința; iar celui ce se semețește nu i se dă în dar ceea ce sufletul smerit primește.

3. La ce mi-ar folosi mîngîierile, dacă mi-ar văduvi inima de căință? Nu-mi doresc nici cugetări înalte, dacă e vorba ca ele să mă ducă la înfumurare. Căci nu tot ce e înalt este și sfînt, nu tot ce-i dulce e și bun, nu orice dorință încolțită în inimă este curată, nu tot ce ni se pare scump este și plăcut lui Dumnezeu. Primesc bucuros harul care mă face mai smerit, mai grijuliu cu mine însumi, mai gata a mă lepăda cu totul de mine. Deprins cu dărniciile harului dumnezeiesc - dar învățat totodată și cu amărăciunile secetei sufletești, ori de cîte ori harul se ridică - omul nu va îndrăzni să-și însușească vreo bunătate, ci mai degrabă se va socoti pe sine sărman, neprecios și gol. Dă lui Dumnezeu ceea ce este al lui Dumnezeu (Mt 22, 21), iar ție ce este al tău: cu alte cuvinte, prinos de mulțumire Domnului pentru darurile sale, iar ție însuși, pentru păcat, osînda cuvenită păcatului.

4. Așează-te mereu pe tine la locul cel mai de jos (Lc 14, 10), și ți se va da ție cel mai de sus: căci nimic din ce stă sus nu-i lipsit de temelie jos. Sfinții cei mai mari înaintea lui Dumnezeu, în propriii lor ochi, dimpotrivă, se simt cei mai mici; și cu cît mai slăviți sînt prin har, cu atît mai smeriți sînt întru sine: n-au cum să fie plini de adevăr și de cerească mărire cei ce rîvnesc la nălucile proslăvirii deșarte; cei ce se sprijină pe Dumnezeu ca pe o temelie puternică n-au cum să se mîndrească în sine. Și întrucît lui Dumnezeu ei îi aduc prinos pentru tot binele primit, nu umblă să primească proslăvire unul de la altul, ci slava care vine de la unicul Dumnezeu, pe aceea o caută (In 5, 44); mai presus de orice, ei doresc din inimă ca, în sine și în sfinții săi, Domnul să fie laudat: acesta e țelul spre care gîndul lor, neabătut, se îndreaptă.

5. Fii, așadar, recunoscător pentru binele cel mai mic, și binele cel mai mare va veni să te răsplătească. Lucrurile ce ți se par mici să fie pentru tine cele mai mari cu putință, iar cele ce par neînsemnate să fie pentru tine cele mai alese daruri. Ținînd seama cît de mare este Cel care dăruiește, nimic din ceea ce ni se dă nu poate fi neînsemnat, nimic din ceea ce ni se dă nu poate avea preț prea mic. Și chiar de ne-ar da pedepsire și palmuire, recunoștință i se datorează, căci tot ceea ce Domnul îngăduie să ni se întîmple, spre mîntuirea noastră e îngăduit să se întîmple. Iată de ce, acela care ține să nu piardă harul Domnului să știe să fie recunoscător pentru cele primite și răbdător cînd, dimpotrivă, cele date i se iau. Să stăruie în rugăciune, ca harul, în cele din urmă, să se reîntoarcă; să stea cu smerenie de veghe, ca darul revărsat asupra lui să nu se piardă.

Capitolul XI. PUȚINI SÎNT IUBITORII CRUCII LUI CRISTOS

1. Mulți sînt acum iubitorii împărăției lui Cristos din ceruri; puțini sînt însă gata, cu adevărat, să poarte pe umerii lor povara crucii. Mulți își doresc de la Isus alinare, puțini sînt cei ce vor să împartă cu El pătîmirea; mai toți ar pofti să șadă cu El la masă, puțini doresc, în schimb, să se înfrîneze. Toți ar dori să se bucure cu Isus, puțini ar sări să rabde pentru El vreo caznă. Mulți nu pregetă să-l urmeze pe Isus pînă la frîngerea pîinii, puțini cutează să meargă pînă la paharul pătîmirii

sale. Mulți îi proslăvesc din gură minunile, puțini sînt cei care să-și însușească, în fapt, ocara crucii. Mulți, în sfîrșit, îl iubesc pe Isus ațita timp cît nu li se pune nimic împotriva. Mulți îi aduc prinos de laudă și îl binecuvîntează cît timp îi simt în suflet dezmiardările. Dacă însă Isus se ascunde, ori îi părăsește o clipă, încep să cîrtească ori cad cu ușurință pradă deznădejdiei.

2. Dimpotrivă, cei care-l iubesc pe Isus pentru El însuși - nu pentru folosul mîngîierii -, îl binecuvîntează mereu, întocmai ca și cînd s-ar bucura de cele mai mari desfătări, oricare ar fi amărăciunile și strîmătorările în mijlocul cărora s-ar afla. Și chiar dacă Domnul n-ar binevoi să le mai dea niciodată mîngîierea sa, ei totuși l-ar lauda pururi, gata mereu să-i aducă mulțumire.

3. O, dar ce nu poate iubirea de Isus Cristos atunci cînd e curată și dezbrăcată de dragostea de sine, de gîndul la propria ei tihnă! N-ar mai fi nimerit să li se spună simbriași celor care rîvnesc doar la folosul mîngîierii proprii? Și oare nu se dovedesc mai curînd iubitori de sine decît iubitori ai lui Cristos toți cei cu gîndul la folosul și dobînda alinărilor de sus? Unde se va găsi acel om care să vrea să-i slujească lui Dumnezeu neprecupețit și fără plată?

4. Rară este desăvîrșirea spiritului ce se dezrobește de toate. Cine, într-adevăr, ar putea spune că a întîlnit pe acel om cu sufletul descătușat de orice poftă, cu totul dezbrăcat de legături față de orice făptură? Cutreierînd pămîntul în lung și în lat, nu vei afla lucru mai de preț decît asemenea nestemată. De și-ar da omul toată avuția, nimic n-ar fi; de-ar face cea mai aspră pocăință, n-ar fi mare lucru; de și-ar însuși toată știința de carte, încă ar fi departe; chiar dacă ar avea în suflet multă virtute și evlavie înflăcărată în inima sa, i-ar lipsi încă foarte mult: un singur lucru și cel mai trebuincios între toate. Anume care? Să se dezbrace de toate, să se lepede de sine, să se scuture de orice legătură, să nu mai păstreze nici un dram de iubire de sine și, după ce va fi făcut toate cîte știe că este dator să facă, să creadă că încă n-a făcut nimic.

5. Să nu facă nici un caz de ceea ce ar putea să pară mare și vrednic de laudă, ci să se recunoască în adevăr drept o slugă netrebnică, după cuvîntul Adevărului care zice: Cînd veți face toate cîte vi s-au poruncit, spuneți: slugi netrebnice sîntem (Lc 17, 10). Atunci abia spiritul omului va fi cu adevărat sărac și gol și va putea spune cu prorocul: Singur și sărac sînt eu (Ps 24, 16). Dar nimeni totuși nu-i mai bogat decît el, nimeni mai puternic, nimeni mai liber decît cel care a știut să se lepede de sine și de toate, așezîndu-se pe sine pe locul din urmă.

Capitolul XII. CALEA REGEASCĂ A SFINTEI CRUCI

1. Multora li se pare aspru cuvîntul acesta: Leapădă-te de tine, ia-ți crucea și urmează-l pe Isus (Mt 16, 24). Dar mult mai aspru totuși va fi cuvîntul celălalt, rostit în ziua de pe urmă: Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic (Mt 25, 41)! Cei ce ascultă acum și urmează cu bucurie cuvîntul crucii, nu se vor teme cînd vor răsuna cuvintele osîndeii veșnice. Acest semn, al crucii, va sta

înălțat pe ceruri cînd Domnul va veni la judecată. Atunci toți ucenicii crucii, care și-au orînduit viața după Cel Răstignit, nu vor avea a se teme de nimic, ci se vor apropia de Cristos-Judecătorul cu cea mai mare încredere.

2. Pentru ce, așadar, te temi să iei crucea, calea însăși care duce spre cer? În cruce este mîntuirea, în cruce viața, în cruce ocrotirea împotriva vrăjmașilor; în cruce izvorul dulcilor desfătări cerești, în cruce tăria sufletului, bucuria spiritului, împlinirea virtuții, desăvîșirea sfințeniei. Nu este mîntuire pentru suflet, nici nădejde de viață veșnică decît numai prin cruce. Ia-ți așadar crucea și urmează-l pe Isus, pe drumul vieții fără sfîrșit. El a deschis calea, purtînd pe umeri crucea, și a murit răstignit pe ea pentru tine, ca, purtînd aceeași povară și tu, să rîvnești să mori la rîndul tău pe cruce. Căci dacă vom muri cu Cristos împreună, vom trăi împreună cu El (Rom 6, 8). Și dacă vei fi părtaș la patimile lui, din mărirea lui te vei împărtași.

3. Într-adevăr, iată că totul atîrnă de cruce, totul stă în răstignire; și nu alta este calea ce duce la viață și la adevărata pace lăuntrică: sfînta cale a crucii și a răstignirii zilnice. Poți colinda lumea întregă, dacă vrei; poți căuta pretutindeni tot ce dorești: nicăieri nu vei găsi o cărare mai înaltă pe sus, și nici o potecă mai sigură pe jos, în afară de calea sfintei cruci. Rînduiește și așează totul după cum vrei și cum ți se pare mai bine: te vei convinge singur că pretutindeni pe lume trebuie, vrînd-nevrînd, să pătumești și să suferi, pînă la urmă, pentru cîte ceva - și astfel, iată, peste cruce vei da, fără să vrei, întotdeauna: fie că trupul tău va fi încolțit de vreo durere, fie că sufletul tău va fi măcinat de alean și de amărăciune.

4. Se va întîmpla să fii părăsit de Dumnezeu, se va întîmpla să fii pus la încercare de aproapele tău, dar, mai des încă și înainte de orice, îți vei fi ție însuți povară și întrucît nu vei putea afla ușurare ori scăpare prin mîngîieri sau alte leacuri și tămăduiri, decît cînd Dumnezeu va voi, va trebui să rabzi. Dumnezeu, într-adevăr, vrea ca tu să înveți să suferi povara amărăciunii fără a te bucura de vreo alinare, și lui singur să i te încredințezi, și astfel, prin urgisiri trecînd, să te smerеști tot mai mult. Nimeni, într-adevăr, nu simte mai adînc în inimă patima lui Cristos decît acela căruia i s-a întîmplat să sufere amărăciunea răstignirii. Crucea este, așadar, gata mereu și te așteaptă în tot locul. De ea nu vei putea scăpa, oriunde ai fugi: căci oriunde te-ai afla, te vei purta și te vei găsi pe tine însuți, mereu. Întoarce-te încotro vei vrea, în sus și în jos, în dreapta și în stînga: în toate părțile vei da peste cruce, și, oriunde te-ai afla, n-ai altă cale decît să-ți păstrezi cumpătul în răbdare, dacă vrei să te bucuri de pacea lăuntrică și să te poți învrednici de cununa vieții veșnice.

5. Dacă îți porți crucea de bunăvoie, crucea la rîndul ei te va purta pe tine și te va duce spre limanul mult dorit, acolo unde vor înceta toate amărăciunile care, aici pe pămînt, nu pot lua sfîrșit niciodată. Dacă îți duci crucea cîrtind, îți sporești singur povara și vei simți pe umerii tăi o greutate și mai apăsătoare; totuși n-ai încotro: nu poți decît să înduri mai departe ce ți s-a dat. Dacă te scuturi de o cruce, vei da fără îndoială de alta, aproape sigur încă și mai grea.

6. Cum ți-ai putea închipui că ai să scapi de ceea ce n-a scăpat nimeni dintre

muritori pînă acum? Care dintre sfinți și-a trăit viața în această lume scutit de cruce, fără să aibă de înfruntat amărăciuni și lucruri potrivnice? Nici Isus Cristos, Domnul nostru, n-a fost - măcar un singur ceas - scutit de durerile și amărăciunile pătimirii pămîntești. Trebuia - zice el - să pătimească Cristos și să învie din morți și astfel să intre în mărirea sa (Lc 24, 26, 46). Cum ai putea căuta o altă cale decît calea regească, drumul sfîntei cruci?

7. Întreaga viață a lui Cristos n-a fost decît o cruce și o îndelungă mucenicie; cum să cutezi acum să cauți, pentru tine, huzur și veselie? Te amăgești peste măsură dacă socotești că, tot căutînd, vei găsi altceva decît mereu alte suferințe de îndurat, căci viața noastră muritoare e țesută cu durere și împresurată de cruce. Și cu cît va fi înaintat cineva mai mult în spirit, cu atît mai grele, de cele mai multe ori, îi devin crucile de care are parte, căci osînda surghiunului acestuia pămîntesc e cu atît mai amară cu cît sufletul este mai înflăcărat de iubire.

8. Dar sufletul, oricît ar fi încercat de suferință, nu-i cu totul lipsit de balsamul mîngîierii, căci din chiar caznele crucii el simte cel mai bine cum încep să prindă a rodi fructele mîntuirii. Întrade-văr, plecîndu-se omul de bună voie crucii, toată povara urgisirilor se strămută în încrederea că va veni și alinarea dumnezeiască. Și cu cît trupul sub jugul suferinței se mistuie, cu atît spiritul se întărește înlăuntru prin har. Se întîmplă chiar, uneori, ca spiritul să se întărească atît de mult prin îndurarea potrivnicilor și suferinței, încît, împins de dragostea față de crucea lui Cristos - din care se împărtășește pînă la contopire -, ajunge să nu mai voiască a trăi fără durere și amărăciune: simțind că va fi cu atît mai plăcut lui Dumnezeu cu cît va putea pătimi mai mult pentru numele lui. Dar aceasta nu-i o virtute omenească, ci harul însuși al lui Cristos, împărtășind omului muritor atîta tărie încît să îmbrățișeze, ba să iubească chiar, prin rîvna spiritului, ceea ce, după legile firii, orice trup ar ocoli și urî de moarte.

9. Nu intră, într-adevăr, în firea omului să-și ducă crucea și crucea să-i fie scumpă; nici să-și pedepsească trupul și să-l supună: nu intră în firea lui să fugă de laudele omenești, să rabde ocară, să se disprețuiască pe sine, ba să și dorească a fi disprețuit de ceilalți; nu intră în firea omului să sufere toate oropsirile, jertfindu-și folosul mereu, fără a pofti la nimic din belșugurile lumii acesteia. Dacă te uiți la tine, nimic, într-adevăr, din toate acestea nu-ți stă în putere; dar dacă îți pui nădejdea în Domnul, puterea ți se va da de sus și vei stăpîni peste trup și peste lume. Nici de vrăjmașul tău diavolul nu te vei teme, fiind apărat de platoșa credinței și de semnul crucii lui Cristos.

10. Ca o slugă bună și credincioasă a lui Cristos, pregătește-te, așadar, să porți cu bărbăție crucea Domnului tău, care s-a răstignit din dragoste pentru tine. Fii gata să înduri multe împotriviri și nenumărate necazuri în viața aceasta plină de oropsiri, căci tot astfel vor sta lucrurile oriunde te-ai afla; și oriunde te-ai ascunde, numai peste aceasta vei da pretutindeni. Nu se poate altfel și nu-i leac care să te scape de amărăciunile vieții și de durere, în afară de puterea răbdării. Bea, așadar, bucuos din paharul Domnului, dacă dorești să fii prieten și părtaș al mării sale. Buzuie-te pe Dumnezeu și așteaptă de la El orice mîngîiere: să faci

Domnul după voia lui cu toate acestea. Cît despre tine, fii gata să suferi multe oropsiri și amărăciuni și socotește aceasta drept cea mai mare dintre mîngîieri, căci nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum spre dobîndirea mării viitoare (Rom 8, 18), chiar de le-ai fi putut purta povara singur.

11. Cînd vei ajunge pînă acolo încît, din dragoste pentru Cristos, amărăciunile să ți se pară dulci și plăcute, socotește-te fericit, căci ai aflat raiul pe pămînt. Cît timp suferințele îți vor fi nesuferite și vei căuta să fugi de ele, vei fi nenorocit și împotrivirile de care acum încerci să fugi nu vor conțeni să te urmărească pretutindeni.

12. Fiind pregătit sufletește pentru ceea ce te așteaptă - adică pentru suferință și răstignire -, nu vei întîrzia să te simți mai bine și, în curînd, vei găsi pacea. Și dacă ți s-ar întîmpla să fii răpit, precum Apostolul Pavel, în cerul al treilea, tot nu ai fi, pentru aceasta, scutit de amărăciune. Eu îi voi arăta - zice Domnul - cîte i se cade să sufere el pentru numele meu (Fapte 9, 16). Prin urmare, dacă vrei să-l iubești pe Isus și să-l slujești pînă la capăt, nu-ți rămîne altceva de făcut decît să înduri și să pătmești.

13. Cît de bine ar fi să te învrednicești a pătimi măcar ceva pentru numele lui Cristos! Ce mărire te-ar răsplăti, ce bucurie ar fi pentru toți sfinții lui Dumnezeu, ce pildă vie pentru aproapele tău! Într-adevăr, toată lumea sfătuieste răbdarea, puțini însă sînt gata să îndure și să se călească întru adevărata răbdare. Pe drept cuvînt s-ar cuveni să suferi și tu puțin pentru Cristos, cînd atîția suferă lucruri cu mult mai grele doar de dragul lumii.

14. Întipărește-ți în minte că trebuie să duci o viață de neconținută călire și înfrînare, pînă la moarte: cu cît cineva moare mai mult poftelor sale, cu atît și mai mult e pregătit să trăiască pentru Dumnezeu. Nimeni nu poate fi destoinic în cuprinderea celor cerești dacă, mai înainte, nu s-a umilit, purtînd povara suferinței din dragoste pentru Cristos. Nimic nu-i mai plăcut lui Dumnezeu, nimic nu-ți este ție însuși mai folositor în lumea aceasta decît să înduri bucurios amărăciunile, din dragoste pentru Cristos. Iar dacă ți-ar sta în putere să alegi, s-ar cuveni mai curînd să-ți dorești să suferi oropsiri pentru Cristos, decît să ai parte de răsfațul mîngîierilor sale: astfel, într-adevăr, te-ai putea apropia mai mult de Domnul, asemănîndu-te și mai mult cu sfinții. Căci vrednicile și propășirea noastră pe calea binelui nu stau în mulțimea mîngîierilor și în dulceața desfătărilor primite, ci mai degrabă în puterea noastră de a ne căli purtînd jugul greutăților și al durerii.

15. Dacă ar fi fost pe lume o altă cale pentru mîntuirea noastră mai bună și mai folositoare decît suferința, Cristos, de bună seamă, prin cuvintele ca și prin pilda vieții sale, ne-ar fi arătat-o. Iată însă că El îndemna din toată inima - atît pe ucenicii săi, cît și pe toți cei dornici să-l urmeze - cu următoarele cuvinte: Oricine vrea să vină după mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze mie (Lc 9, 23). După citirea și cercetarea amănunțită a tuturor acestora, nu rămîne decît o singură încheiere: prin multe necazuri se cade nouă a intra întru împărăția lui Dumnezeu (Fapte 14, 1).

Cartea III: Despre mîngîierea lăuntrică

Capitolul I. CUVÎNTUL DOMNULUI VORBEȘTE ÎN ȘOAPTĂ SUFLETULUI CREDINCIOS

1. Auzi-voi ce va grăi întru mine Domnul Dumnezeu (Ps 84, 8). Ferice de sufletul care aude glasul Domnului răsunînd într-însul, și care soarbe cuvintele mîngîierii de pe buzele Domnului. Ferice de urechile pururi deschise șoaptelor lui Dumnezeu, ferice de cei ce știu să nu se sinchisească de șușotelile lumii. Fericiți, de asemenea, cei care nu-și apleacă urechea la rostirile ce răsună în afară și care, dimpotrivă, iau aminte la glasul ce povățuiește sufletul. Ferice de ochii care-și închid pleoapele pentru cele din afară, ca să-și ațintească mai bine privirile asupra celor din lăuntru. Ferice de cei care pătrund lucrurile dinăuntru și care se străduiesc zi de zi, prin îndelungă pregătire, să înțeleagă tot mai bine tainele cerești. Ferice de cei ce-și consfințesc faptele și gîndurile Domnului, lepădîndu-se de toate lucrurile și piedicile lumii. Ia seama la toate acestea, suflete al meu, și pune zăvor simțurilor din afară, ca să poți auzi cuvîntul Domnului și Dumnezeului tău răsunînd întru tine.

2. Iată ce zice Acela care te iubește: Eu sînt mîntuirea ta (Ps 34, 3), Eu sînt liniștea și viața ta. Fii alături de mine mereu și ai să te bucuri de pace. Leapădă-te de tot ceea ce este trecător și caută lucrurile care nu pier. Ce altceva sînt toate lucrurile și făpturile lumii acesteia, dacă nu o nălucire amăgitoare? Și la ce ți-ar putea folosi toate făpturile lumii, dacă tu, suflete al meu, ai ajunge să fii părăsit de Părintele și Creatorul tău? Prin urmare, leapădă-te de toate, ca să te faci plăcut, în credință, Domnului și Ziditorului tău, și astfel să poți ajunge la o fericire neînșelătoare.

Capitolul II. GLASUL ADEVĂRULUI RĂSUNĂ ÎN ASCUNZIȘURILE SUFLETULUI FĂRĂ LARMĂ DE CUVINTE

1. Vorbește, Doamne, sluga ta ascultă (2 Regi 3, 10). Sluga ta sînt eu; fă-mă înțelept și voi cunoaște mărturiile tale (Ps 118, 125). Pleacă inima mea spre cuvintele buzelor tale și rostirea ta să coboare precum roua asupra inimii mele. În vechime, fiii lui Israel se rugau de Moise: Vorbește-ne tu și te vom asculta; să nu ne vorbească nouă Domnul, ca nu cumva să murim (Ex 20, 19). Nu în acest fel mă rog eu ție, Doamne, ci mai curînd împreună cu profetul Samuel, plin de dor și umilînță: Vorbește Doamne, sluga ta ascultă (2 Regi 3, 10). Mie să nu-mi vorbească Moise sau vreun altul dintre proroci, ci tu însuși, Domnul și Dumnezeul meu, lumina cea vie, spiritul însuși care i-a însuflețit pe toți prorocii: tu singur, fără ei, îmi ești de ajuns și mă poți umple cu învățătură pînă la desăvîrșire; ei însă, fără tine, rămîn neputincioși.

2. Pot, desigur, să răsune în urechi cuvintele; dar, prin ele însele, n-au cum să împărtășească darul spiritului. Pot suna frumos, însă dacă tu, Doamne, păstrezi tăcerea, nu au cum să înflăcăreze inima. Litere zărește ochiul, tu însă îlcul ascuns îl dezvălui. Pot vorbi despre mistere, dar cheia înțelegerii lor e la tine. Se cuprind în ele porunci, dar tu singur ajuți la împlinirea lor. Arată calea, tu însă dai puterea de-a pași pe ea. Cuvintele ne înfruesc doar pe dinafară; tu însă dai învățătură și lumină inimilor. Ele mîngîie cu roua din afară; tu, dimpotrivă, din lăuntru. Ca vorbe răzbat pînă la urechile noastre; tu însă dai auzului înțelegerea din adîncuri.

3. Așadar, nu Moise să-mi vorbească, ci tu, Domnul și Dumnezeu meu, adevărul veșnic: altminteri m-aș usca și m-aș veșteji fără nici un rod, lăsat în voia povețelor din afară, văduvit de înflăcărarea lăuntrică; să nu-mi fie mie spre osîndă cuvîntul auzit și lăsat fără urmare; cuvîntul cunoscut și neprețuit; cuvîntul crezut dar neadus la îndeplinire. Vorbește, așadar, Doamne, sluga ta ascultă (2 Regi 3, 10); tu ai cuvintele vieții veșnice (In 6, 69). Vorbește, Doamne, ca sufletul meu să se mîngîie, ca viața mea să se poată îndrepta cu totul, iar ție să-ți pot aduce prinos de laudă și preamărire fără de sfîrșit.

Capitolul III. CUVÎNTUL LUI DUMNEZEU SE CADE ASCULTAT CU SMERENIE, DEȘI PUȚINI SÎNT ACEIA CARE ÎȘI APLEACĂ URECHEA LA GLASUL LUI

1. Ascultă, fiul meu, cuvintele mele, cuvinte dulci, al căror rost pentru suflet depășește cu mult toată știința filosofilor și toată înțelepciunea lumii acesteia. Cuvintele mele sînt spirit și viață (In 6, 64), și nu pot fi judecate după mîntea omenească. Cuvintele mele nu trebuie luate drept deșartă măgulire: ele se cad ascultate în tăcere și primite cu toată smerenia și cu fierbinte dragoste.

2. Am răspuns: Ferice de cel îndrumat de tine, Doamne, de cel pe care-l vei învăța din legea ta, ca să-i îndulcești lui zilele rele (Ps 93, 12, 13) și să nu rămîin stingher în nemîngîierea pămîntului.

3. Încă de la început, spune Domnul, i-am învățat pe proroci, și pînă în ziua de astăzi nu încetez să vorbesc fiecărui suflet în parte; mulți însă rămîin surzi și împietriți la cuvintele mele. Mai mulți încă sînt cei care ascultă mai bucurosi de lume decît de Dumnezeu; mai lesne urmează aceștia poftele trupului decît voința lui Dumnezeu. Lumea făgăduiește bunătăți vremelnice și neînsemnate, și cei care-i slujesc poftesc la ele fără preget și din toată inima; Eu făgăduiesc bunătăți nemărginite și veșnice, dar inimile muritorilor nu se mișcă din amorțire. Unde se va găsi omul care să-mi slujească cu sîrguință și ascultare întru toate, precum îndeobște e slujită lumea cu stăpîinii ei? Rușinează-te, Sidonule, strigă marea (Is 23, 4), și află pentru ce: pentru un folos de două parale omul e gata să bată mii de drumuri; pentru viața eternă mulți n-ar mișca un singur pas. O simbrie de nimic e la mare cinste; fără rușine, prețul unei parale chioare devine, nu o dată, pricină de judecată; pentru fleacul cel mai mic, pentru făgăduiala celei

mai neînsemnate dintre plăceri, omul nu pregetă să intre în zbulcium și iureș ziua și noaptea.

4. Dar ce rușine! Dacă-i vorba de osteneli pentru binele ce nu se strică, pentru răsplata fără de pereche, pentru cinstea fără asemănare și mărirea fără de sfârșit, omul se sperie, stă pe gînduri, pregetă. Ai pentru ce să te rușinezi, așadar, slujitor trîndav și cîrtitor, căci, iată, toți ceilalți se arată mai nerăbdători și rîvnici de a întreprinde cîte ce-va pentru pierzare, decît ești tu gata să întreprinzi spre mîntuire. Mai mult se bucură ceilalți pentru ultima deșertăciune, decît te bucuri tu pentru bunul adevărului. Și cînd te gîndești de cîte ori oamenii acestei lumi se lasă înșelați în speranțele lor; fîgăduințele mele, în schimb, nu lasă niciodată pe nimeni nemulțumit, în zadarnică așteptare. Ceea ce am fîgăduit, voi da; ceea ce am zis, voi îndeplini, dacă cineva va rămîne pînă la sfârșit credincios în dragostea mea. Căci eu împart răsplata tuturor faptelor bune, eu sînt cel care încearcă și trece prin foc pe toți cei dreți.

5. Întipărește-ți adînc aceste cuvinte în inima ta: la vreme de ispită ele îți vor fi de mare trebuință. Ceea ce nu înțelegi citind acuma, vei cunoaște de-a fir-a păr în clipa încercării. Căci două sînt căile în care-i cercetez pe aleșii mei: prin ispitire și prin mîngîiere. Două sînt învățăturile pe care, în fiecare zi, le dau lor: de mustrare pentru rătăcirile lor; de îndemn spre calea propășirii în virtute. Cel care, avînd în față cuvintele mele, le disprețuiește are cine să-l judece în ziua de apoi (In 12, 48).

Rugăciune pentru a cere darul evlaviei

6. Doamne, Dumnezeuul meu, Tu ești singurul meu bine. Dar cine sînt eu ca să îndrăznesc să-ți vorbesc? Cel mai sărac dintre slujitorii tăi, stîrputura cea mai josnică, cu mult mai sărac și mai vrednic de dispreț decît mintea poate gîndi și decît gura cutează să spună. Cu toate acestea, adu-ți aminte, Doamne, că nu sînt nimic, nu am nimic, nu sînt în stare de nimic. Tu singur ești bun, Tu singur drept, Tu singur sfînt; Tu poți toate, Tu dai toate, Tu împlinești toate, doar pe omul păcătos îl lași cu mîinile goale. Adu-ți aminte de milostivirea ta și umple inima mea cu harul tău, Tu care dorești să nu fie deșarte lucrările tale!

7. Cum aș putea eu oare duce jugul greutății zilelor mele, în viața aceasta plină de amărăciuni, dacă nu m-aș bucura de milostivirea și de harul tău? Nu-ți întoarce fața de la mine; nu prelungi încercările cu care mă cercetezi acuma; nu lua de la mine mîngîierea ta, ca să nu fie sufletul meu ca un ogor fără apă. Învăță-mă, Doamne, să fac voia ta (Ps 142, 10. 6), învață-mă să mă port cu smerenie și cuviință înaintea ta. Căci tu ești înțelepciunea mea, tu mă cunoști în adevăr, ba m-ai cunoscut încă dinainte de a mă naște și de a veni pe lume.

Capitolul IV. ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU SE CADE SĂ NE PURTĂM ÎN SPIRITUL SMERENIEI ȘI AL ADEVĂRULUI

1. Fiul meu, umblă înaintea mea în spiritul adevărului și - cu inimă curată și dreaptă - caută-mă fără preget. Cel ce umblă înaintea mea în spiritul adevărului va fi scutit de cursele rele, iar adevărul îl va feri de amăgiri și de ponegririle ticăloșilor. Dacă adevărul te va dezrobi, vei fi liber cu adevărat, și de gura lumii n-o să-ți pese.

2. Doamne, Tu ai dreptate în adevăr: așa să fie. Adevărul tău să fie învățătura mea, el să mă păzească și să mă păstreze nevătămat pînă la sfîrșit, pe drumul mîntuirii. Adevărul tău să mă dezrobească de toate aplecările rele ale inimii și de orice poftă neorînduită; alături de tine mă voi putea bucura de cea mai mare libertate a inimii.

3. Eu te voi învăța - zice Adevărul - tot ceea ce este bun și drept, tot ceea ce îmi face plăcere. Cugetă la păcatele tale, adu-ți aminte de ele cu părere de rău și căiește-te din tot sufletul: pe de altă parte nu te mîndri niciodată cu faptele tale bune. În fapt, ești un păcătos, supus multor patimi și stingherit mereu de imbolduri neorînduite. Lăsat în voia ta, pornirile te trag într-una în jos spre nimicuri; iute te împiedici, iute te lași biruit, iute te pierzi, iute te risipești cu firea. N-ai nimic cu care să te lauzi, ba, dimpotrivă, ești plin de toate cusururile și metehnele pentru care s-ar cuveni să te smerești: căci mult mai slab și mai șubred ești decît îți închipui.

4. Așadar, nimic din ceea ce ajungi să săvîrșești să nu ți se pară mare lucru: nimic grozav, nimic nemaipomenit, nimic minunat, nimic vrednic de laudă. Nimic, într-adevăr, nu poate fi mare; nimic cu adevărat vrednic de laudă și vrednic de a fi dorit, decît dacă e veșnic. Mai presus de orice, să-ți placă deci Adevărul neschimbat, cel care nu trece; mai presus de orice, nesuferită să-ți fie adîncă ta nemernicie. De nimic să nu-ți fie teamă mai mult, de nimic să nu fugi, de nimic să nu te ferești mai strașnic, decît de viciile și de păcatele tale: ele să-ți fie mai nesuferite decît orice altă pacoste sau daună. Sînt unii care nu se poartă sincer în ochii mei: mînați de un fel de cutezanță, de un fel iscoditor și plin de nesăbuintă, ar dori să-mi pătrundă tainele, să cuprindă și să-și însușească, de-ar putea, cu mintea, cele mai înalte lucruri ce țin de dumnezeire, uitînd în schimb să vadă de ei înșiși și de propria lor mîntuire. Unii ca aceștia, pentru trufia și necuviința iscodirii lor - părăsiți fiind de mine - cad în ispite și în păcate grele.

5. Teme-te de judecățile lui Dumnezeu, cutremură-te cu gîndul la mînia Celui Atotputernic. Nu trece prin ciur lucrările Celui Preaînalt ci, mai curînd, judecă la amănunt fărădelegile tale, cumpănește tot ce ai greșit și cît de mare este binele pe care nu l-ai săvîrșit. Unii își pun toată evlavia în cărți, alții, în sfințele icoane, alții, încă, în semne ce se arată la prima vedere, și în alte purtări bune, de ochii lumii. Alții sînt mereu cu numele meu pe buze, dar prea puțini îl păstrează în inimă. Sînt și unii care, luminați la minte și curățiți de poftele neorînduite, năzuiesc fără răgaz spre bunurile veșnice: cele vremelnice nu-i încîntă de fel,

fără plăcere dau firii cele ce i se cuvîin; aceștia înțeleg ceea ce le spune spiritul adevărului, care șoptește în sufletul lor: îi învață să disprețuiască bunurile trecătoare și să îndrăgească cele cerești, să nu se sinchisească de lume; ziua și noaptea, să caute fără răgaz Împărăția lui Dumnezeu.

Capitolul V. MINUNATUL ROD AL DRAGOSTEI DUMNEZEIEȘTI

1. Fii binecuvîntat, Părinte ceresc, Tatăl Domnului meu Isus Cristos, căci te-ai îndurat să-ți amintești de mine, sărmanul! Părinte al îndurărilor și Dumnezeule a toată mîngîierea, îți mulțumesc pentru că binevoiești să-mi dai alinare, mie celui nevrednic de mîngîiere. Fii binecuvîntat și slăvit întotdeauna, împreună cu Fiul tău unul născut și cu Sfîntul Duh, Mîngîietorul, în toți vecii vecilor! O, Doamne, Dumnezeul meu, dragostea mea sfîntă, atunci cînd vei veni să-ți faci lăcaș în sufletul meu, tot lăuntru meu va fremăta de fiorul fericirii. Tu ești slava și veselia inimii mele; Tu ești nădejdea și scutul meu apărător în ziua încercării și amărăciunii mele.

2. Dar, fiindcă sînt încă slab în dragoste și nestatornic în virtute, am nevoie să fiu îmbărbătat și mîngîiat de tine. Vino la mine cît mai des și învață-mă învățăturile sfîințeniei. Scapă-mă de patimile rele și lecuiește inima mea de orice poftă neorînduite, ca, vindecat temeinic și curățit cum se cuvine, să fiu în stare să te iubesc, să fiu întărit în răbdare, să rămîn neclătinat în statornicie.

3. Mare împlinire este dragostea, zestre cu adevărat fără pereche, căci singură ea poate preface apăsarea oricărei poveri într-o sarcină ușoară; singură ea - cu aceeași inimă împăcată - poate duce juguri felurite, oricît de grele. Povara n-o împovărează, amărăciunea o preface în dulceață și plăcere. Nobila iubire de Isus îmbie la săvîrșirea faptelor celor mai mari, ea insuflă voinței dorința arzătoare de desăvîrșire. Iubirea tinde spre cele înalte, ea nu se lasă împiedicată de nimicurile pămîntești. Iubirea se vrea liberă și nestingherită de poftele lumești; vrea ca privirea ochiului ei lăuntric să nu-i fie încurcată în plăceri trecătoare; nu se lasă trasă în jos și biruită de necazuri. Nimic nu-i mai dulce decît iubirea, nimic nu-i mai puternic ca ea, nimic mai înalt, nimic mai cuprinzător, nimic mai voios, nimic mai dătător de îndestulare și mai plin de bunătate, în cer și pe pămînt: iubirea s-a născut din Dumnezeu; ea nu-și poate afla odihna decît tot în Dumnezeu, mai presus de lumea părelnică a făpturilor trecătoare.

4. Iubirea dă omului aripi, agerime, vioșie; cel care iubește este liber și nici un lanț nu-l mai ține. El dăruiește totul tuturor și se bucură de toate împreună cu toți, căci își află totdeauna pacea, înainte de orice, în binele suprem, cel din care izvorăște și se revărsă tot ce este bun pe lume. Nu se uită la daruri, ci - mai presus de toate bunătățile și darurile - își înalță inima la Cel ce dăruiește totul. De multe ori, iubirea nu cunoaște noimă, căci pe cel care iubește rîvna îl înflăcărează mai presus de măsură. Iubirea nu simte poverile, nu știe ce-i osteneala; se avîntă mai presus de puteri; nu vrea să știe de neputință, căci socotește că totul îi stă în putere și îi este îngăduit. Tocmai de aceea poate orice, multe îndeplinește și

izbutește des, acolo chiar unde cel lipsit de flacăra iubirii s-ar da bătut și ar cădea răpus.

5. Iubirea e pururi trează, ba, chiar atunci când adoarme, stă în fapt de veghe. Osteneala n-o ostenește, piedicile n-o împiedică, teama n-o înfricoșează; ca o văpaie vie, ca o făclie aprinsă se ridică spre înalt și-și croiește drum sigur către cer. Cel care iubește pricepe ceea ce înseamnă acestea toate; dorul înflăcărat al sufletului care iubește străbate pînă la Dumnezeu ca strigătul inimii: Dumnezeul meu, iubirea mea! Tu ești cu totul al meu, eu sînt cu totul al tău!

6. Lărgește inima mea întru iubire, să pot învăța și deprinde gustul și dulceața dragostei, în dragoste să mă contopesc și întru ea să plutesc, prin tine. Iubirea să pună cu totul stăpînire pe mine, să mă uit pe mine însumi în înflăcărarea și freamătul văpăii ei orbitoare. Să cînt cîntecul iubirii, să te urmez, iubirea mea, în înaltul tăriei, să se topească inima mea în laudele tale, să mă străbată cu totul fiorul de fericire al dragostei. Să te pot iubi mai mult decît pe mine însumi, iar pe mine însumi, doar din dragoste pentru tine; în tine să pot iubi pe toți cei ce te iubesc cu adevărat, după cum poruncește legea iubirii străluminînd din tine.

7. Iubirea este ageră, sinceră, evlavioasă, voioasă, dulce, puternică, răbdătoare, credincioasă, înțeleaptă, darnică, neînfrică; ea niciodată nu se caută pe sine. Într-adevăr, de îndată ce începe căutarea de sine, iubirea pălește și pier. Iubirea este prevăzătoare, smerită și dreaptă; nu-i molatică, nu-i ușuratică, nu tinde spre lucruri deșarte; priveghetore, curată, statornică, pașnică și pururi de strajă simțurilor e iubirea. Iubirea este supusă și ascultătoare față de mai mari; pe sine se disprețuiește și se smerește; față de Dumnezeu este plină de evlavie și de recunoștință; încrederea și nădejdea și-o pune pe de-a întregul în El, chiar atunci cînd i se pare că e părăsită, căci dragoste fără durere nu se poate în viața aceasta.

8. Cine nu este gata pentru orice suferință, gata să se lase cu totul în voia celui iubit, acela nu este vrednic de a fi socotit în rîndul celor ce iubesc cu adevărat. Se cade, cu adevărat, ca cel care iubește să îndrăgească voios toate amărăciunile și vitregiile de dragul celui la care ține și nici o împotrivire să nu-l poată împiedica de la aceasta.

Capitolul VI. CĂLIREA CELUI CE IUBEȘTE CU ADEVĂRAT

1. Fiul meu, iubirea ta nu-i îndeajuns de puternică și de luminată.

2. Pentru ce, Doamne?

3. Pentru că, iată, la cea mai neînsemnată împotrivire, te oprești din drumul pe care ai pornit, nepregetînd să cauți alte mîngîieri. Cel tare în iubire nu se clatină în fața ispitei și nu dă crezare viclesugurilor vrăjmașului care încearcă să-l îmbie. Ține nestrămutat la mine, fără nici o deosebire la bine și la rău.

4. Cel luminat în dragoste, mai mult decît darul primit prețuiește iubirea celui care dăruiește. Se simte îndatorat mai curînd de bunătatea inimii care dă decît de

fapta bună din al cărei rod se înfruptă. Cel care iubește cu frumusețe, nu poposește în cale la nici un dar, ci merge drept la mine, care sînt mai presus de orice dar.

5. Totul nu-i însă pierdut, chiar dacă, din cînd în cînd, simți față de mine și de sfinții mei mai puțină înflăcărare decît ai fi rîvnit să poți simți. Căci acea dulceață și bunătate care uneori te copleșește e doar rodul unui har trecător, un semn premergător al bucuriilor patriei cerești: nu te bizui prea mult pe aceasta, căci așa cum a venit așa se duce. În schimb, lupta împotriva relexelor porniri ale inimii și respingerea hotărîtă a ispitirilor diavolești sînt semn de virtute și de merit deosebit.

6. Prin urmare, nu te lăsa tulburat de închipuiri străine, oricare ar fi plămada nălucirii lor. Păstrează cu credință hotărîrile luate și gîndul tău drept să fie spre Dumnezeu. Și nu-i nici o nălucire faptul că acum te simți înălțat, dintr-o dată, pînă la gustul fericirii cerești, ca îndată, pe loc, să cazi înapoi la obișnuitele nerozii ale inimii tale. Dar atîta timp cît slăbiciunile acestea nu-s după voia ta și atîta timp cît lupți să le respingi, toate sînt spre vrednicie, nu către pierzare.

7. Nu te îndoi că vechiul tău vrăjmaș se silește din răspuțeri să zădărnicească dorințele tale de mai bine: el încearcă să te fure de la rugăciune și de la cinstirea sfinților, să te înstrăineze de la gîndul sfînt la patimile mele, să te facă să dai uitării amintirea, nu fără rost, a păcatelor tale, să lezezi straja inimii și să lași deoparte hotărîrile de a propăși în virtute. El îți șoptește multe gînduri rele ca să te dezguste și să te înspăimînte, să te îndepărteze de la rugăciune și de la citirea sfîntelor cărți ale Scripturii. Nu poate suferi mărturisirea smerită a păcatelor; dacă ar putea, te-ar opri de la Sfînta Împărtășanie. Să nu-i dai crezare și să nu-ți pese de el, ori de cîte ori ți-ar întinde curse și ar încerca să te amăgească. Ale lui fie toate gîndurile rele și murdare. Nu pregeta să-l alungi: Piei duh necurat! Rușine să-ți fie, duh al ticăloșiei! Mare trebuie să-ți fie bicisnicia ca să umbli cu astfel de șoapte la urechile mele. Piei de la mine amăgitor nenorocit, nu te vei alege cu nimic! Căci Isus va sta alături de mine, gata să mă apere în luptă cu puterea pazei sale, iar tu te vei alege cu rușinea. Mai curînd aș muri, mai degrabă aș îndura orice chin, decît să consimt la îmbierile tale. Să taci, să nu cutezi să mai șoptești o singură vorbă; să nu-ți mai aud glasul - oricît de multe urzeli ai întinde împotriva mea. Domnul este lumina mea și Mîntuitorul meu: de cine mă voi teme? (Ps 26, 1). De s-ar rîndui împotriva mea tabără vrăjmașă, inima mea nu se va teme (5). Domnul este ajutorul meu și răscumpărătorul meu (Ps 18, 15).

8. Aruncă-te în luptă ca un bun ostaș; și chiar dacă, uneori, din slăbiciune, se va întîmpla să fii răpus la pămînt, ridică-te cu mai multă bărbăție, puternic și încrezător în harul meu pe mai departe; păzește-te, înainte de orice, de înfumurare și de zadarnica încredere în tine. Datorită unor asemenea măguliri deșarte, mulți ajung să se lase tîrîți pe drumuri rătăcite, și, nu o dată, se aleg cu orbirea fără leac a sufletului. Asemenea prăbușire a celor ce se încumetă nebunește, bizuiți pe propria mîndrie, să-ți fie mereu învățătură de smerenie și

veghe neobosită.

Capitolul VII. SUB PAVĂZA SMERENIEI, HARUL PRIMIT SE CUVINE FERIT DE LA VEDERE

1. Fiul meu, mai folositor și mai sigur pentru tine e să păstrezi ascuns darul evlaviei; să nu te semețești cu el, să nu vorbești prea mult despre el; nu sta să-l cumpănești într-una, ci, mai curînd, cumpănește micimea și netrebnicia ta, cu teamă pentru harul încredințat ție, nevrednicului. Nu te lega prea mult de această simțire, care, pe dată, se poate întoarce pe dos cu totul. Cît timp ai în inimă harul, gîndește-te cît de sărman și de lipsit ești atunci cînd nu-l ai. Propășirea sufletească nu stă numai în gustarea mîngîierilor dăruite de har; ci, dimpotrivă, și în a ști să rabzi cu umilință și resemnare pierderea lor vremelnică; și, chiar în astfel de clipe, să nu te abați de la străduința rugăciunii, să știi să purcezi mai departe cu faptele bune începute, făcînd bucuros tot ceea ce poți, după luminile tale, fără a te lăsa covîrșit de uscăciunea și îngrijorarea ce trag sufletul la lîncezeală și la lene.

2. Mulți sînt aceia care - dacă nu văd toate lucrurile mergîndu-le strună, după socoteala lor - neîntîrziat își pierd răbdarea și se lasă pe tînjeală. Dar nu-i în voia omului calea sa (Ier 10, 23), căci al lui Dumnezeu este harul mîngîierii, el dăruiește cînd vrea, cît vrea, cui vrea, după cum îi este placul, nici mai mult, nici mai puțin decît socotește de cuviință. Lipsiți de săbuință, unii au ajuns să se ducă de rîpă, pornind tocmai de la acest har ales al evlaviei, căci au rîvnit să înfăptuiască mai mult decît îi țineau puterile, nesocotind măsura șubrezeniei lor, lăsîndu-se orbește trași de imboldul inimii lor, nu de dreapta judecată a minții. Și pentru că s-au încumetat să jinduiască mai mult și mai sus decît era pe placul lui Dumnezeu, foarte repede s-au trezit lipsiți cu totul de harul lui. Sărmani și nepricopsiți au ajuns cei care au rîvnit să-și facă singuri cuib în ceruri; golași și umiliți, au învățat să nu-și mai ia zborul pe aripile lor, ci toată nădejdea să și-o pună în aripile mele. Cei încă neînvățați, proaspăt veniți pe calea Domnului, se pot într-adevăr lăsa înșelați și duși cu ușurință de rîpă, dacă nu se lasă cîrmuiți de povețele celor mai înțelepți decît ei.

3. Dacă vor face numai după cum îi taie capul, nesocotind povețele altora - mai încercați și mai destoinici ca ei - primejdios le va fi sfîrșitul, afară doar dacă și-ar înmuia cerbicia. Căci cei ce se socotesc înțelepți sînt rareori smeriți în inima lor, ca să se poată supune îndrumării și sfaturilor altora. Iată de ce mai bine e să nu știi puzderie de lucruri, în inimă păstrînd smerenie și învățătură mai puțină, decît, purtînd în cap comori de știință de carte, să fii plin de fumuri și de mărire deșartă. Mai bine să duci lipsă decît să-ți prisosească, încît să ai pentru ce să te umfli în pene. Nesăbuit e cel ce se lasă cu totul în voia veseliei, uitînd de sărăcia sufletească în care s-a aflat mai înainte, trecînd peste acea sfîntă teamă de Dumnezeu, mereu cutremurată la gîndul că ar putea pierde harul dăruit. La fel, lipsit de săbuință este și cel care, în clipele de alean și de amărăciune, ori în fața

celui mai mic neajuns, se pierde iute cu firea, lăsându-și gîndul și inima pradă unei neîntemeiate lipse de nădejde în mine.

4. Omul care, la timp de pace, se ține tare și țănoș, adesea la război se dovedește fricos din cale-afară și lipsit de bărbăție. De-ai ști să-ți păstrezi întotdeauna cuviința și smerenia, ținînd bărbătește în mîini cîrma sufletului tău, n-ai cădea atît de ușor în cursele păcatului. Nu-i lipsită de rost povața ca - în clipele tale de evlavie înflăcărată - să te gîndești la ce va fi atunci cînd farul și lumina se vor stinge. Iar cînd aceasta se întîmplă, să cugeți la clipa cînd aceste daruri se vor întoarce: căci nu le iau decît vremelnice, ca să-ți întăresc chibzuința și prevederea, spre slava mea mai mare.

5. Nu o dată, atare încercare îți este ție mai folositoare decît dacă ți-ar merge toate strună, după placul și buna ta voie. Căci vredniciile nu se socotesc după vedeniile avute, nici după mîngîierile primite, nici după iscusința și priceperea la citirea Sfîntelor Scripturi, nici după înălțimea scaunului în care omul se întîmplă să fi fost așezat, ci după adîncă întemeiere în smerenia cea adevărată și după dumnezeiasca iubire care-i umple inima; după credința neabătută cu care-l caută pe Dumnezeu singur; după felul în care pe sine însuși se socotește bun de nimic, disprețuindu-se în adevăr; după felul cum mai bucuros știe să primească jignirile și umilințele din partea oamenilor, decît laudele și onorurile lor.

Capitolul VIII. SĂ TE SIMȚI MIC ȘI NEVREDNIC ÎN FAȚA LUI DUMNEZEU

1. Voi vorbi Domnului meu, măcar că sînt colb și cenușă (Gen 18, 27). Chiar dacă m-aș socoti mai mult decît pulberea, Tu, Doamne, te vei ridica să mă pui la locul meu pe drept cuvînt; păcatele mele vor mărturisii și ele adevărul, eu însumi nu voi avea nimic de zis împotriva. Dacă mă voi umili, în schimb, făcîndu-mă una cu pămîntul, dezbrăcîndu-mă de orice dragoste de a fi prețuit, răstignindu-mi mîndria și întorcîndu-mă, cum se și cuvine, cu gîndul la țărîna din care am fost plămădit, atunci harul tău va coborî prielnic asupra mea, iar lumina ta va deveni sora bună a sufletului meu; atunci orice gînd - oricît de mic - de îngîmfare se va spulbera îngropat pentru totdeauna în surpăturile nimicniciei mele. În adîncurile acestei strîmtorări îmi vei arăta ceea ce sînt cu adevărat, ceea ce am fost mai înainte și ceea ce am ajuns: căci sînt un nimic și n-am știut (Ps 72, 22). Lăsat în seama mea, iată, sînt un nimic, șubrezenia întruchipată; îndată însă ce îți arunci asupra mea privirea, prind putere și freamăt de o bucurie nouă. E uimitor cum atît de lesne, sub îmbrățișarea blîndă a aripilor tale, mă pot înălța și desprinde de pămînt, eu, care, ca și plumbul, sînt purtat și tras într-una în jos.

2. Iubirea ta face aceasta atunci cînd vine în întîmpinarea mea, cu toate că sînt un nevrednic; ea mă ușurează de povara atîtor griji și nevoi, ocrotindu-mă de cursa primejdiilor grele și, înainte de toate, scăpîndu-mă cu adevărat din ghiarele răului. Căci ținînd la mine însumi cum nu trebuie, m-am aflat pe cărarea pierzaniei; dar lăsînd totul și pornind în căutarea ta, iubindu-te cu inimă curată,

nu numai că te-am găsit pe tine, dar m-am descoperit pe mine însumi cu adevărat; căci, din dragoste față de tine, am putut dobîndi o mai adîncă înțelegere a nimicniciei mele: căci tu, iubirea mea dulce, mă copleșești cu un belșug de care sînt nevrednic, îmi dăruiești mai mult decît aș putea să cer sau să nădăjduiesc că aș putea primi vreodată.

3. Fii binecuvîntat, Dumnezeu meu, căci, în pofida nevredniciei mele, bunătatea și mărinimia ta nemărginită nu contenește să mă copleșească cu tot binele, Tu care reverseși pînă și asupra celor nerecunoscători și a celor rătăciți departe de tine darul binefacerilor tale. Întoarce-ți, Doamne, fața către noi, ca să-ți putem fi recunoscători, în duhul smereniei și al evlaviei: căci Tu singur ești toată mîntuirea, pavăza și toată puterea noastră.

Capitolul IX. TOATE SE CUVIN ADUSE LA ROSTUL LOR ULTIM, CARE E DUMNEZEU ÎNSUȘI

1. Dacă vrei să fii cu adevărat fericit, fiul meu, nu trebuie să uiți niciodată că năzuința ta dintîi, menirea ta cea mai înaltă și rostul tău ultim sînt Eu însumi. Avînd aceasta în gînd, imboldurile inimii tale vor fi limpezite și curățate de aplecarea aceea care te trage mereu, și nu fără vătămăre, spre tine însuși și spre lumea făpturilor care te înconjoară. Într-adevăr, de îndată ce te cauți pe tine însuși în bucuria vreunui lucru ori în desfătarea unei făpturi, sinea ta adîncă începe să se vlăguiască și se usucă. Prin urmare, adună toate lucrurile vieții la rostul lor dintîi, căci Eu sînt acela care le-am dăruit pe toate. În fiecare lucru, să vezi o părțică doar izvorîtă din noianul binelui celui mare și fără de sfîrșit: tocmai de aceea rostul tuturor lucrurilor se cuvine adus la mine, izvorul și rădăcina lor.

2. În mine și cel mic și cel mare, și cel sărac și cel bogat, cu toții află izvorul viu și apa vieții: toți cei ce îmi slujesc bucuos, de bună voie, vor primi dar pentru dar. Cel însă care va căuta să guste din dulceața slavei în afara mea, ori cel care-și va pune bucuria în vreun bun mărunț, aparte, nu va afla de fel fericirea adevărată, ci, dimpotrivă, va simți cum inima i se înăbușă, încătușată în sumedenie de mărunte potrivnicii. Iată de ce, nu socoti niciodată că vreo bunătate ar putea să fie a ta, ori că vreo făptură s-ar putea bucura de la sine de virtute, ci adu totul, în chip de prinos, Celui fără de care omul nu ar avea nimic pe lume, lui Dumnezeu. Eu am dat totul și cer, tocmai de aceea, fără șovăială și precupețire, recunoștința toată.

3. Acesta-i adevărul care spulberă nălucirile slavei deșarte. Căci acolo unde își va face sălaș harul ceresc și iubirea curată, inima nu poate fi nici mică, nici pizmătăreață, nici mărginită de la sine. Dumnezeiasca iubire le învinge pe toate și dă aripi neasemuite sufletului. Săbuit dacă ai fi, toată bucuria ți-ai găsi-o în mine, toată nădejdea în mine ți-ai pune-o; căci bun nu este nimeni, decît singur Dumnezeu (Lc 8, 13), căruia i se cuvine toată lauda și toată binecuvîntarea, în veci.

Capitolul X. PLĂCUT E SĂ-I SLUJEȘTI LUI DUMNEZEU SINGUR, ÎN DISPREȚUL ÎNTREGII LUMI

1. Mă voi încumeta din nou să-ți vorbesc, nu voi păstra tăcerea, Doamne, glasul meu va ajunge la urechile Domnului Dumnezeului și Regelui meu care sălășluiește în ceruri. Cît de necuprinsă e mulțimea bunătăților tale, Doamne, pe care în taină le împărtășești celor ce se tem de tine! (Ps 30, 20). Căci ce ești Tu în ochii celor care te iubesc? Ce ești Tu pentru cei care-ți slujesc din toată inima? Cu adevărat negrăită este plăcerea vederii tale, darul dulce de care se bucură cei care te iubesc. Tocmai în aceasta mi-ai arătat, mai presus de orice, dulceața bunătății tale: căci nu eram, și, iată, tu m-ai adus la ființă și viață; și pe cărări rătăcite umblam, departe de tine, și Tu m-ai adus la tine, ca să-ți slujesc, dîndu-mi poruncă să te iubesc.

2. O, izvor al iubirii nesecate, ce-aș mai putea să spun despre tine? Cum aș putea vreodată să te dau uitării, pe tine care ai binevoit să-ți amintești de mine, deși mă înglodasem pe drumul stricăciunii și al pieirii? Dincolo de toată nădejdea, te-ai îndurat totuși de sluga ta și, trecînd peste nevredniciile mele, mi-ai arătat harul prieteniei tale. Cum ți-aș putea mulțumi vreodată pentru asemenea dar? Într-adevăr, nu oricui îi este dat ca - lăsînd deoparte totul - să se poată lepăda de lume și să îmbrățișeze viața mănăstirească. Să fie oare lucru mare a mă afla în slujba ta, Dumnezeule, căruia toată făptura se cuvine de fapt să-i slujească? N-ar trebui, la urma urmei, să mi se pară lucru mare să-ți slujesc: de necrezut și uimitor lucru este, în schimb, ca nu pe altul, ci pe mine - în ciuda sărăciei și nevredniciei mele - Tu să mă fi ales drept slujitor al tău, primindu-mă cu atîta căldură în rîndul celor iubiți și apropiați ție.

3. Într-adevăr, tot ceea ce am îți aparține, și toate cele cu ajutorul cărora îți slujesc sînt, de fapt, ale tale. Prin urmare, s-ar putea chiar, dimpotrivă, spune că Tu ești cel care mi te pui la îndemîină, slujindu-mi mie, decît eu însumi aș putea s-o fac, de unul singur, ca slugă a ta. Dovadă, ia-tă, sînt cerurile și pămîntul, pe care le-ai hărăzit să servească omului și care, zi de zi, urmează întocmai, ascultătoare, tot ceea ce ai poruncit și tot ce aștepti de la ele. Dar nici aceasta n-ar fi mare lucru: căci iată, pînă și pe îngeri i-ai rînduit să stea pururi în slujba noastră. Și, mai presus de orice, pe tine însuși ai binevoit să te pui la îndemîina omului, făgăduind să te dai pe tine însuși în dar făpturii tale.

4. Ce aș putea să-ți aduc în schimb, drept prinos de recunoștință, pentru miile și miile de daruri ale tale? Măcar de-aș fi în stare să-ți slujesc zi de zi, pînă la sfîrșitul vieții mele! De-aș fi în stare, măcar o singură zi, să-ți pot sluji așa cum se cuvine! Căci, cu adevărat, ești singurul vrednic de a fi slujit pînă la capăt, vrednic de a primi toată cinstea și lauda, fără de sfîrșit. Cu adevărat Domnul și Stăpînul meu ești Tu; eu însumi nu-s decît o slugă sărmană și mi se cade să-ți servesc din toate puterile mele, niciodată să nu obosesc aducîndu-ți laudă. Vreau și doresc din toată inima acest lucru: ajută-mă prin bunăvoința ta, suplinind din belșugul darului tău tot ceea ce îmi lipsește.

5. Cît de mare este cinstea, cît de mare este onoarea de a fi în slujba ta și, pentru tine, Doamne, de a putea trece, neîmpiedicat, peste toate. Mare este harul celor ce intră de bună voie în slujba ta sfîntă. Vor descoperi dulceața și mîngîierile negrăite ale Spiritului Sfînt toți cei care, din iubire pentru tine, întorc spatele tuturor desfătărilor trupești. Vor dobîndi o mare libertate lăuntrică toți cei care, pentru numele tău, se încumetă să calce pe cărarea îngustă, lăsînd deoparte orice grijă față de cele lumești.

6. O, cît de voioasă și plăcută este slujirea lui Dumnezeu, cea care aduce omului adevărata sfințenie și libertate! Sfîntă stare a vieții monahale, aducînd omul în rînd cu îngerii, făcîndu-l plăcut lui Dumnezeu, temut de diavoli, pildă vie pentru toți cei cu darul credinței! Cît de mult este de dorit, cît de demnă de îndrăgit această slujbă: săvîrșind-o, omul se învrednicește de binele cel mai mare cu putință; mulțumită ei, el dobîndește zestrea fericirii fără de margini, care nu se curmă niciodată.

Capitolul XI. IMBOLDURILE INIMII SE CAD BINE CUMPÂNITE ȘI ȚINUTE ÎN FRÎU

1. Fiul meu, multe mai ai de învățat, căci încă multe sînt lucrurile pe care nu ți le-ai însușit pînă acum așa cum se cuvine.

2. Care sînt, Doamne, acestea?

3. Să supui cu totul imboldurile tale voinței mele, să nu-ți iubești propria plăcere și să dorești cu rîvnă și înflăcărare doar împlinirea voii mele. Imboldurile izvorîte din sinea ta sînt cele care, de cele mai multe ori, aprind scînteia celui foc care te mîină cu putere înainte: stai și gîndește-te, însă, dacă cinstirea mea într-adevăr, e cea care te mîină, sau, dimpotrivă, folosul plăcerii tale. Dacă pornirea vine de la mine, vei fi pe bună pace, orice aș porunci; dacă inima ta însă tănuiește vreun dor ascuns de-al ei, nu alta este pricina pentru care te simți apăsător și stîmjenit.

4. Iată de ce e bine să nu te bizui prea mult pe imboldurile care-ți încolțesc în inimă, fără să le cumpănești temeinic în fața mea; s-ar putea, altminteri, să te căiești și să-ți pară rău de lucruri ce ți s-au părut în prima clipă bune, și la care ai rîvnit. Într-adevăr, nu orice dorință încolțită în inimă și care ți se pare bună trebuie din capul locului urmată întocmai; și tot așa, nu orice dorință ce ți se înfățișează, la prima vedere, ca nepotrivită, trebuie respinsă pe dată. E bine, cît de des, să ții în mîini frînele sufletului - pînă și gîndurile și dorințele tale de bine -, ca nu care cumva, lăsîndu-te mînat de toane, să dai prilej celorlalți de sminteală sau - în cazul cînd aceștia ți s-ar împotrivi - să cazi, cînd te aștepti mai puțin, pradă tulburării și amărăciunii.

5. Se cade, într-adevăr, din cînd în cînd, să știi a pune piciorul în prag bărbătește, răspunzînd fără șovăire "nu" imboldurilor și toanelor hrănite de simțuri: să treci fără să te sinchisești peste ceea ce ar fi plăcut, ca și peste ceea ce ar fi neplăcut trupului, luptînd mai înainte de orice, ca el, chiar în pofida lui, să dea ascultare

spiritului. Trupul și toanele lui vor trebui ținute în frâu și sub pinten, pînă cînd carnea, supusă, va fi gata la orice: învățînd să se mulțumească cu puțin, să se bucure de lucrurile cele mai simple și să nu crîcnească împotriva neajunsurilor.

Capitolul XII. CĂLIREA RĂBDĂRII ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA PORNIRILOR NEÎNFRÎNATE

1. Doamne Dumnezeu meu, îmi dau seama că îmi trebuie multă răbdare; căci multe, intrade-văr, sînt întîmplările potrivnice din viață. Și oricît de mult aș încerca să-mi aștern toate pe tihnă și pace, viața mea nu poate fi scutită de lupte și amărăciune.

2. Așa este, fiul meu. Nici nu vreau să te văd căuțînd o astfel de tihnă și pace, scutită de focul ispitirilor și încercărilor; să te socotești ajuns la liman, abia după ce vei fi trecut prin proba multor vitregii și cunoașterea nenumăratelor amărăciuni ale vieții. Dacă mi-ai mărturisi că nu te simți în stare de a suferi atîtea, cum oare crezi că ai putea îndura focul purgatoriului? Între două rele, întotdeauna înțelept e să alegi pe cel mai mic. Așadar, ca să poți fi scutit de chinuri viitoare fără de sfîrșit, caută să primești acum, cu inimă deschisă, amărăciunile, pentru numele lui Dumnezeu. Sau poate îți închipui că oamenii acestei lumi nu au de îndurat nimic, sau că prea puțin sînt scutiți de suferință? Nici vorbă, dacă ai sta să-i întrebi, fiecare are de îndurat cîte ceva, pînă și cei mai răsfățați de soartă.

3. Totuși, cum spui, nu duc lipsă de desfătări; și ei fac ceea ce vor, astfel încît amărăciunile sînt pentru ei mult mai puțin apăsătoare.

4. Fie și așa; să spunem că ar avea parte, într-adevăr, de tot ceea ce poftesc; cîtă vreme, însă, crezi că poate ține pricopsirea lor? Iată, ca fumul se spulberă orice belșug al lumii acesteia, și nimeni nu-și va mai aminti niciodată de freamătul desfătărilor care au fost și s-au dus. Dar și cît timp sînt încă în viață, nici unul din acești oameni nu se poate bucura deplin de toate, fără mîhnire, fără dezgust și fără teamă. Într-adevăr, multora li se întîmplă ca acele lucruri din care abia așteaptă să se înfrupte să le dea în schimb durere și caznă. Și pe drept, căci, umblînd nesățioși după plăceri neorînduite, se aleg de pe urma lor cu rușine și amărăciune. O, cît de scurte, cît de înșelătoare, cît de neorînduite și cît de rușinoase sînt toate! Și, cu toate acestea, precum necuvîntătoarele, în beția și orbirea judecății lor, nu înțeleg și, pentru un dram de plăcere trecătoare în această viață, iute destrămată, își primejduiesc de moarte sufletul. Dar tu, fiule, nu umbla după poftele tale și întorcete de la cerbicia ta. Desfătarea să ți-o cauți în Domnul, și El va împlini cerințele inimii tale (Eccl 18, 30; Ps 36, 4).

5. Așadar, de vrei cu adevărat să ai parte de desfătare și să te bucuri din plin de alinările mele - în disprețul celor lumești, rupînd toată legătura sufletului cu asemenea plăceri aparente și șubrede - vei afla binecuvîntare, primind drept răsplată belșug de mîngîiere. Și cu cît te vei putea lipsi mai bine de orice alinare

venită de la făpturi, cu atât mai mult vei găsi în mine însumi mai dulce și mai puternică mîngîiere. Desigur, nu vei putea gusta această dulceață pînă cînd, mai întîi, nu vei fi trecut prin oarecare mîhniri, pînă cînd nu vei fi ostenit și luptat. Ți se va pune de-a curmezișul nărvirea veche cu care te-ai obișnuit, dar de obiceiul rău omul se dezvăță printr-un obicei bun. Trupul se va răzvrăti, dar rîvna spiritului îl va supune și ține în frîu. Vei avea de îndurat, desigur, asmuțirile și întăritările dintotdeauna ale șarpelui celui viclean, dar pe acesta rugăciunea îl va pune pe fugă; munca și hărnicia vor ridica de asemenea stavilă de nădejde în calea lui.

Capitolul XIII. ASCULTAREA SMERITĂ A CELUI CE URMEAZĂ CU SUPUNERE PILDA LUI ISUS CRISTOS

1. Fiul meu, cel care încearcă să fugă de ascultare fuge singur de har; iar cel ce umblă după lucruri aparte le pierde pe cele obștești. Cel care nu se supune de bunăvoie și cu plăcere mai marilor săi dă semn că nu și-a supus încă cu desăvîrșire propriul trup, mocnind încă de cîrtire și răzvrătire. Învață, prin urmare, să te supui fără preget mai marelui tău, dacă dorești ca trupul, la rîndul lui, să stea cuminte sub jug. Într-adevăr, vrăjmașul din afară va fi mai ușor biruit, dacă înlăuntrul sufletului nu va fi răvășeală. Nici un dușman nu-i mai de temut, mai vătămător pentru suflet, decît omul însuși față de sine sa, dacă trupul nu stă ascultător sub veghea bărbătească a spiritului. Trebuie neapărat să-ți însușești un adevărat dispreț față de tine însuși, dacă dorești să fii mai puternic decît trupul și sîngele. Pregeți să te supui voinței altora, pentru că încă te mai iubești pe tine însuși cu nesăbuiță.

2. Să fie mare lucru oare, dacă - praf și nimica fiind - te supui altui om, din dragoste pentru Dumnezeu, atunci cînd Eu însumi, Atotputernicul și Preaînaltul, care pe toate le-am zidit din nimic, m-am supus cu umilință altor oameni, pentru tine? M-am făcut cel mai smerit și cel mai mic, ca, prin umilința mea, să-ți poți înfrînge trufia. Învață, fărămă de praf, ce este ascultarea. Învață să te smerești, chip de lut și de țărînă, fii gata să te așterni sub călcîiele tuturor. Învață să-ți pui sub jug bunul plac și propria voce, supune-te tuturor.

3. Fă-te foc și pară, aprinde-te împotriva ta de dreaptă mînie, nu îngădui să crească umflătura acestei bube în sufletul tău; supune-te și fă-te mic, ca toți și unul fiecare să te poată călca în picioare; așterne-te sub călcîie, precum tina bătătorită a drumului mare. Ai oare vreo pricină ca să te vaiți, ființă de prisos? Cum ai putea oare răspunde celor ce ți se ridică împotriva, ființă bicisnică și întinată, care de atîtea ori ai adus jignire lui Dumnezeu, făcîndu-te vrednic de osînda iadului? Dar ochiul meu te-a cruțat, căci sufletul tău a fost și este scump privirii mele: ca să-mi cunoști iubirea și să fii pururi recunoscător pentru binefacerea mea; ca să nu contenești să te smerești în deplină supunere și să duci fără cîrtire jugul disprețului omenesc.

Capitolul XIV. SĂ ȚINEM SOCOTEALĂ DE JUDECĂȚILE NECUNOSCUTE ALE LUI DUMNEZEU ȘI SĂ NU NE ÎNFUMURĂM CU FAPTELE NOASTRE BUNE

1. Deasupra mea aud, ca un tunet, rostirea judecăților tale, Doamne: de spaimă și înfrigurare se cutremură măduva oaselor mele, iar sufletul meu stă cuprins de fiorul groazei. Înmărmuresc gândindu-mă că nici cerul nu-i fără prihană înaintea ta. Și dacă la îngerii tăi ai aflat strîmbătate (Iov 15, 15; 4, 18) și nu i-ai cruțat, cu mine ce se va întîmpla oare? S-au prăbușit stelele cerului; la ce m-aș putea aștepta eu, biată fărîmă de praf? Cei ale căror fapte păreau de toată lauda s-au prăvălit totuși din înalt; am văzut cu ochii mei pe cei hrăniți cîndva cu pîinea îngerilor înfruptîndu-se, la urmă, din lăturile porcilor.

2. Iată de ce nu poate fi vorba de sfințenie, Doamne, acolo unde mîna ta nu mai este. Înțelepciunea omenească rămîne fără rost cînd tu, Doamne, încetezi a sta la cîrmă. Nu aduce pricopsire nici o tărie omenească, dacă reazemul tău păstrător nu mai este. Curăția n-are cum fi sigură, lipsită de pavăza ta. Straja noastră omenească devine fără rost, nesprijinită de sfînta veghe a puterii tale. Într-adevăr, lăsați de capul nostru, ne scufundăm și ne ducem la pieire; în mîna ta fiind, ne înălțăm și avem parte de viață. Nestatornici și șubrezi sîntem, dar prin tine dobîndim putere; cădem pradă lîncezelii, dar, mulțumită ție, se reaprinde în noi freamătul făcliei vii.

3. O, cît de nepricopsit și de josnic s-ar cuveni să mă simt! Cît de puțin trebuie să prețuiesc ceea ce ar părea lucru bun în mine! Cît de adînc se cade să mă plec sub judecățile tale nepătrunse, Doamne, în adîncul cărora descopăr că sînt mai puțin decît ultima fărîmă a nimicului însuși! O, cumpănă necuprinsă! O, noian nepătruns, în care mă pierd ca un nimic în nesfîrșirea întregului! Pe ce scorniri să-mi întemeiez îngîmfarea? Pe ce s-ar putea bizui virtutea mea proprie? Strivită e orice fală deșartă sub adîncimile fără margini ale judecăților tale despre mine.

4. Ce poate fi trupul oricărui om înaintea feței tale? Nu cumva se va fâli lutul față de cel care l-a plăsmuit? (Is 29, 16; 45, 9). Cum s-ar putea umple de laudă deșartă inima celui cu adevărat supus lui Dumnezeu? Lumea întregă n-ar putea să-l facă trușaf pe cel supus adevărului veșnic; gura întregii omeniri ar fi neputincioasă, cu toate laudele ei, față de smerenia celui care și-a pus toată nădejdea în Domnul. Într-adevăr, cei ce deschid gura sînt la rîndul lor nimica: ei se vor mistui în nimic, o dată cu larma cuvintelor lor: dar adevărul Domnului rămîne în veci (Ps 116, 2).

Capitolul XV. RÎNDUIALA ȘI ROSTUL LUCRURILOR CARE NE ADUC PLĂCERE

1. Fiul meu, fii gata să spui, orice s-ar întîmpla: Doamne dacă Tu vrei, așa să fie. Dacă-i spre cîntea ta, Doamne, pentru numele tău, fie și asta. Dacă Tu, Doamne, știi că-i spre binele și spre folosul meu, dă-mi ceea ce trebuie și fă să mă pot sluji

de această împrejurare, spre slava ta. În schimb, dacă știi că lucrul acesta mi-ar aduce vătămare, sau că ar dăuna sănătății sufletului meu, îndepărtează dorința de la mine. Într-adevăr, nu orice dorință vine de la Duhul Sfânt, chiar și dacă, în ochii omului, pare dreaptă și sfântă. Căci este greu să știi fără greș dacă duhul cel bun, sau, dimpotrivă, cel rău, te îmboldește să dorești una sau alta, după cum nu poți ști nici dacă dorința vine de la tine sau din altă parte. Mulți, într-adevăr, s-au ales în cele din urmă cu amăgirea, deși la început păreau însuflețiți, în dorințele lor, de duhul cel bun.

2. Iată de ce orice dorință ivită în minte se cuvine întotdeauna lămurită și cercetată cu teama lui Dumnezeu în suflet și cu o inimă smerită; mai presus de orice, totul trebuie să-mi fie încredințat în duhul lepădării de sine, cu următoarele cuvinte: "Doamne, tu știi cum e mai bine; făcă-se voia ta, fie așa, fie altminteri, după cum dorești Tu. Dă-mi ce vrei, cît vrei și cînd vrei. Fă cu mine cum știi că-i mai bine și după cum îți place ție mai mult, după cum e mai potrivit cu cinstea ta preaînaltă. Așează-mă unde poștești, și fă cu mine tot ceea ce voiești. Sînt în mîinile tale, întoarce-mă cum vrei, du-mă și adu-mă de unde vrei. Iată, sluga ta e gata pentru orice: căci nu doresc să trăiesc pentru mine, ci pentru tine; măcar de-aș putea fi la înălțimea acestei desăvîrșiri, în toate!"

Rugăciune pentru a cere împlinirea voinței lui Dumnezeu

3. Preabunule Isuse, dă-mi harul tău, să fie cu mine și să lucreze împreună cu mine, să nu mă părăsească niciodată și să-mi fie alături pînă la sfîrșit. Fă să pot dori și să voiesc întotdeauna ceea ce îți este ție mai plăcut și pe voie. Voința ta să fie voința mea; voința mea s-o urmeze pururi pe a ta, într-un singur suflet, pe totdeauna. Să pot spune da sau nu, mereu într-un suflet cu tine; să nu pot voi nimic, să nu pot respinge nimic, decît împreună cu tine.

4. Dăruiește-mi harul de a putea muri pentru toate cîte sînt pe lume; fă să-mi placă să fiu disprețuit și trecut cu vederea în viața aceasta. Mai presus de orice dorință, dă-mi darul de a-mi putea afla odihna în tine, pacea inimii mele să fie întru tine. Tu ești limanul păcii adevărate a oricărei inimi omenești, Tu singur ești mult rîvnita odihnă a sufletului: în afara ta, toate sînt aspre și neliniștitoare. În această pace chiar - în binele cel mai mare și fără sfîrșit - îmi voi afla somnul și odihna. Amin (Ps 4, 9).

Capitolul XVI. SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ SE AFLĂ ȘI TREBUIE CĂUTATĂ LA DUMNEZEU

1. Nimic din ceea ce mi-aș putea dori, nimic din ceea ce ar putea fi gîndit ca mîngiere nu e de așteptat de la lumea aceasta, ci va veni mai tîrziu, o dată cu viața viitoare. Chiar de-aș putea aduna doar pentru mine toate desfătările pămîntului, chiar de-aș putea să mă înfrupt din toată dulceața și bucuriile acestei vieți, cu ce m-aș alege? Sigur e că acestea n-ar avea cum să țină o veșnicie. Tocmai de aceea, suflete al meu, nu poți găsi mîngiere deplină și necurmată

desfătare decît numai în Dumnezeu singur, mîngîietorul celor lipsiți și ocrotitorul celor umili. Mai așteaptă puțin, suflete al meu, ai răbdare și credință în făgăduința Dumnezeului tău, și te vei bucura de belșugul tuturor bunurilor din ceruri. Dacă din cale afară, fără rînduială, tînjești după cele ce se văd aci de față, te paște pierderea celor veșnice, din ceruri. Cele trecătoare și vremelnice să-ți fie doar bunuri în folosință; cele fără de moarte, dorul adevărat al inimii tale. Nu te vei putea niciodată sătura dintr-un bine vremelnic, căci inima ta n-a fost creată ca să-și afle rostul și desfătarea în așa ceva.

2. Chiar dacă ai putea avea parte de toate dezmierdările făpturii, n-ai putea, inima mea, să te simți fericită cu totul; căci doar în Dumnezeu, care pe toate le-a creat, se află întreaga dulceață a fericirii; nu aceea părelnică, văzută și lăudată de ochii nerozi ai lumii, cu plăcerile ei înșelătoare; ci aceea în care își pun nădejdea sufletele bune și credincioase lui Cristos, a căror petrecere este în ceruri (Fil 3, 20), cei ale căror gînduri și simțuri sînt curate ca lacrima. Zadarnice, prin scurtimea lor, sînt toate mîngîierile omenești; mîngîierea adevărată, aducătoare de fericire, e cea simțită pe dinăuntru, izvorîtă din inima adevărului. Omul evlavios poartă pretutindeni, în sufletul său, pe Isus, aducătorul mîngîierii adevărate; lui îi spune: "Ajută-mă, Doamne Isuse, în tot timpul și în orice împrejurare. Aceasta să-mi fie toată mîngîierea: de bună voie, să-mi doresc lipsa oricărei mîngîieri omenești. Iar dacă mîngîierea ta nu se ivește, cea mai mare mîngîiere a mea să fie voia ta și această dreaptă încercare". Căci nu fără sfîrșit este mînia ta, și nu veșnice sînt muștrările tale (Ps 102, 9).

Capitolul XVII. ORICE GRIJI NE-AR ÎMPOVĂRA, SĂ LE ÎNCREDINȚĂM PE TOATE LUI DUMNEZEU

1. Fiul meu, lasă-te în voia mea cu totul: Eu știu tot ceea ce este spre binele tău. Tu gîndești omenește; de multe ori, în părerile tale, te lași mînat de imboldul firii tale.

2. Ai dreptate, Doamne, așa este. Tu-mi porți de grijă mult mai mult și mult mai bine decît aș putea să-mi port de grijă eu însumi. Stă ca frunza pe apă cel ce nu-și încredințează toate grijile ție. Doamne, dacă voința mea rămîne statornic, neclintit credincioasă ție, vei face din mine tot ceea ce voiești. Nu poate fi decît de bine tot ceea ce ai putea hotărî să faci cu mine. Dacă placul tău este să mă cufund în beznă, fie voia ta binecuvîntată; dacă mă vrei scăldat în lumină, fii binecuvîntat, din nou. Dacă binevoiești să-mi dăruiești mîngîiere, fii binecuvîntat; dacă voiești să port jugul oropsirii, fii iarăși binecuvîntat.

3. Da, fiul meu, astfel vreau să te știu, dacă dorești să mergem pe același drum împreună. La fel de neprecupețit se cade să fii gata pentru suferință ca și pentru bucurie. La fel de voios, gata pentru lipsă și sărăcie, ca și pentru belșug și avuție.

4. Bucuros sînt gata, Doamne, să îndur pentru tine orice împrejurare pe care ai trimite-o asupra mea, ca să mă încerci. Mi-e tot una și primesc din mîna ta, fără

deosebire, binele și răul, dulceața și amărăciunea, veselia și tristețea și, pentru tot ceea ce mi se întâmplă, ție îți aduc mulțumire. Ferește-mă de orice păcat și nu mă voi înspăimînta de moarte și de iad în vecii vecilor. Atîta timp cît nu-ți întorci fața de la mine, atîta timp cît nu mă ștergi din cartea vieții, nici o vitregie și nici o amărăciune nu va putea să-mi aducă vreo vătămare.

Capitolul XVIII. AMĂRĂCIUNILE TRECĂTOARE SE CER ÎNDURATE CU RESEMNARE ȘI SENINĂTATE, DUPĂ PILDA LUI CRISTOS

1. Fiul meu, am coborît din ceruri pentru mîntuirea ta; am luat asupra mea haina durerii și amărăciunii tale, nu pentru că ar fi trebuit s-o fac, ci din iubire; ca să înveți pilda resemnării și să poți purta fără crîcnire jugul suferințelor trecătoare. Căci, din clipa venirii mele pe pămînt și pînă în clipa morții mele de pe cruce, n-am fost scutit de nici o durere. Am fost lipsit de foarte multe bunuri pămîntești; am îndurat neconținut sudalme; am răbdat întristarea și ocară; răsplata faptelor mele bune a fost nerecunoștința: la minuni mi s-a răspuns cu blesteme, la învățături, cu penegriri.

2. Pentru că în viața ta, Doamne, ai fost atît de răbdător - îndeplinind întru totul poruncile Tatălui tău - se cade ca și eu, păcătos bicisnic, să fac după voia ta, îndurînd cu resemnare - atît timp cît vei voi tu - jugul vieții acesteia iute destrămate, spre mîntuirea mea. Chiar resimțită ca o povară, viața aceasta a fost totuși înzestrată, prin darul tău, cu foarte multe merite; iar prin pilda ta și a sfinților tăi, sarcinile ei ne sînt mai ușor de purtat; mult mai dătătoare de îmbărbătare decît în vremea Legii Vechi, cînd poarta cerului rămînea zăvorîtă, iar drumul într-acolo învăluit în umbră; cînd atît de puțini se îngrijeau să caute împărăția cerurilor. Dar nici chiar ei, cei drepți și vrednici de mîntuire, nu puteau atunci - înainte de răscumpărarea plătită prin patima și preasfînta ta moarte -, să intre în cereasca împărăție.

3. O, cîte mulțumiri aș fi dator să-ți aduc pentru că mie și tuturor credincioșilor ai binevoit să ne arăți calea bună și dreaptă spre împărăția fără sfîrșit! Într-adevăr, viața ta a devenit calea noastră și, prin darul sfintei resemnări, ne putem acum îndrepta spre tine, cununa noastră. Dacă nu ai fi fost premergătorul și învățătorul nostru, cine s-ar fi încumetat să meargă pe asemenea cale? Și, vai, cît am fi fost cu toții văduviți, fără lămurita pildă arătată tuturor de tine. Dar încă ne lăsăm pradă lincezelii, după ce am văzut atîtea semne și am ascultat atîta învățătură, ce ar fi fost dacă n-am fi avut lumina ta drept călăuză?

Capitolul XIX. RESEMNAREA FAȚĂ DE NEDREPTĂȚI ȘI CĂLIREA RĂBDĂRII

1. De ce tot vorbești astfel, fiul meu? Încetează de a fi văităreț și adu-ți aminte de pătîmirea mea și de suferințele sfinților. Încă nu te-ai împotrivit pînă la sînge (Evr 12, 4). Ceea ce ai suferit pînă acum nu-i mare lucru, dacă te gîndești la alții,

care au îndurat cazne mai grele, trecuți fiind prin ispitiri cumplite, prin amărăciuni nesfârșite, prin ciur și dîrmon încercați în toate felurile. Iată de ce e bine să te gîndești din cînd în cînd la mai grelele suferințe ale altora, ca să-ți simți sufletul ușurat din ananghie. Iar dacă tot nu ți se va părea lucru neînsemnat amărăciunea ta, întreabă-te dacă nu cumva lucrurile stau astfel datorită lipsei tale de resemnare și răbdare. Mici sau mari, oricum ar fi amărăciunile, încearcă să înduri tot aleanul cu răbdare.

2. Cu cît mai călit sufletește vei fi prin resemnare, cu atît mai înțelepte vor fi și faptele tale, cu atît mai spornice vredniciile tale; obișnuința și călirea lăuntrică îți vor ușura, pe de altă parte, ducerea bărbătească a poverilor. Ferește-te să spui: "Cine sînt eu să înghit atîtea de la cutare sau cutare; și ce-am făcut eu ca să îndur una ca asta? Sînt ponegriț și învinuit de lucruri care nici măcar nu mi-au trecut prin cap; din partea altuia aș mai zice; ba chiar cu toată resemnarea". Asemenea păreri ar fi nerozie curată, căci cu gîndul la oameni și la ponegrire, pierzi din vedere însăși virtutea răbdării, uiți tocmai de Cel ce vine la urmă s-o răsplătească.

3. Nu știe ce-i adevărata resemnare cel care nu înțelege să sufere decît cum și cît crede de cuviință, sau din partea cui socotește că-i cazul. Omul cu adevărat răbdător nu se uită de la cine vine nedreptatea: poate fi chiar mai marele său, sau unul de-o seamă cu sine, sau altul încă și mai mic și mai neînsemnat; pentru el e totuna dacă umilirea vine din partea unui om bun și sfînt, sau, dimpotrivă, din partea unuia ticălos și nevrednic; fără nici o deosebire, fără să țină seama de la cine vine nedreptatea ce i se aduce, orice și ori de cîte ori i s-ar întîmpla, orice lucru potrivit, el primește cu recunoștință totul din mîna lui Dumnezeu, dobîndind astfel un cîștig uriaș: într-adevăr, nimic din ceea ce suferă omul pentru Dumnezeu, - oricît de mic ar fi lucrul acela - nu rămîne fără vrednicie și răsplată.

4. Fii prin urmare gata de luptă, dacă dorești să te bucuri de izbîndă. Fără luptă nu vei putea niciodată ajunge la cununa biruinței prin răbdare. Cine nu consimte să sufere, respinge încununarea. Dacă dorești încununarea, luptă-te așadar bărbătește, călește-te cu răbdare. Fără caznă n-ai cum să tinzi către odihnă, căci fără măsurare de puteri nu poate ajunge nimeni la biruință.

5. Prin harul tău fă, Doamne, cu puțință tot ceea ce firii mele omenești i se pare cu neputință. Tu știi bine cît de slab sînt cînd e vorba de a îndura și suferi și cu cîtă ușurință ultimul fleac ivit în cale mă abate din drum. Fă ca orice încercare și amărăciune să mi se pară, pentru numele tău, plăcută și de dorit; într-adevăr, a fi la ananghie și a suferi pentru tine este tot ce poate fi mai folositor și mai prielnic.

Capitolul XX. SĂ NE RECUNOAȘTEM SLĂBICIUNEA ÎN FAȚA AMĂRĂCIUNILOR VIEȚII

1. Împotriva mea voi mărturisi nedreptatea mea (Ps 31, 5); voi mărturisi, Doamne, șubrezenia mea înaintea feței tale. De cîte ori un lucru de nimic ajunge

să mă descumpănescă și să mă întristeze! Iau dîrze hotărîri pentru viitor; dar, de îndată ce se ivește o ispită cît de mică, mă pomenesc la ananghie mare. Uneori dintr-un fleac se naște o ispită dintre cele mai puternice; ajunge, alteori, cea mai mică suflare de vînt, ca - de bine ce m-am socotit la adăpost -, să mă pomenesc ca și răsturnat din picioare.

2. Vezi, Doamne, cît de șubred sînt și lesne de vătămat în slăbiciunea mea. Fie-ți milă și smulge-mă din tină, ca să nu mă cufund (Ps 118, 157), ca să nu rămîn părăsit pînă la urmă. Aceasta mă chinuie și mă face de rușine înaintea ochilor tăi, să mă știu atît de șubred și de neputincios împotriva patimilor. Și chiar dacă nu consimt deplin, lupta asta mă frămîntă și mă sfîrșește, căci istovitor e să-ți duci zilele în luptă fără de oprire. Îmi cunosc cel mai bine slăbiciunea din aceea că gîndurile rele mai des îmi dau tîrcoale, și mult mai rar mă lasă în pace.

3. Atotputernice Doamne, Dumnezeuul lui Israel, pavăza sufletelor credincioase, privește la cazna și durerea slujitorului tău, ajută făptura ta în tot ce întreprinde! Întărește-mă cu putere de sus, ca omul cel vechi și șubrezenia cărnii să nu poată birui asupra spiritului, încă nesupus cu desăvîrșire: e lupta de zi cu zi, mereu reîncepută, împotriva aceluiași dușman, pînă la ultima suflare a vieților noastre, țesute din lacrimi și amărăciune. Căci vai și amar de viața aceasta, pururi însoțită de umbra suferinței, de oropsiri și necazuri, la fiecă pas pîndită de cursele vrăjmașului! Într-adevăr, nu apucăm să răsufliăm bine după apăsarea unui necaz sau a unei ispite, că altele încep să dea năvală; mai mult chiar, nici nu încetează cu totul un val, că altele se abat fără de veste, mai puternic încă, asupra capului nostru.

4. Te întrebi, cum poate fi îndrăgită o astfel de viață, plină de atîta alean și amărăciune, păscută de atîtea nenorociri și primejdii? Cum poate fi numită viață, ceea ce nu contenește să dea naștere la urgisire și moarte? Dar iată că omul iubește totuși viața aceasta și mulți se străduiesc din răspuțeri să afle desfătări în ea. Unii adesea o vorbesc de rău, recunoscînd că e amăgitoare și plină de zădărnicii, dar nu la fel de ușor e gata omul să se despartă de ea, supus încă pîntenului preaputernic al poftei și imboldurilor trupului. E drept că unele lucruri sfîrșesc plăcere, altele, dezgust și dezamăgire. Pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții (1 In 2, 16) trag omul la iubirea lumii trecătoare; în schimb caznele și amărăciunile venind, pe drept, la urmă, fac să încolțească în inimă sila și lehamitea de viață și de lume.

5. Și totuși - durere! - un fleac de desfătare învinge cît ai clipi din ochi cugetul robit încă lumii, și el vede plăceri în ghimpele cărnii (Iov 30, 7), căci nu mai are nici ochi nici gust pentru dulceața lui Dumnezeu și frumusețea lăuntrică a virtuții. În schimb, cei ce știu să disprețuiască lumea cu totul, cei ce se străduiesc cu sîrguință sfîntă să-și trăiască viața închinînd-o lui Dumnezeu, aceștia cunosc dulceața dumnezeiască, făgăduită tuturor celor ce întorc cu adevărat spatele lumii; ei știu cît de mare este rătăcirea acesteia și cît de felurite chipurile amăgirilor ei.

Capitolul XXI. DINCOLO DE TOATE BUNURILE ȘI DARURILE, LINIȘTEA SĂ ȘTIM SĂ NE-O CĂUTĂM ÎN DUMNEZEU SINGUR

1. În toate și peste toate, liniștea sufletului se cade căutată în Dumnezeu singur, deoarece nimeni altul decât El nu este, pentru toți sfinții, limanul adevăratei odihne. Preadulce și preabune Isuse, dă-mi, te rog, harul de a-mi afla odihna și liniștea în tine, mai presus de orice făptură; să însemni pentru mine mai mult decât sănătatea și frumusețea, mai mult decât orice onoruri și orice cinste, mai mult decât toată puterea și toate demnitățile, mai mult decât toată iscusința și știința, mai mult decât toate bogățiile, meșteșugurile și priceperile omenești; mai mult decât toate simțămintele de bucurie și voie bună, mai mult decât bunul nume și faima mea, mai mult decât orice mângâiere și dezmierdare, mai mult decât toate speranțele și făgăduințele, mai mult decât orice vrednicie și dorință, mai mult decât toate darurile izvorâte din nesfârșita ta mărinimie; mai mult decât toate bucuriile și decât toată fericirea la care mintea mea ar putea să năzuiască; mai mult decât toți îngerii și arhanghelii și decât toate cetele oștirii cerești, mai mult decât tot ce se vede și nu se vede; mai mult decât orice lucru în afara ta, Doamne, Dumnezeul meu.

2. Căci bunătatea ta, Dumnezeule, covârșește cu totul zestrea bunătăților acestui pământ: Tu singur ești preafinalt, Tu singur atotputernic, Tu singur însemni toată plinătatea, Tu singur îți ajungi ție însuși; Tu singur însemni tot ce poate fi mai dulce și mai alinător pe lume; Tu singur depășești orice frumusețe, bunătate și dragoste; Tu singur depășești neînchipuit de mult orice noblețe și mărire: în tine, pe vecie și dintotdeauna, toate bunătățile se află laolaltă în starea desăvârșirii. Iată de ce mărunț, neînsemnat și neîndestulător e orice lucru ca atare, chiar darul tău fiind; la fel și tot ceea ce ne descoperi sau ne făgăduiești, în afară de vederea feței tale și de contopirea deplină cu tine: căci inima mea n-ar putea să-și afle adevărata odihnă și desăvârșita mulțumire în afara ta, Doamne, dincolo de orice alte daruri și de toate făpturile tale.

3. O dulce Mire al sufletului meu, Isuse, iubitor precurat, Stăpîn și Domn al tuturor făpturilor lumii, cine-mi va da aripile adevăratei libertăți, să pot zbura pînă la tine și în tine singur să-mi găsesc odihna? Cînd, într-un sfârșit, îmi va fi dat să mă pot cu totul consfinți ție, să pot vedea cu ochii mei cît ești de dulce, Doamne, Dumnezeul meu? Cînd mă voi putea reculege cu totul întru tine, în așa fel încît iubirea ta să topească toate simțurile mele și să te am pe tine mai presus de orice simț și rost trupesc, într-un chip fără pereche? Acum mi se întîmplă adeseori să plîng și suspinul meu de durere îmi însoțește pururi pașii: căci multe sînt relele ce se întîmplă în această vale a amărăciunii, aducîndu-mi într-una tulburare, alean și întunecare; ele îmi presară calea cu piedici și amăgiri; mă înșeală și mă prind în cursă, împiedicîndu-mă să mă îndrept spre tine, oprindu-mă de la bucuria îmbrățișării tale, de care au parte sufletele celor fericiți. Suspînul meu, amărăciunile și oropsirile atîtor suflete de pe pământ să ajungă la inima ta și s-o înduplece.

4. O, Isuse, lumine a slavei fără moarte, mîngîiere a sufletelor călătoare, glasul

meu amuțește înaintea feței tale: tăcerea mea e cea care-ți vorbește. Mult va mai întârzia să vină Domnul meu la mine? O, de s-ar apleca mai curînd asupra slujitorului său sărman și nemernic, ca să-i dăruiască o rază de bucurie! De i-ar întinde mîna să-l scape de alean și ananghie! Vino, Doamne, vino: căci fără tine el nu poate fi fericit nici o zi și nici măcar un singur ceas al vieții: Tu ești bucuria mea și fără tine masa mea e goală. Sînt un oropsit, întemnițat, prins în cătușe, în așteptarea clipei cînd mă vei readuce la viață, prin darul luminii tale descătușindu-mă din întunerice și arătîndu-mi surîsul feței tale.

5. Facă ceilalți ce vor vrea; în loc de tine, să caute ce le place: eu unul nu vreau și n-am să vreau nici o altă plăcere în afara ta, Tu, singurul meu Dumnezeu, nădejdea mea, mîntuirea mea veșnică. Nu voi tăcea și nu voi conțeni să te rog, pînă cînd nu-mi vei răspunde, pînă ce nu mă vei rechema în harul tău.

6. Iată-mă, Doamne, aici, de față înaintea ta, ca o slugă credincioasă. Lacrimile tale, dorințele sufletului tău, umilințele la care te-ai supus, amărăciunile inimii tale zdrobite de durere, acestea toate mi-au înmuiat cerbicia și m-au adus la tine.

7. Și am spus: Doamne, te-am strigat, te-am dorit și te-am vrut, gata fiind să mă lepăd de toate pentru tine. Dar Tu ești cel ce m-ai chemat și îmbiat să te caut. Fii binecuvîntat, Doamne, pentru aceasta, căci ți-ai arătat bunătatea față de sluga ta, după belșugul nesfîrșit al îndurărilor tale. Ce-ar mai putea să adauge sluga ta, decît să se umilească pînă la pămînt înaintea feței tale, aducîndu-și aminte, pînă la sfîrșitul zilelor ei, de răutatea și nemernicia sa? Ești neasemuit mai mult decît toate minunățiile cerului și ale pămîntului. Lucrările tale sînt minunate de bune, judecățile tale drepte, pronia ta le cîrmuiește pe toate. Slavă și laudă ție, Înțelepciune a Tatălui: buzele mele, sufletul meu, odată cu toată făptura, să-ți aducă laude pururi.

Capitolul XXII. SĂ NU DĂM NICIODATĂ UITĂRII MULȚIMEA BINEFACERILOR LUI DUMNEZEU

1. Deschide, Doamne, inima mea asupra legii tale și fă să pot umbla pe cărările poruncilor tale. Fă să pot înțelege voința ta și, cu multă ascultare și cu toată luarea aminte, să pot purta pururi în mine amintirea tuturor binefacerilor tale și a fiecăreia în parte, ca astfel să-ți pot aduce mereu prinusul convenit de mulțumire. Nu pot să nu recunosc că nu sînt în stare să-ți aduc mulțumire cum se cuvine nici măcar pentru cea mai mică dintre binefacerile tale. Sînt mult mai prejos decît toate bucuriile pe care mi le împărtășești și, ori de cîte ori mă gîndesc la mărirea ta, mintea și sufletul amuțesc în mine.

2. Toate cîte le avem, - de la trup și de la suflet, tot ceea ce ne este dat să avem, pe din afară sau pe dinăuntru, de la fire sau de la har, - toate sînt binefaceri izvorîte din tine, toate vorbesc despre bunătatea, dărnicia și sfințenia ta, de la care porcede tot lucrul de care noi, făpturile tale, ne bucurăm. Și chiar dacă unii primesc mai multe, alții mai puține, toate, oricum, porced de la tine, și nici o

fărimă din nimic nu poate veni nimănui decît tot de la tine. Iar cel ce primește cumva o parte mai mare, nu se poate fâli ca și cînd și-ar fi primit darul de la sine, nu se poate înălța pe sine peste ceilalți, nu poate, pe cei mai puțin avuți decît el, să-i jignească: mai mare și mai bun cu adevărat este cel care își însușește cel mai puțin din ceea ce are și care, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, se umilește pe sine din toată inima. Tot astfel, cel ce se pune pe sine mai prejos decît toți ceilalți, socotindu-se cel mai puțin vrednic din toți, acela e cel mai vrednic și cel mai în măsură să primească darurile cele mai mari.

3. Cel ce primește mai puțin nu trebuie să se întristeze nici să se supere sau să fie invidios: pe tine, Dumnezeule, el trebuie și mai mult să te caute și bunătatea ta să ți-o laude mai mult încă, deoarece împarți cu atîta mărinimie, în dreapta și în stînga, fără să te uii la vrednicia anume a cuiva. Toate purced de la tine: iată de ce, în toate, se cade să fii lăudat. Tu știi cel mai bine ceea ce-i mai potrivit și mai prielnic fiecăruia: Tu știi de ce cutare se cade să primească oblăduire mai multă, cutare mai puțină; acestea toate sînt rosturi pe care nu noi, ci Tu le știi și le cumpănești, căci vredniciile fiecăruia doar ție îți sînt întru totul cunoscute.

4. Iată de ce, Doamne Dumnezeul meu, vād un mare bine în faptul că nu am parte de belșug de daruri bătătoare la ochi, care să atragă asupra mea cinstea și uimirea celorlalți; ca, văzînd sărăcia și nemernicia mea, să nu iau nimic din ceea ce mi se întîmplă drept o pacoste sau o pricină de a fi ursuz, posac ori trist; ci dimpotrivă, să mă bucur și să fiu voios; căci Tu, Doamne, ți-ai ales prieteni și slujitori dintre cei săraci și smeriți, din rîndul celor disprețuiți de lumea aceasta. Cea mai bună dovadă sînt înșiși apostolii tăi, pe care i-ai rînduit mai mari peste întregul pămînt (Ps 44, 17). Și, cu toate acestea, viața lor pe pămînt a fost fără vrajbă, curată și umilă în totul, știut fiind că s-au bucurat chiar să sufere batjocură pentru numele tău (Fapte 5, 41) și că au îmbrățișat cu multă dragoste tocmai acele lucruri de care lumea se îngrozește.

5. Nimic, într-adevăr, nu trebuie să aducă mai multă bucurie celui care te iubește și îți cunoaște binefacerile decît tocmai îndeplinirea voinței tale și primirea fără șovăire a hotărîrilor luate de tine din vecie; pînă într-afîc încît omul să primească bucuros să fie ultimul, acolo unde oricine și-ar dori să fie primul; să fie împăcat și mulțumit la fel de bine cu locul de pe urmă cum ar fi cu locul din frunte; să nu se simtă jignit de înjosiri și ocări; să țină la bunul său nume la fel de puțin pe cît ar ține altul de mult la faimă și glorie. Pentru că voia ta și cinstea numelui tău se cade să treacă mai înainte de orice: ele trebuie să dea sufletului mai multă mîngîiere și plăcere decît toate darurile și binefacerile primite pînă acum sau de acum încolo.

Capitolul XXIII. PATRU SÎNT CHEZĂȘILE PĂCII

1. Fiul meu, iată că a sosit clipa cînd te voi îndruma pe calea păcii și a adevăratei libertăți.

2. Fă, Doamne, după cuvîntul tău, căci nici o plăcere nu poate fi, pentru mine, mai mare.

3. Dă-ți, fiul meu, toată silința să faci mai curînd voia altuia decît voia ta. Să-ți placă să te bucuri mai curînd de puțin decît de zestre mare. Caută-ți întotdeauna un loc mai jos și pune-te mereu mai prejos de ceilalți. Alege întotdeauna voința lui Dumnezeu și roagă-te ca ea să se îndeplinească fără precupețire și în sufletul tău. Cel ce face astfel pășește pe calea păcii și liniștii.

4. Doamne, pe cît de scurte aceste cîteva cuvinte, pe atît de pline de miez pentru propășirea mea întru desăvîrșire! Nu vorbe multe, ci pline de rost, de rod și de înțeles. De-aș putea să le păzesc cu sfințenie, nu m-aș tulbura cu ațta ușurință. Într-adevăr, de cîte ori mă neliniștesc și mă simt abătut, îmi dau seama că, de fapt, n-am făcut altceva decît să mă îndepărtez de la această învățătură. Tu, însă, care poți face orice și care ții atît de mult la propășirea sufletului, sporește harul în mine, să pot fi la înălțimea cuvîntului tău și să-mi desăvîrșesc mîntuirea.

Rugăciune pentru îndepărtarea gîndurilor rele

5. Doamne Dumnezeul meu, nu te îndepărta de mine; Dumnezeule, îndreaptă-ți privirea și ajutorul spre mine (Ps 70, 12): căci iată, au năvălit asupra mea fel de fel de gînduri și temeri chinuitoare. Cum să scap nevătămat de ele? Cum să le înfrîng?

6. Voi păși înaintea ta - zice Domnul - pe mai marii falnici ai lumii îi voi smeri (Is 45, 2). Voi deschide lacătele carcerii tale și-ți voi descoperi tainița celor mai ascunse lucruri.

7. Fă, Doamne, precum spui; și se vor spulbera, în fața privirii tale, toate gîndurile rele. Aceasta-i singura mea nădejde: să pot alerga la tine, în orice amărăciune, să-mi pun toată încrederea în tine, să te strig în ajutor din adîncul inimii și, în răbdare, să aștept oblăduirea mîngîierii tale.

Rugăciune pentru luminarea cugetului

8. Luminează-mă, bunule Isuse, cu darul lăuntric al razei tale și risipește din lăcașul inimii mele umbra oricărei bezne. Înfrînează gîndurile mele rătăcitoare, spulberă ispitele care năvălesc asupra cugetului meu. Luptă cu toată puterea, în numele meu, alungă fiara - vreau să spun focul poftelor pîrjolitoare -, ca pacea să se întemeieze pe țaria ta (Ps 121, 7) și mulțimea laudelor tale să se înalțe în lăcașul cel sfînt - adică într-o conștiință curată. Poruncește Tu vîrtejului și furtunii; spune Tu talazurilor - Stați; și viforului: - Nu sufla; și se va face liniște mare.

9. Trimite lumina ta și adevărul (Ps 42, 3), ca să strălucească asupra întregului pămînt: căci un pămînt sterp și pustiu rămîn, dacă nu primesc roua luminilor tale. Revarsă harul tău de sus, spală inima mea cu stropii veniți din cer; deschide zăgazurile tale, revarsă asupra țărînii uscate darul apei, ca glia să rodească belșug

de bunătae. Înaltă cugetul meu împovărat de jugul afitor păcate și trage către înalt toate dorințele mele, ca, atingînd o dată dulceața fericirii cerești, să nu mai simtă decît dezgust pentru cele pămîntești.

10. Scapă-mă și smulge-mă din brațele oricăror alintări trecătoare, venite din partea făpturilor, căci nimic pe lume nu poate stinge și alina dorința mea arzătoare. Leagă-mă de tine prin legătura strînsă a dragostei, căci Tu singur poți îndestula pe cel ce te iubește, și, în afara ta, zadarnice și amăgitoare rămîn toate.

Capitolul XXIV. PĂZEȘTE-TE DE A ISCODI ȘI JUDECA VIAȚA CELORLALȚI

1. Fiul meu, ferește-te de urîtul nărav de a te amesteca în cele ce nu te privesc și nu-ți bate capul cu griji deșarte. Ce-ți pasă de una și de alta? Tu urmează-mă pe mine (In 21, 22). Ce te privește dacă cutare e așa sau altminteri; dacă cutare face așa și pe dincolo, sau vorbește ba una, ba alta? Nu vei avea de dat socoteală pentru alții, ci pentru tine doar. Prin urmare, de ce să te amesteci? Iată, eu le știu și le cunosc pe toate, și nimic din ceea ce se petrece sub soare nu-mi scapă; eu văd ce știe, ce gîndește, ce vrea și încotro tînjește fiecare. Acestea toate, așadar, mă privesc numai pe mine; cît despre tine, vezi-ți de ale tale în bună pace și lasă-l pe cel ce se amestecă să-și bată capul, să se zbuicume cît poțește. Asupra lui se întoarce negreșit tot ceea ce ar face sau ar spune, căci iată, nimic nu-mi scapă.

2. Nu alerga după oblăduirea numelor cu vază și trecere, nici după prieteșuguri cu ghiotura, nici după semne de iubire osebită din partea oamenilor. Toate acestea buimăcesc și zăpăcesc cugetul, aruncînd asupra inimii umbră și întunecare. Bucuros ți-aș împărtăși din cuvintele mele și ți-aș descoperi taine ascunse, dacă ai aștepta, cu rîvnă în suflet, să mă ivesc lîngă tine și mi-ai deschide ușa inimii tale. Fii gata mereu, de strajă în rugăciune, și smerește-te în toate.

Capitolul XXV. ÎN CE STĂ PACEA TRAINICĂ A INIMII ȘI ADEVĂRATA PROPĂȘIRE LĂUNTRICĂ

1. Fiul meu, nu uita de cuvintele mele: Pacea mea v-o las vouă, pacea mea o dau vouă; nu așa cum v-o dă lumea v-o dau vouă (In 14, 27). Toți își doresc tihna și pacea, dar nu toți se îngrijesc de cele ce țin de pacea adevărată. De pacea mea se bucură cei umili și cu inima blajină. De pacea mea te vei bucura deprinzînd îndelunga răbdare. Ascultînd glasul meu și urmînd poruncile sale, te vei putea bucura de belșug de pace.

2. Ce să fac, așadar?

3. În orice împrejurare supraveghează-ți faptele și cuvintele și caută să-ți călăuzești toate gîndurile și intențiile astfel încît mie singur să-mi faci plăcere, iar

în afară de mine să nu-ți dorești și să nu cauți nimic. Cît privește vorbele și faptele celorlalți, nu te grăbi niciodată cu judecăți nesăbuite și nu te amesteca niciodată în lucruri și treburi ce nu te privesc; astfel făcînd, aproape cu neputință va fi să-ți pierzi vreodată liniștea. Dar a nu resimți niciodată nici un fel de tulburare, a nu fi atins de nici un fel de amărăciune a inimii sau neplăcere a trupului, acestea nu țin de timpul trecător al acestei vieți, ci de zestrea păcii și liniștii eterne. Prin urmare, nu te grăbi să crezi că ai găsit cumva adevărata pace, doar pentru faptul că nu te simți, vremelnic, împovărat de nici un necaz; nu-ți închipui că totul merge bine, doar pentru faptul că nu întîmpini nici o potrivnicie; nu crede că toate sînt desăvîrșite, doar pentru că s-au întîmplat să-ți meargă strună, așa cum ți-ai dorit. Ar fi de asemenea greșit să socotești că ai avea de ce să te lauzi sau să te crezi iubit într-un chip aparte, doar pentru faptul că evlavia ți-a fost ușoară și dulce: într-adevăr nu acestea sînt dovezile adevăratului om virtuos, nu în ele stă chezașia propășirii și desăvîrșirii.

4. Dar în ce, Doamne?

5. În lăsarea pe mîna lui Dumnezeu, încredințîndu-te voinței sale cu totul și din toată inima; nerîvnind la ale tale nici mici nici mari, nici pe pămînt, nici pentru veșnicie; astfel încît să poți rămîne netulburat la față, la bine și la rău, mulțumind lui Dumnezeu pururi, păstrîndu-ți cumpătul, orice s-ar întîmpla. Dacă te vei arăta atît de puternic și de neclintit în nădejde încît, chiar lipsit de mîngîierea lăuntrică, să-ți oțelești inima pentru a face față la suferințe mai mari încă; dacă nu vei căuta dezvinovățiri, cum că nu s-ar cădea ca tocmai tu să suferi atîta; dacă, dimpotrivă, îmi vei da mie întotdeauna dreptate, lăudîndu-mă pentru toate hotărîrile mele - atunci se va putea spune, și pe drept cuvînt, că ai pășit cu adevărat pe calea sigură a păcii și nu va fi nici o îndoială că te vei bucura de vederea feței mele. În cele din urmă, dacă vei ajunge la lepădarea de sine perfectă, fii încredințat că te vei bucura de pace bună și netulburată, pe cît e cu putință omului să guste pe acest pămînt.

Capitolul XVI. SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ SE AFLĂ ȘI TREBUIE CĂUTATĂ LA DUMNEZEU

1. Nimic din ceea ce mi-aș putea dori, nimic din ceea ce ar putea fi gîndit ca mîngîiere nu e de așteptat de la lumea aceasta, ci va veni mai tîrziu, o dată cu viața viitoare. Chiar de-aș putea aduna doar pentru mine toate desfătările pămîntului, chiar de aș putea să mă înfrupt din toată dulceața și bucuriile acestei vieți, cu ce m-aș alege? Sigur e că acestea n-ar avea cum să țină o veșnicie. Tocmai de aceea, suflete al meu, nu poți găsi mîngîiere deplină și necurmată desfătare decît numai în Dumnezeu singur, mîngîietorul celor lipsiți și ocrotitorul celor umili. Mai așteaptă puțin, suflete al meu, ai răbdare și crează în făgăduința Dumnezeului tău, și te vei bucura de belșugul tuturor bunurilor din ceruri. Dacă din cale afară, fără rînduială, tînjești după cele ce se văd aci de față, te paște pierderea celor veșnice, din ceruri. Cele trecătoare și vremelnice să-ți fie

doar bunuri în folosință; cele fără de moarte, dorul adevărat al inimii tale. Nu te vei putea niciodată sătura dintr-un bine vremelnic, căci inima ta n-a fost creată ca să-și afle rostul și desfătarea în așa ceva.

2. Chiar dacă ai putea avea parte de toate dezmierdările făpturii, n-ai putea, inima mea, să te simți fericită cu totul; căci doar în Dumnezeu, care pe toate le-a creat, se află întreaga dulcețată a fericirii; nu aceea părelnică, văzută și laudată de ochii nerozi ai lumii, cu plăcerile ei înșelătoare; ci aceea în care își pun nădejdea sufletele bune și credincioase lui Cristos, a căror petrecere este în ceruri (Fil 3, 20), cei ale căror gânduri și simțuri sînt curate ca lacrima. Zadarnice, prin scurtime lor, sînt toate mîngîierile omenești; mîngîierea adevărată, aducătoare de fericire, e cea simțită pe dinăuntru, izvorită din inima adevăratului. Omul evlavios poartă pretutindeni, în sufletul său, pe Isus, aducătorul mîngîierii adevărate; lui îi spune: "Ajută-mă, Doamne Isuse, în tot timpul și în orice împrejurare. Aceasta să-mi fie toată mîngîierea: de bună voie, să-mi doresc lipsa oricărei mîngîieri omenești. Iar dacă mîngîierea ta nu se ivește, cea mai mare mîngîiere a mea să fie voia ta și această dreaptă încercare". Căci nu fără sfîrșit este mînia ta, și nu veșnice sînt muștrările tale (Ps 102, 9).

Capitolul XXVI. DARUL NEPREȚUIT AL LIBERTĂȚII INTERIOARE, PENTRU A CĂRUI DOBÎNDIRE RUGĂCIUNEA E MAI DE FOLOS DECÎT CITIREA DIN CĂRȚI

1. Doamne, este adevărat, îndatorirea omului care tinde la desăvîrșire este să nu slăbească niciodată veghea sufletului său pentru cele de sus: apăsător de povara multor griji, să-și ducă totuși zilele ca și cînd nimic nu l-ar împovăra; nu însă cu nesimțire, ci prin marele dar al libertății lăuntrice, adică dezlipit de orice legătură nesăbuită față de fapte.

2. Te rog cu toată stăruința, bunul meu Dumnezeu, apără-mă de grijile acestei vieți trecătoare; fă să nu mă las prins în cursele ei; ferește-mă de prea mare îngăduință față de nevoile trupului, ca să nu cad în mrejele plăcerii; izbăvește-mă de orice piedică sufletească, încît să nu mă las abătut de amărăciune și să cad. Nu-i vorba de acele lucruri la care rîvnește cu toată înfocarea deșertăciunea lumii, ci de acele ponoase care, prin blestem și obștească osîndă, apasă ca un jug asupra sufletului slujitorului tău, împiedicîndu-l să pășească așa cum și-ar dori, în fiecare clipă, pe calea libertății spiritului.

3. O, Dumnezeu meu, nespun de bun și plin de iubire, întoarce-mi în amărăciune orice mîngîiere trupească, ce stă și mă stingherește, împiedicîndu-mă de la îndrăgirea celor eterne; acele lucruri care îmi întind, amăgitoare, ispita unor desfătări de o clipă, ca să mă tragă la rău. Fă, Doamne, să nu mă las biruit de carne și sînge, să nu mă las amăgit de slava lumii iute-trecătoare, să nu mă las prins în lațul plin de viclesug al diavolului. Dă-mi tăria să mă împotrivesc, dă-mi răbdarea de a îndura, statornicia de a ține drumul pînă la capăt. În locul tuturor alintărilor lumii, dăruiește-mi dulcețată fără seamăn a Spiritului tău și în locul

iubirii trupești, dă-mi dragoste pentru numele tău.

4. Căci iată, hrana, băutura, îmbrăcămintea și celelalte bunuri trebuincioase trupului ca un reazem, apasă totuși ca o povară asupra sufletului înfocată de râvnă. Dă-mi harul de a mă putea folosi de aceste ușurări cu toată cumpătarea și să nu mă leg de nici una prin dorințe neînfrinate. Nu-i îngăduit să lepăd toate acestea, căci firea își cere micul ei drept la viață; dar a râvni la lucruri de prisos, datorate de prea mare plăcere, nu-i îngăduit de sfânta lege: altminteri, trupul s-ar obrăznic, răzvrătindu-se împotriva sufletului. Ținând cumpăna între aceste două căi, mîna ta să mă călăuzească și să mă îndrume, ca nimic din cale afară să nu săvîrșesc.

Capitolul XXVII. IUBIREA DE SINE E O MARE FRÎNĂ ÎN CALEA SPRE DOBÎNDIREA CELUI MAI ÎNALT BINE

1. Fiul meu, pentru a cîștiga totul, jertfește totul, neoprint pentru tine nimic. Să știi bine că iubirea de sine e lucrul cel mai vătămător dintre toate. După felul cum ții la ceva sau tînjești după vreun lucru, lucrul acela te va robi în parte sau cu totul. Dacă iubirea ta va fi curată, limpede, bine cumpănită, nu vei ajunge niciodată robul lucrurilor. Nu râvni la ceea ce nu se cade să dobîndești; nu dobîndi ceea ce ți-ar putea împiedica ori stînjiți libertatea lăuntrică. De ce, prin urmare, șovăi? Dăruiește-te mie cu totul, din adîncul inimii tale, cu tot ce ți-ai putea dori să dobîndești vreodată.

2. Pentru ce te macini în zadarnică întristare? De ce te zbuciumi cu griji de prisos? Lasă-te cu totul în voia mea și nu vei suferi nici un fel de vătămărire. Dacă umbli ba după una, ba după alta, dacă ții să fii ba aici, ba acolo, gîndindu-te cum o să-ți fie mai bine și mai plăcut, nu vei gusta niciodată liniștea, și niciodată nu vei fi scutit de frămîntări și de teamă; nimic pe lume nu-i fără cusur și în orice loc te-ai afla, se va găsi și cine să ți se pună împotriva.

3. Nu te vei pricopsi niciodată dobîndind bunuri dinafară, pe care mereu să le înmulțești cu nemiluita; mai curînd disprețuiește asemenea lucruri, rețeață legăturile tale cu ele, plivește bine inima ta. Nu doar de bani ori de avere, ci și de pofta de a fi proslăvit, de gustul laudelor deșarte și al tuturor acelor lucruri care trec și se duc, o dată cu lumea. Prea puțin îți priește, prea puțin reazem îți dă locul unde te afli, dacă lipsește spiritul și râvna; iar mult căutata pace a sufletului va fi șubredă și vremelnică, dacă starea inimii tale va fi lipsită de adevărata ei temelie - adică de mine; locurile le poți schimba, dar nu vei deveni mai bun și mai vrednic pentru aceasta. O dată ivit prilejul, și o dată primită ispita, vei da iarăși de lucrul de care ai fugit, și mai rău încă.

Rugăciune pentru curățirea inimii și dobîndirea înțelepciunii cerești

4. Întărește-mă, Doamne, prin harul Duhului Sfînt. Dă tărie omului lăuntric din mine și scapă inima mea de orice îngrijorare fără rost și de orice spaimă; fă să nu

mă las ademenit de felurile dorințe și poftă ce mă trag ba la lucruri fără nici un preț, ba la altele scumpe: fără să le pot vedea pe toate drept ceea ce sînt, ca vremelnice și trecătoare, și pe mine însumi, trecător la rîndul meu, o dată cu ele: căci nimic nu-i stătător sub soare, toate sînt amăgire și întristare pentru suflet. O, cît este de înțelept cel ce judecă astfel!

5. Dă-mi, Doamne, înțelepciunea cerească, fî să pot învăța să te caut și să te găsesc pe tine mai înainte de orice; mai presus de toate să te știu gusta și iubi; pe toate celelalte, după rosturile înțelepciunii tale, așa precum sînt, să le înțeleg. Dă-mi cumințenia de a ocoli vicleșugul lingușirilor și de a răbda cu tărie toată împotrivirea: căci mare înțelepciune este să nu-și lase omul inima tulburată de larma cuvintelor, să nu-și lase urechea pradă încîntării Sirenelor: doar astfel, pe cărarea deschisă, pasul omului poate înainta în siguranță.

Capitolul XXVIII. ÎMPOTRIVA LIMBILOR CLEVETITOARE

1. Fiul meu, nu pune la inimă dacă unii au despre tine păreri rele, sau dacă vorbesc despre tine așa cum nu-ți place. Se cuvine să ai tu însuși despre tine o părere și mai rea, socotindu-te mai plin de scăderi și de metehne decît toți ceilalți. Ducînd o viață lăuntrică, prea puțin o să-ți pese de vorbele aruncate în vînt. Căci nu mică-i cumințenia celui ce știe să tacă la vreme rea și de amărăciune, întorcîndu-și atunci inima către mine, fără să se sinchisească și fără să se lase tulburat de judecățile oamenilor.

2. Pacea sufletului tău să nu depindă de gura lumii: și dacă te-ar vorbi de bine, și dacă te-ar vorbi de rău, tu tot același om rămîi, fără nici o schimbare. Unde-i adevărata pace și unde-i adevărata glorie? Oare nu la mine se găsesc acestea? Tocmai de aceea, cel ce nu ține să facă pe plac oamenilor, nici nu se teme de a le displace, acela se va bucura de multă pace. Într-adevăr, din iubirea fără frîu și din teama fără rost se naște toată tulburarea și frămîntarea inimii omenești și toată buimăcirea minții.

Capitolul XXIX. DUMNEZEU TREBUIE CHEMAT ÎNTR-AJUTOR ȘI BINECUVÎNTAT ÎN TOATE CLIPELE DE CUMPĂNĂ

1. Fie numele tău binecuvîntat în veac, Doamne (Iov 3, 23), pentru că ai vrut să mă încerci prin această ispită. Dacă nu pot fugi de ea, pot și trebuie să fug la tine după ajutor, ca răul să fie întors în bine. Doamne, iată, trec prin clipe de amărăciune și inimii mele nu-i este bine: mă zbat din greu sub pîntenul de foc al patimii rele. Ce aş putea să spun acum, Părintele meu iubit? Sînt prins la strîmtorare ca într-un clește. Izbăvește-mă de ceasul acesta! Dar pentru aceasta am venit în ceasul acesta (In 12, 27), ca Tu să fii lăudat, eu să fiu umilit și, prin harul tău, izbăvit. Îndură-te, Doamne, și izbăvește-mă (Ps 32, 14), căci sînt neajutorat și sărac: pe unde s-o apuc fără tine? Dă-mi, Doamne, răbdare, și de astă dată. Ajută-mă, Dumnezeul meu, și nu mă voi teme de nimic, oricît de mari

ar fi poverile și jugul care mă apasă.

2. Și ce-aș mai putea spune în această împrejurare? Doamne, facă-se voia ta (Mt 6, 10; 25, 42). Pe drept mă aflu trecut prin încercări și prin amărăciune. Într-adevăr, mi se cade să îndur - măcar de-aș îndura cu răbdare -, pînă cînd acest vifor rău va trece și cerul se va însenina din nou! Puternică și preaputernică e mîna ta - ea poate lua de la mine pînă și pacostea acestei ispite, îi poate domoli puterea, să nu cad - așa cum și mai înainte ai făcut, Dumnezeul meu, atît de bun și milostiv cu mine. Cu cît mie mi-e mai grea, cu atît îți este ție mai ușoară: schimbarea dreptei celui Preaînalt (Ps 76, 10).

Capitolul XXX. SĂ CEREM AJUTORUL LUI DUMNEZEU, AȘTEPTÎND CĂ ÎNCREDERE RECĂPĂTAREA HARULUI PIERDUT

1. Fiul meu, Eu sînt Domnul care dau tărie în ziua amărăciunii (Nahum 1, 7). Nu te sfii să vii la mine, ori de cîte ori te vei afla la strîmtorare. Ceea ce sfînjenește cel mai mult primirea mîngîierii cerești e faptul că nu te grăbești cu rugăciunea. Într-adevăr, mai înainte să-mi cazii mie în genunchi, încerci ici și colo, alte alinări, ușurare în lucruri din afară, și toate fără rost; pînă cînd înțelegi că Eu sînt cel ce izbăvește pe cei ce-și pun nădejdea în mine, și că, în afara mea, nu este ajutor puternic, nici povață bună, nici tămăduire temeinică. Iar după ce sufletul își revine, după furtună, întreamează-te în lumina îndurării mele, căci sînt alături de tine (zice Domnul), gata nu numai să refac totul în întregime, dar din belșug să adaug și prisos, pe deasupra.

2. Doar nu-ți închipui că ar fi ceva cu neputință pentru mine, sau că m-aș putea asemui cu cei ce zic una și fac alta. Unde ți-este credința? Fii stăruitor și tare. Fii răbdător și dîrz: alinarea va veni la timpul potrivit. Așteaptă-mă, nu te îndoii, căci iată, vin. Și Eu însumi voi fi tămăduirea ta. Ceea ce te îndurerează e ispita; spaima fără pricină e ceea ce te înfricoșează. Dar ce rost are să fii frămîntat de cele viitoare? doar pentru a adăuga tristețe peste tristețe? Ajunge zilei răutatea ei (Mt 6, 34). Zadarnic și fără rost e să te tulburi sau să te bucuri pentru lucruri ce vor să se întîmple în viitor: căci poate nu se vor întîmpla niciodată.

3. E lucru firesc ca omul să se lase ademenit de închipuire, dar este semnul sufletului slab să se lase prins prea lesne în capcana de amăgiri a vrăjmașului. Pentru dușman e totuna dacă ademenirea și nălucirea au vreun temei adevărat, sau sînt scornire curată; dacă te prinde în mreji și te trîntește la pămînt amăgindu-te cu lucruri de bine, sau dacă te înșeală cu groaza de cele viitoare. Crede în mine și nu te îndoii de oblăduirea mea. Atunci cînd ți se pare că ești departe de mine, deseori se întîmplă să fii chiar mai aproape ca niciodată. Cînd te vezi cu totul pierdut, deseori ești tocmai aproape de a dobîndi vrednicii de seamă. Totul nu-i pierdut numai fiindcă ți se întîmplă un lucru potrivit. Nu trebuie să judeci lucrurile după părerea unei clipe, și nici să te lași abătut de povara unei greutăți, oricare ar fi ea, ca și cînd s-ar fi stins orice licărire de nădejde.

4. Nu te socoti pradă părăsirii, chiar dacă, pentru un timp, îți trimit, când și când, o încercare, ori dacă îți lipsesc vremelnice inima de mult dorita mângâiere; nu altul este drumul care duce la împărăția cerurilor. Și, fără îndoială, ție - ca și tuturor slujitorilor mei - îți este mai de folos să te oțelești înfruntând potrivniciile, decît, huzurind fără griji, să-ți meargă toate după placul inimii. Eu văd pînă în adînc toate gîndurile omului: prielnic pentru mîntuirea ta este să fii, din cînd în cînd, lăsat și fără dezmiardare și alinare; ca nu care cumva să te încumeți să gîndești lucruri mari despre tine, lăudîndu-te cu isprăvile săvîrșite și cu ceea ce nu-i al tău. Orice am dat pot lua și înapoi; și tot ce am luat pot înapoia cînd vreau.

5. Ori de cîte ori dau, al meu e darul; ori de cîte ori iau îndărăt, nu dintr-ale tale iau: căci a mea e toată dăruirea bună și tot darul desăvîrșit (Iac 1, 17). Dacă încredințez umerilor tăi jugul vreunei poveri sau al împotrivirii, nu cîrti, nu te întuneca și nu pune la inimă; pe loc aș putea să ridic apăsarea oricărei greutăți, prefăcînd sarcina ta în bucurie. Sînt însă drept, iar tu îmi datorezi recunoștință multă, tocmai pentru că săvîrșesc ceea ce săvîrșesc în tine.

6. Judecînd drept și potrivit cu adevărul, n-ar trebui niciodată să te lași copleșit de întristare atunci cînd ai de înfruntat o greutate, ba dimpotrivă, ar trebui să te bucuri și să-mi mulțumești: mai mult, s-ar cădea să te bucuri văzînd că nu te cruț și te călesc prin suferință. Precum m-a iubit pe mine Tatăl și Eu vă iubesc pe voi (In 15, 9), am spus ucenicilor mei: nu i-am trimis, iată, la bucurii vremelnice, ci la luptă aspră; nu la onoruri, ci la sudalme și dispreț; nu la huzur, ci la caznă; nu la odihnă, ci la strînsul unui belșug de roade prin răbdare. Ține bine minte, fiul meu, aceste cuvinte.

Capitolul XXXI. DOAR TRECÎND DINCOLO ȘI MAI PRESUS DE ORICE FĂPTURĂ SUFLETUL ÎȘI POATE GĂSI ZIDITORUL

1. Doamne, de cît har aș avea nevoie ca să pot străbate pînă acolo unde nici o făptură să nu mai fie în calea mea o piedică! Într-adevăr, cît timp ultimul fleac e gata să mă țină locului, cum aș putea să-mi iau nestînjinit zborul către tine? Pe drept rîvnea psalmistul: Cine-mi va da mie aripi de porumbel, și voi zbura și mă voi odihni (Ps 54, 7)?! Ce poate fi mai limpede și mai pașnic decît lumina unui ochi lipsit de orice viclesug? Și ce-ar putea fi mai slobod de încătușare decît inima celui care nu pofteste la nimica pămîntesc? Iată de ce omul trebuie să treacă dincolo de făptură, dezlipindu-se chiar și de sine însuși cu totul; să poată sta cu sufletul la înălțime, în acel loc de unde să se poată singur convinge că Ziditorul a toată făptura nu suferă asemănare cu nimeni. Cine nu se leapădă de toată făptura, n-are cum să-și înalțe mintea nestînjinit spre cele dumnezeiești. Nu alta e pricina pentru care atît de rar se întîlnesc suflete cu adevărat contemplative: căci puțini sînt cei în stare să se dezlipească cu totul de lucrurile și ființele pieritoare.

2. E nevoie pentru aceasta de un har deosebit de mare, înălțînd sufletul, răpindu-l cumva mai presus de sine. Dacă, însă, omul nu-i ridicat sufletește, dezrobot de

legăturile sale cu toate creaturile și unit întru totul cu Dumnezeu, oricât de multe ar ști și oricât de multe ar avea, toate sînt fără rost și fără preț. Va fi mereu neisprăvit și mărunț omul care-și închipuie că vreun lucru sau ființă pot fi mari cu adevărat, în afara unicului bine, nemărginit și etern. Într-adevăr tot ce nu este Dumnezeu nu înseamnă nimic și trebuie socotit drept nimic. Și este o mare deosebire între înțelepciunea celui evlavios, curat la suflet și la inimă, și învățătura de carte dobîndită de la alții prin citire și studiu. Cu mult mai nobilă e învățătura care porcede de sus, prin înfrîurire dumnezeiască, decît aceea dobîndită prin osteneți și truda voinței omenești.

3. Mulți sînt cei ce ar dori să ducă o viață contemplativă, dar iată, cei mai mulți sînt prea puțin dornici să pună mîna și să trudească pe calea ce duce într-acolo. O altă mare piedică e faptul că mulți se opresc la semnele și lucrurile ce încîntă simțurile, și că prea puțini se sinchiesc de virtutea înfrînării desăvîrșite. Mă întreb ce se întîmplă, ce duh ne mîină, și la ce jinduim, în fapt, noi cei ce ducem, așa cum s-ar părea, o viață spirituală: căci prea mult ne frămîntă și prea mare îngrijorare ne dau cele trecătoare și lipsite de însemnătate, în vreme ce pentru cele ce privesc sufletul abia dacă mai avem timp, cînd și cînd, să ne reculegem cu adevărat mîntea și cugetul.

4. Ce păcat și ce durere să vezi cum, după un dram de reculegere, abia așteptăm să ne putem risipi în afară, fără ca măcar să ne cercetăm cugetul, cumpănind cu luare aminte faptele noastre! Nu ne dăm seama unde își au cu adevărat izvorul simțirile și pornirile noastre, nu deplîngem răutatea imboldurilor care ne sfîrnesc și ne mîină. Căci tot trupul s-a abătut din calea lui (Gen 6, 12) și, iată, cum se știe, a urmat potopul. Întrucît mai toate pornirile noastre lăuntrice sînt pătate de o asemenea stricăciune, urmează că și faptele pornite din această rădăcină sînt, la rîndul lor, atinse de una și aceeași prihană, ceea ce învederează șubrezenia și bicisnicia inimii noastre. Din suflet curat porced roadele vieții drepte.

5. Mereu ne punem întrebarea cîte fapte anume a săvîrșit sau îndeplinit cutare sau cutare; nu ne întrebăm însă de loc în ce spirit și din ce virtute au izvorît faptele celuiilalt. Vrem mereu să știm dacă omul se arată a fi puternic, bogat, chipeș, destoinic sau dacă se pricepe să scrie bine, să cînte bine, să lucreze bine; dimpotrivă, dacă sufletul lui e sărac dar curat, dacă omul e răbdător și blînd la inimă, dacă-i evlavios și recules, acestea toate sînt întrebări care, de cele mai multe ori, nu se pun. Ochiul privește doar fața din afară a omului; harul, dimpotrivă, se întoarce către cele din lăuntru. Cel dintîi cade adesea pradă ușoară amăgirii; cel din urmă pune și sădește nădejdea omului în Dumnezeu, ca nici o ademenire să nu-l biruie.

Capitolul XXXII. DESPRE JERTFIREA DE SINE ȘI RĂSTIGNIREA POFTELOR

1. Fiul meu, nu vei putea fi dezrobot cu totul din lanțuri decît tăgăduindu-te cu totul pe tine însuși. Trăiesc, într-adevăr, în lanțuri toți cei ce și-au agonisit averi,

toți cei ce se iubesc pe sine, nesățioșii, scotocitorii, toți cei ce nu cunosc asfîmpărul, toți cei ce caută să-și aștearnă cît mai bine tihna și care nu se sînchiesc de dorințele lui Cristos; la fel, toți cei ce nu obolesc să urzească și să zidească lucrări ce nu vor sta niciodată în picioare. Căci se va năruși și va pieri fără urmă tot ceea ce nu vine de la Dumnezeu. Ține minte aceste cuvinte, pe cît de scurte, pe atît de pline de miez: întoarce-ți spatele de la toate, dezlipește-ți inima de toate și vei dobîndi totul; leapadă cu totul lăcomia și-ți vei găsi liniștea. Cugetă, fă astfel și ai să pricepi totul.

2. Doamne, acesta nu-i lucru de o zi, nici jucărie de copil: în sîmburele acestor cuvinte se cuprinde întreaga desăvîrșire a unei vieți cu totul consfințită ție.

3. Fiul meu, nu trebuie să dai îndărăt, nici să te pierzi cu firea aflînd despre această cale a desăvîrșirii: ci, dimpotrivă, să te simți îndemnat să te depășești pe tine sau - măcar în suflet - să tînjești după atingerea acestui țel. Măcar de-ai apuca această cale și ai înainta pe ea pînă într-acolo încît să nu te mai iubești pe tine, ci să stai pururi gata pentru poruncile mele, ascultător față de cel pe care ți l-am rînduit părinte duhovnicesc! Atunci abia mi-ai fi pe plac cu totul, iar zilele tale s-ar scurge în voie bună și pace. Mai ai atît de multe lucruri de care să te dezlipești și, dacă nu te vei lepăda cu totul de ele pentru mine, nu vei putea dobîndi ceea ce îmi ceri. Te povățuiesc să cumperi de la mine aur lămurit în foc ca să te îmbogățești (Ap 3, 18) - cu alte cuvinte, înțelepciune cerească în stare să covîrșească toate mărunțișurile fără preț și lipsite de însemnătate. Lasă la o parte cumînțenia pămîntescă și tot ceea ce măgulește mintea omului și simțurile sale. Trebuie așadar să te scuturi cu totul de fleacurile ce-s socotite de preț și de mare însemnătate în ochii lumii și, în schimb, să dobîndești ceea ce, în ochii oamenilor, e fără de valoare: căci această înțelepciune cerească li se pare multora lucru mărunț și fără însemnătate, dat uitării aproape cu desăvîrșire, deși adevărata comoară a cumînțeniei se cuprinde aici, în virtutea ce nu se caută pe sine și nu ține să se facă prețuită pe pămînt. Mulți o laudă din gură, dar o tăgăduiesc și o dezminț prin purtările vieții lor. Dar ea este tocmai mîrgăritarul de preț, ascuns privirii multora.

Capitolul XXXIII. INIMA FIIND NESTATORNICĂ, SĂ NE ADUNĂM GÎNDUL LA DUMNEZEU, SINGURUL NOSTRU ROST DE PE URMA

1. Fiul meu, nu te încrede în pornirile inimii tale, care te trag ba într-o parte, ba în cealaltă. Cît timp vei trăi, vei fi supus acestei nestatornicii, chiar fără de voia ta: vei fi cînd vesel, cînd mîhnit, cînd împăcat, cînd tulburat, cînd evlavios, cînd lipsit de rîvna evlaviei, cînd sîrguincios, cînd leneș, cînd chibzuit și temeinic, cînd ușuratic. Dimpotrivă, deasupra tuturor nestatorniciiilor stă sufletul celui înțelept și învățat cu duhul: el nu ia seama la ceea ce i se pare că simte, sau dincotro bate vîntul șovăielilor, ci un singur lucru e ținta gîndurilor sale: țelul însuși mult dorit și îndatoririle legate de atingerea lui. Astfel, omul se păstrează neclintit și statornic, cu ochiul minții limpede îndreptat, fără greș, către mine.

2. Cu cât acest ochi al minții va fi mai limpede, cu atât mai statornică va fi cîrma omului pe talazurile vieții, bătute de furtuni. Dar lumina acestui ochi al dreptelor intenții este, la mulți, întunecată: căci privirea întîrzie și zăbovește bucurosu asupra multor fleacuri care, nu fără plăcere, se ivesc în cale. Într-adevăr, rar se întîmplă să fie cineva cu totul scutit de sămînța rea a căutării de sine. Astfel se întîmpla și cu iudeii din vechime, cei care se apropiau de Marta și de Maria, nu pentru Isus doar, ci ca să-l vadă pe Lazăr (In 12, 9). Privirea și intenția ochiului lăuntric se cad păstrate curate și neîntinate, să fie gîndul omului drept și cinstit, înălțat mai presus de toate lucrurile mărunte ale vieții, și să mă aibă pe mine drept singură, ultimă țintă.

Capitolul XXXIV. CEL CE IUBEȘTE, SE BUCURĂ DE DUMNEZEU MAI PRESUS DE TOATE BUNĂTĂȚILE PĂMÎNTULUI

1. Dumnezeu meu, adică tot ceea ce am mai scump pe lume! Ce mi-aș putea dori mai mult? Ce fericire mai mare aș putea rîvni? O, ce vorbă dulce și plină de desfătare, nu însă pentru cel ce îndrăgește lumea și cele ce se cuprind în ea, ci doar pentru iubitorul Cuvîntului. Dumnezeu meu, adică totul. Celui care știe să-l înțeleagă, Cuvîntul acesta îi este de ajuns; celui care iubește, îngînarea lui e o desfătare. Într-adevăr, ajunge să fii lîngă mine, că toate se prefac în plăcere; dacă, dimpotrivă, Tu lipsești, totul devine searbăd. Tu dai pace inimii, Tu împărtășești odihnă și tihnă fără margini, Tu ești sărbătoarea inimii. Tu faci ca, mulțumindu-ne de toate, să te binecuvîntăm întru toate. În afară de tine, nimic nu poate să ne mulțumească multă vreme; ca ceva să fie plăcut și desfătător e nevoie de darul și sarea înțelepciunii tale.

2. Poate oare ceva să nu placă celui care te iubește? Cît despre cel care nu te-ar iubi pe tine, ar putea oare ceva să-l desfete și să-l mulțumească cu adevărat? Căci cei ce nu află plăcere decît în înțelepciunea lumească, ori în poftele trupului, sînt lipsiți, în fapt, de cumînțenie, de vreme ce sînt așteptați la tot pasul de nenumărate amăgiri și de zădărnice, încheiate în cele din urmă prin moarte. Dimpotrivă, cei ce pășesc pe urmele pașilor tăi - disprețuind cele pămîntești, răstignind poftele trupurilor lor -, cu adevărat înțelepți se arată, căci de la năluciri deșarte se înalță la adevăr și de la carne la spirit. Unora ca aceștia le este dat să prindă cu adevărat gust pentru Dumnezeu și toată bunătatea făpturilor lui Dumnezeu s-o întoarcă în laudă și mulțumire Ziditorului a toate. Într-adevăr, alt gust și altă plăcere descoperă inima omului în Ziditorul tuturor făpturilor; alt gust cu totul în ființa făpturilor: uriașă, într-adevăr, e deosebirea dintre veșnicie și timp, dintre lumina însăși, necreată, și lumina primită prin oglindire.

3. O, lumină veșnică, înălțată mai presus de toate luminile create, trimite aurul razei tale să pătrundă ca un fulger adîncul cel mai ascuns al inimii mele. Spală-mă, umple-mă de voieșie, lămurește-mă, însuflește cugetul meu cu tăria darului tău, să pot rămîne nedespărțit de tine, în culmea fericirii. Cînd, Doamne, va suna ceasul mult dorit al desfătării, cînd, cu nesaț, ființa ta va fi cu adevărat totul

pentru mine? Cît timp nu se va întîmpla aceasta, nu voi cunoaște nici bucurie deplină. Dar, din păcate, iată, ce durere: omul vechi își duce mai departe zilele în mine: nu-i cu desăvîrșire răstignit, nu-i cu desăvîrșire mort; încă se răzvrățește și cîrtește împotriva spiritului, se războiește mocnit, încercînd să scuture stăpînirea curată și pașnică a sufletului.

4. Tu însă, Domnul meu, cel ce stăpînești asupra puterilor mării și potolești răzvrătirea talazurilor, vino în ajutorul meu! Spulberă-i pe cei ce mă împresoară cu luptă; zdrobește-i cu puterea brațului tău, pururi neînfrînt. Arată-ți, rogu-te, mărinimia și slava: căci în afara ta, Domnul și Dumnezeu meu, nu este pentru mine nici oblăduire, nici scăpare.

Capitolul XXXV. VIAȚA NOASTRĂ PE PĂMÎNT NU POATE FI SCUTITĂ DE ISPITE

1. Fiul meu, nu vei fi niciodată la adăpost în viața aceasta, căci atîta timp cît vei trăi vei avea pururi nevoie de armele spiritului. Printre vrăjmași trece drumul zilelor tale și vei fi lovit într-una, ba din dreapta, ba din stînga cărării tale. Așadar, dacă nu iei asupra ta pavăza răbdării, nu vei putea mult timp să răzbești fără vătămare. Mai mult, dacă inima ta nu e puternic întemeiată în mine, dacă nu-ți pui în gînd să fii pururi gata să suferi orice pentru mine, nu vei putea răzbi prin focul luptei și nu te vei putea apropia de cununa fericită a biruinței. Iată de ce trebuie să-ți croiești drum vitejește prin toate piedicile, mergînd neabătut, cu bărbăție, înainte, peste toate opreliștile. Într-adevăr, cel ce înțelege să se oțelească pentru biruință va primi răsplata, iar cel ce pregetă în trîndăvie va rămîne cu ponosul și cu rușinea.

2. Dacă de pe acum, din această viață, îți cauți odihna și tihna, cum oare crezi că ai să ajungi la tihna și odihna de apoi? Nu-ți pune în gînd să te așezi pe huzur și odihnă, ci, dimpotrivă, pe răbdare multă. Adevărata pace s-o cauți în cer, nu pe pămînt; n-o cerși oamenilor, nici altor făpturi, ci caut-o la Dumnezeu singur. Pentru Dumnezeu să înduri bucuros orice: truda, de pildă, și durerile, ispitele și necazurile, îngrijorările și lipsurile, bolile și nedreptățile, umilînțele, muștrările și ponegririle de tot felul. Acestea toate sînt de folos virtuții: ele călesc pe ucenicul lui Cristos, și țeș încet-încet, pentru el, cununa răsplății din ceruri. Răsplata mea e fără de sfîrșit și mărinimia mea e atît de mare, încît o dăruiesc pentru îndurarea unor cazne trecătoare: răsplătesc cu slavă nesfîrșită îndurarea vremelnică a unor jigniri de o singură clipă.

3. Cum ți-ai putea închipui că vei avea parte, după voie, de mîngîiere sufletească neconținută, aici pe pămînt? Nici măcar sfinții cei mari n-au avut parte de așa ceva, ci prin amar de greutăți și de ispite, prin nenumărate vitregii au fost nevoiți să răzbească. Dar au stat neclintii în răbdare, punîndu-și încrederea mai mult în Dumnezeu decît în ei înșiși, convinși fiind că nu pot fi puse în cumpănă amărăciunile timpului de față, cu slava viitoare (Rom 8, 18). Ai vrea să dobîndești pe loc ceea ce mulți alții s-au străduit îndelung să capete, vîrsînd

amar de lacrimi și trecînd prin cazne grele? Stai în așteptarea Domnului, poartă-te cu bărbăție (Ps 36, 14), și abia atunci vei fi oțelit și puternic; nu șovăi, nu da bir cu fugiții: aruncă-te fără preget în luptă, cu trup și suflet, pentru mărirea lui Dumnezeu. Eu te voi răsplăti cu prisosință și voi fi alături de tine în toată încercarea ta (Ps 90, 15).

Capitolul XXXVI. ZĂDĂRNICIA JUDECĂȚILOR OMENEȘTI

1. Fiul meu, reazemă-ți inima fără grijă în Domnul, și fără să te sinchisești de judecata oamenilor, dacă, într-adevăr, conștiința te asigură că ești curat și nevinovat. E bine să știi să înduri judecata oamenilor, lucru fericit, nu foarte greu pentru o inimă smerită care-și pune toată încrederea în Dumnezeu, nu în sine. Mulți se pricep să îndruge fel de fel de lucruri, dar nu pentru aceasta avem temei să le dăm și crezare. La fel, nu-i cu putință să fie omul pe placul tuturor. Apostolul Pavel însuși, care s-a străduit să placă, pentru Domnul, tuturor, făcîndu-se tuturoră totul, nu s-a sinchisit totuși de judecata ochiului omenesc (1 Cor 9, 22; 4, 3).

2. Tot ce i-a stat în putere să facă a făcut pentru îmbărbătarea și mîntuirea celorlalți; n-a putut totuși împiedica gurile rele să-l judece și să-l ponegrească. Tocmai de aceea, s-a simțit dator să încredințeze totul lui Dumnezeu, Celui care cunoaște totul, iar cît despre sine, și-a găsit adăpost sub pavăza răbdării și a smereniei, împotriva tuturor ponegritorilor, a hulelor viclene și mincinoase. Și dacă a dat uneori răspuns nedreptății, a făcut-o ca nu cumva cei slabi și șubrezi să afle prilej de smintire în tăcerea lui.

3. Află cine ești, de te temi de omul muritor (Is 51, 12). Astăzi este, și mîine nimic din el nu se alege. Teme-te de Dumnezeu și oamenii nu vor avea cum să te înfricoșeze. Ce poate, la urma urmelor, împotriva ta, clevetirea rea și gura lumii? Mai mult își strică sieși cel ce clevetește, decît ție; căci de judecata lui Dumnezeu nu va scăpa nimeni, orice ar face. Înaintea ochior să-l ai pe Domnul, pururi; niciodată nu te amesteca în vorbe veninoase. Și chiar dacă se va întîmpla să fii făcut de rușine și înjosit vremelnice, pe nedrept, nu te mînia pentru atîta lucru: nu știrbi, în acest fel, cununa ce ți se împletește pentru ceruri, ci dimpotrivă, înalță-ți privirea; am, într-adevăr, puterea de a te scăpa de orice ponegriri și ocări, răsplătînd pe fiecare după faptele lui.

Capitolul XXXVII. CALEA PENTRU A DOBÎNDI DEZROBIREA INIMII NU-I ALTA DECÎT DEPLINA ȘI NEPRECUPEȚITA RĂSTIGNIRE DE SINE

1. Fiul meu, leapădă-te de tine și mă vei găsi pe mine. Răstignește-ți voința și întoarce spatele tuturor avuțiilor, dacă dorești să nu fii în pierdere niciodată. Căci zestrea de har cea mai mare o vei primi, fără întîrziere, de îndată ce te vei fi lepădat de tine însuși cu totul, fără jumătăți de măsură.

2. De câte ori, Doamne, și în câte și mai câte, nu va trebui oare să mă lepăd de mine însumi și să-mi răstignesc voința?

3. Mereu și în tot ceasul: în cele mici și în cele mari. Nu primesc, într-adevăr, nici un fel de tocmeală: în toate te vreau despuiat de toate. Cum altfel ai putea fi cu totul al meu, cum altfel aș putea fi cu totul al tău, decît numai prin răstignirea desăvîrșită a voinței tale, atît în cele lăuntrice, cît și în cele din afară? Cu cît mai curînd vei face ceea ce-ți cer, cu atît va fi mai bine; cu cît mai deplin și mai sincer, cu atît mai plăcut mie și cu atît mai prielnic ție.

4. Unii se leapădă de sine, dar cumva cu jumătate de măsură: într-adevăr, neavînd încredere deplină în Dumnezeu, încearcă să-și poarte, mai departe, de grijă și singuri. Alții, dimpotrivă, dăruiesc la început totul, ca, mai apoi, împinși de ispită, să se reîntorcă la cele dinții și prea puțin să propășească în virtute. Unii ca aceștia nu vor ajunge nicodată să aibă o inimă curată și dezrobită cu totul, căci prietenia luminoasă a harului meu nu poate fi atinsă decît printr-o răstignire zilnică și desăvîrșită: fără de care fericirea contopirii cu mine nu este și nu poate fi cu putință.

5. Așa cum ți-am mai spus, mai spun o dată: leapădă-te de tine însuși, răstignește-te și vei gusta o mare pace. Dă totul pentru totul; nu precupeți nimic, nu te tocmi pentru nimic; păstrează-te neclintit și tare pe adevărul tău reazem, care sînt Eu însumi, și Eu voi fi bucuria ta. Inima ta va fi ușoară și scuturată de lanțuri, întunericul nu te va umbri nicodată. Dă-ți toată strădania și roagă-te pentru aceasta, silește-te cu toată rîvna să rupi cu totul orice legături și gol-goluț să-l poți urma pe Isus; răstignindu-ți viața acum, să poți trăi în veșnicie pentru mine. Atunci toate nălucirile amăgitoare se vor spulbera, ca și toate tulburările rele și frămîntările de prisos. Atunci va pieri și toată teama fără rost și nu vor mai fi legăturile iubirilor fără frîu.

Capitolul XXXVIII. DESPRE BUNA CHIBZUIRE A FAPTELOR NOASTRE ȘI DESPRE RUGĂCIUNEA LA VREME DE CUMPĂNĂ

1. Fiul meu, silește-te ca în tot locul, în tot lucrul - oricare ar fi treaba cu care te-ai îndeletnici cugetul tău să fie ușor și scuturat de toată legătura; să fii deplin stăpîn pe tine, astfel ca toate să-ți fie supuse iar tu să nu fi supus nici unui lucru. Să fii domnul și cîrmuitorul faptelor tale, nu sluga, simbriașul ori robul îndatorat lor. Ca un fiu adevărat al lui Israel întors din robie, pășește cu fruntea sus pe pămîntul fîgăduinței și libertății fiilor lui Dumnezeu: ca fiu, ridică-te mai presus de lumea celor trecătoare și aștește-ți privirea la cele veșnice; cu coada ochiului stîng, uită-te la cele vremelnice; la cele nepieritoare caută statornic cu cel drept; mai presus de bunurile pămîntești, nu te lăsa stăpînit de ele, ci, dimpotrivă, folosește-le, făcîndu-le să-ți slujească, așa cum se cuvine, potrivit rînduieiilor lui Dumnezeu, marele Meșter, care nu a lăsat nimic fără rost în făpturile mîinilor sale.

2. Dacă, orice s-ar întâmpla, te vei feri să te oprești la semnele din afară, la ceea ce vede ochiul trupesc și la ceea ce aude urechea; dacă, împreună cu Moise, vei pătrunde în Sfînta Sfîntelor spre a te sfătui acolo cu Dumnezeu, răspunsul nu va întîrzia să vină și te vei întoarce luminat asupra multora dintre lucrurile de acum, ca și asupra multora dintre cele viitoare. Acolo alerga Moise ori de cîte ori avea de dezlegat întrebări grele și spinoase; și singurul lui ajutor împotriva curselor viclene și a capcanelor întinse de oamenii nelegiuți era rugăciunea către Dumnezeu. Intră, așadar, și tu în cea mai ascunsă cămară a inimii tale și acolo cere din toată puterea ajutorul Domnului și roagă-l să-ți răspundă. Iosue și fiii lui Israel s-au lăsat prinși de amăgirea gabionișilor - așa cum citim în Scriptură -, tocmai pentru că, încrezîndu-se în vorbele lor dulci, n-au mers mai întîi să-l întrebe pe Domnul și, drept urmare, au căzut în capcana falselor compătimiri.

Capitolul XXXIX. OMUL SĂ NU FIE NERĂBDĂTOR CU MERSUL LUCRURILOR

1. Fiul meu, nu pregeta să îmi încredințezi mereu tot ce ai pe suflet: Eu voi avea grijă de toate, la timpul cuvenit. Așteaptă cu răbdare hotărîrea mea și vei simți cum totul se rînduiește spre bine.

2. Bucuros las totul în mîna ta, Doamne, căci mintea mea nu mă ajută. Ce bine ar fi dacă aș putea să nu mă frămînt prea mult cu lucruri și întîmplări viitoare ci, mai curînd, să mă las cu totul în buna voie a proniei tale!

3. Fiul meu, omul se zbuciumă, iată, după tot lucrul la care rîvnește; dar de îndată ce l-a dobîndit, se schimbă ca vîntul: căci nu sînt statornice nici măcar dorințele ce-l îmboldesc pe om spre una și aceeași țintă, ci mai curînd se simte tras neconținut de la una la alta. Iată de ce nu-i puțin lucru să te tăgăduiești pe tine, chiar și în cele mărunte.

4. Adevărata propășire a omului stă în tăgăduirea de sine, căci cel ce s-a lepădat de sine trăiește slobod de lanțuri și în toată siguranța. Dar vechiul vrăjmaș care se împotrivesște la tot binele, neconținind niciodată cu amăgirile, zi și noapte nu face altceva decît să stea la pîndă, nădăjduind să se aleagă în lațuri cu vreo pradă. Privegheați și rugați-vă - spune Domnul - ca să nu cădeți în ispită. (Mt 26, 41).

Capitolul XL. OMUL N-ARE NICI O ZESTRE DE BINE DE LA SINE ȘI N-ARE, CA ATARE, PENTRU CE SĂ SE MÎNDREASCĂ

1. Doamne, ce-i omul ca să-l pomenești pe el, sau fiul omului ca să-l cercetezi coborîndu-te pînă la el? (Ps 8, 5). Prin ce s-a făcut el vrednic să-i împărtășești din zestrea darului tău? Și cum m-aș putea plînge dacă te-ai îndepărta de mine? Și ce oare aș putea spune, la drept vorbind, dacă nu-mi împlinești rugăciunea? Un singur lucru, cu siguranță, aș putea, pe drept cuvînt, să fac și să zic: Doamne, sînt un nimic, nu sînt în stare de nimic cu de la mine putere, nu sînt bun de nimic,

neconținut mă dovedesc nemernic și șubred, pururi sînt tras în jos, către nimicnicie și nimicuri. Și fără reazemul puterii tale, fără lumina feței tale, neîntîrziat m-aș lăsa cu totul toropirii și lîncezelii.

2. Tu însă, Doamne, același ești (Ps 101, 18) în veac și rămii de-a pururi milostiv și drept și sfînt: făcînd toate cu bunătate, dreptate, sfințenie, orînduindu-le pe toate cu înțelepciune. Eu dimpotrivă, plecat într-una spre năvăliri și metehne mai curînd decît spre desăvîrșire, nu pot rămîne niciodată statornic pe o singură cale: șapte valuri, iată, strămută timpul peste mine, într-o singură zi. Dar iute mă pot ridica spre tine, Domnul meu, de îndată ce, prin darul bunătății tale, îți întinzi mîna să mă scoli și să mă ajuți; căci singur Tu poți ajuta fără să ai nevoie de reazem omenesc, Tu singur poți dăruia acea tărie astfel ca privirea mea să nu mai șovăie, rătăcitoare, ba după una, ba după alta, ci, întoarsă o dată pentru totdeauna către tine, să-și pună toată odihna inimii întru tine.

3. Iată de ce, dacă aș ști să disprețuiesc cum se cuvine orice mîngîiere venită de la oameni - fie pentru a dobîndi darul evlaviei, fie pentru a te căuta pe tine (căci nu de la oameni mă pot aștepta la vreo mîngîiere) - atunci abia, pe drept cuvînt, aș putea nădăjdui în harul tău, în bucuria celui dar proaspăt al alinării cerești.

4. Îți mulțumesc ție - de la care tot ce este bun porcede - pentru tot ceea ce îmi reușește. Căci, cu de la mine putere, nu sînt, înaintea ta, decît un nimic zadarnic, o ființă de prisos, bicisnică și șovăielnică. Cu ce m-aș putea fâli oare, pentru ce mi-aș putea dori faimă mare? Pentru nimicnicia mea? Deșertăciune mai mare ca aceasta n-ar fi cu puțință. Într-adevăr, slava deșartă e cea mai mare nerozie, o ciură pentru suflet, căci îndeapărtează de la adevărata mărire și răpește harul ceresc. Cel ce se place pe sine îți displace ție; cel ce umblă după laudele oamenilor se lipsește singur de adevăratele virtuți.

5. Căci mărirea cea adevărată și bucuria sfîntă nu sălășluiesc în inima omului, ci la tine, Doamne, și înseamnă ca omul să-și găsească veselia în numele tău, nu în virtutea proprie; să se bucure de făptură doar pentru tine, Doamne. Lăudat să fie numele tău, nu al meu; slăvească-se lucrările tale, iar nu ale mele; binecuvîntat să fie numele tău sfînt; din laudele oamenilor mie să nu-mi revină nimic. Tu singur, Doamne, ești mărirea mea, Tu singur, bucuria inimii mele. Întru tine mă voi lăuda și mă voi bucura mereu, pentru mine însumi nu mă voi lăuda, decît numai în slăbiciunile mele (2 Cor 12, 5).

6. Puteau preabine evreii din vechime să caute mărire unul de la celălalt; eu unul voi căuta ceea ce vine de la Dumnezeu singur (In 5, 44). Într-adevăr, orice mărire omenească, orice onoare trecătoare, orice înălțime lumească, alăturată slavei tale nepieritoare, nu e decît nerozie și zădărnicie. Tu ești adevărul și milostivirea mea, Dumnezeul meu, Preafericită Treime, ție ți se cuvine, neîmpărțită, toată lauda, cinstea, puterea și mărirea în toți vecii vecilor.

Capitolul XLI. DISPREȚUIREA ORICĂROR ONORURI VREMELNICE

1. Fiul meu, nu te întrista văzînd pe alții onorați și înălțați în scaune, în timp ce tu rămîi uitat și disprețuit. Înălță-ți inima la mine, spre ceruri, și nu te va mai mîhni disprețul oamenilor aici pe pămînt.

2. Doamne, în orbirea noastră ne lăsăm iute ademeniți de orice deșertăciune. Dacă stau să mă cercetez cu luare aminte, nimeni nu mi-a adus niciodată vreo nedreptate, așa că n-am nici o pricină îndreptățită de a cîrți împotriva ta. Gîndindu-mă de cîte ori am păcătuit greu înaintea ta, de ce m-aș mira acum, chiar dacă împotriva mea s-ar ridica toată lumea? Prin urmare nu sînt vrednic decît de rușine și dispreț; Tu, dimpotrivă, ești vrednic de toată lauda, cinstea și mărirea. Și pînă nu voi fi gata să îndur bucueros disprețul și părăsirea din partea oricărei făpturi, pînă nu mă voi resemna să trec drept un nimeni, nu mă voi putea bucura de pace și odihnă în sufletul meu și nu voi avea parte de lumina spirituală și de o deplină unire cu tine.

Capitolul XLII. NU-ȚI CĂUTA PACEA SUFLETEASCĂ PRINTRE OAMENI

1. Fiul meu, dacă-ți vei căuta pacea sufletului alături de cineva cu care să împarți păreri și gusturi asemănătoare, te vei trezi curînd descumpănit și pus în încurcătură. Dacă, dimpotrivă, te vei bizui pe reazemul adevărului pururi viu și neschimbat, chiar dacă s-ar întîmpla ca un prieten să-ți întoarcă spatele sau să moară și să părăsească lumea aceasta, tristețea nu te va atinge. Dragostea pentru prieteni să o întemeiezi pe mine și pentru dragostea mea să îndrăgești pe cel ce pare bun și-ți este scump în viața aceasta. Fără mine orice prietenie va fi șubredă și scurtă; iar dragostea pe care n-o leg Eu însumi nu va fi nici adevărată, nici curată. Să fii ca și mort pentru orice legătură care te-ar face să afîrni de bunul plac și îndrăgirea oamenilor, astfel încît - în măsura în care depinde de tine -, să te poți oricînd lipsi de toată plăcerea oricărei însoțiri omenești. Cu cît omul se va depărta mai mult de mîngîierea lumească, cu atît se va apropia mai tare de Dumnezeu. Și cu cît se înalță mai sus spre Dumnezeu, cu atît se coboară mai jos întru sine și se micșorează pe sine însuși în propriii săi ochi.

2. Dimpotrivă, cel care-și închipuie că vreun lucru bun îi aparține împiedică, tocmai prin aceasta, coborîrea darului lui Dumnezeu, căci Duhul Sfînt caută întotdeauna pentru harul său lăcaș în inima smerită. Dacă ai ști să te cufunzi cu totul în nimicitatea ta, lepădînd toată iubirea de făptură, darul meu s-ar revărsa în tine cu toată îmbelșugarea. Ori de cîte ori ochii tăi umblă după făpturi, pe Creator îl pierzi din vedere. Învață ca, în toate, să te înfrîngi pe tine, din dragoste pentru Făcătorul a toate; abia atunci vei fi vrednic să ajungi la cunoștința celor dumnezeiești. Oricît de neînsemnat ar fi ceva, e de ajuns să privești lucrul cu nesăbuință și să te legi cu inima ca să te trezești abătut și întîrziat din calea care duce spre culmea tuturor bunătăților.

Capitolul XLIII. ÎMPOTRIVA ZADARNICEI ȘTIINȚE DE CARTE A LUMII ACESTEIA

1. Fiul meu, nu te lăsa amăgit de zicerile frumoase și meșteșugite ale oamenilor. Că împărăția lui Dumnezeu nu este în vorbă, ci în putere (1 Cor 4, 20). Ia seama, deci, la cuvintele mele, căci ele înflăcărează inimile și luminează mințile, stîrnesc în suflet căința și împărtășesc balsamul alinării. Să nu te apropii, prin citire, de cuvîntul meu avînd de gînd să pari mai învățat ori mai înțelept. Gîndul tău să fie la răstignirea viciilor: aceasta va fi mai de folos propășirii tale decît adîncă cunoaștere a multor întrebări grele.

2. După citire multă și agonisire de cunoștințe nenumărate, la un singur izvor se cuvine să te reîntorci fără greș. Eu sînt cel de la care purcede toată învățătura și toată știința, Eu luminez înțelepciunea celor mici mai mult decît poate orice învățătură omenească. Cel căruiia îi vorbesc, curînd se înțelepțește și începe să propășească cu nădejde pe calea binelui. Vai însă de cei care aleargă cu sufletul la gură să afle cît mai multe de la oameni, iar despre calea cea dreaptă nu se întrebă nici un cuvînt! Căci va veni timpul cînd înaintea lor se va ivi Învățătorul tuturor învățaților, Isus Cristos însuși, Împăratul îngerilor, venind să asculte cu luare aminte lecția învățată de fiecare, cu alte cuvinte, să le cerceteze conștiințele. Atunci va răscoli cu făcliile toate ungherele Ierusalimului și va da în vileag tot ceea ce a zăcut tănuț în întuneric, iar toată pricopsirea minților ascuțite va amuți.

3. Eu înalț pe cel smerit la minte și-l fac să priceapă, pe negîndite, mult mai multe rosturi decît i-ar fi stat la îndemîină dacă ar fi petrecut chiar și zece ani prin școli. Predau învățătura mea fără vorbă multă, fără gîlceavă de păreri, fără împărțire de cununi și onoruri, fără certuri și măsurări de judecăți. Eu sînt acela care învăț omul să disprețuiască cele pămîntești, îl deprind să nu-și caute desfătarea în cele de față, să umble după cele fără moarte, să fugă de laude și onoruri, să rabde ocară, să-și pună întreaga nădejde în mine; în afară de mine să nu-și dorească nimic, iar mai presus de orice să mă iubească cu înfocare.

4. Într-adevăr, nu-i suflet care să mă fi îndrăgit temeinic fără să-și fi însușit cunoștințe dumnezeiești, fără ca gura lui să fi rostit cuvinte minunate. Mai de folos i-a fost să se lepede de toate, decît să despice firul în patru căutînd rostul de nepătruns al unor lucruri de taină. Dar Eu nu vorbesc tuturora în același fel: unora le vorbesc despre lucruri obișnuite, altora despre lucruri uimitoare, unora mă descopăr în semne și în chipuri plăcute, iar altora - în potop de lumină - le dezvălui taine adînci. Rostul tuturor cărților este unul, deși nu pe toți îi luminează în același chip; într-adevăr, precum un izvor țîșnind din lăuntru, Eu sînt învățătorul adevărului, cercetătorul inimii, cunoscătorul gîndurilor, cîrmaciul tuturor faptelor bune: Eu împart darurile potrivit vredniciilor fiecăruia și după cum socotesc de cuviință.

Capitolul XLIV. SĂ NU NE SINCHISIM DE FAȚA DIN AFARĂ A LUCRURILOR

1. Fiul meu, n-are rost să știi prea multe: mult mai bine este să te socotești ca și mort pentru lucrurile acestui pământ, lumea ca atare fiind, pentru cugetul tău, ca și răstignită. Se cuvine, într-adevăr, să treci pe lângă multe lucruri cu urechile astupate, cu gândul mai degrabă ațintit la cele ce țin de pacea ta adevărată. Mai de folos îți este să îți privirea ta departe de cele neplăcute și să-i lași pe toți să-și vadă singuri de ale lor, decît să te amesteci în gîlcevile lor sterpe. Dacă ești în prietenia lui Dumnezeu și ochii tăi sînt ațintiți la judecățile lui, prea puțin îți va păsa, chiar știind că lumea nu-ți dă dreptate.

2. O, Doamne, pînă unde mergem! Ne văităm de pagube trecătoare; alergăm și trudim din răsuputeri după un cîștig de nimic, dînd în schimb uitării vătămările sufletului; și abia dacă într-un tîrziu ne reîntoarcem la calea dreaptă. Ne purtăm nespus de grijuliu cînd vine vorba de lucruri care nu fac doi bani; în schimb, față de cele neapărat trebuincioase ne arătăm nepăsători: într-adevăr tot omul tinde să se irosească în afară, iar dacă nu izbutește să se regăsească pe sine fără întîrziere, nu-i mai rămîne decît să lîncezească în pierdere.

Capitolul XLV. NU DA CREZARE ORICUI: UȘOR ALUNECĂ LIMBA OMULUI DIN VORBĂ ÎN VORBĂ

1. Dă-mi, Doamne, ajutor și scoate-mă din necaz, că deșartă este izbăvirea ce vine de la om (Ps 59, 12). De cîte ori nu mi s-a întîmplat să nu găsesc credința acolo unde mă așteptam s-o găsesc? De cîte ori n-am descoperit-o tocmai acolo unde mai puțin mă așteptam? Zadarnic și fără rost, așadar, este să-ți pui nădejdea în oameni; căci mîntuirea sufletelor drepte vine de la tine, Doamne. Fii binecuvîntat Doamne, Dumnezeul meu, întru toate cele ce mi se întîmplă. Cît despre noi, șubrezi sîntem și nestatornici, lesne ne lăsăm înșelați și iute ne schimbăm.

2. Care-i omul atît de călit prin săbuiță, în stare să se păzească în toate cu atîta strășnicie încît să nu pățească nici un fel de dezamăgire și niciodată să nu se nimerească în strîmtorare? Dar cel ce se încrede în tine, Doamne, și te caută cu inima curată nu va cădea la fel de ușor în curse. Chiar dacă i s-ar întîmpla, din cînd în cînd, să intre la vreo ananghie, oricare vor fi împrejurările acesteia, mai repede, prin ajutorul tău, se va putea scutura de pacoste și-și va dobîndi alinarea, căci în cele din urmă nu-l părăsești niciodată pe cel ce-și pune nădejdea în tine. Rară e prietenia credincioasă care să nu te lase de izbeliște niciodată. Tu, Doamne, ești cel mai credincios prieten cu puțință și nimeni nu se poate asemui cu tine.

3. Cîtă înțelepciune în sufletul drept al sfinței Agata atunci cînd spunea: "Inima mea stă neclintită pe Cristos ca pe o temelie"! De-aș putea, la rîndul meu, gîndi în același fel, mult mai greu m-aș lăsa descumpănit de temerile omenești, mult

mai greu m-aș lăsa clintit de vorbele goale. Căci cine ar fi în stare să prevadă totul, cine s-ar putea feri singur de toate relele ascunse în viitor? Dacă relele la care ne așteptăm atât de des pricinuiesc rănire, despre cele venite fără de veste ce să spunem? Dar pentru ce, nenorocitul de mine, n-am știut să mă păzesc mai bine? Și pentru ce am dat atât de lesne crezare vorbelor? Într-adevăr, oameni sîntem, nimic altceva decît niște ființe bicisnice și șubrede, chiar dacă unii ar dori să vadă în noi ființe îngerești. În cine, așadar, să mă încred, Doamne, dacă nu în tine singur? Tu ești adevărul care nu înșală și nu se poate înșela. Mai mult decît atât: tot omul este mincinos (Ps 115, 2), șubred, nestatornic și greșitor, mai ales în vorbă; iată de ce să ne ferim să dăm crezare, pe loc, oricărei spuse omenești care, ajungîndu-ne la urechi, pare la prima vedere dreptă și întemeiată.

4. Cîtă înțelepciune în povețele: nu vă încredeți în oameni; și: vrăjmașii omului sînt cei din casă (Mih 7, 6); precum și în aceea care zice: iată aici, sau iată colo (Mt 24, 23). Tot pățitu-i priceput și am putut eu însumi învăța o mulțime: măcar de mi-ar sluji învățătura, ca să mă pot păzi și să nu mai am purtări neroade. "Ai grijă", spune cîte unul, "ai grijă, păstrează pentru tine ceea ce îți spun". Și în timp ce eu îmi țin gura și păstrez taina încredințată, cel ce-mi dă povața să-mi țin gura n-apucă bine să plece că mă trădează și se trădează și pe sine. Apără-mă, Doamne, de scornelile și neroziile unor astfel de oameni, păzește-mă să nu intru pe mîna lor, scutește-mă de greșeala de a face ca ei. Dă-mi vorbă cu rost, adevărată și statornică, ferește-mă de limbușia vicleană. Ceea ce mie nu-mi place să pățesc din partea altora, se cade să ocolesc cu strășnicie eu însumi.

5. O, cîtă pace și împăcare pentru inimă să știi să păstrezi tăcerea cu privire la ceilalți, să nu dai oțova crezare tuturor, să nu umbli cu vorba de colo-colo, să nu-ți dai cugetul în vileag, să cauți pe Domnul singur, cercetătorul tuturor conștiințelor, să nu te lași purtat de vînturarea sporăvăielilor, ci toate - atât cele lăuntrice cît și cele din afară, să le îndeplinești după bunul plac al voinței tale, Doamne! Cîtă siguranță pentru păstrarea darului ceresc să știi fugi de pofta strălucirii din afară, înaintea oamenilor; să te poți lipsi de laudele lumii și, neîncetat, să te străduiești spre cele ce dau îndreptare de viață și rîvna binelui sufletesc. Pe mulți i-a pierdut o virtute vestită și lăudată prea devreme! Cît de folositor, dimpotrivă, s-a dovedit harul păstrat în taină în această viață atât de șubredă, presărată, zi cu zi, numai cu ispite și lupte.

Capitolul XLVI. SĂ NE PUNEM TOATĂ ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU, ATUNCI CÎND GURILE RELE SAR SĂ CLEVETEASCĂ PE SEAMA NOASTRĂ

1. Fiul meu, nu te pierde cu firea și nu deznădăjdui, ci încrede-te în mine. Ce sînt, la urma urmelor, vorbele altceva decît vorbe? Vorba zboară pe sus, fără să poată clinti din loc o singură piatră. Dacă ești vinovat, gîndește-te că e cazul să te îndrepti; dacă ai conștiința curată, gîndește-te că-i bine să înduri bucurossudalma din dragoste pentru Dumnezeu. Fii mulțumit că ai de suferit de pe urma unor

vorbe doar, cînd ai fi putut avea de îndurat încercări mai grele, peste puterile tale. Întreabă-te de ce pui tu asemenea fleacuri la inimă, dacă nu tocmai pentru că, încă robit trupului, pui prea mare preț pe judecățile oamenilor? Adevărul e că te temi să nu fii făcut de rușine: iată de ce nu vrei să fii muștrat pentru greșelile tale și încerci să te pui la adăpost sub pavăza dezvinovățirilor.

2. Cercetează-ți bine cugetul și vei vedea că cele lumești, ca și deșarta dorință de a plăcea oamenilor, sînt încă vii în tine. Ori de cîte ori încerci să scapi de rușine căutînd o portiță care să te ferească de ocară pentru scăderile de care te faci vinovat, e limpede că nu ești nici smerit cu adevărat, nici pe de-a-ntregul răstignit pentru lumea aceasta, așa cum, învederat, nici toate cele pămîntești nu sînt cu totul moarte în tine. Dacă ai apлека urechea la cuvîntul meu, nu ți-ar păsa de zece mii de clevetiri omenești. Să zicem, de pildă, că s-ar scorni pe seama ta cele mai nesuferite ponegriri cu puțință: cu ce te-ar atinge ele, dacă ai lăsa vorbele goale să treacă, precum pleava spulberată de vînt? Ar putea oare scornirile clinti măcar un singur fir de păr din capul tău?

3. E însă adevărat că cel a cărui inimă nu-i reculeasă, și care n-are privirea ațintită la Dumnezeu, se lasă ușor descumpănit de ponegriri și de ocară. Dar cel ce se încrede în mine și nu ține morțiș la părerile sale va fi fără teamă. Eu știu și judec cel mai bine toate tainele inimii; Eu cumpănesc cu dreptate toate faptele; Eu cunosc și pe cel care ponegrește și pe cel ce suferă pe nedrept ponegrirea. Vorbele rostite vin de la mine și cu voia mea se întîmplă, ca să se descopere gîndul multor inimi (Lc 2, 35). Eu voi cîntări atît pe cel vinovat cît și pe cel nevinovat, dar pe amîndoi prin judecata mea de taină.

4. Adeseori mărturia oamenilor este înșelătoare; judecata mea este adevărată, bine întemeiată și rămîne pururi de neclintit. De cele mai multe ori e tănuțită și puțini sînt în stare să întrevadă amănuntele ei: dar ea nu dă greș niciodată și nu se poate înșela, chiar dacă, uneori, în ochii celor nesăbuiți, ar putea părea nedreaptă. Iată de ce la mine trebuie să alerge fiecare în orice pricină de judecată, iar nu să se bizuie, pripit, pe părerile oamenilor. Nici o nenorocire nu se întîmplă celui drept, tot ceea ce i se întîmplă vine de la Dumnezeu (Prov 12, 21). Și chiar dacă va fi ponegrit cumva, prea puțin o să-i pese. La fel, dacă pe drept se va întîmpla să-l dezvinovățească alții, nu se va veseli prosteste. Căci știe bine că Eu cercetez inimile și rărunchii (Ps 7, 10) și nu judec după arătarea și înfățișarea văzută a lucrurilor. Într-adevăr, nu o dată se întîmplă ca ochii mei să găsească vină unei fapte care, privită pe dinafară, după judecata omenească, e socotită de laudă.

5. Doamne Dumnezeu, judecător drept, puternic și plin de răbdare, Tu care cunoști șubrezenia și bicsnicia firii omenești, fii Tu tăria și toată nădejdea mea: într-adevăr, nu mă pot bizui îndeajuns doar pe conștiința mea. Tu știi și tot ceea ce nu știu eu, astfel încît nu-mi mai rămîne decît să stau blînd și smerit, oricare ar fi împrejurarea muștrării sau pedepsirii mele. În bunătatea ta, iartă-mă pentru că, de atîtea ori, nu m-am purtat cum s-ar fi cuvenit, și dăruiește-mi harul unei răbdări mai temeinice. Căci mai mult îmi priește să mă bucur de milostivirea ta, dobîndind iertarea, decît, închipuindu-mă fără nici o vină, să-mi înșel întru

ascuns conștiința. Chiar dacă nu mă știu vinovat de nimic, nu întru aceasta m-am îndreptat (1 Cor 4, 4); căci, în lipsa milei tale, nimeni dintre cei vii nu va fi drept în fața ta (Ps 142, 2).

Capitolul XLVII. ORICÎT DE NESUFERITE, GREUTĂȚILE TREBUIE ÎNDURATE CU RĂBDARE PENTRU VIAȚA VEȘNICĂ

1. Fiul meu, nu te lăsa frînt de ostenelele cu care te-ai împovărat pentru mine și nu lăsa amărăciunile să te ducă la deznădejde; ci făgăduințele mele să-ți fie scut și mîngîiere în orice împrejurare. Am deplina putere de a răsplăti cu vîrf și îndesat, mai presus de orice așteptare omenească. N-ai să suferi o veșnicie, jugul acestei dureri nu-l vei purta pe umerii tăi totdeauna. Așteaptă încă puțin și vei vedea curînd cu ochii tăi capătul tuturor relelor. Sosește ceasul cînd toată cazna și zbuciumul încetează. Lucrurile ce se duc o dată cu trecerea timpului sînt totuși scurte și, pînă la urmă, lipsite de însemnătate.

2. Fă bine ceea ce faci: pune umărul cu hărnicie și credință în via mea; răsplata ta sînt Eu însumi. Dacă-i de scris, scrie, dacă-i de citit, citește; suspină și roagă-te în tăcere, îndură bărbătește împotrivițiile: vrednică este viața veșnică de toate aceste încercări și lupte, și de altele încă, mai mari. Vine, într-adevăr, odată și odată dorita zi a păcii, cum bine știe Domnul; și nu va fi o zi ca zilele și nopțile obișnuite, ci ca o lumină fără de sfîrșit, o strălucire fără umbre, o pace neclintită, liman al odihnei netulburate. Nu vei mai spune atunci: cine mă va dezrobi de trupul acesta muritor? (Rom 7, 24); și nu vei striga: vai mie, că surghiunul meu s-a lungit peste măsură (Ps 119, 3): căci moartea însăși va fi nimicită, mîntuirea va fi fără întoarcere, toată îngrijorarea spulberată, veselia se va preface în fericire, toți cei din jur vor alcătui o adunare frumoasă și încîntătoare.

3. O, dacă ai ști cum strălucesc în cer minunile neveștejite ale sfinților lui Dumnezeu și slava în care se veselesc toți cei pe care lumea i-a socotit cîndva vrednici de dispreț, nevrednici pînă și de viață, cu siguranță, n-ai pregeta să te smerești, coborîndu-te pînă la pămînt, alegînd mai bine să fii supus tuturor, decît, înălțîndu-te pe tine, să te pui deasupra unuia singur dintre semenii tăi; n-ai mai jindui după zilele desfătării pe acest pămînt, ci te-ai bucura să înduri orice oropsire pentru Dumnezeu, socotind drept ultimul fleac cu puțință ca oamenii să te socotească mare în ochii lor!

4. O, de-ai gusta toate aceste adevăruri și de le-ai răsădi adînc în inimă, cum crezi că ai mai putea cîrți chiar și o singură dată? Oare nu se cade ca, pentru viața veșnică, să îndurăm cu răbdare orice ananghie și amărăciune? Și nu-i puțin lucru, crede-mă, să pierzi sau să cîștigi împărăția lui Dumnezeu. Ridică-ți așadar ochii la ceruri. Privește: alături de mine sînt și toți sfinții mei, care în timpul vieții lor pămîntești au dus povara aspră a luptei și care se bucură acum; iată-i mîngîiați, scăpați de orice grijă; iată-i gustînd răsplata odihnei, alături de mine în veci, în împărăția Tatălui meu.

Capitolul XLVIII. DESPRE ZIUA VEȘNICIEI ȘI STRĂMTORĂRILE VIEȚII DE FAȚĂ

1. O, fericit lăcaș al cetății cerești! O, zi luminoasă a veșniciei, niciodată umbrită de bezna nopții, pururi scăldată în fulgerul adevărului! Zi a desăvârșirii, fericită, neumbrită de vreo îngrijorare, niciodată supusă strămutării și schimbării. O, de-ar putea străluci și pentru mine ziua aceea, ca să pună capăt tuturor celor trecătoare! Sfinților din ceruri ea le luminează cu lumină, iar nouă, celor ce sîntem pe drum, aici pe pămînt, ne licărește numai de departe, ca într-o oglindă.

2. Locuitorii cetății cerești o cunosc și știu cît este de fericită; suspină cu durere, aici pe pămînt, fiii Evei, căci știu cît de amarnică și urîță este petrecerea omului în această vale de lacrimi. Zilele vremii de acum sînt puține și rele, pline de durere și de amărăciune: omul se pîngărește cu multe păcate, cade în lațul multor patimi, e cuprins de numeroase temeri, frămîntat de multe griji, risipit încoace și încolo de multe fleacuri și lucruri fără rost, amăgit de multe năluciri, împresurat de nenumărate rătăcirii, apăsător de povara multor ispite, moleșit de plăceri, chinuit de amar, de lipsuri.

3. O, cînd vor lua sfîrșit aceste ponoase? Cînd voi scutura robia jalnică a acestor păcate? Cînd, oare, cugetul meu se va îndrepta spre tine singur, Doamne? Cînd mă voi putea bucura deplin de tine? Cînd voi fi iertat de toată legătura, dezrobitor de toate lanțurile care mă țin la pămînt cu mintea și cu trupul? Cînd va veni și pentru mine adevărata pace, pacea netulburată și pură, pacea dinăuntru și din afară, pacea neclintită și desăvârșită? Bune Isuse, cînd oare voi sta în fața ta ca să te pot vedea cu ochii? Cînd voi putea privi pe îndelete slava împărăției tale? Cînd, în sfîrșit, vei fi pentru mine totul într-unul? Cînd voi putea fi cu tine în împărăția ta, pe care ai pregătit-o celor pe care-i iubești din toată veșnicia? Părăsit, sărac și stingher sînt în aceste ținuturi vrăjmașe, unde, strîns la ananghie, mă războiesc neîncetat.

4. Alină, Doamne, surghiunul meu, ușurează-mi durerea: cu dor inima mea suspină după tine. Tot ceea ce îmi dă spre mîngiere lumea aceasta nu e decît povară. Doresc fierbinte să mă bucur de tine, dar nu pot ajunge pînă la tine. Aș vrea din toată inima să mă pot lipsi de cele cerești, dar iată, lucrurile pămîntești mă trag în jos, împreună cu poftele neînfrîinate. Cu mintea aș voi să mă înalț deasupra tuturor lucrurilor trecătoare, trupul însă, în pofida mea, mă silește să trag în jos către pămînt. Astfel, nefericitul de mine, mă lupt cu mine însumi. Și îmi sînt mie însumi povară, căci spiritul mă trage în sus, dar trupul, la rîndul său, mă trage înspre cele de jos.

5. O, ce suferință în sufletul meu atunci cînd, privind cu ochiul minții la cele cerești, dintr-o dată ispitele trupului, roiuri de gînduri străine năvălesc să-mi tulbure rugăciunea! Dumnezeu! Dumnezeu! Dumnezeu! nu te depărta de la mine, nu părăsi la minie pe slujitorul tău. Cu fulger fulgeră și risipește-le. Trimite săgețile tale și tulbură (Ps 70, 12; 143, 6) toate nălucile și închipuirile vrăjmașului. Adună toate simțurile mele și ridică-mă la tine; fă să dau uitării toate lucrurile lumii acesteia;

fă să lepăd și să disprețuiesc închipuirile păcatului. Ajută-mă, Adevărul veșnic, ca nici o deșertăciune de pe lume să nu mă mai poată ademeni. Vino, dulceață cerească, și spulberă din fața ta toată necurăția. Iartă-mă după mulțimea îndurărilor tale, iartă-mă, ori de câte ori, în timpul rugăciunii, gândul meu zboară altundeva, nu la tine. Mărturisesc că sînt într-adevăr foarte împrăștiat. Căci deseori nu sînt cu gândul acolo unde stau cu trupul, ci mult mai mult acolo unde mă poartă închipuirile. Mă las tras aiurea cu gânduri răzlețe. Iar ele mă duc, de cele mai multe ori, încotro mă trage inima. Cu iuțea gândului vin peste mine năzăririi plăcute firii, măgulitoare pentru simțuri.

6. Iată de ce, Tu, Adevărul însuși, ai spus-o răspicat: Unde este comoara ta, acolo este și inima ta (Mt 6, 21). Dacă cerul îmi este drag, mă gîndesc bucuros la cele cerești. Dacă lumea îmi este dragă, mă înveselesc în cele ce ei îmi aduc fericirea și mă întristez de nenorocirile ei. Dacă țin la carne și trup, gândul meu zboară adesea la cele trupești. Dacă îndrăgesc spiritul, mă bucur să cuget la cele spirituale. Căci cu plăcere aplec urechea și vorbesc despre cele ce-mi sînt dragi și duc cu mine acasă închipuirea lor. Ferice, însă, de acel om care din dragoste pentru tine alungă din inimă tot ceea ce îl leagă de fapte; cel ce se războiește cu firea și-și răstignește poftele trupului, ca să-ți poată înălța ție rugăciune curată, izvorită dintr-un cuget nepătat: el se învrednicește să ia loc în mijlocul corurilor îngerești, liber de orice legătură trupească, atît pe dinafară cît și pe dinăuntru.

Capitolul XLIX. DESPRE DORUL VIETII VEȘNICE ȘI RĂSPLATA FĂGĂDUITĂ CELOR CE SE LUPTĂ PENTRU EA

1. Fiul meu, ori de câte ori simți aprinzîndu-ți-se în suflet dorul fericirii veșnice, cînd simți o sfință rîvnă de a ieși odată din cortul acestui trup pieritor pentru a privi strălucirea mea în lumina ei fără de umbră, lărgește-ți sufletul și primește din toată inima odrăslirea acestui sfinț dor întru tine. Mulțumește din toată inima preafinței bunătăți care s-a îndurat să te cerceteze cu atîta blîndețe, să te aprindă cu atîta rîvnă. Să te ridice cu atîta putere, încît propria ta povară să nu te mai tragă înspre pămînt. Căci acest dor înfocat după patria cerească nu-i rodul cugetării sau silințelor tale, ci al Duhului lui Dumnezeu care s-a îndurat să-și arunce privirea spre tine: ca să propășești pe calea binelui; în primul rînd în smerenie, să te pregătești sufletește pentru noi lupte, să te unești cu mine din toată inima și să te străduiești să-mi slujești cu neobosită rîvnă.

2. Fiul meu, focul adesea arde și pîrjolește, dar nu-i flacăra fără fum. Tot astfel, în multe suflete arde și dorul după patria cerească; focul acestui dor nu-i însă curat de fumul patimilor și ispitelor trupești. Iată de ce faptele unora nu sînt îndreptate numai și numai spre slava lui Dumnezeu, deși cu atîta rîvnă ei cer de la Domnul împlinirea rugăciunilor lor. Tot astfel și cu dorul inimii tale, despre care spui că-i atît de viu: căci nu poate fi curat și desăvîrșit ceea ce este atins de meteahna iubirii de sine.

3. Nu cere de la mine ceea ce-ți este plăcut și-ți aduce măgulire, ci ceea ce îmi

este mie pe plac și-mi aduce cinstire; căci, judecînd drept, se cuvine să ascuți mai curînd de poruncile mele pe care să le pui mai presus de orice, decît să te lași dus de pofta și de alte dorințe de-ale tale. Eu știu aleanul tău, căci urechile mele aud toate suspinele tale. Dacă ar fi după tine, ai vrea, acum chiar, să te afli în starea libertății fiilor lui Dumnezeu; de pe acum ai dori să te bucuri de acoperișul casei din ceruri, de fericirile patriei cerești: dar ceasul acesta n-a sunat încă, acum e timpul luptei, ostelenii și încercărilor. Ai vrea să te înfrupți de pe-acum din bunul de pe urmă, dar lucrul nu e cu putință acum. Sînt aici, zice Domnul, așteaptă-mă pînă va veni împărăția lui Dumnezeu.

4. Se cade însă să fii trecut prin încercări aici pe pămînt, cercetat și călit în multe privințe. Între timp nu vei fi lipsit de mîngîiere, niciodată însă atîta cîtă să-ți sature inima. Călește-te așadar și fii puternic, atît în faptă cît și în îndurarea împotriviților firii. Trebuie să te îmbraci în omul nou (Ef 6, 24) ca să devii alt om. Trebuie deseori să faci ceea ce n-ai vrea să faci și să lași deoparte ceea ce ai vrea să faci. Altora le va reuși ceea ce poftesc; ceea ce ție ți-ar plăcea nu ți se va da. Ceea ce zic unii va fi ascultat, ceea ce spui tu nu va fi luat în seamă. Alții cer și vor primi; tu ceri și nu vei primi nimic.

5. Alții vor fi proslăviți de gura oamenilor; despre tine nu va spune nimeni nimic. Altora li se va încredința cîte o însărcinare; tu însă nu vei fi socotit bun de nimic. Iată de ce vei fi, din cînd în cînd, cum este și firesc, abătut; și mare lucru dacă vei ști să taci. Astfel, și în alte feluri, e încercat slujitorul credincios al Domnului: de aici se vede în ce măsură e în stare să se lepede de sine și să-și răstignească pornirile. Aproape nu-i lucru mai potrivit spre a te face să simți cît de mult trebuie să mori pentru tine ca atunci cînd ți se cere să înduri lucruri ce vin în răspăr cu firea și voința ta; sau cînd ți se poruncește să faci lucruri nepotrivite sau fără rost la prima vedere. Tocmai pentru că, fiind supus, nu ai cutezanța împotrivirii la voința mai marilor tăi, îți vine greu să te lași la cheremul altuia, fără vreun drept la părerile tale.

6. Dar stai și gîndește-te, fiul meu, la sfîrșitul grabnic al tuturor acestor lucruri, la răsplata nespus de mare a tuturor ostelenilor tale; cumpănind în acest fel, greutatea nu ți se vor părea o povară, ci, dimpotrivă, un puternic reazem al răbdării. Într-adevăr, iată, pentru puțina ta voință, pe care bucuros ți-o răstignești aici pe acest pămînt, în ceruri vei avea parte de propria ta voință deplină pentru totdeauna. Acolo, cu siguranță, vei reîntîlni tot ceea ce vei fi voit aici pe pămînt, tot ceea ce ți-ai fi putut dori vreodată. Acolo îți va sta la îndemîină toată bunătața, fără teama de a o vedea știrbită vreodată. Acolo, voința ta, una cu voința mea, pentru totdeauna, nu va mai trage spre nimic din afară, spre nimic pentru sine. Acolo nimeni și nimic nu va cîrți împotriva ta, nimeni nu ți se va pune de-a curmezișul, nimeni nu-ți va sta în cale; ci, dimpotrivă, toate cele dorite îți vor fi, din capul locului, la îndemîină, pofta inimii tale îndestulînd-o cu vîrf, săturînd-o și mulțumind-o întru totul. Acolo voi dărui proslăvirea drept răsplată pentru toate ocările suferite, podoaba și hlamida laudei drept răsplată pentru întristare, iar pentru locul din urmă, tronul domniei în vecii vecilor. Acolo va fi dat în vileag rodul adevărat al ascultării, cazna pocăinței se va preface în voie

bună, supunerea smerită va primi în dar cununa slavei.

7. Prin urmare, pleacă-te acum cu umilință sub voința tuturora; puțin să-ți pese cine spune sau cine poruncește ceva. Grija ta cea mai mare să fie aceea de a primi cu inimă deschisă totul, străduindu-te sincer să aduci la îndeplinire orice ți s-ar cere, fie că cel ce ți-a poruncit ar fi unul mai mare sau, dimpotrivă, unul mai mic decât tine, sau unul deopotrivă cu tine. Lasă-l pe fiecare să-și vadă de treabă și să umble după tot ceea ce vrea; lasă-l pe fiecare să se mîndrească cu ceea ce pofteste și să primească mii și mii de laude; în ceea ce te privește, nu te lăsa tras nici încoace nici încolo, ci un singur lucru să-ți aducă mulțumire: lepădarea de tine însuși, îndeplinirea voinței mele și mărirea numelui meu. Aceasta să-ți fie dorința de căpetenie: ca în viață și moarte Dumnezeu să fie proslăvit prin tine.

Capitolul L. SUFLETUL OROPSIT ȘI AFLAT LA ANANGHIE TREBUIE SĂ SE LASE ÎN MÎINILE LUI DUMNEZEU

1. Doamne Dumnezeul meu, Părinte sfînt, fii binecuvîntat acum și în veci, pentru că așa cum ai binevoit s-a făcut și tot ceea ce înfăptuiești este lucru bun. Slujitorul tău să-și afle bucuria în tine, nu în sine însuși sau în altceva: Tu singur, într-adevăr, ești adevărata bucurie, Tu ești nădejdea și cununa mea, Tu ești veselia și cinstea mea, Doamne. Oare e un singur lucru pe care slujitorul tău să nu-l fi primit de la tine, și încă fără nici cea mai mică vrednicie din partea lui? Ale tale sînt toate, tot ceea ce ai dat și tot ceea ce ai înfăptuit. Sărac sînt eu și în osteneli din tinerețile mele (Ps 87, 16), iar sufletul meu, nu o dată, se cufundă în amarăciune și lacrimi, tulburat și cutremurat sub pîntenul patimilor.

2. Îmi doresc bucuria păcii, dulceața acelei păci pe care o dăruiești fiilor tăi, pacea celor ce se hrănesc din lumina mîngîierilor tale. Dacă tu dăruiești pacea, revărsînd bucurie cerească - inima slujitorului tău va fi plină de balsamul sfînt al evlaviei și se va desfăta întru lauda ta. Dar dacă, cum se întîmplă atît de des, îți ascunzi fața, slujitorul tău nu va putea urma pe drumul poruncilor tale, ci se va prăbuși în genunchi, bătîndu-și pieptul cu pumnii: căci nu va mai fi cum a fost, pînă mai deunăzi, cînd strălucirea luminii tale îi încînta fruntea, iar oblăduirea aripilor tale îi făcea pavăză împotriva năvalei ispitelor.

3. Părinte drept și pururi vrednic de laudă, a venit vremea ca slujitorul tău să fie trecut prin ciur și prin dîrmon. Părinte preaiubit, e drept ca în ceasul acesta slujitorul tău să sufere ceva pentru tine. Părinte pururi vrednic de cinste, a bătut ceasul pe care, din toți vecii, îl știa orînduit să vină: ca slujitorul tău să fie vremelnic înjosit pe cărările văzute ale vieții, ca în schimb să poată trăi pe vecie cu sufletul alături de tine; cîtva timp ponegriț, umilit, micșorat în ochii lumii; cîtva timp asuprit de pătimiri și beteșuguri sufletești, ca mai apoi, din nou, împreună cu tine, să reînvie în primenita lumină a zorilor veciei, pentru a fi preamărit în ceruri. Părinte sfînt, astfel ai rînduit și astfel ai voit să fie; s-a făcut tot ceea ce ai poruncit să se întîmple.

4. Într-adevăr, a suferi oropsire și amărăciune pe acest pământ din iubire pentru tine, din partea orișicui și ori de câte ori voiești -, iată darul dăruit de tine celor ce îți sînt dragi. Nimic din ceea ce se întîmplă în viața aceasta nu se întîmplă fără prevederea, sfatul și dreapta cumpănire a proniei tale. Bine îmi este mie că m-ai smerit ca să învăț îndreptările tale (Ps 118, 71) și să alung din inima mea toată mîndria și trufia. Binevenită și ocară ce mi-a acoperit fruntea, ca să caut mîngiere la tine mai curînd decît la oameni. Amărăciunile m-au mai învățat să mă tem de nepătrunsele tale judecăți, după care atît cel drept cît și păcătosul sînt puși deopotrivă la încercare de tine, nu însă fără dreptate și măsură.

5. Îți mulțumesc că n-ai cruțat scăderile și metehnele mele, ci cu loviri amarnice ai înmuiat cerbicia mea cu suferințe și strîmtorare multă, atît pe dinăuntru cît și pe dinafară. Nimeni și nimic nu va putea să-mi dea alinare, nici în cer, nici pe pământ, afară de tine, Doamne, Dumnezeuul meu, tămăduitorul ceresc al tuturor sufletelor, care pedepsește și miluiește, coboară pînă la iad și iarăși înalță (Tob 13, 2). Mustrările tale sînt deasupra capului meu, iar varga ta mă pedepsește.

6. Iată, iubite Părinte, mă încredințez cu totul mîinilor tale, îmi plec fruntea sub varga îndreptărilor tale. Lovește umerii și grumajii mei, fă să-mi plec cerbicia, înmoaie strîmbătatea mea cu dreapta tăriei tale. Fă din mine un ucenic evlavios și plin de cuviință precum știi bine că trebuie, astfel încît să pot rîndui întreaga mea purtare după voia ta. Mă las în mîinile tale, cu tot ce-i al meu, spre îndreptare: mai bine să fiu pedepsit aici pe pământ decît în viața viitoare. Tu, Doamne, știi totul și fiecare lucru în parte, și nici un ungher al conștiinței omului nu-ți este ascuns. Tu știi dintotdeauna tot ceea ce se întîmplă, și nu-i nevoie ca cineva să vină să te învețe sau să te povățuiască în legătură cu cele ce se petrec pe pământ. Tu știi preabine ceea ce este de folos propășirii mele și cît de mare-i prețul amărăciunilor și încercărilor, precum curățarea ruginei păcatului de pe sufletul meu. Fă din mine ceea ce vrei Tu, după bunul tău plac; nu disprețui viața mea cea plină de păcate, mai bine cunoscută și lămurită ție decît orișicui.

7. Dăruiește-mi, Doamne, harul de a cunoaște ceea ce e vrednic de cunoaștere, de a iubi ceea ce este vrednic de iubit; de a lăuda ceea ce ție îți place mai mult; de a prețui ceea ce e mai de preț în ochii tăi; de a lepăda ceea ce în fața ta lepădătură este. Nu mă lăsa să judec după vederea scurtă a ochiului din afară; nu mă lăsa să-mi dau cu părerea după urechea omenească, cea atît de lipsită de pricepere, ajutama să pot cumpăni cu judecata limpede și dreaptă, deosebind cele văzute de nevăzute; și, mai presus de orice, fă să caut în toate și mai presus de orice voința ta și bunul tău plac.

8. În capcana amăgirilor cad simțurile omului ori de câte ori se apucă să judece; se amăgesc și iubitorii lumii de față, îndrăgind doar cele văzute. Să fie oare un om cu adevărat mai bun doar pentru faptul că altul îl socotește mai bun? Ori de câte ori aduce laudă, amăgitorul îl duce de nas pe cel pe care-l amăgește, măgulitorul pe cel ce se umflă singur în pene, orbul duce de nas pe altul, orb ca și el; beteagul duce pe altul, beteag ca și el, în una și aceeași capcană a înșelăciunii; cu adevărat orice laudă fără noimă devine astfel pentru om mai

curînd prilej de rușinare. Căci fiecare face cît face, atît întocmai cît apare în ochii tăi, cu nimic mai mult sau mai puțin, cum bine spunea, în deplină smerenie, Sfîntul Francisc.

Capitolul LI. SĂ FIM STATORNICI PÎNĂ LA CAPĂT ÎN CELE MICI, DACĂ DE CELE MARI NU NE DOVEDIM ÎN STARE

1. Fiul meu, nu ești în stare să fii îndelung statornic în rîvna fierbinte a virtuții, și nici să ții otova, neabătut, privirea sufletului tău ațintită către culmi: ci dimpotrivă, datorită stricăciunii moștenite de tot omul, fără să vrei te vei coborî mereu, din cînd în cînd, spre cele de jos, unde, cu urît și silă, să duci pe umerii tăi povara vieții acesteia nemernice. Cît timp, într-adevăr, vei purta acest trup muritor, inima ta va fi apăsată de urît și de lehamite. Iată de ce, neavînd încotro, va trebui, nu o dată, să duci suspinînd greutatea trupului, căci iată, cu mintea și privirea nu poți rămînea ațintit, într-una, la cele dumnezeiești.

2. Astfel sînd lucrurile, caută să-ți găsești liniștea în săvîrșirea unor fapte mărunte și umile, află întemare sufletească făcînd în jurul tău fapte bune; așteaptă, cu nestrămutată încredere, revenirea mea și darul coborît de sus; suferă cu toată răbdarea vremelnica stare de singurătate și secetă sufletească în care te afli, și nu te îndoi o clipă că voi sosi din nou să te dezrobesc de toată îngrijorarea. Într-adevăr, te voi face să uiți de tot aleanul și de toate caznele și voi desfăta lăuntru sufletului tău cu nesfirșită pace. În fața ta voi desfășura larg pajiștile sfîntelor Scripturi iar tu, cu inimă bucuroasă și senină, vei putea atunci propăși, în pas ușor, pe calea poruncilor mele. Vei recunoaște că pătimirile vremii de acum nu sînt vrednice de mărirea care ni se va descoperi (Rom 8, 18).

Capitolul LII. OMUL SĂ NU SE SOCOATĂ VREDNIC DE MÎNGÎIERE, CI MAI CURÎND DE PEDEPSIRE ȘI OSÎNDĂ

1. Doamne, pentru că nu sînt vrednic de mîngîierea ta și nici de vreo altă alinare sufletească, drept ești ori de cîte ori mă lași în părăsire și goliciune. Chiar dacă aș fi în stare să vărs o mare de lacrimi pentru păcatele mele, și încă n-aș fi vrednic de dezmierdările tale. Iată de ce nu mi se cuvine decît pedepsire și mustrare, căci team jignit și vătămat, iar păcatele mele sînt nenumărate. După o drept cumpănită judecată, nu aș fi așadar vrednic nici măcar de cea mai mică mîngîiere. Iată însă că Tu, mult milostive, preabune Dumnezeule, care nu vrei moartea făpturilor tale, spre a arăta bogăția dărniciilor tale în vasele milei, te înduri să dai alinare slujitorului tău, mai presus de orice închipuire omenească, deși el nu se face vrednic de acest lucru. Căci alinările tale nu sînt ca vorba goală ieșită din gura oamenilor.

2. Ce am făcut eu oare, Doamne, ca să-mi împărtașești un strop din mîngîierea ta cerească? Nu-mi amintesc să fi făcut vreun lucru bun, ci, dimpotrivă, mă știu mereu atras către păcate, mereu lăsător în îndreptarea vieții mele. Acesta-i

adevărul și nu-l pot tăgădui. Dacă aş spune altceva, tu Doamne, te-ai ridica împotriva și nimeni pe lume nu ar putea să-mi ia apărarea. Pentru păcatele mele m-am făcut vrednic de un singur lucru: de focul iadului, pentru vecie. În adevăr, mărturisesc că sînt vrednic de batjocură și de dispreț, și nu s-ar cădea să mă număr între slujitorii tăi. Și oricît de greu ar fi, în numele adevărului, împotriva mea voi mărturisi păcatele mele, ca astfel să pot mai lesne cere și dobîndi mila ta.

3. Dar ce să spun, copleșit cum sînt de vinovăție și rușine? Gura mea nu poate rosti decît atît: am păcătuit, Doamne, am păcătuit; fie-ți milă de mine și iartă-mă. Lasă-mă puțin, să pot să-mi vin în fire, mai înainte de a pleca spre a mă întoarce în ținutul beznei, acoperit de umbra morții (Iov 10, 20. 21). Și ce-mi ceri Tu mie, vinovatul și păcătosul bicisnic, decît să fac pocăință și să mă umilesc pentru păcatele mele? Nădejdea iertării se naște din adevărata părere de rău și din smerenia inimii; astfel amuțesc muștrările de cuget, harul pierdut e dobîndit din nou, omul află o pavăză împotriva mîniei viitoare și sufletul pocăit primește de la Dumnezeu sărutul împăcării.

4. Smerita îndurerare pentru păcatele săvîrșite e o jertfă plăcută ție, Doamne, cu o mireasmă mai dulce ca tămîia. Aceeași pocăință e totodată mirul scump care ți-a fost turnat pe sfintele tale picioare Isuse, căci nu ai urgisit niciodată o inimă frîntă și smerită (Ps 50, 19). Pocăința este locul scutit, la adăpost de fața mîniosă a vrăjmașului. Ea curăță și spală tot ceea ce, altminteri, ar fi pîngărit și pătat.

Capitolul LIII. HARUL LUI DUMNEZEU NU SUFERĂ AMESTEC CU GUSTUL CELOR PĂMÎNTEȘTI

1. Fiul meu, harul meu este o nestemată care nu suferă amestecul lucrurilor din afară și al mîngîierilor pămîntești. Prin urmare trebuie să lepezi toate piedicile din calea harului, dacă dorești cu adevărat ca binecuvîntarea mea să se reverse și să odrăsească în tine. Caută un loc ascuns, unde să-ți fie bine să stai singur, față-n față cu tine însuși; să n-ai nevoie să schimbi nici o vorbă cu nimeni, ci lui Dumnezeu singur să-i vorbești prin rugăciune fierbinte, ca să-ți păzească curătenia cugetului și îndurerarea pocăită a sufletului. Lumea întreagă socotește-o drept nimic, iar slujirea lui Dumnezeu să treacă pentru tine înaintea tuturor celorlalte îndeletniciri săvîrșite în afară. Într-adevăr, nu vei putea să-mi slujești mie și să-ți afli totodată desfătare în cele trecătoare. Ferește-te de dragostea fără măsură față de rude și prieteni și depărtează-ți sufletul de toată mîngîierea vremii de acum. Astfel îi îndemna fericitul Apostol Petru pe credincioșii lui Cristos: ca niște străini și călători pe acest pămînt (1 Pt 2, 11) să-și rînduiască purtările.

2. O, cîtă siguranță și încredere va avea, în ceasul morții, omul descătușat din timp de orice legătură lumească! Sufletul plin de metehne al omului pămîntesc nu poate însă pricepe cum inima să se lepede de toate; după cum omul robit trupului și simțurilor sale nu înțelege ce poate să însemne libertatea omului

lăuntric. Cu toate acestea, cel ce vrea cu adevărat să trăiască după legea duhului nu poate decît să scuture lanțurile oricărei legături, atît cele din apropierea sa cît și cele de departe, și de nimic să nu se ferească mai strașnic decît de sine însuși. Dacă te vei birui pe tine însuți cu desăvîrșire, lesne vei birui și toate celelalte. Izbînda desăvîrșită este să te birui pe tine. Cel ce-i stăpîn pe sine, astfel ca trupul să fie supus dreptei judecări, iar dreapta sa judecată, în toate, să-mi fie supusă numai mie, acela este cu adevărat biruitorul său și stăpînul lumii.

3. Dacă vrei să te ridici pînă la această culme, trebuie să te încumeți, cu toată bărbăția, să pui securea la rădăcină, să scoți și să stîrpești cea mai ascunsă sămînță a iubirii neorînduite de tine însuți, a dragostei față de bunurile pieritoare. De meteahna iubirii nemăsurate de sine atîrnă tot ceea ce omul are de înfrînt, începînd cu rădăcina: biruind și stîrpind meteahna de la rădăcină, sufletul se va bucura de pace și liniște nemăsurată. Dar puțini sînt aceia care se străduiesc să-și răstignească această pornire cu desăvîrșire și să iasă din propria lor piele; de aceea rămîn încătușați în sinea lor și nu se pot înălța cu duhul deasupra. Iar cei ce vor de bună voie să umble pe cărările mele vor trebui să-și răstignească toate imboldurile și aplecările rele și să nu se lipească de nici o făptură cu iubire pătimasă.

Capitolul LIV. DEOSEBIREA ÎNTRE IMBOLDURILE FIRII ȘI ALE HARULUI

1. Fiul meu, ține seamă de imboldurile firii și ale harului, care se bat cap în cap, deși într-un chip atît de învăluit încît abia dacă omul luminat la suflet, avînd ochiul lăuntric ager, le știe distinge. Într-adevăr, tot omul trage la bine și, atît în vorbă cît și în faptă, fiecare zice că vrea binele; și tocmai de aceea, sub această arătare a binelui, mulți se lasă înșelați.

2. Firea-i plină de viclesuguri, și pe mulți îi trage în capcană ca să-i amăgească - de fapt pe sine însuși avîndu-se pînă la urmă în vedere; căile harului sînt, în schimb, simple și drepte, ocolesc pînă și umbra răului, n-au nimic de-a face cu prefăcătoră, pe toate le îndrumă curat spre slava lui Dumnezeu, în care, de altfel, în cele din urmă, își află odihna.

3. Firea-i îndărătnică la răstignire, se înfioară la gîndul apăsării, nu vrea să se pună de bună voie sub jug; harul, în schimb, nu se sperie de răstignirea de sine, se împotrivesc poftelor și simțurilor, caută supunerea, iubește îngenuncherea, nu umblă să hotărască după capul său, îndrăgește rînduiala, nu ține să asuprească pe alții, urmărește un singur lucru: să stea, să trăiască și să fie sub mîna preaputernică a lui Dumnezeu; pentru Dumnezeu e gata oricînd să se plece cu umilnă înaintea oricărei făpturi omenești.

4. Firea lucrează mereu pentru tihna și folosul propriu și așteaptă într-una cîștig de la alții; harul, în schimb, nu caută ceea ce este folositor și plăcut sieși, ci are întotdeauna în vedere ceea ce ar putea fi de folos pentru mai mulți.

5. Firea primește bucuroasă onorurile și închinăciunile; harul, în schimb, închină lui Dumnezeu toată cinstea și mărirea.
6. Firea se teme de rușinare și dispreț; harul, în schimb, se bucură ori de câte ori se învrednicește să sufere ocară pentru numele lui Isus (Fapte 5, 41).
7. Firii îi place huzurul și tihna trupească; harul, în schimb, nu poate sta degeaba, ci bucuros se așterne pe treabă.
8. Firii îi plac lucrurile rare și frumoase, urăște ce este ieftin și grosolan; harul, în schimb, se bucură și de lucrurile simple și smerite, nu disprețuiește cele aspre, îmbracă voios chiar și o haină ponosită.
9. Firea pofteste la cele trecătoare, se bucură de câștigul pămîntesc, se întristează de pagubă, se necăjește pentru cea mai mică vorbă de ocară; harul, în schimb, caută la cele veșnice, nu se lasă supus celor trecătoare, nu se tulbură pentru pagubă, nu se amărăște pentru o vorbă de ocară: comoara și bucuria lui se află în ceruri, unde nimic nu-i supus nimicirii.
10. Firea este lacomă, mai bucuros ia decît dă: tot ceea ce apucă și ține îi place să aibă pentru sine numai; harul, în schimb, e darnic cu toată lumea, nu caută ale sale, se mulțumește cu puțin, convins că mai fericitor lucru este a da decît a lua (Fapte 20, 35).
11. Firea trage la făpturi, e aplecată spre trup, spre deșărtăciuni și vorbărie goală; harul, în schimb, trage la Dumnezeu și la virtute, se leapădă de făpturi, fuge de lume, răstignește poftele cărnii, urăște colindatul de colo-colo, se sfiește să se arate în văzul lumii.
12. Firea primește bucuros alinări din afară, de la cele ce aduc măgulire simțurilor; harul nu-și caută mîngîierea decît la Dumnezeu, rîvnind să-și afle desfătarea - mai presus de toate cele văzute -, în binele ultim și fără de peche.
13. Firea face totul pentru câștig și pentru folosul propriu; nu-i în stare să întreprindă nimic de dragul nimănui; în orice faptă bună întrevede fie răsplata ce i se cuvine, fie una mai mare încă; fie prinos de laudă, fie alte foloase; firea trage mereu nădejde din cumpănirea faptelor și darurilor pe care le face; harul, în schimb, nu se așteaptă la vreun folos vremelnic, nu dorește altă răsplată decît pe Dumnezeu singur; din cele cuvenite vieții pămîntești nu-și dorește decît atît cît îi trebuie pentru dobîndirea celor veșnice.
14. Firea se bucură să aibă prieteni și cunoscuți cît mai mulți, se fălește cu neamul și locul obîrșiei sale, zîmbește celor puternici, lingusește pe cei bogați, măgulește pe cei de-o seamă cu sine; harul, în schimb, îndrăgește și pe vrăjmași, nu se laudă cu mulțimea prietenilor, nu pune preț pe neam sau pe locul obîrșiei, decît dacă e vorba de virtute; își deschide inima spre cel sărac mai curînd decît spre cel avut, stă alături de cel nevinovat, mai curînd decît de cel puternic; se bucură alături de cel sincer, nu alături de cel ce lingusește; harul îndeamnă neobosit la haruri tot mai mari, ca, prin virtute, omul să se asemene tot mai mult

cu Fiul lui Dumnezeu.

15. Aflată la ananghie și strîmtorare, firea cîrtește; harul îndură însă fără să crîcnească orice oropsire.

16. Firea aduce totul la sine, se zbate să-și facă dreptate; harul, în schimb, atribuie totul lui Dumnezeu, de unde toate își au, de altfel, izvorul; nu se laudă, pentru sine, cu nimica bun, nu se încumetă să se mîndrească de nimic; nu stîrnește vrajbă, nu pune spusele sale mai presus de ale altora; toate părerile și cunoștințele sale le supune înțelepciunii eterne și cercetării ochiului dumnezeiesc. Firea e ahtiată să afle taine și noutăți; vrea să se pună pe sine în văzul lumii, ține să adulmece cu simțurile cît mai multe; vrea să fie cunoscută, mereu de față acolo unde răsună laudele și tîmîierile lumii. Harului însă nu-i pasă de noutăți și lucruri de mirare, căci știe bine că toate purced din străvechea stricăciune, că pe acest pămînt nimic nu-i nou cu adevărat și trainic. Harul îndrumă simțurile la înfrînare, le ferește de desfătările zadarnice și de arătarea de sine; cele de laudă și vrednice de mirare știe să le învăluiască în umilință; în toate și în totul știe să caute folosul adevărat, rodul laudei și cinstirii lui Dumnezeu. Nu-i place să vorbească în gura mare despre sine, ci în toate darurile primite urmărește un singur lucru: ca Dumnezeu să fie binecuvîntat, căci toate purced din mărînimia fără margini a iubirii sale.

17. Asemenea har e o lumină suprafirească deosebită, dăruită de Dumnezeu însuși drept semn și arvună a mîntuirii veșnice a celor aleși; ea înalță pe om de la cele pămîntești la iubirea bunurilor cerești: dintr-o ființă trupească face astfel una spirituală. Prin urmare, cu cît firea omenească este mai mult ținută în frîu și îngenuncheată, cu atît mai mare este harul revărsat asupra sufletului; cercetat astfel zi de zi, omul lăuntric se primenește neconținut, după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

Capitolul LV. DESPRE STRICĂCIUNEA FIRII OMENEȘTI ȘI PUTEREA HARULUI DUMNEZEIESC

1. Doamne, Dumnezeul meu, Tu care m-ai creat după chipul și asemănarea ta, dăruiește-mi, te rog, harul pe care mi l-ai arătat a fi atît de însemnat și de trebuincios spre mîntuire: să pot birui răutatea firii mele care neîncetat mă trage la păcat și la pierzanie. Căci văd în mădularele mele o altă lege luptîndu-se împotriva legii minții mele și făcîndu-mă rob (Rom 7, 23), în multe privințe, față de poftele trupului; eu unul nu mă simt în stare să mă împotrivesc acestor patimi decît cu ajutorul harului tău preasfînt, revărsat ca o flacără înaintea mea.

2. Într-adevăr, este nevoie de har, ba încă de un har foarte mare, ca firea, aplecată cum este pururi spre rău, încă din cea mai fragedă vîrstă, să poată fi biruită. Căci, prăbușită o dată cu primul nostru părinte, Adam, căzută pradă stricăciunii, prin păcat, firea fiecăruia rămîne de la rădăcină întinată: căci dacă bună și dreaptă a fost zidită dintru început de tine, păcatul și bicsisnicia ei o fac acum să tragă

mereu spre rău și spre cele josnice. Iar puțina putere ce i-a mai rămas e ca un fir de jar îngropat sub cenușă. Atare științele e chiar mintea omului, așa cum i-ai dăruit-o de la fire, înconjurată însă acum de negură și ceață: are mai departe puterea de a deosebi, prin judecată, între bine și rău, de a surprinde depărtarea ce desparte adevărul de minciună, deși rămîne neputincioasă atunci cînd vine vorba de a îndeplini toate cîte le încuviințează, căci îi lipsește plinătatea luminii adevărate, iar pornirile ei sînt slăbite și vătămate de cusururi și metehne.

3. De aici, Dumnezeuule, faptul că, după omul cel lăuntric, mă bucur de legea ta (Rom 7, 22), știind bine cît de bună este porunca ce ne-ai dat-o, cît de dreaptă și cît de sfîntă este; știind bine că ea osîndește răul și sfătuieste fuga de păcat. Tot de aici și faptul că aflu în mine voința, nu însă și înfăptuirea binelui (Rom 7, 18). De aici, mulțimea hotărîrilor bune pe care le iau neîncetat; dar, lipsindu-mă de harul care să-mi suplinească slăbiciunea, la cea mai mică împotrivire dau înapoi și mă resemnez în retragere. Tot de aici și faptul că, avînd cunoștința de căile desăvîrșirii, vîzînd destul de limpede ce și cum s-ar cuveni să fac, mă las totuși tras în jos de jugul slăbiciunii mele și nu mă mai ridic spre cărările desăvîrșirii.

4. O, Doamne, cît de trebuincios îmi este harul tău ca să pot apuca pe calea binelui, ca să propășesc cît de cît și să duc la bun sfîrșit lucrarea desăvîrșirii mele! Fără harul tău, într-adevăr, nu sînt în stare de nimic. Toate le pot întru Cristos cel ce mă îmbracă cu putere (Fil 4, 13). O, har cu adevărat ceresc, fără de care nu putem avea nici un merit propriu, fără de care darurile firii înșeși sînt nimica! Nimic nu prețuiesc meșteșugurile, nimic nu prețuiesc averile, nimic frumusețea, nimic bărbăția, nimic înzestrările minții și ale vorbirii - fără de harul tău, Doamne. Într-adevăr, darurile firii sînt împărțite, fără deosebire, și celor buni și celor răi; cei aleși însă au parte de darul iubirii, prin a cărui pecete se fac vrednici de viața cea veșnică. E atît de mare acest dar, încît nici darul prorocirii, nici puterea de a face minuni și nici una din isprăvile minții cercetătoare nu au vreun preț în sine fără el. Nici chiar credința și nădejdea, și nici una din celelalte virtuți nu-ți sînt plăcute, dacă din sufletul omului lipsește harul iubirii.

5. O, dar preafericit ce vii să înavuțești cu belșugul virtuților pe cel sărac cu duhul! Tu, care smerești la inimă pe cel bogat în multe bunuri pămîntești! Vino, coboară asupra mea, din zori copleșește-mă cu mîngîierile tale, ca nu cumva sufletul meu însetat și ostenit să fie cuprins de delăsare. Te rog fierbinte, Doamne, fă să găsesc har în ochii tăi; harul tău îmi este de ajuns, (2 Cor 12, 19) chiar fără nimic altceva, din cele după care suspină firea. Și dacă voi fi ispitit și trecut prin amărăciuni și încercări numeroase, nu mă voi teme de nici un rău, atîta timp cît tu vei fi, prin harul tău, cu mine. El este tăria mea, sfătuitoarea mea și ajutorul meu de nădejde. Mai puternic decît toți vrăjmașii mei luați laolaltă, mai înțelept decît toți înțelepții pămîntului.

6. Harul e învățătorul adevărului, dascălul purtărilor, lumina inimii, alinarea durerii, dușmanul întristării, hrana evlaviei, izvorul lacrimilor. Ce aș fi eu fără har, decît un lemn uscat, un vreasc bun de aruncat? Harul tău, Doamne, să fie pururi alături de mine, însoțindu-mi pașii, ajutîndu-mă neîncetat să fac fapte

bune. Prin Isus Cristos, Domnul nostru. Amin.

Capitolul LVI. SE CUVINE SĂ NE LEPĂDĂM DE NOI ÎNȘINE ȘI SĂ-L URMĂM PE CRISTOS PE CALEA CRUCII

1. Fiul meu, te vei putea strămuta în mine numai în măsura în care vei fi în stare să te dezbraci de tine însuși. Așa cum faptul de a nu râvni la nimic pentru simțuri clădește pacea lăuntrică, tot astfel lepădarea lăuntrică de sine conduce la unirea cu Dumnezeu. Vreau să te deprinzi cu desăvârșita lepădare de tine însuși, urmînd voința mea fără crîcnire și împotrivire. Urmează-mă, deci: Eu sînt Calea, Adevărul și Viața (In 14, 6). Fără cale așternută nu se poate merge nicăieri; fără adevăr, cunoașterea e fără rost; fără viață, nici un trai nu e cu putință. Calea pe care o ai de urmat sînt Eu însumi; Adevărul în care trebuie să crezi Eu sînt; Viața în care trebuie să-ți pui nădejdea sînt Eu. Eu sînt Calea ferită de piedici, Adevărul negreșelnic, Viața fără de sfîrșit. Eu sînt Calea cea mai dreaptă cu putință, culmea adevărului, Viața cea adevărată, Viața fericită, Viața însăși fără de început. Ținînd calea mea, vei cunoaște adevărul; și adevărul te va elibera (In 8, 32) și vei dobîndi viața veșnică.

2. Dacă vrei să intri în viață, păzește poruncile (Mt 19, 17). Dacă vrei să cunoști adevărul, crede în mine. Dacă vrei să fii desăvârșit, vinde tot ce ai (Mt 19, 21). Dacă vrei să fii ucenicul meu, leapădă-te de tine. Dacă vrei să dobîndești o viață fericită, învătă să disprețuiești viața aceasta. Dacă vrei să fii proslăvit în ceruri, umilește-te pe pămînt. Dacă vrei să domnești împreună cu mine, poartă cu mine crucea. Numai cei ce slujesc crucii vor afla calea fericirii și lumina adevărată.

3. Doamne Isuse, de vreme ce viața ta pe acest pămînt a fost supusă strîmtorărilor și disprețuită de lume, fă să te pot urma pe calea aceluiași dispreț pe care lumea ți l-a arătat ție. Căci nu este ucenicul mai presus de dascălul său, nici slujitorul mai presus de domnul său (Mt 10, 24). Fă, așadar, ca și slujitorul tău să se poată deprinde cu viața pe care ai dus-o, căci acolo se află mîntuirea mea și adevărata sfințenie. Orice cuvîntări aș citi sau asculta în afară de aceasta, nimic nu-mi va putea da hrană sau bucurie statornică.

4. Fiul meu, dacă ai citit și aflat despre toate acestea, nu vei fi fericit decît trecînd la fapte. Cel ce are poruncile mele și le păzește, acela este care mă iubește, și-l voi iubi și Eu și mă voi arăta lui (In 14, 21) și îl voi așeza alături de mine în împărăția Tatălui meu.

5. Doamne Isuse, fie precum ai spus și ai făgăduit: fă-mă vrednic să-ți primesc darul. Într-adevăr, din mîna ta am primit crucea: o voi purta pe umerii mei și o voi duce pînă la moarte, după cum mi-ai poruncit. Sigur, viața unui bun călugăr e o cruce, dar nu alta călăuza omului spre paradis. Lucrurile sînt pornite și nu pot fi lăsate în mijlocul drumului: nici vorbă de a face cale întoarsă.

6. Haideți, așadar, fraților, să mergem împreună; Isus va fi cu noi. Crucea am primit-o pentru Isus; pentru Isus, pe calea crucii să fim statornici pînă la capăt. El

va fi ajutorul nostru, căci ne deschide cărarea și ne călăuzește. Iată, Regele nostru pășește înaintea și va duce lupta pentru noi. Să-l urmăm cu bărbăție, nimeni să nu se înpăimînte de nici o grozăvie; să fim pregătiți să ne jertfim pînă la moarte în luptă și să nu pătăm stindardul slavei noastre, fugind de cruce.

Capitolul LVII. NU-I BINE CA OMUL SĂ SE LASE COPLEȘIT DE DEZNĂDEJDE ATUNCI CÎND SE ÎNTÎMPLĂ SĂ CADĂ ÎN UNELE GREȘELI

1. Fiul meu, mai plăcute îmi sînt răbdarea și smerirea sufletului tău la ananghie, decît dulceața și evlavia lui în clipele fericite. Pentru ce te întristezi dacă ți se aduce dojană pentru un lucru de nimic? Chiar de-ar fi fost un lucru mai însemnat, și încă nu s-ar fi convenit să te tulburi. Acum însă, lasă-l să treacă. Nu-i prima nici ultima oară cînd așa ceva se întîmplă, căci aceasta-i viața. Te arăți viteaz, nimic de spus, afîta timp cît nu întîmpini împotrivire. Ba chiar ești priceput la sfaturi și știi să-i îmbărbătezi din gură pe alții; de îndată însă ce necazul vine să bată pe neașteptate la ușa ta, te părăsesc și sfatul și puterea. Vezi, așadar, cît ești de șubred după cum se arată, atît de des, în asemenea lucruri de mică însemnătate; totuși spre mîntuirea și binele tău se fac acestea toate, ori de cîte ori prilejurile se ivesc.

2. Nu pune la inimă și, dacă durerea și mîhnirea te ating, nu le lăsa să te biruie sau să te stăpînească. Dacă vezi că nu poți răbda cu voieșie, răbdă cel puțin cu resemnare. Chiar dacă urechile-ți aud lucruri mai puțin îmbucurătoare și simți cum ești gata să te aprinzi, păstrează-ți cumpătul și nu da drumul la vorbe nesăbuite, ca nu cumva cei mai mici decît tine să găsească pricină de sminteală. Zbuciumul tău nu va întîrzia să se domolească și amărăciunea sufletului se va preface în dulce alinare a harului. Sînt viu și stau alături de tine, spune Domnul, gata să-ți întind o mînă de ajutor și să-ți aduc prisos de mîngîiere: încrede-te în mine și cheamă-mă cu evlavie.

3. Păstrează-ți cumpătul și pregătește-te să dai piept cu încercări și mai mari încă. Totul nu-i pierdut, chiar dacă ți se pare că, mai des, ești încercat de amărăciune și ispită. Om ești, nu Dumnezeu; ești trup făcut din carne, nu înger. Cum îți închipui că ai putea rămîne nestrămutat în virtute, atunci cînd de acest dar n-au avut parte nici îngerii din ceruri, nici primii noștri părinți în Paradis? Eu îi mîngîi și-i îmbărbătez pe cei întristați, Eu îi înalț la cunoașterea dumnezeirii mele pe cei care-și recunosc șubrezenia.

4. Fie binecuvîntat cuvîntul tău, Doamne, mai dulce decît mierea fagurelui (Ps 18, 11) pe cerul gurii mele. Ce m-aș face în mijlocul atîtor amărăciuni și ananghii fără oblăduirea și îmbărbătarea sfințelor tale cuvinte? Măcar să mă văd ajuns la porțile mîntuirii, căci de pătimirile drumului nu-mi pasă. Dăruiește-mi, te rog, un sfîrșit bun, o trecere fericită din lumea aceasta. Adu-ți aminte de mine, Dumnezeul meu, îndrumă-mi pașii pe cărarea dreaptă ce duce la împărăția ta. Amin.

Capitolul LVIII. SĂ NU ISCODIM ROSTURILE PREA ÎNALTE ȘI ASCUNSE ALE JUDECĂȚII LUI DUMNEZEU

1. Fiul meu, ferește-te de a dezbate în întrebări iscoditoare lucruri prea înalte și judecățile ascunse ale lui Dumnezeu, vrînd, de pildă, să știi pentru ce cutare se află în stare de părăsire și pentru ce un altul, dimpotrivă, e copleșit de atîtea daruri; de ce cutare e trecut prin ciur și prin dîrmon, în timp ce altul primește cu vîrf și îndesat binecuvîntare. Acestea toate întrec cu mult puterea de cuprindere a minții omenești, oricît de isteată; ca să nu spun că lumina înțelegerii și iscodirii omenești nu vor putea niciodată da de rostul judecăților dumnezeiești. Prin urmare, ori de cîte ori vrăjmașul va veni să-ți șoptească la ureche unele ca acestea, sau chiar semeni de-ai tăi iscoditori vor veni cu astfel de întrebări, nu pregeta să le răspunzi cu cuvintele Prorocului: Drept ești Doamne și dreaptă-i judecata ta; și adevărate sînt judecăți-le Domnului, îndreptățite în sine (Ps 118, 137 și 18, 10). Într-adevăr, judecățile mele sînt lucru de temut, iar nu de cercetat și de iscodit în palavre, căci rosturile lor depășesc cu totul puterea minții omenești de a înțelege.

2. La fel, ferește-te să cercetezi și să dezbați de ce, și cum, și pentru ce s-au săvîrșit - așa iar nu altminteri - vredniciile și faptele sfinților: care, de pildă, e mai mare și înălțat în sfințenie, care-i mai proslăvit în împărăția cerurilor. Asemenea vorbe dau adeseori naștere la sfadă și gilceavă stearpă; ca să nu spun că hrănesc trufia și semețesc omul în zadar: de unde se nasc pizma și dezbinarea, pe măsură ce unii trag să se mîndrească ba cu un sfînt, ba cu un altul. A rîvni să știi și să cercetezi asemenea lucruri nu aduce nici un rod, ci, dimpotrivă, displace sfinților din ceruri: căci Eu nu sînt Dumnezeuul dezbinării, ci al păcii, spune Domnul (1 Cor 14, 33); atare pace stă întemeiată mai curînd pe smerenia cea adevărată decît pe gînduri înfumurate despre sine.

3. Mai sînt unii care se lasă cu nesăbuiță mînați de rîvnă ba spre unii dintre sfinți, ba către alții, de fapt nu sub imboldul lui Dumnezeu, ci împinși de porniri omenești. Mie toți sfinții îmi datorează viața; Eu le-am dăruit tuturor harul, Eu le-am împărțășit lumina slavei. Eu cunosc vredniciile fiecăruia în parte; pe toți i-am întîmpinat cu binecuvîntările bunătății mele (Ps 20, 4). I-am cunoscut și i-am îndrăgit pe toți din toți vecii vecilor; Eu i-am ales din lume (In 15, 19), iar nu ei m-au ales pe mine. I-am chemat prin harul meu; i-am atras din milostivire; i-am scos la capătul drumului, prin ispite și încercări multe. Le-am împărțășit mîngîierii negrăite, le-am dăruit statornicie, am răspălțit răbdarea lor.

4. Eu știu bine cine-i cel dintîi și cine-i cel din urmă; pe toți îi cuprind în îmbrățișarea dragostei mele nețărnumite. Pentru toți sfinții mei, cel ce se cuvine să primească laudă sînt Eu; mie, înaintea tuturor, mi se datorează binecuvîntare și proslăvire pentru fiecare suflet ales, copleșit de atîtea daruri minunate, dinainte îndrăgit fără nici o vrednicie din partea făpturii. Prin urmare, cel ce disprețuiește pe unul din sfinții mei mai mici, nici pe cei mari nu-i cinstește, căci Eu l-am făcut și pe cel mic și pe cel mare (Înt 6, 8). Iar cine nesocotește pe oricare dintre sfinții mei, mă nesocotește pe mine, după cum nesocotește pe toți ceilalți sfinți

din Împărăția cerurilor. Toți, într-adevăr, sînt una prin legătura dragostei; ei împărtășesc aceeași simțire, aceeași voință, aceeași iubire unii față de alții.

5. Mai mult decît atît - desăvîrșire și mai înaltă încă -, ei țin la mine mult mai mult decît la ei înșiși și la propriile lor vrednicii. Căci, răpiți dincolo de sine și de dragostea lor pentru sine sînt ca și cufundați în iubirea mea, din care toată ființa lor se hrănește și întru care toată ființa lor odihnește. Nimic pe lume nu-i mai poate abate sau desprinde de mine, căci, copleșiți de adevărul cel veșnic, sînt mistuiți de focul dragostei nestinse. Prin urmare, atunci cînd vine vorba de starea sfinților din ceruri, bine ar face să tacă toți cei care trăiesc doar prin trup și pentru simțuri și care nu știu să îndrăgească altceva decît propriile lor desfătări. Atunci cînd scad sau cînd adaugă, dîndu-și cu părerea, ei judecă după capul lor, nu după placul adevărului veșnic.

6. Mulți fac aceasta din neștiință, mai ales cei puțin luminați la suflet, și care nu cunosc decît prea puțin desăvîrșirea iubirii spirituale. De cele mai multe ori, ceea ce îi mîină sînt simțămintele de prieteșug și omenească apropiere și după calapodul acestora judecă și cele cerești. E totuși o deosebire ca de la cer la pămînt între ceea ce își pot închipui, în nedesăvîrșirea lor, mințile de rînd și ceea ce poate înțelege cugetul luminat al celor dăruiți cu descoperirea dumnezeiască.

7. Păzește-te, prin urmare, fiul meu, de a iscodi cu nesăbuiță lucruri ce depășesc puterea cunoașterii tale, dar străduiește-te din răspuțeri ca măcar să te poți învrednici de-a fi cel mai mic în împărăția lui Dumnezeu. Căci, la urma urmelor, la ce ar folosi cuiva să știe cine anume este mai desăvîrșit în sfințenie și slavă în împărăția lui Dumnezeu, dacă prin aceasta nu ar ajunge să se desăvîrșescă pe sine însuși în smerenie, spre mai marea laudă a numelui meu? Într-adevăr, mult mai plăcut lui Dumnezeu e cel care se reculege spre a cugeta la mărimea păcatelor, la puținătatea virtuților sale și la marea depărtare care-l desparte de desăvîrșirea sfinților, decît acela care dezbate din gură cine-i mai mic și cine-i mai mare între cei din ceruri. Mult mai înțelept este să înalți rugăciuni către sfinții din ceruri - cerîndu-le, cu lacrimi și cu umilință, ajutorul - decît să iscodești în chip zadarnic și nesăbuit tainele mării lor.

8. Cît despre sfinți, cea mai mare mulțumire a lor ar fi să știe că oamenii își văd de treabă fiecare, înfrînîndu-și limbușia. Sfinții nu găsesc temeie de laudă în vredniciile lor, mai mult chiar, nu se socotesc buni cu nimic de la sine; ci îmi aduc prinos de mulțumire mie, căci toate le-au primit din nețarmurită dragoste, prin dărnicia mea. Ei strălucesc, luminați de atîta dumnezeiască iubire. Și fericită dragoste, întrucît nu le lipsește nici o proslăvire și nici o bucurie. Cu cît sînt mai înălțați în slavă, cu atît sînt mai smeriți, mai aproape de mine și de inima mea. Iată de ce stă scris: aruncînd cununile lor înaintea lui Dumnezeu, cădeau cu fața la pămînt înaintea Mielului, închinîndu-se celui Viu în toți vecii vecilor (Ap 4, 10; 5, 14).

9. Mulți își pun întrebarea: cine este mai mare în împărăția lui Dumnezeu, dar nu se întreabă dacă ei înșiși s-ar putea măcar apropia de cel mai mic din împărăția cerurilor. Mare, în împărăția lui Dumnezeu, este chiar faptul de a fi cel mai mic;

căci în ceruri toți sînt mari și toți se vor chema și vor fi fiii lui Dumnezeu. Cel mai mic se va înălța mai presus de o mie, iar păcătosul de o sută de ani va muri (Is 60, 22; 65, 20). De altfel, ucenicii care doreau să știe cine este mai mare în împărăția cerurilor au primit, cum se știe, următorul răspuns: Dacă nu vă veți întoarce și nu vă veți face precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor. Tot cel ce se va smeri ca pruncul acesta, mare va fi în împărăția lui Dumnezeu (Lc 6, 24).

10. Vai de cei care nu voiesc să se smerească pe sine precum copiii, căci strîmtă și scundă este poarta împărăției cerești și pe unii ca aceștia nu-i primește. Vai și de cei bogați care își au aici pe pămînt mîngîierile (Lc 6, 24): cei săraci vor intra în împărăția lui Dumnezeu, iar ei vor rămîne în lacrimi pe dinafară. Bucurați-vă, voi cei smeriți, și veseliți-vă, săracilor, căci a voastră este împărăția lui Dumnezeu, dacă pașii voștri vor merge pe cărările adevărului.

Capitolul LIX. ÎN DUMNEZEU SINGUR SE CADE SĂ NE PUNEM ÎNTREAGA NĂDEJDE ȘI CREDINȚĂ

1. Doamne, în cine să mă încred pe acest pămînt? Din tot ceea ce se vede în jurul meu, unde să-mi caut mîngîierea? Doar în tine, Doamne, Dumnezeul meu, a cărui milostivire este nesfîrșită. Mi-a fost vreodată bine departe de tine? Mi-a fost vreodată rău avîndu-te alături? Mai bine sărac pentru tine, decît bogat fără tine. Mai bine pribeag pe pămînt împreună cu tine, decît, fără tine, stăpîn sus în ceruri. Unde ești Tu, acolo e și cerul; moartea și iadul sînt acolo unde Tu nu ești. Tu ești dorul sufletului meu, de aceea n-am cum să nu suspin, să nu plîng și să nu mă tîngui. În nimeni nu mă pot încrede cu totul, nimeni nu-mi poate dărui oblăduire de nădejde, în afară de tine, Doamne, Dumnezeul meu. Tu ești reazemul, încrederea și mîngîierea mea, Tu nu vei înșela încrederea mea niciodată.

2. Fiecare caută ale sale (Fil 2, 31); singur Tu nu vrei altceva decît mîntuirea și propășirea mea pe calea binelui, pe toate întorcîndu-le spre bine pentru aceasta. Chiar dacă mă treci prin ispite și potrivnicii, toate le rînduiești cu rost, spre folosul meu, așa cum, în mii și mii de feluri, știi să-i încerci pe cei la care ții. Prin asemenea încercări - la fel ca și cînd m-ai copleși cu clipe de cerească alinare - se cucine să te laud și să te iubesc în aceeași măsură.

3. În tine, Doamne, Dumnezeul meu, îmi pun așadar toată nădejdea și în tine îmi caut scăparea; ție îți încredințez toate amărăciunile și încercările mele: tot ceea ce văd în jurul meu, în afara ta, mi se arată șubred și nestatornic. Nu mă vor pricopsi nici mulțimea prietenilor, nici mîna de ajutor a cunoscuților puternici, nici sfătuitoarii înțelepți: nici unii dintre aceștia n-au fost de vreo ispravă, după cum nici cărțile învățaților nu pot da mîngîiere, după cum nici o nestemată nu poate scăpa din robie, după cum nici cel mai neștiut și tainic ungher nu poate da siguranță, - dacă tu, Doamne, nu te afli alături, spre a dărui oblăduire, îmbărbătare, alinare, învățătură și reazem de nădejde.

4. Căci tot ceea ce, la prima vedere, ar părea să asigure pacea și fericirea în afara ta, nu-i altceva decât o nălucire, întrucât nu poate dăruii bucurie adevărată. Tu singur ești rostul ultim al tuturor cuvântărilor: a nădăjdui în tine este, mai presus de toate, mîngîierea tuturor celor care îți slujesc. Privirile mele rămîn ațintite către tine, Doamne; în tine mă încred, Dumnezeul meu, Părinte al milostivirilor; binecuvîntează și sfințește, te rog, sufletul meu, cu roua binecuvîntării cerești, ca să poată deveni scaunul slavei tale veșnice, sălașul sfințeniei tale, și nimic în el să nu jighească ochiul tău regesc. După mulțimea bunătăților tale și după belșugul milostivirilor tale, privește spre mine (Ps 68, 17) și ascultă rugăciunea sărmanului tău slujitor, surghiunit în mohorîtul ținut al umbrelor și al morții. Ocrotește și păstrează sufletul nevrednicului tău slujitor printre atîtea primejdii și printre ananghiile acestei vieți, repede întoarce în stricăciune; sub oblăduirea harului tău, îndreaptă pașii mei pe calea păcii, spre patria luminii nestinse. Amin.

Cartea IV: Despre Taina sfântului altar

Capitolul I. CU CÎTĂ CUVIINȚĂ SE CADE SĂ NE APROPIEM DE CRISTOS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

Glasul ucenicului

1. Acestea sînt chiar cuvintele tale, Cristoase, adevărurile veșnic, chiar dacă nu le-ai rostit o dată, chiar dacă n-au fost așternute laolaltă pe aceeași filă a Cărții. Și pentru că au fost rostite de gura ta și pentru că sînt adevărate, nu pot decît să le primesc cu toată recunoștința și credința. Sînt ale tale, căci de pe buzele tale au ieșit înția oară; sînt, însă, totodată, ale mele, căci pentru mîntuirea mea le-ai spus. Le primesc cu toată bucuria și le culeg din gura ta, să-mi rămîină întipărite cît mai adînc în inimă. Asemenea cuvinte, pline de atîta dulceață, bunătate și dragoste sînt pentru mine un imbold; dar vai, păcatele mele mă înspăimîntă, conștiința mea pătată îngheață înaintea unor taine atît de mari. Dulceața cuvintelor tale mă îmbie, dar povara lipsurilor și scăderilor mele mă ține locului.

2. Îmi poruncești să mă apropii fără teamă, dacă vreau să am parte cu tine; mă chemi să primesc hrana nemuririi, dacă țin să dobîndesc viața și slava veșnică. Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi dăruii întremare (Mt 11, 28). O, dulce și inimos cuvînt pentru urechea păcătosului, această chemare prin care Tu, Doamne Dumnezeu meu, poștești pe cel sărac și nevoiaș să se împărtășească cu Trupul tău preasfînt. Dar, Doamne, cine sînt, să îndrăznesc să mă apropii de tine? Cerul și cerul cerurilor nu te încap (3 Rg 8, 27); și Tu spui: Veniți la mine toți (Mt 11, 28)!

3. Ce vrea să zică această dulce bunăvoință, această atît de prietenească și călduroasă chemare? Cum voi cuteza oare să mă apropii și să vin, cînd nu știu să fi făcut vreodată vreun bine care să mă îndreptățească să cutez? Cum, Doamne, să te primesc în casa mea, eu care, atît de des, am adus jignire blîndului tău chip? Îngerii și arhanghelii ți se închină, sfinții și toți dreptii se tem de tine, dar tu spui: Veniți la mine toți! Cine-ar putea crede într-o asemenea chemare, dacă Tu însuși nu ai fi rostit-o? Și dacă n-ai fi poruncit Tu însuși, care om de pe lume ar cuteza să se apropie?

4. De zece ori cîte zece ani a stat și a trudit un bărbat drept, Noe, la facerea corăbiei sale, și asta doar ca să se poată mîntui pe sine și pe ai săi cîțiva; dar eu, ce să spun despre mine? Cum oare, într-un singur ceas, m-aș putea pregăti spre a primi așa cum se cuvine pe însuși Făcătorul lumii? Marele tău slujitor și apropiatul tău prieten, Moise, a ales pentru chivotul legii un lemn nesupus putreziciunii, îmbrăcîndu-l cu aurul cel mai curat, doar pentru a așeza înlăuntru lui tablele Legii; ce voi spune despre mine, făptură supusă putregaiului? Cum voi îndrăzni oare, cu atîta ușurință, să te primesc în sînul meu pe tine, Dătătorul

Legii și Ziditorul însuși al vieții? Solomon, cel mai înțelept dintre regii lui Israel, a stat și a înălțat vreme de șapte ani templul măreț, zidit spre lauda numelui tău; ca, la sfârșit, opt zile în șir, să serbeze sfințirea locașului, aducându-ți o mie de jertfe de împăcare, în sunete de trîmbițe și în cîntări de veselie, purtînd în cele din urmă sfîntul chivot al Legii la locul pregătît; ce să spun eu, nefericitul, cel mai sărac și nevoiaș dintre oameni? Cum să te primesc în casa sufletului meu, cînd abia mă dovedesc în stare să petrec o singură jumătate de ceas în adevărată reculegere? Măcar dacă, o singură dată, aș fi putut-o face vrednicește!

5. O, Dumnezeuul meu, cîte nu s-au străduit să facă acei oameni plini de sfințenie, ca să-ți fie pe plac! Și vai, cît de puțin mă dovedesc eu însumi în stare să fiu la înălțime! Cît de scurt e timpul consfințit de mine pregătirii pentru sfința Împărtășanie! Cît de greu izbutesc să mă adun cu gîndul așa cum s-ar cuveni și cît de rar mă scutur cu desăvîrșire de toată risipirea cugetului! Nici o îndoială că, înaintea Dumnezeirii tale mîntuitoare, nu s-ar cuveni să se ivească în mintea mea nici bănuiala vreunui gînd nepotrivit, nici umbra fugară a vreu-nei alte făpturi: căci oaspetele pe care mă pregătesc să-l primesc nu este Înger, ci Domnul însuși și Stăpînul îngerilor.

6. Pe de altă parte, ca de la cer la pămînt e depărtarea dintre chivotul Legii, cu tot ceea ce se cuprindea în el, și preacuratul tău Trup, cu virtuțile lui negrăite; depărtarea dintre vechile jertfe ale Legii, închipuind pe cele viitoare, și jertfa sfîntă și adevărată a Trupului tău, împlinire a tuturor jertfirilor din vechime.

7. Atunci de ce nu mă înflăcărez mai mult în fața ființei tale, vrednice de atîta înaltă cinstire? De ce nu mă pregătesc cu mai multă sîrguință pentru primirea Sfîntei Împărtășanii, atunci cînd știi cu cîtă evlavie și osîrdie sfinții patriarhi și proroci din vechime - pînă și regii și vechii domnitori - cu întreg poporul lor, s-au apropiat de slujbele lăcașului tău preasfînt?

8. Preaevlaviosul rege David tresălta cu toată rîvna puterilor sale înaintea chivotului lui Dumnezeu, aducîndu-și aminte de toate binefacerile cîndva revărsate de tine asupra sfinților patriarhi; cîte lăute și goarne, cîte țitere și fluieri n-a pus el să cînte, cîți psalmi n-a întocmit și rînduit, ca să fie cîntați cu bucurie; cîte cîntări ca acestea n-a zis el însuși chiar din țiteră și din gură, insuflat de darul Duhului Sfînt; căci el e cel care a învățat poporul lui Israel să înalțe din toată inima cîntări către Domnul și să-i cînte într-un singur glas, zi de zi, binecuvîntări și laude. Dacă pe vremea aceea atîta evlavie și rîvnă sfîntă avea în suflet poporul lui Israel față de laudele Domnului, față de chivotul Legii, cîtă evlavie și sfîntă proslăvire ar trebui să aducem noi înșine și întreg poporul creștin de astăzi, față cu preasfîntul Sacrament al Împărtășaniei, înaintea Trupului dumnezeiesc al lui Cristos!

9. Mulți nu pregetă să alerge, te miri unde, să vadă moaștele unor sfinți și toți se minunează la auzul faptelor săvîrșite de aceștia; ei cercetează cu uimire mărețele biserici, sărută cu evlavie oasele acestor sfinți păstrate în racle de aur și învelite în mătase. Dar iată, Tu însuși, Doamne, ești de față aici în altar, Tu, Dumnezeuul meu, mai sfînt decît toată sfințenia sfinților tăi robi, Tu, Ziditorul tuturor

oamenilor și Stăpînul îngerilor. Atunci cînd se apropie de sfințele moaște ale sfinților tăi, omul e îmboldit de dorința de a vedea în raclă lucruri neobișnuite, de mirare; tocmai de aceea, puțin rod de îndreptare culeg îndeobște cei ce bat astfel drumurile la sfințele moaște, mai ales dacă se întreprind acestea cu inima văduvită de evlavie și lipsită de căința adevărată. Dar în Sfînta Taină a altarului ești de față, întreg, ca om adevărat, Tu însuși, Doamne Dumnezeu meu, Isuse Cristoase: iată de ce, ori de cîte ori omul te primește cu vrednicie și cu evlavie, rodul mîntuirii veșnice este îmbelșugat. E drept că la Sfînta Taină a altarului nu vine să-l îmboldească pe om nici dorința de noutate, nici vreo altă pornire ușuratică; acolo nu-i dau ghes, în nici un fel, simțurile, ci singură virtutea credinței neclintite, nădejdea plină de evlavie și iubirea sinceră și curată.

10. Cît de minunat lucrezi în noi, nevăzutule Ziditor al lumii, Dumnezeule; de cîtă bunătate și îndurare dai dovadă față de aleșii tăi, împărtășindu-te lor spre cuminecare în această Sfîntă Taină! Acest lucru covîrșește cu adevărat toată înțelegerea omenească; mai mult decît orice, el îmbie spre tine inimile celor care te iubesc, înflăcărîndu-le de o dragoste încă și mai mare. Adevărații tăi credincioși, cei care-și petrec zilele cu gîndul la îndreptarea vieții lor, ei sînt aceia care culeg îndeobște din acest Sacrament harul unei evlavii mereu mai mari și o tot mai aprinsă dragoste de sfințenie.

11. O, har minunat și ascuns al acestei Taine, cunoscut doar credincioșilor lui Cristos și față de care necredincioșii, ca și cei robiți păcatelor, rămîn nesimțitori! Prin această Taină sufletul se împăr-tășește cu harul nevăzut al Spiritului tău, în om se reclădește virtutea pierdută, se primenește frumusețea știrbită de păcat. Atît de mare este uneori acest har al Împărtășaniei, încît, din plinătatea rîvnei dăruite, nu numai sufletul trage folos și împărtășire, dar și trupul însuși, ale cărui puteri șubrezite sînt, uneori, prin această Taină, întremate.

12. Cît e de dureros și vrednic de plîns faptul că, datorită lîncezelii și lenei, nu sîntem în stare de mai multă tragere de inimă atunci cînd este vorba de a ne cumineca cu Cristos, de a ne împărtăși cu Cel în care stă toată nădejdea și singura scăpare a celor ce țin să se mîntuiască! Cristos, într-adevăr, este sfințenia și răscumpărarea noastră; El este alinarea tuturor celor ce pribegesc pe cărările vieții, la fel cum este bucuria veșnică a sfinților din ceruri. E deci foarte de plîns că atît de rari sînt cei ce se gîndesc la această Taină a mîntuirii, din care izvorăște bucuria cerului și viața lumii. Cît de mare-i orbirea și învîrtoșarea inimii omenești, nesimțitoare înaintea unui dar atît de necuprins, pe care, tocmai prin zilnică cercetare, omul ajunge, uneori, să nu-l mai prețuiască de fel!

13. Dacă Taina acestui sfînt Sacrament s-ar săvîrși doar într-un singur loc pe lume, de către un singur preot, cu cît dor ar alergera credincioșii spre acel loc, la acel preot al lui Dumnezeu, spre a vedea minunea împlinindu-se și spre a se împărtăși din dumnezeieștile Taine! Dar iată, preoți sînt astăzi mulți pe lume și Cristos se jertfește pe altarele bisericilor răspîndite pe întregul pămînt, ca darul și dragostea lui Dumnezeu față de om cu atît să se vestească mai mult, cu cît e mai întinsă de-a lungul și de-a latul lumii săvîrșirea Sfintei Liturghii. Îți mulțumesc,

bune Isuse, Păstorule veșnic, care te-ai îndurat să ne ospătezi pe noi, sărmanii surghiuniți, cu scumpul tău Trup și Sînge, chemîndu-ne cu gura ta la împărtășirea acestor Taine: Veniți la mine, voi toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi dărui întremare (Mt 11, 28)!

Capitolul II. CÎTĂ BUCURIE ȘI DRAGOSTE ARATĂ DUMNEZEU OMULUI ÎN ACEASTĂ TAINĂ

Glasul ucenicului

1. Buzuindu-mă, Doamne, pe bunătatea și marea ta milostivire, mă apropii, iată, ca un suferind de tine, Tămăduitorul meu; ca un înfometat și ca un însetat, vin la Izvorul vieții; un cerșetor se înfățișează la Împăratul cerurilor; sînt ca un rob bătînd la ușa stăpînului său: făptura se apropie, iată, de Făcătorul ei; nemîngîiatul stă în pragul preabunului său Mîngîietor. Dar de unde să-mi vină tocmai mie harul ca Tu să cobori pînă la mine? Cine sînt eu ca să vii să mi te împărtășești pe tine însuși în dar? Cum să se încumete un păcătos să stea înaintea feței tale? Și cum binevoiești oare să te apleci pînă la păcătosul acesta? Cunoști preabine pe acest rob al tău, știi bine că nu are nimic bun în sine, nimic care să-l învrednicească de acest dar al tău. Îmi mărturisesc nevrednicia, îți recunosc bunătatea, îți proslăvesc blîndețea și-ți mulțumesc pentru necuprinsa ta iubire. Căci pentru tine însuși faci ceea ce faci, nu pentru vredniciile mele - ca bunătatea ta să-mi fie mai bine cunoscută, ca să mă pot împărtăși dintr-o iubire mai înflăcărată și să mă pot cerceta cu simțăminte de smerenie mai adîncă. De vreme ce ție îți place, și pentru că Tu singur ai hotărît astfel, nu mă împotrivesc și primesc, iată, darul tău, în nădejdea că păcatele mele nu mă vor face vrednic de osîndă!

2. O, dulce și preablinde Isuse, cîtă cinste, cîtă recunoștință, cîtă nesfîrșită laudă și se cuvin pentru darul sfintului tău Trup, a cărui vrednicie nici o limbă omenească nu o poate rosti cum se cuvine! Dar cu ce gînd mă voi apropia de sfînta Împărtășanie, de Domnul meu pe care nu sînt în stare să-l cinstesc cum se cuvine, dar pe care totuși doresc să-l pot primi cu vrednicie? Ce gînd mai bun și chibzuit decît acela de a mă smeri pînă la pămînt înaintea feței tale, proslăvind cu recunoștință nemărginită ta bunătate? Te laud, Dumnezeul meu, și te preamăresc în veci. Mă disprețuiesc și mă supun ție din adîncul nimicniciei mele.

3. Tu ești, cu adevărat, Sfîntul Sfînților, eu, un păcătos bicisnic. Iată, te cobori pînă la mine, care nu-s vrednic nici măcar să-mi ridic privirile pînă la tine. Tu vii la mine, vrei să fii cu mine, mă chemi la ospățul tău. Tu vrei să-mi împărtășești din hrana cerească, din pîinea îngerească (Ps 78, 25), din tine însuși, pîinea vie, care ai coborît din ceruri și care dăruiești viață lumii (In 6, 33).

4. Acesta-i izvorul iubirii, aici se vede întreaga lumină a bunătății tale! Cum să-ți mulțumesc, cum să te proslăvesc cum se cuvine? Cîtă sfîntă noimă în rostul pentru care ai întemeiat această Taină! Cîtă dulceăț și fericire în ospățul acesta,

în care pe tine însuși ni te dăruiești drept hrană! Cît de minunată e lucrarea ta, Doamne; cît de puternică virtutea ta, Doamne, cît de negrăit adevărul tău! Cuvîntul tău a fost de ajuns și toate s-au făcut; totul s-a săvîrșit după porunca ta.

5. E lucru minunat și vrednic de crezare - deși cu mult deasupra puterii de cuprindere a minții omenești -, ca Tu, Doamne, Dumnezeu adevărat și om adevărat, să fii întreg sub chipul umil al pîinii și al vinului și să nu te împuținezi prin împărtășire. Tu, Domnul și Stăpînul lumii, care nu duci lipsă de nimic, ai vrut, prin acest Sacrament, să-ți faci sălaș la noi; păstrează-mi inima și trupul fără prihană; dă-mi harul unei conștiințe senine și curate, care, cît mai des, să-mi îngăduie să mă apropii de sfintele tale mistere; fă să pot primi, spre mîntuirea mea veșnică, acest Sacrament, întemeiat și hărăzit de tine spre veșnica-ți cinstire și amintire.

6. Bucură-te, sufletul meu, și mulțumește lui Dumnezeu pentru un dar atît de neprețuit și pentru negrăita mîngîiere astfel încredințată ție în această vale de lacrimi. Ori de cîte ori se reînnoiește această Taină și primești Trupul lui Cristos, lucrezi la mîntuirea ta, devenind părtaș al tuturor vrednicilor lui Cristos. Dragostea lui Cristos nu se împuținează, într-adevăr, niciodată și izvorul îndurărilor lui nu seacă niciodată. Iată de ce, pentru primirea acestui mare har, trebuie să te pregătești întotdeauna, primenindu-ți cugetul, gîndind cu mare luare aminte la Taina răscumpărării tale. Slujind sau ascultînd Sfînta Liturghie, la fel de mare, la fel de actuală și vrednică de iubire să și se pară Sfînta Taină ca și cînd înfîia oară, în clipa aceea, Cristos în fața ta s-ar fi coborît din ceruri, luînd Trup în sînul preacuratei Fecioare; sau, atîrnînd pe cruce, ar sta să ispășească prin răstignire și moarte, cîștigînd mîntuirea tuturor oamenilor.

Capitolul III. CÎT ESTE DE FOLOS ÎMPĂRTĂȘANIA DEASĂ

Glasul ucenicului

1. Iată vin la tine, Doamne, dornic să gust din binefacerile comorilor tale, dornic să mă înfrupt la ospățul tău sfînt, pe care, în bunătatea ta, l-ai pregătit celui sărac, Dumnezeule (Ps 67, 11). Într-adevăr, la tine găsesc tot ce mi-aș putea dori, tot ceea ce îmi trebuie; Tu ești mîntuirea și răscumpărarea mea, nădejdea și țăria mea, cînstea și mărirea mea. Așadar, bucură astăzi sufletul slujitorului tău, căci către tine, Doamne Isuse, am înălțat sufletul meu (Ps 85, 4). Doresc acum să te primesc cu toată cuviința și evlavia; mi-e dor să te primesc în casa mea și, asemenea lui Zahau, să mă învrednicesc de binecuvîntarea ta și să mă pot număra printre fiii lui Avraam. Sufletul meu rîvnește după Trupul tău, inima mea dorește să se unească cu tine.

2. Dăruiește-mi-te și-mi este de ajuns. Afară de tine orice alinare e fără rost. Nu pot trăi fără tine; fără tine, zilele vieții mele nu duc nicăieri. Trebuie să mă apropii cît de des de tine, să te primesc ca hrană a tămăduirii și a mîntuirii mele, ca nu care cumva să mă pierd pe cale, lipsit de merindele cerești. Tu însuși,

preamioștive Isuse, ai spus acest lucru în vreme ce predicaai poporului și vindecai pe mulți de beteșugurile lor: Nu vreau să plece flămânzi spre casele lor, ca nu cumva să-i lase pe drum puterile (Mt 15, 32). Fă tot astfel și cu mine acum, căci te-ai îndurat să mi te lași pe tine însuși în această Taină, spre mîntuirea credincioșilor tăi. Învederat, ești dulcea întremare a sufletului, iar cel ce se hrănește vrednicește din tine va fi cu tine părtaș al slavei veșnice. Fără îndoială că unuia ca mine, care mă poticnesc și cad în păcat atît de des, care, de atîtea ori, mă dovedesc lînced și șubred, îmi este de mare trebuință să mă rog cît mai mult, să-mi mărturisesc păcatele, și -prin sfînta primire a Trupului tău - să mă primenesc, să mă spăl de prihană și să mă aprind de rîvnă, ca nu care cumva, ținîndu-mă prea mult departe de Sfînta Masă, să mă abat de la hotărîrile bune pe care le-am luat.

3. Cugetul inimii omului se pleacă la rău din tinerețile lui (Gen 8, 21) și, dacă nu-i va veni în ajutor tămăduirea dumnezeiască, va cădea curînd din rău în mai rău. Sfînta Cuminecătură ferește, însă, de cele rele și dă tărie pe calea binelui. Dacă acum, cînd mă împărtășesc sau celebrez Sfînta Liturghie, mă arăt atît de lăsător și de lînced în slujba lui Dumnezeu, ce ar fi dacă nu m-aș împărtăși din această sfîntă tămăduire, sau dacă nu m-aș folosi de reazemul ei atît de puternic? Și chiar dacă, în sufletul meu, nu mă simt în fiecă zi vrednic de Sfintele Taine, să mă străduiesc, măcar din cînd în cînd, la răsîmpuri potrivite, să primesc Sfînta Cuminecătură, făcîndu-mă astfel părtaș la harul ei atît de mre. Căci aceasta-i mîngîierea cea mai scumpă a sufletului credincios, cît timp pribegeste pe acest pămînt în haina trupului său muritor: să-și aducă aminte cît mai des de Dumnezeu său iubit și să-l primească cu sufletul plin de evlavie.

4. O, minunată îndurare a bunătății tale, Doamne, Tu, Făcătorul și Însuflețitorul tuturor inimilor, care ai binevoit să te cobori pînă la sufletul meu atît de sărac și -cu întreaga ta dumnezeire și omenire - să vii să-i astîmperi foamea. Ferice de cugetul și inima vrednice de a te primi cu evlavie pe tine, Doamne Dumnezeu meu, și de a se umple, întru primirea ta, de bucurie sufletească! O, cît de necuprins e Domnul în sufletul care îl primește, cît de iubitor Oaspetele cu care ospătează, cît de plăcut Sfeticul astfel întîmpinat, cît de credincios Prietenul astfel dobîndit, cît de bun, dulce, nobil, frumos, vrednic de dragoste și neasemuit, Mirele inimii omenești! Cerul și pămîntul, cu toată podoaba lor, se întunecă înaintea feței tale, iubirea mea, căci toată frumusețea și măreția pămîntului și a cerului e zestrea primită din dărnicia mîinilor tale, și toate laolaltă nu pot ajunge în veci la lumina și slava numelui tău, a căruia pricepere e nețărmurită (Ps 146, 5).

Capitolul IV. MULTE BUNURI SE ÎMPĂRTĂȘESC CELOR CE SE CUMINECĂ CU EVLAVIE

1. Doamne Dumnezeu meu, vino în întîmpinarea slujitorului tău cu mierea și balsamul binecuvîntării tale, să mă pot apropia de preacinstita Taină a sfîntului altar cu vrednicie și cuviință. Înălță la tine inima mea și dezrobește-mă de lanțul

greu al lîncezelii. Cercetează-mă cu mîntuirea ta (Ps 105, 4), să pot gusta cu sufletul dulceața bunătăților tale, comoară nesfîrșită, ascunsă ca un minunat izvor, în Sfîntul Sacrament. Luminează orbirea mea, să pot simți adîncimea Tainei tale, întărește-mă, să pot crede fără șovăire în ea. Această Taină e lucrarea ta, Doamne, nu lucrul puterii omenești; atare așezămînt nu vine de la oameni. Și nimeni, prin putere omenească, nu-i pregătit să priceapă și să înțeleagă asemenea lucruri, ce depășesc chiar și puterea îngerească de înțelegere. Cum oare, eu, un păcătos nevrednic, plămădă de tină și colb, mă voi putea încumeta să iscodesc, nădăjduind să înțeleg Taina necuprinsă?

2. Doamne, în simplitatea inimii mele, cu neclintită bună credință și potrivit poruncilor tale, mă apropii acum de tine plin de nădejde și teamă: cred cu adevărat că ești de față în acest Sfînt Sacrament, ca Dumnezeu și om. Tu vrei să te primesc la mine și să mă unesc, prin sfîntă dragoste, cu tine. Te rog, de aceea, stăruitor, arată-ți milostivirea și dăruiește-mi harul deosebit ca să mă pot topi cu totul întru tine și ca, înflăcărată de iubirea ta, inima mea să nu mai sufere atingerea nici unei mîngîieri străine. Într-adevăr, acest preasfînt și preainalt Sacrament înseamnă mîntuirea sufletului și a trupului de toate relele, tămăduirea tuturor suferințelor sufletești; prin el mă curăț de păcat și de metehne, prin el tot ceea ce este imbold neînfrînat se ține în frîu, ispitele își pierd puterea și sînt îngenuncheate; mulțumită acestei Taine sufletul dobîndește belșug de har, virtutea cea abia încolțită sporește, credința se oțelește, nădejdea se întărește, dragostea se face mai aprinsă și mai cuprinzătoare.

3. Și multe alte daruri ai împărțit și împărțești neconținut celor pe care îi iubești, și care, cu evlavie, se cuminecă cu tine, Doamne Dumnezeul meu, Oblăduitorul sufletului meu, Tămăduitorul bicisniciei omenești, Tu care dăruiești omului toată alinarea lăuntrică. Împotriva amărăciunilor vieții, Tu reverseși în inima oamenilor mîngîieri negrăite, din adîncul nimicniciei lor ridicîndu-i și făcîndu-i să nădăjduiască în ocrotirea ta, mereu, prin alte haruri proaspete întremîndu-i și luminîndu-le sufletul: de aceea unii care înainte de a se împărțăși erau fricoși și fără rîvnă, după primirea hranei cerești se simt sufletește schimbați în bine. Bunătatea ta față de cei aleși se arată, deci, și în aceea că îi faci să cunoască cu adevărat, fără nici o puțință de tăgadă, cît sînt de șubrezi prin ei înșiși și cît de necuprinsă este dărnicia și puterea harului tău, atunci cînd odrăsleşte și lucrează în ei. Prin el însuși, omul este lînced, rece, secătuit de evlavie; prin tine devine, dimpotrivă, rîvnic, ager la cele bune și plin de evlavie. Căci cine s-ar putea apropia cu smerenie de izvorul blîndeței, fără a se întoarce de acolo cu un dram măcar de har și de bunătate în suflet? Și cine s-ar putea așeza la gura unui mare foc și să nu se încălzească măcar puțin? Tu, Doamne, ești izvorul nesecat și îmbelșugat, Tu ești focul a cărei flacără nu scade și nu se stinge în veci.

4. Și chiar dacă nu-mi este îngăduit să scot după pofta inimii din apa acestui izvor, chiar dacă nu pot bea pînă la săturare, voi pune buzele mele la locul sfînt al acestei cerești deschizături, să pot sorbi măcar un picur cît de mic să-mi potolesc setea, ca să nu mor de secetă și însetare. Și chiar dacă nu mă pot mistui de dragoste ca un heruvim sau un serafim, mă voi strădui să fiu statornic în

evlavie, pregătindu-mă sufletește, ca măcar - împărtășindu-mă cu smerenie din această Taină a vieții - să pot primi o scînteie cît de mică din dumnezeiască văpaie a preasfîntului Sacrament. Și tot ceea ce mi-ar lipsi, Isuse bune, Mîntuitorul meu preasfînt, binevoiește să-mi dăruiești prin harul tău, Tu care te-ai îndurat să-i chemi pe toți oamenii spunîndu-le: Veniți la mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi dărui întremare (Mt 11, 28)

5. Trudesc în sudoarea frunții mele, îndur cazne și suferințe în ascunzișurile inimii mele, mă simt împovărat de păcate, tulburat de ispite, tîrcolit de mulțimea patimilor rele și nu-i nimeni care să mă ajute (Ps 21, 12), nimeni nu mă poate dezrobi de lanțuri ca să mă mîntuie, în afară de tine, Doamne, Dumnezeuul meu: îți încredințez ființa mea și toate cele ce țin de ea, să mă păstrezi, să mă păzești și să mă duci la viața veșnică. Primește-mă, spre lauda și mărirea numelui tău, Tu care ai rînduit ca sfîntul tău Trup și Sînge să-mi fie hrană și să-mi astîmpere setea. Fă, Doamne Dumnezeuul mîntuirii mele, ca prin deasa cuminecare cu Sfînta Taină a altarului să crească și să înflorească în sufletul meu darul evlaviei.

Capitolul V. DESPRE MAREA VREDNICIE A SFINTEI TAINĂ ȘI A STĂRII PREOTEȘTI

Vocea Domnului iubit

1. Chiar dacă ai avea parte de neprihănirea îngerilor și de sfințenia lui Ioan Botezătorul, tot nu ai fi vrednic să primești și să atingi această sfîntă Taină. Căci nu datorită vredniciei omenești s-a dat omului harul de a sfînti și ține în mâini preasfîntul Sacrament al lui Cristos și de a se împărtăși din hrana îngerească. Necuprinsă Taină și mare vrednicie a fost încredințată preoților, atunci cînd li s-a dat ceea ce nici măcar îngerilor nu le este îngăduit. Singuri preoții hirotoniți după rînduiala Bisericii au primit puterea de a sluji și de a consacra Trupul lui Cristos. Preotul, deci, e slujitorul lui Dumnezeu; el se folosește de chiar cuvîntul lui Dumnezeu, din porunca și prin așezămîntul lui Dumnezeu însuși; Dumnezeu, așadar, este marele și cel dintîi făptuitor nevăzut, cel la a cărui voință toate sînt supuse și de a cărui poruncă ascultă toate.

2. Prin urmare, privitor la această atît de sfîntă și de minunată Taină, se cade, înainte de toate, să-ți pui credința în Dumnezeu cel atotputernic, ferindu-te de a te bizui pe ceea ce ți-ar spune simțurile sau alte semne, la îndemîna pipăitului sau a vederii tale scurte: ci cu teamă și cu nespusă cuviință apropie-te de Sacramentul Altarului. Adu-ți aminte cine ești și gîndește-te a cui slujbă a fost încredințată de episcop mîinilor tale la hirotonie. Ești preot: ai fost sfîntit cu această menire; ține seamă mereu și nu pierde din vedere niciodată că trebuie, cu credință și evlavie, să-i aduci lui Dumnezeu jertfă la timpul potrivit, dovedind purtare fără de cusur întru toate. Povara ta n-a fost ușurată ci, dimpotrivă, ești acum constrîns de prevederile unei rînduiei mai aspre încă, ținut să tinzi către o treaptă de sfințenie mai înaltă încă. Preotul, într-adevăr, e hărăzit să poarte în

sufletul său podoaba tuturor virtuților, dînd tuturor celorlalți pilda unei vieți creștinești frumoase. Nu ca ale omului obișnuit trebuie să fie purtările sale, nu pe cărările omului de rînd trebuie să-l poarte pașii, ci pe calea regească a îngerilor din ceruri și a bărbaților desăvîrșiți de pe acest pămînt.

3. Înevșmîntat în odăjdiile sale, preotul e locțiitorul lui Cristos, chemat să se roage lui Dumnezeu cu umilință și stăruință multă, și pentru sine și pentru popor. Pe piept, în față, ca și pe umeri, în spate, veșmîntul său poartă același semn al crucii lui Cristos, ca o aducere aminte a patimilor Domnului. Ca, privind crucea din față, să-și amintească singur de drumul pe care, cu rîvnă și sîrguință, trebuie să pășească neabătut înainte. Pe spatele odăjdiilor, același semn al crucii amintește de purtarea cu răbdare, pentru numele lui Dumnezeu, a poverii de împotriviri, aruncată pe umerii lui de ceilalți. În față, preotul își poartă crucea ca să-și plîngă păcatele; în spate, ca, plin de compătimire și bunătate, să plîngă și pentru păcatele altora, fără a uita vreodată că e mijlocitor între Dumnezeu și omul păcătos; ca să nu istovească niciodată în rugăciune și Sfînta Jertfă pînă nu dobîndește harul și milostivirea Domnului de sus. Ori de cîte ori preotul slujește la sfîntul altar, el aduce lui Dumnezeu cinste, îngerilor bucurie, pildă temeinică Bisericii, ajutor celor vii, odihnă celor răposați, pe sine însuși făcîndu-se părtaș la zestrea tuturor acestor bunuri.

Capitolul VI. PREGĂTIREA ȘI CERCETAREA CUGETULUI ÎNAINTE DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

Glasul ucenicului

1. Cînd mă gîndesc la dumnezeiasca ta vrednicie, Doamne, și la adîncul nimicieniei mele, mă rușinez și mă cutremur. Dacă te-aș ocoli, ar însemna să fug de viață; dacă m-aș apropia fără să fiu vrednic de aceasta, aș cădea în vină grea. Ce voi face, așadar, Dumnezeuul meu, sprijinitorul și bunul meu sfetnic la clipe de restriște?

2. Învăță-mă Tu calea cea dreaptă; povățuiește-mă, pe scurt, ce să fac spre a mă pregăti sufletește pentru Sfînta Împărtășanie. Am neapărată trebuință de o pregătire vrednică și cuviincioasă, ca inima mea să poată primi tîmăduitoarea taină a sfîntei Împărtășiri și ca să-ți aduc minunata și dumnezeiasca Jertfă la sfîntul altar.

Capitolul VII. CERCETAREA CUGETULUI ȘI HOTĂRÎREA DE ÎNDREPTARE

Vocea Domnului iubit

1. Mai presus de toate, preotul lui Dumnezeu să se apropie de sfîntul altar - spre

a aduce Jertfă și a se hrăni cu ea -, în duh de desăvârșită smerenie, cu inima plină de evlavie și cugetul adînc plecat în rugăciune, însuflețit de o credință neclintită și de gîndul drept și curat de a cinsti pe Domnul. Cercetează-ți, așadar, cu luare aminte conștiința, și - pe măsura putințelor tale - curăță-ți și luminează-ți cugetul prin adevărată căință și smerită mărturisire, astfel încît nimic să nu te mustre, nimic să nu te apese în suflet împiedicîndu-ți pașii spre sfîntul altar. Vie să fie, în cugetul tău, părerea de rău pentru toate păcatele vieții tale trecute, ca și pentru abaterile zilnice, de care să te căiești și pe care să le deplîngi în chip deosebit. Dacă timpul îți îngăduie, în adîncul inimii tale, mărturisește lui Dumnezeu, una cîte una, toate acele mici metehne și scăderi pe care boldul rău al patimilor ți le stîrnește în suflet.

2. Căiește-te și plîngi pentru că ești încă atît de mult legat de trup și de pămîntul acesta; pentru că ești încă atît de neînfrînat și supus imboldurilor firii; atît de ușor de strunit de oricare din poftele cărnii; cu porțile simțurilor atît de lipsite de apărare; atît de des prins în lațul închipuirilor; atît de ușor aplecat spre risipire în afară; atît de lăsător față de cele lăuntrice; atît de slobod la rîs și atît de aplecat spre împrăștiere; atît de învîrșoșat și împietrit, lipsit de lacrimi și căință; atît de iute alunecînd spre delăsare și spre măgularile trupești; atît de trîndav cînd e vorba de rîvnă și disciplină; cu ochii și urechile atît de dornice de noutăți și lucruri frumoase; atît de pușin iubitor al celor smerite și mici; atît de rîvnitor la avere multă; atît de strîns și zgîrcit cînd vine vorba să dai de la tine; ținînd atît de strașnic la ale tale; atît de nestăpînit la vorbă; atît de plecat spre limbuție; atît de nepotrivit în purtări și în fapte; atît de pornit spre ale gurii și stomacului; atît de surd la cuvîntul lui Dumnezeu; atît de grăbit la odihnă, atît de încet la muncă; atît de ager la vorbe de clacă; atît de leneș la slujirea lui Dumnezeu prin rugăciune; atît de zorit s-o sfîrșești, atît de risipit cu gîndul cît timp o săvîrșești; împrăștiat la citirea sfinților psalmi, greoi cu sufletul la sfînta Liturghie; rece la sfînta Împărtășanie; atît de des risipit cu mintea, atît de rar recules cu adevărat întru tine; atît de ușor stîrnit la minie, atît de plecat spre muștrarea celorlalți, atît de iute să-ți judeci aproapele, atît de aspru în vorbă; atît de voios cînd toate merg bine, atît de slab și bicisnic la încercare; atît de plin de bune hotărîri, pe care însă atît de rar le aduci la îndeplinire.

3. După ce ai mărturisit și deplîns, din adîncul sufletului, toate aceste păcate și cusururi, și altele asemănătoare lor, ia o hotărîre dîrză de îndreptare a întregii tale vieți și de propășire neabătută pe calea binelui. Apoi, în duhul unei depline lepădări de sine, jertfește-te singur, pentru totdeauna și cu totul, în cinstea numelui meu, pe altarul lăuntric al inimii tale, încredințîndu-mi, adică, fără nici o șovăire, trupul și sufletul tău; doar astfel te vei învrednici a primi, cu rod deplin, Sacramentul Trupului meu.

4. Căci nu poate fi jertfă mai cuvenită și împăcare mai vrednică pentru spălarea vinilor tale decît să te dai pe tine însuși cu totul, în cuget curat, o dată cu jertfa Trupului lui Cristos, la sfînta Liturghie și în sfînta Împărtășanie. Dacă omul face tot ceea ce îi stă în putere, căindu-se cu adevărat și venind să-mi ceară harul iertării, toată vina lui va fi spălată: Viu sînt Eu, zice Domnul, nu vreau moartea

păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu; căci nu-mi voi mai aminti de-acum înainte de păcatele lui (Ezech 33, 11; 18, 22).

Capitolul VIII. JERTFIREA LUI CRISTOS PE LEMNUL CRUCII ȘI NEVOIA DE A NE LEPĂDA DE NOI ÎNȘINE

Vocea Domnului iubitor

1. Așa cum am făcut Eu însumi, de bună voie jertfindu-mă cu trupul gol și brațele larg deschise pe cruce, spre a aduce astfel Tatălui jertfă pentru păcatele tale, nimicindu-mă pe mine, dînd de la mine totul spre împăcare, tot astfel și tu, ori de cîte ori slujești Sfînta Liturghie, oferă-te ca o jertfă curată și sfîntă, din adîncul inimii, din toate puterile sufletului tău. Ce aș putea cere, dacă nu să te străduiești să mi te dai cu totul? Tot ce mi-ai da, în afară de tine, mă privește prea puțin: nu vreau darul tău, ci pe tine însuși.

2. Așa cum nici pe tine toate lucrurile de pe lume - dacă Eu ți-aș lipsi - nu te-ar putea îndestula, tot astfel nici un dar de-al tău nu-mi poate fi plăcut, dacă nu mi te dai pe tine însuși. Vino și dăruiește-mi-te, oferă-te pe tine însuși cu totul lui Dumnezeu, ca jertfă ta să fie bine primită. Iată, Eu m-am jertfit cu totul Tatălui pentru tine; am mers pînă acolo încît mi-am dat Trupul și Sîngele ca hrană, să pot fi al tău cu totul, iar tu să fii al meu pentru totdeauna. Dacă vei rămîne închis în ale tale, șovăind să te dai mie de bună voie cu totul, jertfa nu poate fi deplină și nici unirea dintre noi doi întreagă. Iată de ce, înaintea tuturor faptelor tale, trebuie să pui jertfirea ta de bună voie în mîinile lui Dumnezeu, de dorești să dobîndești libertatea și harul. Aceasta este pricina pentru care atît de puțini sînt cei luminați cu adevărat de lumina mea, iată de ce atît de puțini sînt cei ce se simt dezrobiți în lăuntru sufletului și inimii lor: pentru că nu se încumetă să se lepede cu totul de sine. Cuvintele mele rămîn neclintite: Nimeni nu poate fi ucenicul meu mai înainte de a se fi lepădat de toate (Lc 14, 33). Dacă vrei, așadar, să fii ucenicul meu, leapădă-te de tine însuși și jertfește-te mie, cu toate dorințele inimii tale.

Capitolul IX. TREBUIE SĂ NE JERTFIM PE NOI ÎNȘINE LUI DUMNEZEU, O DATĂ CU TOT CE-I AL NOSTRU, ÎNĂLȚÎND RUGĂCIUNI PENTRU TOȚI OAMENII

Glasul ucenicului

1. Doamne, toate sînt ale tale, în cer și pe pămînt. Vreau să mă jertfesc ție de bună voie, ca să rămîn al tău în veci. Cu inimă dreaptă și curată, mă dăruiesc ție astăzi ca rob pentru totdeauna, în semn de supunere și jertfă de laudă. Primește-mă o dată cu sfîntul prinos al preascumpului tău Trup pe care ți-l aduc, acum, de față cu îngerii tăi nevăzuți, cheazășie a mîntuirii, pentru mine și întregul popor.

2. Doamne, aduc pe altarul împăcării tale toate păcatele și greșelile pe care le-am săvârșit, în fața ta și a îngerilor tăi, începînd din ziua cînd am putut înfia oară să păcătuesc și pînă în ceasul acesta: aprinde-le și mistuie-le cu totul prin focul dragostei tale, șterge prihana, spală-mi conștiința de orice vină și dă-mi înapoi harul pe care prin păcat l-am pierdut; iartă-mă pentru toate și dăruiește-mi cu milostivire sărutul păcii.

3. Ce aș putea face, avînd în vedere păcatele mele, decît să le mărturisesc cu umilință și să le deplîng din adîncul inimii, rugîndu-te neîncetat să-mi dăruiești iertarea? Te rog cu stăruință, Doamne Dumnezeu meu, ascultă rugăciunea mea smerită și statornică. Păcatele mele îți sînt nespus de urite; nu vreau să le mai săvîrșesc niciodată; mă căiesc și mă voi căi toată viața, pregătit să fac pocăință și, în măsura puterilor mele, să plătesc îndestulare pentru ele. Iartă, Doamne, iartă-mi păcatele și, pentru sfințenia ta, mîntuiește sufletul meu răscumpărat prin vărsarea Sîngelui tău preascump. Iată, mă încredințez îndurării tale, mă dau cu totul pe mîinile tale. Fă cu mine după bunătatea ta, nu după răutatea și nedreptatea mea (Ps 118, 124; 102, 10).

4. Îți aduc drept prinos și toate faptele mele bune, oricît de puține și de nedesăvîrșite, ca să le faci mai bune și să le sfințești, ca ele să-ți fie plăcute și să le primești; ca întotdeauna să mă atragi spre căile mai bune și să mă călăuzești spre ținta fericită și slăvită, pe mine, cel mai netrebnic și trîndav dintre oameni.

5. Pun de asemenea pe altarul tău și sfințele dorințe ale tuturor credincioșilor, rugile și trebuințele părinților, ale prietenilor, ale fraților, ale surorilor și ale tuturor celor ce îmi sînt dragi; ale celor ce mi-au făcut vreun bine și ale celorlalți, pentru iubirea ta: ale celor ce au cerut anume să mă rog pentru ei și pentru ai lor, fie dintre cei vii, fie mutați la cele veșnice; ca toți să simtă puterea ajutorului și darului tău, tăria mîngîierii tale, scut apărător în primejdii, scăpare din necazuri, ca, dezrobiți de tot răul, să poată înălța la cer, cu voie bună, cîntări de laudă și recunoștință.

6. Îți mai aduc rugăciuni și jertfe de împăcare cu deosebire pentru cei care mi-au făcut vreun rău, care m-au întristat, m-au ponegрит, mi-au adus vătămare și daune, m-au necăjit; și pentru toți aceia pe care eu i-am mîhnit, supărat, păgubit, sau căroră le-am adus prilej de smintire, prin vorbă sau faptă, cu voie sau fără de voie; ca tuturora să ne dai iertarea greșelilor și a păcatelor cu care ne-am vătămat unii pe alții. Depărtează, Doamne, din inimile noastre umbra oricărei bănuieli, mîinii, dezbinări, și a tot ceea ce poate duce la slăbirea dragostei și la împuținarea iubirii frățești. Fie-ți milă, Doamne, de toți cei care cer îndurarea ta; dă harul tău celor ce nu se bucură încă de el și fă din noi astfel de oameni încît să fim vrednici de a ne împărtăși cu harul tău și de a dobîndi viața de veci. Amin.

Capitolul X. NU TREBUIE SĂ NE ÎNDEPĂRTĂM CU UȘURINȚĂ DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

Vocea Domnului iubit

1. Cît mai des aleargă la izvorul harului și al milostivirii dumnezeiești, la fîntîna bunătății și a neprihănirii: astfel te vei putea tămădui de patimi și de imboldurile neînfrîinate; astfel te vei învrednici de a căpăta noi puteri și vlagă împotriva tuturor ispitelor și a înșelăciunilor diavolului. Căci dușmanul cunoaște preabine care-i rodul tămăduitor al sfîntei Cuminecături și încearcă, tocmai de aceea, în fel și chip, din toate puterile, să-i abată și să-i împiedice pe credincioși de la ea.

2. Unii simt mai tare loviturile și tîrcoalele diavolești atunci cînd se pregătesc să primească sfînta Împărtășanie. Însuși duhul necurat, după cum stă scris în cartea lui Iov, vine între fiii lui Dumnezeu (Iov 1, 6) ca să-i tulbure cu obișnuita sa ticăloșie, să-i sperie, sau să-i facă șovăielnici: ca astfel să le știrbească elanul dragostei, sau să le răpească cu de-a sila credința, îndepărtîndu-i tocmai de sfînta Împărtășanie sau făcîndu-i să se apropie de ea cu inima lîncedă. Și totuși omul nu trebuie să se sinchisească de viclășugurile, nălucirile și uneltirile necuratului, oricît ar fi de josnice și de îngrozitoare, ci toate să i le azvîrle în cap. Mișelul trebuie disprețuit și luat fără milă peste picior, iar uneltirile și mîrșăviile lui nu trebuie să ne îndepărteze de la sfînta Cuminecătură.

3. Altceva care, adeseori, ridică piedici înaintea sfîntei Împărtășanii este o greșită înțelegere a rîvnei pentru evlavie, sau îndoieli ale cugetului legate de mărturisirea păcatelor. Fă ce se cuvine, urmînd povețele unor conștiințe înțelepte, și lasă deoparte șovăiala și neliniștile fără rost, căci acestea toate stingheresc harul lui Dumnezeu și năruie pînă la urmă adevărata evlavie. Nu te îndepărta de sfînta Împărtășanie doar pentru că resimți o mică tulburare trecătoare a conștiinței; ci, mai curînd, aleargă la duhovnicul tău, mărturisește-i greutatea ce te apasă și iartă-i cu inimă largă pe cei care ți-au greșit. Dacă tu ai adus jignire altora, cere cu umilință iertare, și Dumnezeu te va ierta din toată inima.

4. La ce-ți folosește să amîni mereu sfînta Mărturisire și, tot așa, sfînta Cuminecare? Curăță-te cît mai curînd, nu pregeta să dai afară otrava, grăbește-te la leac și la tămăduire, și te vei simți mult mai bine decît lăsînd să treacă vremea. Dacă azi așa, mîine așa, nu te cumineci dintr-o pricină sau alta, vei găsi mereu alte pricini tot mai mari; și tot așa, te vei trezi împiedicat din ce în ce mai mult, simțîndu-te din ce în ce mai înstrăinat de Taina sfîntului altar. Scutură-ți cît poți de repede povara de pe suflet, și te vei simți ușurat: la nimic, într-adevăr, nu folosește să întîrzi frămîntîndu-ți conștiința și să lași micile piedici de peste zi să te înstrăineze de Tainele dumnezeiești. Mai mult decît atît, amînarea sfîntei Cuminecări mai mult dăunează decît face bine; căci astfel o grea amortire poate pune stăpînire pe suflet. Într-adevăr, nu puțini sînt cei lîncezi și lăsători care amîină bucușii Mărturisirea și sfînta Împărtășanie, tocmai pentru a nu se vedea siliți să se îngrijească mai mult de sufletul lor.

5. Ce păcat de cei care, lipsiți de tragere de inimă și săraci în dragoste, amână cu ațita ușurință sfânta Împărtășanie! Cît de fericți și de plăcuți lui Dumnezeu sînt însă cei care trăiesc curați la cuget, zilnic gata să se apropie de sfîntul Altar; cei care ar fi bucuroși să se poată împărtăși în fiecare zi, dacă le-ar fi îngăduit*, și dacă nu s-ar pune astfel neapărat în văzul și în gura lumii; cei care, din cînd în cînd, se înfrînează de la Sfînta Împărtășanie din smerenie sau dintr-o pricină întemeiată sînt vrednici de laudă pentru cuviința lor. Dacă, însă, nu se apropie de sfîntul Altar din lene, mai bine ar fi să se strunească pe sine și să facă ceea ce trebuie: Domnul va da ajutor dorințelor lor, după bunăvoința de care vor da dovadă, căci, mai înainte de orice, Dumnezeu ține seama întotdeauna de aceasta.

6. Dacă piedica este îndreptățită și cu temei, inima omului să fie plină de bunăvoință și însuflețită totuși de dorința de a se cumineca cu Domnul, astfel încît să nu fie lipsit de rodul preasfintei Taine. Într-adevăr, nu poate fi nici o opreliște ca sufletul evlavios să se apropie zi de zi, în orice ceas, de Domnul Cristos prin darul sfintei cuminecări spirituale; în afară însă de aceasta, sînt zilele și timpurile stabilite, cînd, cu toată dragostea și cuviința, omul se cade să-l primească pe Mîntuitorul său în Sfînta Taină, nu căutîndu-și propria mîngiere în primul rînd, ci spre a aduce astfel laudă și cinste lui Dumnezeu. Căci ori de cîte ori, cu gîndul, el se împărtășește tainic în Cristos, de tot atîtea ori își primenește iubirea, reîmprospătîndu-și, cu evlavie, amintirea patimilor Domnului.

7. Cel ce se pregătește de sfînta Cuminecare doar cu prilejul anumitor sărbători, ori din obișnuință, nu va fi, de fapt, pregătit cu adevărat. Ferice de cel ce se jertfește pe sine cu totul lui Dumnezeu, ori de cîte ori se cuminecă ori săvîrșește Sfînta Liturghie. La sfîntul Altar nu fi nici zăbavnic, nici grăbit: urmează datina, după obișnuința celor în sînul cărora trăiești. Ferește-te de a le stîrni neplăcere sau plictiseală, ci păzește întocmai calea de mijloc și prevederile rînduite de mai marii tăi, gîndind mai mult la binele sufletesc al celor care te văd și te ascultă, decît la desfătarea evlaviei și a simțurilor aprinse în inima ta.

Capitolul XI. CÎTĂ NEVOIE ARE SUFLETUL CREDINCIOS DE TRUPUL LUI CRISTOS ȘI DE CUVÎNTUL SFINTELOR SCRIPTURI

Glasul ucenicului

1. O preadulce Isuse, nespusă-i desfătarea sufletului evlavios atunci cînd se ospătează cu tine la sfînta Masă: căci hrană-i ești Tu însuși, cu însuși trupul tău, iubit mai presus decît totul, dorit mai presus de orice alt dor al inimii! Ce plăcut ar fi să pot și eu vărsa lacrimi fierbinți în fața ta, să spăl, ca Sfînta Maria Magdalena, cu lacrimile mele picioarele tale. Dar unde-i evlavia aceasta? Unde-i izvorul lacrimilor sfinte? Desigur, înaintea ta și a sfinților tăi îngeri, inima mea ar trebui să se lase mistuită de flăcările dragostei, să plîngă de bucurie; într-adevăr, aici, în Sfînta Taină, ești de față cu adevărat, oricît de adînc învăluit sub chipul Tainei.

2. Ochii mei nu ar avea puterea să te privească în ochi, precum ești în adevărata strălucire a luminii tale dumnezeiești; și nici chiar lumea întreagă nu ar putea suferi străfulgerarea slavei și măririi tale, Doamne. Pentru că dorești să-mi cruți neputința, te ții ascuns sub vălul acestui Sacrament. Cred cu adevărat că ești aici înaintea mea, Tu cel căruia îngerii i se închină în ceruri; dar eu te văd cu ochii credinței, în timp ce ei te pot privi față în față, fără nici un acoperământ. Mă mulțumesc, precum se cade, cu lumina adevăratei credințe, în ale cărei raze înaintez mai departe pe acest drum, pînă cînd va răsări ziua strălucirii veșnice, iar nălucirile umbrei vor asfinți pentru totdeauna. Cînd va veni ceea ce-i desăvîrșit (1 Cor 12, 10), Sfintele Taine vor înceta, căci fericirile din ceruri nu vor mai avea nevoie de tămăduirea Sacramentelor; ei se vor desfăta fără sfîrșit înaintea feței lui Dumnezeu, privindu-i mărirea în ochi; și, sorbind din nemărginirea luminii nenăscute, vor putea gusta Cuvîntul lui Dumnezeu făcut trup, așa cum a fost dintotdeauna și așa cum, în vecii vecilor, nestrămutat rămîne.

3. Gîndind la toate aceste lucruri minunate, orice mîngîiere spirituală de-aici ajunge să mi se pară searbădă și anostă: într-adevăr, atîta timp cît nu pot vedea pe Domnul meu, fără opreliște, în toată slava lui, nimic din ceea ce văd cu ochii, nimic din ceea ce îmi aud urechile, nimic pe această lume nu poate avea pentru mine vreun preț. Martor ești, Doamne, că nimic pe acest pămînt nu mă poate mîngîia, nici o făptură nu-mi poate astîmpăra dorul, decît Tu singur, Dumnezeul meu, pe care rîvnesc să te pot privi cu nesaț în veci. Dar aceasta nu e cu putință cît timp mă aflu în starea aceasta de om muritor. Tocmai de aceea, trebuie să mă resemnez și să aștept cu mare răbdare, supunîndu-mă pe mine însumi și toate dorințele mele voinței tale. Într-adevăr, și sfinții tăi, Doamne, cei care de pe-acum se desfătă cu tine în ceruri, cît timp au trăit pe pămînt și-au dus zilele în credință și răbdare neclintită, așteptînd venirea slavei tale. Cred și eu tot ceea ce au crezut ei; nădăjduiesc în tot ceea ce au nădăjduit și ei; am încredințarea că, prin harul tău, voi putea la rîndul meu ajunge acolo unde au ajuns ei. Pînă atunci, întărit pe această cale de pildele sfinților, pașii mei să fie călăuziți de credință. Îmi vor fi, de asemenea, de ajutor, cărțile sfinților, ca reazem și oglindă a vieții și, mai presus de orice, preasfîntul tău Trup, ca leac și pavază fără pereche.

4. Într-adevăr, două sînt lucrurile pe care le știu în primul rînd și neapărat trebuincioase vieții acesteia, fără de care mi-ar fi cu neputință să-mi duc zilele pe acest pămînt; căci, zăvorît în temnița acestui trup, am nevoie în primul rînd de hrană și, în al doilea rînd, de lumină. Iată de ce mie, ologului, mi-ai dat preasfîntul tău Trup, să-mi întrezesc puterile minții și ale trupului; mi-ai dăruit cuvîntul tău, candelă pentru picioarele mele (Ps 118, 105). Fără aceste două lucruri mi-ar fi cu neputință să trăiesc: cuvîntul lui Dumnezeu este lumina minții mele, iar Sfînta Taină, Pîinea vieții. Aș spune că sînt ca două mese perechi, așezate în visteria Sfintei Biserici. Prima e masa Sfîntului Altar, avînd pe ea Pîinea sfîntă, însuși Trupul neprețuit al lui Cristos; cea de-a doua are pe ea Legea dumnezeiască, învățătura sfîntă, povețele îndrumătoare la dreapta credință, cea care duce fără șovăială dincolo de văluri, în Sfînta Sfintelor. Îți mulțumesc, Doamne Isuse, lumină a strălucirii eterne, pentru acest sfînt ospăț al învățăturii

tale pe care ai binevoit să ne-o împărtășești prin gura credincioșilor tăi robi, prorocii, apostolii și sfinții părinți ai Bisericii.

5. Îți mulțumesc, Făcătorule și Răscumpărătorule, căci pentru a mărturisi lumii întregi iubirea ta față de oameni ai pregătit această neprețuită Cină, în care nu chipul Mielului, ci însuși Trupul și Sângele tău ni se pun înaintea spre mîncare, bucurînd astfel pe toți credincioșii la sfîntul tău ospăț, desfătîndu-i pe toți cu potirul mînturii tale; aici sînt toate desfătările raiului; aici împreună cu noi se bucură sfinții îngeri, cu singura deosebire că ei simt bucuria unei desfătări și mai mari încă.

6. O, cît de măreață și vrednică de cinste este slujba săvîrșită de preoți la sfîntul altar: lor le este dat, prin cuvintele lor, să sfințească Trupul Domnului slăvit, cu buzele lor să-l laude, în mîinile lor să-l țină, în gura lor să-l ia, celorlalți să-l împărtășească. O, cît de curate trebuie să fie acele mîini, cît de neprihănite buzele, cît de sfînt trupul, cît de nepătată inima preotului de atîtea ori cercetate de Făcătorul însuși a toată curăția! De pe buzele preotului nu se cuvine să iasă decît cuvinte sfînte, cuvinte cinstite, cuvinte de bine, căci ele îl aduc pe Cristos în Sfînta Taină.

7. Ochii preotului trebuie să fie smeriți și sfioși, căci privirea lor e ațintită la Trupul lui Cristos. Mîinile preotului trebuie să fie curate, înălțate la ceruri, căci degetele lor țin pe Făcătorul cerului și al pămîntului. De aceea într-un chip deosebit preoților li s-a spus, prin lege: Fiți sfinți, căci Eu sfînt sînt, Domnul Dumnezeuul vostru (Lev 19, 2).

8. Harul tău să ne ajute, Dumnezeule atotputernice, ca noi, cei ce am primit chemarea sfînteii preoții, să-ți putem sluji cu evlavie și vrednicie, cu cuget limpede și cu sufletul curat. Iar dacă nu sîntem în stare să trăim, așa cum s-ar cădea, în neprihănire, dă-ne măcar harul să putem, în duhul smereniei, să deplîngem răul pe care-l săvîrșim și să ne întărim hotărîrea de a-ți sluji, cel puțin pe viitor, cu mai aprinsă rîvnă.

Capitolul XII. SĂ NE SILIM CÎT PUTEM DE BINE, PREGĂTINDU-NE SUFLETUL PENTRU PRIMIREA SFINTEI ÎMPĂRTĂȘANII

Vocea Domnului iubit

1. Eu îndrăgesc curăția, Eu dăruiesc omului toată sfințenia. Mi-e dragă o inimă nepătată, pe ea o caut, să fac din ea lăcașul odihnei mele. Pregătește-mi un foisor mare, așternut, și voi fi cu tine la ospățul Paștilor, cu ucenicii (Lc 22, 11, 12). Dacă vrei să vin și să rămîn la tine, curăță aluatul cel vechi (1 Cor 5, 7) și spală lăcașul inimii tale. Alungă din tine toată zarva lumii și zbuciumul poftelor neînfrîmate; liniștește-te, ca pasărea singuratică de pe acoperiș (Ps 101, 18) și cugetă, cu amărăciune în suflet, la lipsa ta de măsură. Tot cel care iubește pregătește celui iubit locul cel mai bun și mai frumos din casă: din aceasta, într-

adevăr, se vede cu cât drag îl primește.

2. Nu-ți închipui însă că ți-ai putea înfăptui pregătirea doar prin vrednicia hotărârii tale, chiar dacă ai sta să pierzi un an întreg gătindu-ți sufletul fără preget, golindu-ți mintea de toate. Doar mulțumită bunătății și harului meu îți este îngăduit să te apropii de sfânta Masă; ești ca un cerșetor poftit la masa bogatului, căruia nu-i poți arăta alt semn de recunoștință decât adîncă ta smerire și dreapta mulțumire. Fă ceea ce îți stă în putință, dar fă din toată inima, nu din obișnuință, nu de nevoie: cu teamă și evlavie fierbinte, primește Trupul Domnului tău iubit, Isus Cristos, care binevoiește să se coboare pînă la tine. Eu te-am chemat; Eu ți-am dat poruncă să vii; Eu voi împlini ceea ce îți lipsește: vino, primește-mă!

3. Cînd primești de la mine harul evlaviei, mulțumește Dumnezeuului tău, nu pentru că ai fi vrednic, ci pentru că m-am milostivit de tine. Dacă, dimpotrivă, nu ai darul evlaviei, ci te simți secătuit sufletește, stăruie în rugăciune, plînge, nu pregeta să bați la ușa mea; nu înceta mai înainte de a te fi învrednicit măcar de o picătură, de un strop măcar din harul mîntuirii. Tu ai nevoie de mine, nu Eu de tine. Nu tu vii să mă sfințești pe mine, ci, dimpotrivă, Eu mă cobor să te sfințesc și să-ți împodobesc sufletul. Tu vii să primești de la mine darul sfințeniei, unindu-te cu mine: tu vii spre a căpăta haruri noi, tu vii pentru a primeni în tine rîvna propășirii sufletești. Nu nesocoti harul, ci pregătește-ți cu toată sîrguința inima și primește pe iubitul sufletului tău la tine.

4. Trebuie nu numai să te pregătești cu evlavie, dar și cu toată silința să te îngrijești de har după primirea Sfintei Cuminecături. La fel de mare trebuie să fie grija sufletului înainte, ca și după primirea Sfintei Împărtășanii. Într-adevăr, cuvenita grijă după sfânta Cuminecare e totodată și cea mai bună pregătire pentru dobîndirea unor haruri mereu sporite. De aceea se întîmplă uneori ca, tocmai după sfînta Împărtășanie, sufletul să se simtă apăsător de greutate; căci grabnic se risipește pe sine în mîngîieri cerșite în afară. Păzește-te de limbuție, rămîi în reculegere la tine și bucură-te singur de Dumnezeuul tău; îl ai în inima ta pe Acela pe care lumea întregă, dacă ar vrea, n-ar putea să ți-l răpească. Eu sînt cel căruia trebuie să i te dai cu totul, astfel încît să nu mai trăiești în tine, ci în mine, la adăpost de toată îngrijorarea.

Capitolul XIII. SUFLETUL EVLAVIOS TREBUIE SĂ RÎVNEASCĂ DIN TOATE PUTERILE SALE LA UNIREA CU CRISTOS PRIN SFÎNTA CUMINECĂTURĂ

Glasul ucenicului

1. Cine-mi va da mie ca să te aflu, Doamne, -să-mi deschid sufletul față de tine, să mă desfăt cu tine după pofta inimii mele, și mai mult nimeni să nu mă defaime (Cînt 8, 1)? Și nici o făptură să nu mă stînjenească și să nu mă mai privească, ci doar Tu singur să-mi vorbești și eu ție: așa cum cei ce se iubesc își vorbesc în

patru ochi și cum prietenii cei apropiați sînt împreună. Aceasta mi-e dorința, acesta mi-e dorul, să mă pot uni cu tine întru totul, iar inima să mi-o pot dezlipi de tot ceea ce este pămîntesc și să învăț, prin sfînta Împărtășanie și prin deasa celebrare a sfîntei Liturghii, să prețuiesc desfătarea celor cerești și eterne. Ah, Doamne, Dumnezeuul meu, cînd va veni și pentru mine ceasul să fiu cu totul unit, cu totul contopit cu tine, să pot uita cu desăvîrșire de mine? Tu în mine și eu în tine: una să fim pentru totdeauna.

2. Cu adevărat Tu ești iubitul meu, ales dintr-o mie (Cînt 5, 10) și sufletul meu se desfătă petrecînd în lăcașul tău, zi de zi, o viață întreagă. Cu adevărat Tu ești limanul odihnei mele, locul unde aflu pacea fără de asemănare și tihna fără pereche: în afara ta totul nu e decît caznă, amărăciune și suferință nesfîrșită. Cu adevărat Tu ești Dumnezeuul ascuns (Is 45, 15) și nu ai nimic de-a face cu cei nelegiuți, căci stai de vorbă cu cei smeriți și cu cei curați la inimă. O, cît de dulce e spiritul tău, Doamne (Înț 12, 1), Tu care, spre a-ți arăta bunătatea față de fiii tăi, ai binevoit să-i întremezi cu o Pîine coborîtată din ceruri! Cu adevărat, este vreun popor mare de care dumnezeirea să fie așa de aproape cît de aproape este de noi Domnul Dumnezeuul nostru? (Deut 4, 7). Tu ești aproape de toți cei ce se încred în tine, dăruindu-te lor zilnic ca hrană și desfătare, mîngîindu-i și înălțîndu-le inimile către ceruri.

3. Care obște de pe lume s-ar putea asemui, ca vrednicie, cu poporul creștin? Și care dintre făpturile pămîntului ar putea fi mai fericită decît creștinul evlavios în a cărui inimă se coboară, precum un mire, Domnul însuși, hrînind-o cu iubire, din Trupul gloriei sale? O, har negrăit, vrednicie fără seamăn, iubire nemărginită, împărtășită doar omului! Dar cum să-i mulțumesc Domnului pentru acest har, pentru această dragoste nețărnută? Nimic n-aș putea dărui mai potrivit decît inima mea, jertfind-o cu totul lui Dumnezeu, contopind-o cu totul întru El. Atunci fiorul fericirii va face să tresalte adîncul inimii mele, cînd sufletul îmi va fi cu desăvîrșire unit cu Dumnezeu. Domnul atunci îmi va spune: "Dacă tu vrei să fii cu mine, voința mea e să rămînem împreună". Iar eu voi răspunde: "Binevoiește, Doamne, să rămîi cu mine, căci vreau din toată inima să fiu cu tine; singurul meu dor este să fiu cu tine; singurul meu dor este să fiu, din toată inima mea, una cu tine".

Capitolul XIV. CÎT DE ARZĂTOR E DORUL UNORA DUPĂ SFÎNTUL TRUP AL DOMNULUI CRISTOS

Glăsuț ucenicului

1. Cît de necuprinsă este mulțimea bunătății tale, Doamne, pe care ai pregătit-o celor ce se tem de tine (Ps 30, 19). Ori de cîte ori îmi aduc aminte, Doamne, de unii dintre credincioșii tăi, cei care se apropie de Taina ta sfîntă cu cea mai mare rîvnă, cu arzătoare evlavie, mă cuprinde neliniște și rușine, căci mă gîndesc la inima mea atît de rece și de lîncedă, de atîtea ori cînd mă apropii de tine; îmi

amintesc cît de searbăd și nesimțitor rămîne sufletul meu; îmi dau seama că nu mă înflăcărez cîtuși de puțin înaintea ta, Dumnezeu meu; înțeleg că nu mă las sorbit cu totul de iubirea ta, așa cum au fost și sînt toți cei pe care dorința înflăcărată de a se împărtași cu tine în preasfînta Taină a iubirii îi făcea să verse lacrimi fără încetare; cei care nu puteau suferi despărțirea de tine, tînjind cu tot trupul și sufletul lor după tine, izvorul cel viu a toată dulceața; ei nu-și puteau astîmpăra setea și foamea altfel decît împărtașindu-se, în deplină bucurie și cu toată rîvna spiritului lor, din Trupul tău, Doamne.

2. O, cu adevărat fierbinte credința aceasta a lor, dovadă, fără doar și poate, a preasfîntei tale prezențe! Asemenea suflete, cu adevărat, îl recunosc pe Domnul și Dumnezeul lor la frîngerea pîinii (Lc 24, 30; 31, 35) și inima lor este aprinsă de flacăra cea mai puternică, căci Isus le însoțește pașii pe cale. Cît de departe sînt eu de această înflăcărare și de această evlavie, cît de puțin mișcat sînt de dorul și dorința care-i însuflețește! Fie-ți milă de mine, ca de un cerșetor sărman, Isuse bune, Domn blînd și iertător: ajută-mă ca, din cînd în cînd, să mă pot bucura și eu de cîte o fărîmă măcar din rîvna arzătoare a inimilor credincioase, acelea ce se împărtașesc cu dragoste mistuitoare din Taina ta sfîntă; fă ca astfel credința mea să capete reazem și întremare, nădejdea mea în bunătatea ta să sporească, iar iubirea - din plin aprinsă de gustarea acestei mane cerești - să nu mai cunoască asfințit niciodată.

3. Stă în puterea îndurării tale să-mi împărtașești pînă și acest har, cercetîndu-mă cu duhul înflăcărat al iubirii și bunăvoinței tale, la timpul convenit. Căci și dacă nu mă număr printre aceia care se simt mistuiți în inima lor de dorul înflăcărat al împărtașirii cu tine, dorința mea rămîne aceea de a mă putea și eu aprinde cumva din una și aceeași flacăra: mă rog ție, cu toată stăruința, să mă primești cu toate acestea și pe mine, nevrednicul, în rîndul celor ce te iubesc cu flacăra nestinsă, să pot face și eu parte din preasfînta lor ceată.

Capitolul XV. DARUL EVLAVIEI NU POATE FI DOBÎNDIT DECÎT PRIN SMERENIE ȘI LEPĂDARE DE SINE

Vocea Domnului iubit

1. Darul evlaviei trebuie cerut lui Dumnezeu fără încetare, cu dor nestins; această rugă trebuie să fie făcută cu încredere și răbdare; darul, o dată primit, trebuie păstrat în inimă cu recunoștință și smerenie; răsădit de Domnul în suflet, darul trebuie lucrat cu sîrguință; cît timp sufletul stă în așteptare, clipa și calea alese de Dumnezeu pentru împărtașirea lui se cuvin lăsate în grija și paza Domnului. Ori de cîte ori nu te simți înflăcărat de rîvnă lăuntrică așa cum s-ar cuveni, ceea ce, în primul rînd, trebuie să faci e să te umilești, fără totuși a te lăsa abătut din cale-afară ori întristat peste măsură. Căci se întîmplă ca Dumnezeu să dea și dintr-o dată ceea ce a amînat vreme îndelungată; El dăruiește cîteodată la sfîrșit ceea ce la început a întîrziat să dăruie.

2. Dacă harul s-ar da totdeauna fără preget, după dorința și placul fiecăruia, omului șubred aceasta nu i-ar folosi cu adevărat. Tocmai de aceea este bine ca omul să aștepte harul evlaviei cu nădejde, pace, răbdare și umilință în suflet. Dacă harul întârzie să coboare sau, pe nesimțite, ți se ia, gîndește-te că vina-i a ta, și lucrul se datorează păcatelor tale. Deseori cîte un lucru mărunț împiedică și stînjenește harul în suflet - dacă putem numi fleac ori lucru mărunț un lucru a cărui însemnătate e tocmai că stingherește zestrea unui bun atît de mare. Tocmai înlăturînd asemenea piedici - mici sau mari ca însemnătate - mai mult, biruindu-le cu desăvîrșire, vei căpăta ceea ce ceri prin rugăciune.

3. E de ajuns să te încredințezi lui Dumnezeu din toată inima, încetînd de a mai dori una sau alta, după cum ți-ar veni cheful sau pofta; ajunge să te reculegi temeinic întru tine, ca, neîntîrziat, să simți împăcarea și pacea punînd stăpînire pe sufletul tău; nimic, într-adevăr, nu-i mai bun, nimic nu-i tihnește mai bine sufletului decît împăcarea cu voința lui Dumnezeu. Iată de ce omul care, cu inimă curată, își înalță gîndul și dorințele spre Dumnezeu singur, cel ce se leapădă de orice iubire neorînduită, nemaisuferind să-l atingă nici o neplăcere venită de la făpturi, acela va fi cel mai bine pregătit să primească și harul ceresc, cel mai vrednic, cu adevărat, de darul lui Dumnezeu. Domnul își revarsă binecuvîntarea în vasul sufletelor care sînt golite de toate. Și cu cît cineva își desfăce mai deplin inima de legătura celor mai mici amănunte pămîntești, cu cît își răstignește poftele disprețuindu-le mai bine, cu atît harul va odrăslî mai lesne, cu atît se va revărsa mai îmbelșugat, cu atît mai sus va înălța acea inimă.

4. Atunci lumina va fi îmbelșugată și totul va deveni limpede; inima se va uimi și va tresălta, cuprinsă de fiorul păcii; căci mîna Domnului va fi asupra ei ca o pavăză și în mîna Domnului se va afla totul, pentru totdeauna. Aceasta va fi binecuvîntarea celui ce-l caută pe Dumnezeu din toată inima, a celui care nu zadarnic și-a primit sufletul (Ps 23, 4). O dată cu sfînta Euharistie, omul acela primește și marele har al unirii cu Dumnezeu: el nu caută mîngîierile evlaviei pentru sine, căci, mai presus de orice evlavie și mîngîiere, el pune slava și preamărirea lui Dumnezeu.

Capitolul XVI. SĂ-I DEZVĂLUIM LUI CRISTOS TOATE NEVOILE NOASTRE, ORI DE CÎTE ORI ÎI CEREM HARUL

Glasy ucenicului

1. O, Domnul meu preadulce și preaiubit, cu toată cuviința inimii mele doresc acum să te primesc: Tu știi preabine cît de șubred și de slab sînt, de cît de multe duc lipsă; cîte rele și păcate mă țin la pămînt; cît de des sînt apăsător de jugul poverilor, cît de mult sînt supus ispitei, frămîntărilor și prihănilor. Alerg la tine ca la tămăduirea mea, vin la tine și îți cad în genunchi rugîndu-te să-mi dai alinare și ușurare. Îți vorbesc ție, care le știi pe toate, ție, căruia nimic din ceea ce se ascunde în sufletul meu nu-ți este necunoscut, ție, singurul în măsură să mă

mîngîi și să mă ajuți cu adevărat. Tu știi care e zestrea de care duc cel mai mult lipsă, tu știi cît sînt de sărac și lipsit de virtute.

2. Mă înfățișez înaintea ta, golaș și sărman, cerșindu-ți harurile, cerînd în genunchi mila ta. Hrănește foamea cerșetorului care se roagă de tine, aprinde inima lui împietrită cu focul iubirii tale, luminează privirea lui cu străfulgerarea feței tale. Fă ca toate cele pămîntești să mi se pară, la gust, amare; fă să văd în toate poverile și amărăciunile vieții încercări ale răbdării mele; fă din toate fapturile lumii, mai cu seamă din cele lipsite de însemnătate, lucruri pentru mine vrednice de dispreț și de uitare. Înaltă-mi inima spre tine, la ceruri, nu mă lăsa să rătăcesc prin țărînă. Fii singura îndulcire a inimii mele pentru totdeauna, hrana și băutura mea, iubirea și bucuria mea, lamura a tot binele și a toată bunătatea.

3. O, înflăcărează-mă cu totul, aprinde inima mea în focul mistuitor al iubirii: fă să fiu una cu tine în spirit, prin harul unirii lăuntrice, prin contopirea în văpăile dragostei! Nu mă lăsa să plec de la tine înfometat și mai departe secătuit la suflet: fii milostiv, precum te-ai arătat de-atîtea ori într-un chip atît de minunat față de sfinții tăi. Ce minunat ar fi să mă aprind de iubire în așa fel încît să mă topesc cu totul întru tine, foc pururi arzător, cu neputință de stins vreodată, iubire ce cureți inimile și luminezi cugetele!

Capitolul XVII. DESPRE DORUL ÎNFLĂCĂRAT ȘI IUBIREA ARZĂTOARE PENTRU ISUS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE

Glasul ucenicului

1. Cu cea mai mare evlavie și cea mai înflăcărată dragoste, cu toată iubirea și rîvna inimii mele doresc să te primesc pe tine, Domnul meu, așa cum te-au primit și sfinții tăi nenumărați și ceata tuturor credincioșilor evlavioși: cei care au dorit să fii al lor prin sfînta Împărtășanie, cei care ți-au fost pe plac prin viața lor, ca și prin înflăcărata lor rîvnă. O, Dumnezeu meu, iubirea mea veșnică, singura mea zestre de bunătate, fericirea mea nețărmuită, doresc din toată inima să te primesc cu dragoste aprinsă și cu toată cuviința, așa cum te-au primit, în adîncul smereniei lor, toți sfinții tăi.

2. Și, deși nevrednic de asemenea simțăminte de cuvioasă evlavie, îți pun la picioare toată dragostea inimii mele, ca și cînd sufletul meu ar fi înzestrat cu toate acestea. Tot ceea ce ar putea încăpea într-o inimă înflăcărată de rîvnă și evlavie, acestea toate ți le aduc drept călduros prinos de închinare iubitoare. Nu doresc nimic pentru mine, ci, dimpotrivă, pe mine însumi și toate cele ce țin de mine vin să ți le pun bucuos, din toată inima, la picioare. Doamne, Dumnezeu meu, Creatorul și Răscumpărătorul meu, doresc astăzi să te pot primi cu toată dragostea, evlavia, cinstea și lauda; cu toată recunoștința, vrednicia și iubirea; cu toată credința, nădejdea și curăția, cu toate acele virtuți cu care te-a dorit și prin care ți-a deschis ușa inimii sfînta ta Mamă, slăvita Fecioară Maria, atunci cînd îngerului aducător al buneii-vestiri i-a răspuns cu umilință și evlavie: Iată roaba

Domnului, fie mie după cuvîntul tău (Lc 1, 38).

3. Și, după pilda celui care a mers înaintea pașilor tăi, Ioan Botezătorul, sfînt între toți sfinții, cel care, aflîndu-se lîngă tine, a tresăltat cu fiorul de bucurie al Duhului Sfînt, deși sta încă închis în sînul mamei sale; el care, mai apoi, văzîndu-te printre oameni, s-a smerit pe sine pînă la pămînt, vorbind cu iubire și cu evlavie despre prietenul mirelui, cel ce stă și ascultă pe mire și se bucură cu bucurie de glasul lui (In 3, 29), îmi doresc și eu să mă umplu de simțăminte înflăcărare de dor și să mă pot, din toată inima, aduce pe mine însumi prin osîrzie. Mă alătur, în aceasta, tuturor inimilor credincioase, străbătute de fiorul bucuriei; simțămintelor lor înflăcărare, înălțării tuturor cugetelor luminate în chip suprafiresc prin arătarea celor cerești; acestea toate să-ți fie ție, Doamne, prin osîrzie de închinare, din partea mea și a tuturor acelorora pentru care trebuie să mă rog, împreună cu toate virtuțile și laudele trecute și viitoare, aduse ție de toată făptura, din cer și de pe pămînt; ca să fii lăudat de-a pururi și proslăvit pe vecie.

4. Primește, Doamne Dumnezeu meu, rugile și făgăduințele mele, dorința mea sinceră de a-ți aduce lauda nesfîrșită, nețărnică binecuvîntare ce ți se cade drept pentru mulțimea negrăită a desăvîrșirilor tale. Acest prin osîrzie, ție datorat, doresc să ți-l aduc în toate zilele vieții mele și în toate clipele fiecărui ceas: mă rog și mi-aș dori ca, la această datorie de recunoștință, să fie uniți ca într-o singură suflare toate cetele îngerești și toți credincioșii de pe pămînt.

5. Să te laude toate popoarele lumii, pe limba lor să-ți cînte toate neamurile și toate semințiile pămîntului: numele tău preasfînt și preadulce fie proslăvit cu bucurie și înflăcărare evlavie de la un capăt al lumii la celălalt. Iar cei ce slujesc cu rîvnă și cuviință preasfînta ta Taină, împărtășindu-se cu deplină credință din ea, să se învrednicească a primi din mîna ta harul și milostivirea. După ce vor fi dobîndit evlavia la care au rîvnit, după ce se vor fi desfătător cu darul unirii și contopirii cu tine, după ce se vor fi hrănit de minune din belșugul ospățului tău ceresc, copleșiți de toată binecuvîntarea, să-și aducă aminte și de mine, sărmanul, pomenindu-mă ție.

Capitolul XVIII. SĂ NU ISCODIM TAINILE SFINTEI CUMINECĂTURI CI, URMÎNDU-L CU UMILINȚĂ PE CRISTOS, SĂ SUPUNEM CREDINȚEI LUMINILE MINȚII NOASTRE OMENEȘTI

Vocea Domnului iubit

1. Ferește-te de iscodirea ușuratică și zadarnică a acestei Taine necuprinse, dacă nu vrei să te înfunzi în hățîșul îndoielii și al șovăielilor. Cel ce iscodește măreția va fi zdrobit sub greutatea slavei (Prov 25, 27). Mult mai multe poate Dumnezeu săvîrși decît mintea omenească poate cuprinde și înțelege. Bună e, tocmai de aceea, doar cercetarea smerită și evlavioasă a adevărului, mintea fiind gata mereu să învețe cîte ceva și să urmeze pas cu pas învățăturile pline de miez ale sfinților părinți.

2. Fericită e mintea dreaptă și limpede ce nu se încurcă în întrebările grele, ci umblă fără șovăire pe cărarea poruncilor lui Dumnezeu. S-a întâmplat cu mulți că și-au pierdut credința, dorind tocmai să iscodească taine prea adânci. Ți se cere doar credință și o viață sinceră, nicidecum o minte strălucitor de ascuțită, care să pătrundă tainele lui Dumnezeu. De vreme ce nu poți înțelege și cuprinde nici măcar cele ce sînt mai prejos decît tine, cum îți închipui că ai putea sfredeli cu mintea și pricepe cele ce te depășesc, deasupra? Supune-te lui Dumnezeu, smerește-ți cugetul, punîndu-l sub pavăza credinței, și vei dobîndi lumina cunoașterii, în măsura chiar în care lucrul acesta îți va fi prielnic și folositor.

3. Credința unora în această Taină Sfîntă e supusă unor grele ispite; ei nu poartă nici o vină, ci vrăjmașul. Nu pune la inimă, nu te sinchisi de gîndurile fără noimă, nu răspunde șoaptelor diavolului, așîătoare la șovăială; crede Cuvîntului lui Dumnezeu, încrede-te în sfinți și proroci, și vei pune pe fugă pe dușmanul ticălos. De multe ori se dovedește de mare folos ca slujitorul lui Dumnezeu să fie încercat de astfel de gînduri. Pe necredincioși și pe păcătoși nu-i ispitește nimeni, căci vrăjmașul și-a asigurat asupra lor stăpînirea; pe credincioși, în schimb, în fel și chip, îi va încerca într-una.

4. Îmbrățișează deci credința neclintită și dreaptă și apropie-te rugător de Sfînta Taină, cu sfială și cuviință. Iar tot ceea ce scapă minții tale încredințează fără grijă Domnului celui atotputernic. Dumnezeu nu se înșeală și nu te înșeală; se înșeală cel ce se încrede prea mult în sine. Îi place Domnului să fie mai aproape de cei săraci cu mintea, se descoperă pe sine celor smeriți; El dă pruncilor înțelepciune (Ps 118, 130) și celor cu cugetul curat le arată cele mai ascunse tîlcuri; își ascunde în schimb darul dinaintea minților iscoditoare și trufașe. Mintea omului e șubredă și supusă rătăcirii; dar adevărata credință nu poate greși niciodată.

5. Cercetarea minții omenești trebuie să urmeze credinței, iar nu să o ia înainte, ridicînd în cale opreliști și piedici. Într-adevăr și credința și dragostea sînt de cea mai mare însemnătate pentru sfînta Cuminecătură, și una și alta lucrează împreună într-un fel ascuns în această preasfîntă și binecuvîntată Taină. Dumnezeul cel veșnic și necuprins, a cărui putere e nemărginită, săvîrșește lucruri multe și minunate în cer și pe pămînt, iar cercetarea și iscodirea minunilor sale depășește cu mult puterea celei mai înalte minți omenești. Dacă lucrările lui Dumnezeu ar fi dintre acelea pe care mintea să le poată cu ușurință pricepe, n-ar mai fi nici minunate, nici negrăite.

CUPRINS

Cartea I: Îndrumări de folos pentru viața sufletului	3
<i>Capitolul I. URMÎND PAS CU PAS PE CRISTOS, SĂ TRECEM CU DISPREȚ PESTE DEȘERTĂCIUNILE LUMII</i>	3
<i>Capitolul II. SĂ NU AVEM DESPRE NOI ÎNȘINE PĂRERI ÎNALTE</i>	4
<i>Capitolul III. ÎNVĂȚĂTURA ADEVĂRULUI</i>	4
<i>Capitolul IV. BUNA CHIBZUIȚĂ A FAPTELOR NOASTRE</i>	6
<i>Capitolul V. DESPRE CITIREA SFINTEI SCRIPTURI</i>	6
<i>Capitolul VI. DESPRE IMBOLDURILE NEÎNFRÎNATE</i>	7
<i>Capitolul VII. SĂ NU NE LĂSĂM AMĂGIȚI DE NĂDEJDI ZADARNICE ȘI SĂ FUGIM DE ÎNFUMURARE</i>	7
<i>Capitolul VIII. SĂ NE FERIM DE APROPIEREA NESĂBUITĂ FAȚĂ DE CEIALȚI</i>	8
<i>Capitolul IX. ASCULTARE ȘI SUPUNERE</i>	8
<i>Capitolul X. ÎNFRÎNAREA LIMBUȚIEI</i>	9
<i>Capitolul XI. DOBÎNDIREA PĂCII LĂUNTRICE ȘI RÎVNA PROPĂȘIRII SUFLETEȘTI</i>	10
<i>Capitolul XII. NU SÎNT FĂRĂ ROST ÎMPREJURĂRILE POTRIVNICE</i>	11
<i>Capitolul XIII. LUPTA ÎMPOTRIVA ISPITELOR</i>	11
<i>Capitolul XIV. SĂ NE FERIM DE A FACE JUDECĂȚI TEMERARE</i>	13
<i>Capitolul XV. BINEFACEREA PURCEDE DIN IUBIRE</i>	14
<i>Capitolul XVI. RĂBDARE FAȚĂ DE CUSURURILE CELORLALȚI</i>	14
<i>Capitolul XVII. DESPRE VIAȚA MONAHALĂ</i>	15
<i>Capitolul XVIII. PILDA SFINȚILOR PĂRINȚI</i>	16
<i>Capitolul XIX. DEPRINDERILE UNUI BUN CĂLUGĂR</i>	17
<i>Capitolul XX. IUBIREA DE SINGURĂTATE ȘI TĂCERE</i>	18
<i>Capitolul XXI. ÎNFRÎNGEREA INIMII</i>	20
<i>Capitolul XXII. DESPRE NEFERICIREA FIRII OMENEȘTI</i>	21
<i>Capitolul XXIII. DESPRE GÎNDUL LA MOARTE</i>	22
<i>Capitolul XXIV. JUDECATA ȘI OSÎNDELE PĂCĂTOȘILOR</i>	24
<i>Capitolul XXV. RÎVNA DE A NE ÎNDREPTA CU TOTUL VIAȚA</i>	26
Cartea a II-a: Povețe pentru luminarea lăuntrică	28
<i>Capitolul I. RECULEGEREA CUGETULUI</i>	28
<i>Capitolul II. SUPUNEREA SMERITĂ</i>	29
<i>Capitolul III. OMUL BUN ȘI PAȘNIC</i>	30
<i>Capitolul IV. PURITATEA INIMII ȘI SIMPLITATEA INTENȚIEI</i>	31
<i>Capitolul V. PĂREREA NOASTRĂ DESPRE NOI ÎNȘINE</i>	31
<i>Capitolul VI. BUCURIA CONȘTIINȚEI CURATE</i>	32
<i>Capitolul VII. IUBIREA LUI ISUS MAI PRESUS DE ORICE</i>	33
<i>Capitolul VIII. SĂ NE FERIM DE APROPIEREA NESĂBUITĂ FAȚĂ DE CEIALȚI</i>	34
<i>Capitolul IX. CÎND SUFLETUL E VĂDUVIT DE ORICE MÎNGÎIERE</i>	34
<i>Capitolul X. RECUNOȘȚINȚĂ PENTRU HARUL LUI DUMNEZEU</i>	36
<i>Capitolul XI. PUȚINI SÎNT IUBITORII CRUCII LUI CRISTOS</i>	37
<i>Capitolul XII. CALEA REGEASCĂ A SFINTEI CRUCI</i>	38

Cartea III: Despre mîngîierea lăuntrică	42
<i>Capitolul I. CUVÎNTUL DOMNULUI VORBEȘTE ÎN ȘOAPTĂ SUFLETULUI CREDINCIOS</i>	42
<i>Capitolul II. GLASUL ADEVĂRULUI RĂȘUNĂ ÎN ASCUNZIȘURILE SUFLETULUI FĂRĂ LARMĂ DE CUVINTE</i>	42
<i>Capitolul III. CUVÎNTUL LUI DUMNEZEU SE CADE ASCULTAT CU SMERENIE, DEȘI PUȚINI SÎNT ACEIA CARE ÎȘI APLEACĂ URECHEA LA GLASUL LUI</i>	43
<i>Capitolul IV. ÎNAINTEA LUI DUMNEZEU SE CADE SĂ NE PURTĂM ÎN SPIRITUL SMERENIEI ȘI AL ADEVĂRULUI</i>	45
<i>Capitolul V. MINUNATUL ROD AL DRAGOSTEI DUMNEZEIEȘTI</i>	46
<i>Capitolul VI. CĂLIREA CELUI CE IUBEȘTE CU ADEVĂRAT</i>	47
<i>Capitolul VII. SUB PAVĂZA SMERENIEI, HARUL PRIMIT SE CUVINE FERIT DE LA VEDERE</i>	49
<i>Capitolul VIII. SĂ TE SIMȚI MIC ȘI NEVREDNIC ÎN FAȚA LUI DUMNEZEU</i>	50
<i>Capitolul IX. TOATE SE CUVIN ADUSE LA ROSTUL LOR ULTIM, CARE E DUMNEZEU ÎNSUȘI</i>	51
<i>Capitolul X. PLĂCUT E SĂ-I SLUJEȘTI LUI DUMNEZEU SINGUR, ÎN DISPREȚUL ÎNTREGII LUMI</i>	52
<i>Capitolul XI. IMBOLDURILE INIMII SE CAD BINE CUMPĂNITE ȘI ȚINUTE ÎN FRÎU</i>	53
<i>Capitolul XII. CĂLIREA RĂBDĂRII ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA PORNIRILOR NEÎNFRÎNATE</i>	54
<i>Capitolul XIII. ASCULTAREA SMERITĂ A CELUI CE URMEAZĂ CU SUPUNERE PILDA LUI ISUS CRISTOS</i>	55
<i>Capitolul XIV. SĂ ȚINEM SOCOTEALĂ DE JUDECĂȚILE NECUNOSCUTE ALE LUI DUMNEZEU ȘI SĂ NU NE ÎNFUMURĂM CU FAPTELE NOASTRE BUNE</i>	56
<i>Capitolul XV. RÎNDUIALA ȘI ROSTUL LUCRURILOR CARE NE ADUC PLĂCERE</i>	56
<i>Capitolul XVI. SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ SE AFLĂ ȘI TREBUIE CĂUTATĂ LA DUMNEZEU</i>	57
<i>Capitolul XVII. ORICE GRIJI NE-AR ÎMPOVĂRA, SĂ LE ÎNCREDINȚĂM PE TOATE LUI DUMNEZEU</i>	58
<i>Capitolul XVIII. AMĂRĂCIUNILE TRECĂTOARE SE CER ÎNDURATE CU RESEMNARE ȘI SENINĂTATE, DUPĂ PILDA LUI CRISTOS</i>	59
<i>Capitolul XIX. RESEMNAREA FAȚĂ DE NEDREPTĂȚI ȘI CĂLIREA RĂBDĂRII</i>	59
<i>Capitolul XX. SĂ NE RECUNOAȘTEM SLĂBICIUNEA ÎN FAȚA AMĂRĂCIUNILOR VIEȚII</i>	60
<i>Capitolul XXI. DINCOLO DE TOATE BUNURILE ȘI DARURILE, LINIȘTEA SĂ ȘTIM SĂ NE-O CĂUTĂM ÎN DUMNEZEU SINGUR</i>	62
<i>Capitolul XXII. SĂ NU DĂM NICIODATĂ UITĂRII MULȚIMEA BINEFACERILOR LUI DUMNEZEU</i>	63
<i>Capitolul XXIII. PATRU SÎNT CHEZĂȘIILE PĂCII</i>	64
<i>Capitolul XXIV. PĂZEȘTE-TE DE A ISCODI ȘI JUDECA VIAȚA CELORLALȚI</i>	66

<i>Capitolul XXV. ÎN CE STĂ PACEA TRAINICĂ A INIMII ȘI ADEVĂRATA PROPĂȘIRE LĂUNTRICĂ</i>	66
<i>Capitolul XVI. SINGURA ALINARE ADEVĂRATĂ SE AFLĂ ȘI TREBUIE CĂUTATĂ LA DUMNEZEU</i>	67
<i>Capitolul XXVI. DARUL NEPREȚUIT AL LIBERTĂȚII INTERIOARE, PENTRU A CĂRUI DOBÎNDIRE RUGĂCIUNEA E MAI DE FOLOS DECÎT CITIREA DIN CĂRȚI</i>	68
<i>Capitolul XXVII. IUBIREA DE SINE E O MARE FRÎNĂ ÎN CALEA SPRE DOBÎNDIREA CELUI MAI ÎNALT BINE</i>	69
<i>Capitolul XXVIII. ÎMPOTRIVA LIMBILOR CLEVETITOARE</i>	70
<i>Capitolul XXIX. DUMNEZEU TREBUIE CHEMAT ÎNTR-AJUTOR ȘI BINECUVÎNTAT ÎN TOATE CLIPELE DE CUMPĂNĂ</i>	70
<i>Capitolul XXX. SĂ CEREM AJUTORUL LUI DUMNEZEU, AȘTEPTÎND CU ÎNCREDERE RECĂPĂTAREA HARULUI PIERDUT</i>	71
<i>Capitolul XXXI. DOAR TRECÎND DINCOLO ȘI MAI PRESUS DE ORICE FĂPTURĂ SUFLETUL ÎȘI POATE GĂSI ZIDITORUL</i>	72
<i>Capitolul XXXII. DESPRE JERTFIREA DE SINE ȘI RĂSTIGNIREA POFTELOR</i>	73
<i>Capitolul XXXIII. INIMA FIIND NESTATORNICĂ, SĂ NE ADUNĂM GÎNDUL LA DUMNEZEU, SINGURUL NOSTRU ROST DE PE URMĂ</i>	74
<i>Capitolul XXXIV. CEL CE IUBEȘTE, SE BUCURĂ DE DUMNEZEU MAI PRESUS DE TOATE BUNĂTĂȚILE PĂMÎNTULUI</i>	75
<i>Capitolul XXXV. VIAȚA NOASTRĂ PE PĂMÎNT NU POATE FI SCUTITĂ DE ISPITE</i>	76
<i>Capitolul XXXVI. ZĂDĂRNICIA JUDECĂȚILOR OMENEȘTI</i>	77
<i>Capitolul XXXVII. CALEA PENTRU A DOBÎNDI DEZROBIREA INIMII NU-I ALTA DECÎT DEPLINA ȘI NEPRECUPEȚITA RĂSTIGNIRE DE SINE</i>	77
<i>Capitolul XXXVIII. DESPRE BUNA CHIBZUIRE A FAPTELOR NOASTRE ȘI DESPRE RUGĂCIUNEA LA VREME DE CUMPĂNĂ</i>	78
<i>Capitolul XXXIX. OMUL SĂ NU FIE NERĂBDĂTOR CU MERSUL LUCRURILOR</i>	79
<i>Capitolul XL. OMUL N-ARE NICI O ZESTRE DE BINE DE LA SINE ȘI N-ARE, CA ATARE, PENTRU CE SĂ SE MÎNDREASCĂ</i>	79
<i>Capitolul XLI. DISPREȚUIREA ORICĂROR ONORURI VREMELNICE</i>	81
<i>Capitolul XLII. NU-ȚI CĂUTA PACEA SUFLETEASCĂ PRINTRE OAMENI</i>	81
<i>Capitolul XLIII. ÎMPOTRIVA ZADARNICEI ȘTIINȚE DE CARTE A LUMII ACESTEIA</i>	82
<i>Capitolul XLIV. SĂ NU NE SINCHISIM DE FAȚA DIN AFARĂ A LUCRURILOR</i>	83
<i>Capitolul XLV. NU DA CREZARE ORICUI: UȘOR ALUNECĂ LIMBA OMULUI DIN VORBĂ ÎN VORBĂ</i>	83

<i>Capitolul XLVI. SĂ NE PUNEM TOATĂ ÎNCREDEREA ÎN DUMNEZEU, ATUNCI CÎND GURILE RELE SAR SĂ CLEVETEASCĂ PE SEAMA NOASTRĂ</i>	84
<i>Capitolul XLVII. ORICÎT DE NESUFERITE, GREUTĂȚILE TREBUIE ÎNDURATE CU RĂBDARE PENTRU VIAȚA VEȘNICĂ</i>	86
<i>Capitolul XLVIII. DESPRE ZIUA VEȘNICIEI ȘI STRÎMTORĂRILE VIEȚII DE FAȚĂ</i>	87
<i>Capitolul XLIX. DESPRE DORUL VIEȚII VEȘNICE ȘI RĂSPATA FĂGĂDUITĂ CELOR CE SE LUPTĂ PENTRU EA</i>	88
<i>Capitolul L. SUFLETUL OROPSIT ȘI AFLAT LA ANANGHIE TREBUIE SĂ SE LASE ÎN MÎINILE LUI DUMNEZEU</i>	90
<i>Capitolul LI. SĂ FIM STATORNICI PÎNĂ LA CAPĂT ÎN CELE MICI, DACĂ DE CELE MARI NU NE DOVEDIM ÎN STARE</i>	92
<i>Capitolul LII. OMUL SĂ NU SE SOCOATĂ VREDNIC DE MÎNGÎIERE, CI MAI CURÎND DE PEDEPSIRE ȘI OSÎNDĂ</i>	92
<i>Capitolul LIII. HARUL LUI DUMNEZEU NU SUFERĂ AMESTEC CU GUSTUL CELOR PĂMÎNTEȘTI</i>	93
<i>Capitolul LIV. DEOSEBIREA ÎNTRE IMBOLDURILE FIRII ȘI ALE HARULUI</i>	94
<i>Capitolul LV. DESPRE STRICĂCIUNEA FIRII OMENEȘTI ȘI PUTEREA HARULUI DUMNEZEIESC</i>	96
<i>Capitolul LVI. SE CUVINE SĂ NE LEPĂDĂM DE NOI ÎNȘINE ȘI SĂ-L URMĂM PE CRISTOS PE CALEA CRUCII</i>	98
<i>Capitolul LVII. NU-I BINE CA OMUL SĂ SE LASE COPLEȘIT DE DEZNĂDEJDE ATUNCI CÎND SE ÎNTÎMPLĂ SĂ CADĂ ÎN UNELE GREȘELI</i>	99
<i>Capitolul LVIII. SĂ NU ISCODIM ROSTURILE PEA ÎNALTE ȘI ASCUNSE ALE JUDECĂȚII LUI DUMNEZEU</i>	100
<i>Capitolul LIX. ÎN DUMNEZEU SINGUR SE CADE SĂ NE PUNEM ÎNTREAGA NĂDEJDE ȘI CREDINȚĂ</i>	102
<i>Cartea IV: Despre Taina sfîntului altar</i>	104
<i>Capitolul I. CU CÎTĂ CUVINȚĂ SE CADE SĂ NE APROPIEM DE CRISTOS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE</i>	104
<i>Capitolul II. CÎTĂ BUCURIE ȘI DRAGOSTE ARATĂ DUMNEZEU OMULUI ÎN ACEASTĂ TAINĂ</i>	107
<i>Capitolul III. CÎT ESTE DE FOLOS ÎMPĂRTĂȘANIA DEASĂ</i>	108
<i>Capitolul IV. MULTE BUNURI SE ÎMPĂRTĂȘESC CELOR CE SE CUMINECĂ CU EVLAVIE</i>	109
<i>Capitolul V. DESPRE MAREA VREDNICIE A SFINTEI TAINES ÎI A STĂRII PREGĂTIREA ȘI CERCETAREA CUGETULUI ÎNAINTE DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE</i>	111
<i>Capitolul VI. CERCETAREA CUGETULUI ȘI HOTĂRÎREA DE ÎNDREPTARE</i>	112
<i>Capitolul VII. JERTFIREA LUI CRISTOS PE LEMNUL CRUCII ȘI NEVOIA DE A NE LEPĂDA DE NOI ÎNȘINE</i>	114
<i>Capitolul VIII. TREBUIE SĂ NE JERTFIM PE NOI ÎNȘINE LUI DUMNEZEU, O DATĂ CU TOT CE-I AL NOSTRU, ÎNĂLȚÎND RUGĂCIUNI PENTRU TOȚI OAMENII</i>	114

<i>Capitolul X.</i> NU TREBUIE SĂ NE ÎNDEPĂRTĂM CU UȘURINȚĂ DE SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE	116
<i>Capitolul XI.</i> CÎTĂ NEVOIE ARE SUFLETUL CREDINCIOS DE TRUPUL LUI CRISTOS ȘI DE CUVÎNTUL SFINTELOR SCRIPTURI	117
<i>Capitolul XII.</i> SĂ NE SILIM CÎT PUTEM DE BINE, PREGĂTINDU-NE SUFLETUL PENTRU PRIMIREA SFINTEI ÎMPĂRTĂȘANII	119
<i>Capitolul XIII.</i> SUFLETUL EVLAVIOS TREBUIE SĂ RÎVNEASCĂ DIN TOATE PUTERILE SALE LA UNIREA CU CRISTOS PRIN SFÎNTA CUMINECĂTURĂ	120
<i>Capitolul XIV.</i> CÎT DE ARZĂTOR E DORUL UNORA DUPĂ SFÎNTUL TRUP AL DOMNULUI CRISTOS	121
<i>Capitolul XV.</i> DARUL EVLAVIEI NU POATE FI DOBÎNDIT DECÎT PRIN SMERENIE ȘI LEPĂDARE DE SINE	122
<i>Capitolul XVI.</i> SĂ-I DEZVĂLUIM LUI CRISTOS TOATE NEVOILE NOASTRE, ORI DE CÎTE ORI ÎI CEREM HARUL	123
<i>Capitolul XVII.</i> DESPRE DORUL ÎNFLĂCĂRAȚ ȘI IUBIREA ARZĂTOARE PENTRU ISUS ÎN SFÎNTA ÎMPĂRTĂȘANIE	124
<i>Capitolul XVIII.</i> SĂ NU ISCODIM TAINELE SFINTEI CUMINECĂTURI CI, URMÎNDU-L CU UMILINȚĂ PE CRISTOS, SĂ SUPUNEM CREDINȚEI LUMINILE MINȚII NOASTRE OMENEȘTI	125